

2000-2001

ਪੰਜਾਬ
ਦਾ
ਆਰਥਿਕ ਸਰਵੇਖਣ
ECONOMIC SURVEY
OF
PUNJAB

NIEPA DC

D11040

ਆਰਥਿਕ ਸਲਾਹਕਾਰ, ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ
ECONOMIC ADVISER TO PUNJAB GOVERNMENT
CHANDIGARH

✓ 5455
330-0723
P44 - E

LIBRARY & DOCUMENTATION CENTER

National Institute of Educational

Planning and Administration

1701 G Street, N.W., Washington, D.C. 20036

NAEP-110016

DOC, No.

Date

D-11040

2/3-07-2001

ਸੂਚਕ
INDEX

ਲੜੀ ਨੰ:	ਵਿਸ਼ਾ ਸੂਚੀ	ਪੰਨਾ	Sr. No.	Contents	Page
I	ਆਰਥਿਕਤਾ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ		I	REVIEW OF THE ECONOMY	
1.	ਆਰਥਿਕਤਾ ਤੇ ਇੱਕ ਨਜ਼ਰ	1	1.	An Overview of the Economy	41
2.	ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ	4	2.	Problems and Prospects	44
II	ਖੇਤਰ ਵਾਰ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ		II	SECTORAL ANALYSIS	
1.	ਖੇਤੀ ਬਾੜੀ	13	1.	Agriculture	53
2.	ਊਰਜਾ	17	2.	Energy	57
3.	ਉਦਯੋਗ	21	3.	Industry	61
4.	ਰੋਜ਼ਗਾਰ	24	4.	Employment	64
5.	ਵਿੱਤ, ਬੈਂਕ ਅਤੇ ਰਿਣ	26	5.	Finance, Banking & Credit	66
6.	ਕੀਮਤਾਂ	29	6.	Prices	69
7.	ਲੋਕ ਵੰਡ ਪ੍ਰਣਾਲੀ	31	7.	Public Distribution System	71
8.	ਸਮਾਜਿਕ ਸੇਵਾਵਾਂ	32	8.	Social Services	72
9.	ਗਰੀਬੀ ਨਿਵਾਰਣ	37	9.	Poverty Alleviation	77
III	ਅੰਕੜਾ ਸਾਰਣੀਆਂ		III	STATISTICAL TABLES	

ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ ਚਿੰਨ੍ਹ :
Symbols used in this Publication :

R	ਸੋਧੇ ਹੋਏ Revised
P	ਆਰਜੀ Provisional
Q	ਤੁਰੰਤ Quick
T	ਟੀਚਾ Target
..	ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ Not Available
—	ਨਿਲ Nil
A	ਲੇਖੇ Accounts
RE	ਸੋਧੇ ਅਨੁਮਾਨ Revised Estimates
BE	ਬਜਟ ਅਨੁਮਾਨ Budget Estimates

ਆਰਥਿਕਤਾ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ

1. ਆਰਥਿਕਤਾ ਤੇ ਇੱਕ ਨਜ਼ਰ

ਸਾਲ 1999-2000 ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਵਿੱਚ ਭਰਵਾਂ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕੁੱਲ ਰਾਜ ਘਰੇਲੂ ਉਤਪਾਦਨ ਸਥਿਰ (1993-94) ਕੀਮਤਾਂ ਤੇ ਸਾਲ 1998-99 ਦੇ 37154 (ਆਰਜ਼ੀ ਅਨੁਮਾਨ) ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਸਾਲ 1998-99 ਦੇ 4.24 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਵਾਧੇ ਦੀ ਦਰ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਸਾਲ 1999-2000 ਵਿੱਚ 6.86 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਵਾਧੇ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ 39704 (ਤੁਰੰਤ ਅਨੁਮਾਨ) ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਸ ਸਾਲ ਵਿੱਚ ਆਰਥਿਕਤਾ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਮੁੱਖ ਜਰਾਇਤੀ ਫਸਲਾਂ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ ਵਿਚ ਵਰਣਨਯੋਗ ਵਾਧੇ ਕਾਰਣ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਆਰਥਿਕਤਾ ਦੇ ਵਾਧੇ ਵਿਚ ਹੁਣ ਵੀ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਅ ਰਿਹਾ ਹੈ।

1.2 ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਖੇਤਰ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਖੇਤਰ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ, ਦਾ ਕੁੱਲ ਰਾਜ ਘਰੇਲੂ ਉਤਪਾਦਨ ਸਥਿਰ ਕੀਮਤਾਂ (1993-94) ਤੇ 1998-99 ਦੇ 14914 (ਆਰਜ਼ੀ) ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੇ 1999-2000 ਵਿੱਚ 16151 (ਤੁਰੰਤ) ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹੋ ਗਿਆ, ਜੋ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦੇ 2.54 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਵਾਧੇ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ 1999-2000 ਵਿੱਚ 8.30 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਵਾਧੇ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਵਧਿਆ ਹੈ। ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਖੇਤਰ (ਨਿਰੋਲ) ਵਿੱਚ 1998-99 ਦੇ 3.33 (ਆਰਜ਼ੀ) ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦੇ ਵਾਧੇ ਦੀ ਦਰ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ 1999-2000 ਵਿੱਚ 10.06 (ਤੁਰੰਤ) ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਵਾਧੇ ਦੀ ਦਰ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤੀ ਗਈ।

1.3 ਸੈਕੰਡਰੀ ਸੈਕਟਰ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਦਯੋਗ, ਉਸਾਰੀ ਅਤੇ ਊਰਜਾ ਖੇਤਰ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ, ਵਿੱਚ ਸਾਲ 1998-99 ਵਿੱਚ ਸਥਿਰ ਕੀਮਤਾਂ (1993-94) ਤੇ ਕੁੱਲ ਰਾਜ ਘਰੇਲੂ ਉਤਪਾਦਨ 9078 (ਆਰਜ਼ੀ) ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੇ ਸਾਲ 1999-2000 ਵਿੱਚ 9642 (ਤੁਰੰਤ) ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹੋ ਗਿਆ ਜੋ ਕਿ 6.21 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦਾ ਵਾਧਾ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ।

1.4 ਟਰਸ਼ਰੀ ਖੇਤਰ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵਪਾਰ, ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ, ਬੈਂਕਿੰਗ ਅਤੇ ਬੀਮਾ, ਲੋਕ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਆਦਿ ਖੇਤਰ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ, ਵਿੱਚ ਸਾਲ 1998-99 ਦੇ 4.14 (ਆਰਜ਼ੀ) ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਵਾਧੇ ਦੀ ਦਰ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਸਾਲ 1999-2000 ਵਿੱਚ 5.69 (ਤੁਰੰਤ) ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਵਾਧੇ ਦੀ ਦਰ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਆਵਾਜਾਈ ਅਤੇ ਲੋਕ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 11.63 ਅਤੇ 7.95 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਵਾਧਾ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

1.5 ਸਥਿਰ (1993-94) ਕੀਮਤਾਂ ਤੇ ਜੀਅ ਪ੍ਰਤੀ ਆਮਦਨ ਸਾਲ 1998-99 ਦੇ 14007 (ਆਰਜ਼ੀ) ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੇ ਸਾਲ 1999-2000 ਵਿੱਚ 14678 (ਤੁਰੰਤ) ਰੁਪਏ ਹੋਣ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ 4.79 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦਾ ਵਾਧਾ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਚੱਲਤ ਕੀਮਤਾਂ ਤੇ ਜੀਅ ਪ੍ਰਤੀ ਆਮਦਨ ਸਾਲ 1998-99 ਦੇ 20463 (ਆਰਜ਼ੀ) ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੇ ਸਾਲ 1999-2000 ਵਿੱਚ 23040 (ਤੁਰੰਤ) ਰੁਪਏ ਹੋਣ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਹੈ ਜੋ ਕਿ 12.59 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦਾ ਵਾਧਾ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ।

1.6 ਸਾਲ 1993-94 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਾਜ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਵਿੱਚ ਮਾਮੂਲੀ

ਜਿਹੀ ਤਬਦੀਲੀ ਆਈ ਹੈ। ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਖੇਤਰ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸਾਲ 1993-94 ਦੇ 33.10 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੋਂ ਘੱਟ ਕੇ 1999-2000 ਵਿੱਚ 27.39 (ਤੁਰੰਤ) ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਪਸ਼ੂਧਨ ਖੇਤਰ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸਾਲ 1993-94 ਵਿੱਚ 12.75 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੋਂ ਸਾਲ 1999-2000 ਵਿੱਚ ਮਾਮੂਲੀ ਜਿਹੇ ਵਾਧੇ ਨਾਲ 12.77 (ਤੁਰੰਤ) ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਰਾਜ ਦੀ ਕੁੱਲ ਆਰਥਿਕਤਾ ਵਿੱਚ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਅਤੇ ਪਸ਼ੂ ਧਨ ਖੇਤਰ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ ਸਾਲ 1993-94 ਦੇ 45.85 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੋਂ ਘੱਟ ਕੇ ਸਾਲ 1999-2000 ਵਿੱਚ 40.16 (ਤੁਰੰਤ) ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਸੈਕੰਡਰੀ ਖੇਤਰ ਦੇ ਯੋਗਦਾਨ ਵਿਚ ਸਾਲ 1993-94 ਵਿੱਚ 21.90 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੋਂ ਸਾਲ 1999-2000 ਵਿੱਚ 24.28 (ਤੁਰੰਤ) ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦਾ ਵਾਧਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਟਰਸ਼ਰੀ ਖੇਤਰ ਜੋ ਕਿ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਾ ਸੁਮੇਲ ਹੈ, ਦਾ ਹਿੱਸਾ 1993-94 ਦੇ 31.91 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੇ ਸਾਲ 1999-2000 ਵਿੱਚ 35.04 (ਤੁਰੰਤ) ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

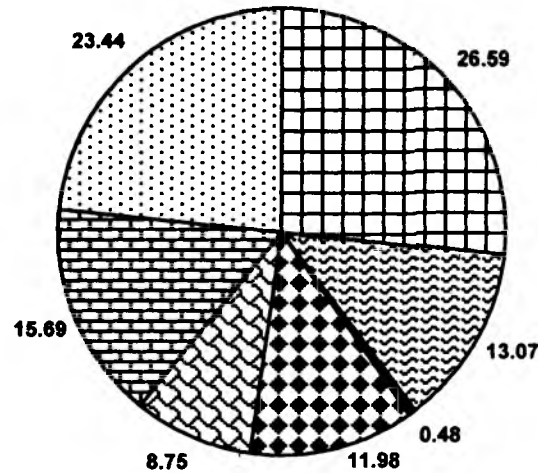
1.7 ਪੂੰਜੀ ਨਿਰਮਾਣ ਅਨੁਮਾਨ ਆਰਥਿਕਤਾ ਦੇ ਵਾਧੇ ਦੀ ਦਰ ਬਾਰੇ ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਪੂੰਜੀ ਨਿਰਮਾਣ ਅਨੁਮਾਨ ਯੋਜਨਾ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਵਾਸਤੇ ਕਾਫੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਅਰਥ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਵਿਚ ਹੋਏ ਪੂੰਜੀ ਨਿਰਮਾਣ ਦੇ ਵਾਧੇ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਹੋਏ ਉਤਪਾਦਨ ਦੀ ਕਪੈਸਟੀ ਅਤੇ ਤਰੀਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ ਤੇ ਰੋਸ਼ਨੀ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਚਲਤ ਕੀਮਤਾਂ ਤੇ ਕੁਲ ਰਾਜ ਘਰੇਲੂ ਪੂੰਜੀ ਨਿਰਮਾਣ ਸਾਲ 1993-94 ਤੋਂ 1998-99 ਤੱਕ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 6442 ਕਰੋੜ, 7689 (ਸੋਧੇ) ਕਰੋੜ, 11641 (ਸੋਧੇ) ਕਰੋੜ, 8290 (ਸੋਧੇ) ਕਰੋੜ, 9325 (ਸੋਧੇ) ਕਰੋੜ ਅਤੇ 10738 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹੋਣ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ ਤੇ 7.90 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ 10.76 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਔਸਤ ਸਲਾਨਾ ਵਾਧਾ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਚਲਤ ਕੀਮਤਾਂ ਤੇ ਪਬਲਿਕ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਖੇਤਰ ਦੇ ਕੁੱਲ ਰਾਜ ਘਰੇਲੂ ਪੂੰਜੀ ਨਿਰਮਾਣ ਸਾਲ 1998-99 ਦੌਰਾਨ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 4905 ਕਰੋੜ ਅਤੇ 5834 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹੋਣ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਹੈ।

1.8 ਅਨਾਜ ਦਾ ਕੁੱਲ ਉਤਪਾਦਨ ਸਾਲ 1998-99 (ਆਰਜ਼ੀ) ਦੇ 226.91 ਲੱਖ ਟਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੇ ਸਾਲ 1999-2000 (ਆਰਜ਼ੀ) ਵਿੱਚ 252.07 ਲੱਖ ਟਨ ਹੋ ਗਿਆ ਜੋ ਕਿ 11.09 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦਾ ਵਾਧਾ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਫਸਲਾਂ ਅਧੀਨ ਬੀਜਿਆ ਕੁੱਲ ਰਕਬਾ 7739 ਹਜ਼ਾਰ ਹੈਕਟੇਅਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੇ 7847 (1.40 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ) ਹਜ਼ਾਰ ਹੈਕਟੇਅਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਕਣਕ ਅਤੇ ਚਾਵਲ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਸਾਲ 1999-2000 ਵਿੱਚ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 12.11 ਅਤੇ 9.05 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਅਨਾਜੀ ਉਤਪਾਦਨ ਦਾ ਟੀਚਾ ਸਾਲ 1999-2000 ਦੇ 252.07 ਲੱਖ ਟਨ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਸਾਲ 2000-2001 ਵਿੱਚ 229.17 ਲੱਖ ਟਨ ਮਿਥਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਫੇਰ ਵੀ ਯੋਗ ਮੌਸਮੀ ਹਾਲਾਤ ਹਾੜੀ ਦੀ ਫਸਲ ਦੀ ਆਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵਧਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਨਾਜ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ ਵਿੱਚ ਟੀਚੇ ਤੋਂ ਜਿਆਦਾ ਵਾਧਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਦਾਲਾਂ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸਾਲ 1999-2000 (ਆਰਜ਼ੀ) ਵਿੱਚ 0.41 ਲੱਖ ਟਨ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ 2000-2001 (ਅਣ ਅੰਤਿਮ) 0.97 ਲੱਖ ਟਨ ਹੋਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਨ ਕਪਾਹ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ ਵਿਚ ਸਾਲ 1998-99 (ਆਰਜ਼ੀ) 4.82 ਲੱਖ ਗੰਢਾ ਤੋਂ 1999-2000 (ਆਰਜ਼ੀ) ਵਿੱਚ 7.54 ਲੱਖ ਗੰਢਾ ਦਾ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ 56.43 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦਾ ਵਾਧਾ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ।

1.9 ਵੱਡੀਆਂ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੀਆਂ ਉਦਯੋਗਿਕ ਇਕਾਈਆਂ ਸਾਲ 1998-99 ਵਿੱਚ 604 ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੇ ਸਾਲ 1999-2000 ਵਿੱਚ 626 ਹੋ ਗਈਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ 12800 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਅਚੱਲ ਨਿਵੇਸ਼ ਹੈ। ਛੋਟੇ ਪੈਮਾਨੇ ਦੇ ਉਦਯੋਗਾਂ ਵਿੱਚ ਵਾਧੇ ਦੇ ਰੁਝਾਨ ਨਜ਼ਰ ਆਇਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਦਯੋਗਿਕ ਇਕਾਈਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 1998-99 ਵਿੱਚ 1.97 ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੇ ਸਾਲ 1999-2000 ਵਿੱਚ 1.99 ਲੱਖ ਹੋ ਗਈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ 3750.00 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਅਚੱਲ ਨਿਵੇਸ਼ ਹੈ। ਅਪ੍ਰੈਲ ਤੋਂ ਅਕਤੂਬਰ, 2000 ਦੌਰਾਨ

ਕੁਲ ਰਾਜ ਘਰੇਲੂ ਉਤਪਾਦਨ (1993-94 ਕੀਮਤਾਂ ਤੇ)

1998-99

□ ਖੇਤੀਬਾੜੀ

■ ਜੰਗਲਾਤ, ਮੱਛੀਪਾਲਨ ਅਤੇ ਖਣਿਜ ਪਦਾਰਥ

▣ ਬਿਜਲੀ, ਗੈਸ, ਜਲ ਸਪਲਾਈ ਅਤੇ ਉਸਾਰੀ

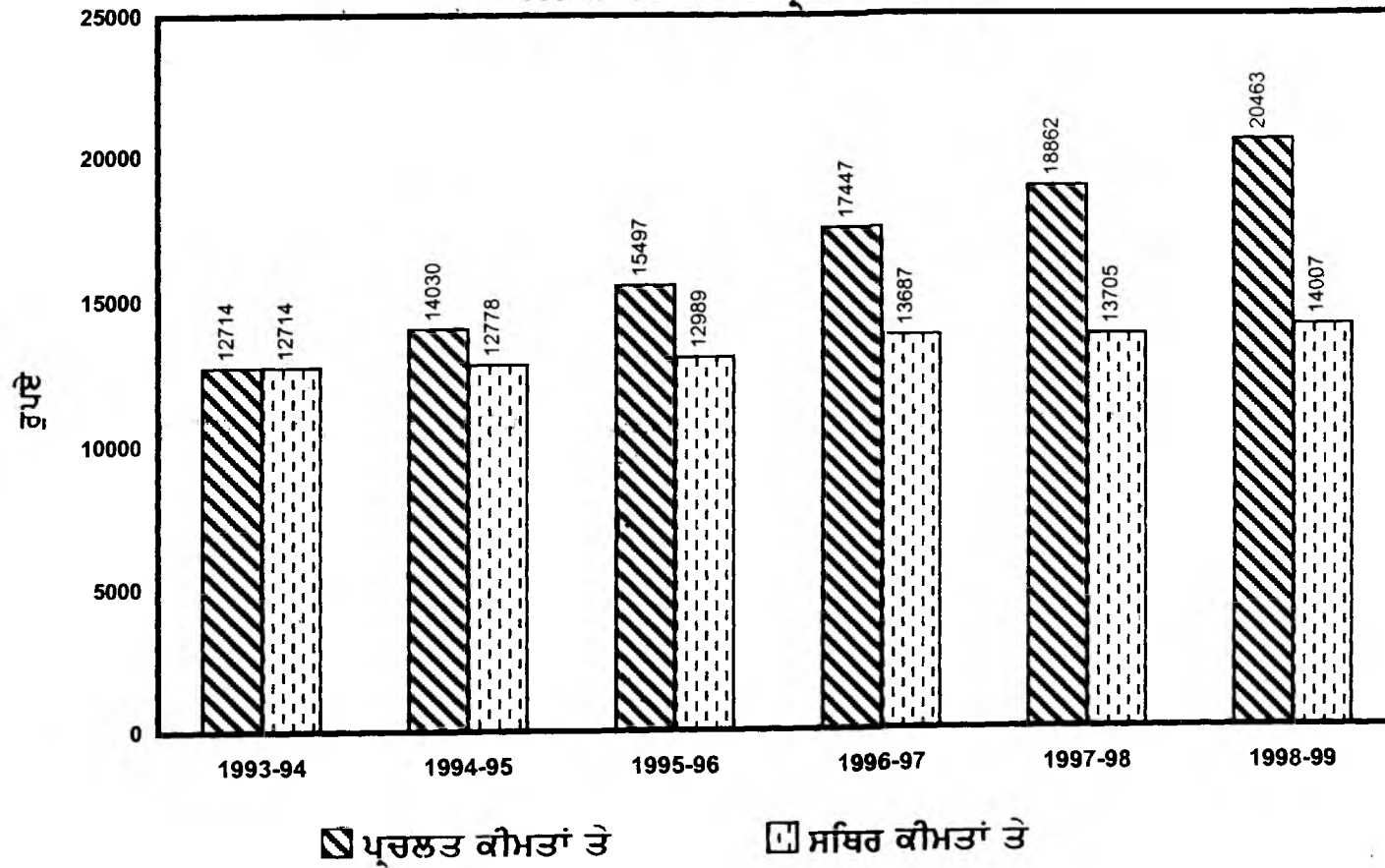
▤ ਹੋਰ ਸੇਵਾਵਾਂ

▥ ਪਸ਼ੂਪਨ

▧ ਵਪਾਰ ਹੋਟਲ ਅਤੇ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ

▨ ਉਦਯੋਗ

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਜੀਅ ਪ੍ਰਤੀ ਆਮਦਨ

11 ਵੱਡੀਆਂ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੀਆਂ ਇਕਾਈਆਂ ਅਤੇ 1116 ਛੋਟੇ ਦਰਜੇ ਦੀਆਂ ਇਕਾਈਆਂ ਰਜਿਸਟਰਡ ਹੋਈਆਂ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 416 ਅਤੇ 9648 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਮੁਹੱਈਆਂ ਕੀਤਾ।

1.10 ਉਰਜਾ ਰਾਜ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਸਾਲ 2000-2001 ਦੌਰਾਨ ਸਲਾਨਾ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਕੁੱਲ 2420.00 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਵਿੱਚੋਂ 629.82 (26.03 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ) ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਉਰਜਾ ਵਾਸਤੇ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਹ ਆਸ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ 2000-2001 ਦੇ ਅਖੀਰ ਤੱਕ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਸਥਾਪਤ ਸਮੱਰਥਾ 11.88 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਵੱਧ ਜਾਵੇਗੀ ਜੋ ਕਿ ਸਾਲ 1999-2000 ਵਿੱਚ 3973 ਮੈਗਾਵਾਟ ਤੋਂ 4445 ਮੈਗਾਵਾਟ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਕੁੱਲ ਉਪਲੱਬਧਤਾ ਵੱਧਣ ਦੀ ਵੀ ਚੰਗੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਾਲ 1999-2000 ਦੇ 26388 ਮਿਲੀਅਨ ਕਿਲੋਵਾਟ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੇ ਸਾਲ 2000-2001 ਵਿੱਚ 27133 ਮਿਲੀਅਨ ਕਿਲੋਵਾਟ ਹੋਣ ਨਾਲ 2.82 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਵਾਧਾ ਹੋਣ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਹੈ।

1.11 ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਜਰਾਇਤੀ ਵਸਤਾਂ ਦੇ ਥੋਕ ਕੀਮਤਾਂ ਦਾ ਸੂਚਕ ਅੰਕ (ਅਧਾਰ 1979-80 ਤੋਂ 1981-82 = 100) ਵਿੱਚ ਸਾਲ 1998-99 ਦੇ 16.6 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਵਾਧੇ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਸਾਲ 1999-2000 ਵਿੱਚ 1.8 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦਾ ਮਾਮੂਲੀ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸਾਲ 2000-2001 ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਥੋਕ ਕੀਮਤਾਂ ਦਾ ਸੂਚਕ ਅੰਕ 1.2 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਘੱਟਣ ਕਰਕੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਕੀਮਤਾਂ ਦੀ ਸੱਤਰ ਔਸਤਨ ਚੰਗੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਮੁਢਲੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਦਾ ਥੋਕ ਕੀਮਤਾਂ ਦਾ ਸੂਚਕ ਅੰਕ ਭਾਵੇਂ ਰਾਜ ਦੇ ਸੂਚਕ ਅੰਕ ਨਾਲ ਤੁਲਨਾਤਮਿਕ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਸਾਲ 1998-99 ਦੇ 12.1 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ 1999-2000 ਵਿੱਚ 1.2 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।

1.12 ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਲਗਾਤਾਰ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਦਫ਼ਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਨੌਕਰੀ ਲੱਭਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਮਾਰਚ, 1999 ਵਿੱਚ 5.67 ਲੱਖ ਤੋਂ ਘੱਟ ਕੇ ਮਾਰਚ, 2000 ਵਿੱਚ 5.38 ਲੱਖ ਰਹਿ ਗਈ ਅਤੇ ਇਹ 5.12 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਘਟੀ ਹੈ।

1.13 ਰਾਜ ਦੀ ਮੁੱਖ ਸਮੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮਾਲੀ ਵਸੂਲੀਆ ਵਧਾ ਕੇ ਰਾਜ ਦੇ ਮਾਲੀ ਘਾਟੇ ਨੂੰ ਘਟਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਸਦਕਾ ਜਿਆਦਾ ਕਰਾਂ ਦੀ ਵਸੂਲੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਸਾਲ 1998-99 (ਲੇਖੇ) ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਸੂਲੀ 3262.81 (ਸੋਧੇ ਹੋਏ) ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ, 1999-2000 ਵਿੱਚ 4202.65 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਅਤੇ ਸਾਲ 2000-2001 ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੱਧ ਕੇ 5350.45 (ਬਜਟ ਅਨੁਮਾਨ) ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹੋਣ ਦੀ ਆਸ ਹੈ।

2 ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ

ਪੰਜਾਬ, ਦੇਸ਼ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਚਾਰ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਰਾਜ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਅੱਕਤੀ ਆਮਦਨ ਅੱਡੀ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਅਤੇ ਸੁਖਾਵੇਂ ਮਹੌਲ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ ਤਰੱਕੀ ਦੀ ਰਾਹ ਤੇ ਹੈ ਪਰੰਤੂ ਅਜੇ ਤੱਕ ਵੀ ਇਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਔਕੜਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਹੇਠ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਸਥਾਰ-ਪੁਰਵਕ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ :

2.2 ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਦੀ ਨੀਂਹ ਜੋ ਕਿ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੈ ਹੁਣ ਲਾਭਦਾਇਕ ਨਹੀਂ ਰਹੀ। ਰਾਜ ਨੂੰ ਪੈਦਾਵਾਰ ਦੀ ਬਹੁਲਤਾ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਵੱਡੇ ਪੈਮਾਨੇ ਤੇ ਫਸਲ ਦੀ ਸਟੋਰੇਜ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਸਮੱਸਿਆ ਹੈ। ਕਣਕ ਤੇ ਚਾਵਲਾਂ ਨੂੰ ਸਟੋਰ ਤੇ ਪਰੀਜ਼ਰਵ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਵਿਗਿਆਨਕ ਤਰੀਕਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਵਧਿਆ-ਸਟਾਕ ਕਵਾਲਟੀ ਤੇ ਵੀ ਅਸਰ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਉਣੀ ਦੀ ਫਸਲ ਦੌਰਾਨ, ਚਾਵਲਾਂ ਦੀ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਖਰੀਦ ਨੇ ਇਸ ਸਮੱਸਿਆ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ। ਦੂਸਰੇ ਰਾਜਾਂ ਦਾ ਖਾਧ ਪਦਾਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਆਤਮ ਨਿਰਭਰ ਹੋਣਾ ਵੀ ਇਸ ਸਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਵਧਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਡਬਲਿਊ. ਟੀ. ਓ. ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਨਾਲ ਇਸ ਤੇ ਅਣ-ਸੁਖਾਵਾਂ ਅਸਰ ਪਇਆ ਹੈ।

ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸਚਾਈ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸਾਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਰਪੂਰ ਫਸਲ ਹੋਈ ਸੀ, ਹੁਣ ਕਰਜ਼ੇ ਹੇਠ ਦੱਬੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਪੇਂਡੂ ਕਰਜ਼ੇ ਦੇ ਵਧਣ ਦਾ ਕਾਰਣ ਉਤਪਾਦਨ ਲਾਗਤ ਦਾ ਵਧਣਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਐਗਰੀਕਲਚਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਮਾਹਿਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਦਹਾਕਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਕਣਕ ਦੀ ਉਤਪਾਦਨ ਲਾਗਤ ਛੇ ਗੁਣਾ, ਕਪਾਹ ਦੀ ਸੱਤ ਗੁਣਾ ਅਤੇ ਚਾਵਲਾਂ ਦੀ ਦੱਸ ਗੁਣਾ ਵੱਧ ਗਈ ਹੈ। ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਉਤਪਾਦਨ ਦਾ ਪੱਧਰ ਸਿਖਰਅੰਤ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਕਣਕ ਅਤੇ ਚਾਵਲ ਦਾ ਫਸਲੀ ਚੱਕਰ ਇਕ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ। ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦਾ ਅਸੰਤੁਲਨ ਤੇ ਆਰਥਿਕਤਾ ਇੱਕ ਦੂਸਰੇ ਦੇ ਉਲਟ ਅਸਰ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਭੂਮੀ ਦੀ ਉਪਜਾਊ ਸ਼ਕਤੀ ਤੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਸਾਧਨਾਂ ਤੇ ਦਬਾਅ ਵਧਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ ਪੈਟਰਨ ਨੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਪੌਸ਼ਟਿਕ ਤੱਤਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਹੇਠਲੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਸੱਤਰ ਨੂੰ ਵੀ ਉਲਟਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਰਾਜ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਪਾਣੀ ਦਾ ਸਤਰ ਲਗਭਗ 23 ਸੈ.ਮੀਟਰ ਸਾਲਾਨਾ ਦਰ ਨਾਲ ਘੱਟਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਇਹ ਪਾਣੀ ਦੇ ਘਟਣ ਦੀ ਦਰ ਅਗਲੇ 15 ਸਾਲਾਂ ਤੱਕ ਚਲਦੀ ਰਹੀ ਤਾਂ ਲਗਭਗ ਦੋ ਲੱਖ ਸੈਂਟਰੀ ਫਿਊਗਲ ਪੰਪਾਂ ਨੂੰ ਸਬਮਰਸੀਬਲ ਪੰਪਾਂ ਨਾਲ ਬਦਲਣਾ ਪਵੇਗਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚਾਲੂ ਕੀਮਤਾਂ ਤੇ ਲਗਭਗ 2000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਲਾਗਤ ਆਵੇਗੀ ਜਾਂ 5000 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਹੈਕਟੇਅਰ ਨਿਰੋਲ ਬੀਜੇ

ਰਕਬੇ ਡੇ ਖਰਚ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਖਰਚ ਆਵੇਗਾ ਇਸ ਦਾ ਅਸਰ ਉਤਪਾਦਨ ਦੀ ਲਾਗਤ ਦੇ ਹੋਰ ਵਧਣ ਤੇ ਪਵੇਗਾ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪੱਛਮੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿੱਚ ਖਾਰਾ ਪਾਣੀ ਤੇ ਸੇਮ ਦੀ ਵੀ ਸਮੱਸਿਆ ਹੈ।

2.3 ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਵਿੱਚ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਅਜੇ ਵੀ ਅਹਿਮ ਰੋਲ ਅਦਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। 1999-2000 (ਤੁਰੰਤ) ਦੇ ਸੈਕਟਰਵਾਰ ਡੈਟਾ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਆਮਦਨ ਦੀ ਬਣਤਰ ਵਿੱਚ ਕੁੱਲ ਰਾਜ ਘਰੇਲੂ ਉਤਪਾਦਨ ਸਥਿਰ (1993-94) ਕੀਮਤਾਂ ਤੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਸੈਕਟਰ, ਪਸ਼ੂਪਨ ਸਮੇਤ ਹਿੱਸਾ 40.16 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ (ਪ੍ਰਾਈਮਰੀ ਸੈਕਟਰ ਦਾ ਹਿੱਸਾ 40.68 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ) ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸੈਕਟਰ ਦਾ ਹਿੱਸਾ 24.28 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੇ ਟਰਸ਼ਰੀ ਸੈਕਟਰ ਦਾ ਹਿੱਸਾ 35.04 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਹੈ। ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਖੇਤਰ ਕਾਫੀ ਸਿੱਖਰ ਤੱਕ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕੁੱਲ ਰਕਬੇ ਦਾ ਲਗਭਗ 84 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਹਿੱਸਾ ਕਾਸ਼ਤ ਅਪੀਨ ਆ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਨਿਰੋਲ ਬੀਜੇ ਰਕਬੇ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਕਰਨ ਦੀ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਹੀਂ ਰਹੀ ਹੈ।

2.4 ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਸਾਲ ਅਕਤੂਬਰ, 2000 ਤੱਕ ਪ੍ਰਤੀ ਯੂਨਿਟ ਔਸਤਨ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਵੱਡੇ ਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਉਦਯੋਗਿਕ ਯੂਨਿਟਾਂ ਵਿੱਚ 364 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਛੋਟੇ ਉਦਯੋਗਿਕ ਯੂਨਿਟਾਂ ਵਿੱਚ 4.4 ਵਿਅਕਤੀ ਸੀ। ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ ਤਕਨੀਕੀ ਅਤੇ ਪੇਸ਼ਾਵਰ ਸਿੱਖਿਆ ਵੱਲ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹਰ ਸਾਲ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੇਸ਼ਾਵਰ, ਮਾਹਿਰ ਕਿਰਤ-ਸ਼ਕਤੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਵੱਡੇ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਉਦਯੋਗਿਕ ਯੂਨਿਟ ਜ਼ਿਆਦਾ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਤਕਨੀਕੀ ਸਿਖਲਾਈ ਅਤੇ ਹੁਨਰਮੰਦ ਲੇਬਰ ਫੋਰਸ ਨੂੰ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਦੇਣ ਦੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਮੱਰਥਾ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਜ਼ਿਆਦਾ ਤਕਨੀਕੀ ਅਤੇ ਪੇਸ਼ਾਵਰ ਹੁਨਰਮੰਦ ਮੈਨਪਾਵਰ ਦੇ ਨਿਕਾਸ ਦੇ ਮੱਦੇ ਨਜ਼ਰ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਉਦਯੋਗਿਕ ਸੈਕਟਰ ਦੇ ਵਿਚਾਲੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਤਾਲਮੇਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

2.5 1949 ਉਦਯੋਗਿਕ ਉਦਮੀ ਮੰਗ ਪੱਤਰ (ਆਈ.ਈ.ਐਮ.) ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਜੋ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਨਿਵੇਸ਼ 37699 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਬਣਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ 4,62,692 ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਮਿਲ ਸਕੇਗਾ। ਇਸ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਅਗਸਤ, 1991 ਤੋਂ ਅਕਤੂਬਰ, 2000 ਦੌਰਾਨ ਸਿਰਫ 127 ਨਿਰਯਾਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਇਕਾਈਆਂ ਦੀਆਂ ਤਜ਼ਵੀਜ਼ਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਸਾਲ 2000-2001 (ਅਕਤੂਬਰ, 2000), 100 ਆਈ.ਈ.ਐਮਜ਼, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ 2627 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਪੂੰਜੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ 16076 ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਹੋ ਸਕੇਗਾ। ਇਸਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਾਲ 1978-79 ਦੌਰਾਨ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਪਬਲਿਕ ਖੇਤਰ ਦੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਹਿੱਸਾ 1.98 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਸੀ, ਪਰੰਤੂ ਸਾਲ 1997-98 ਵਿੱਚ ਇਹ ਘੱਟ ਕੇ 0.78 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਰਹਿ ਗਿਆ।

2.6 ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਵਪਾਰਕ ਬੈਂਕਾਂ ਵਿੱਚ ਕਰਜ਼ਿਆਂ ਦੀ ਜਮ੍ਹਾਂ ਰਕਮ ਅਨੁਪਾਤ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੈ। ਸਾਲ 1999 ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਅਨੁਪਾਤ 37.77 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਸੀ, ਜਦ ਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ ਤੇ ਇਹ ਅਨੁਪਾਤ 55.82 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਸੀ। ਹੋਰ ਰਾਜਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ, ਮਹਾਂਰਾਸ਼ਟਰ, ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਕਰਨਾਟਕ ਲਈ ਕਰਜ਼ਿਆਂ ਦੀ ਜਮ੍ਹਾਂ ਰਕਮਾਂ ਨਾਲ ਅਨੁਪਾਤ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਤੇ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 89.95, 77.67, 65.24 ਅਤੇ 63.34 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪਾਇਆ ਗਿਆ। ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਕਰਜ਼ਿਆਂ ਦੀ ਘੱਟ ਜਮ੍ਹਾਂ ਰਕਮਾਂ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹ ਦੇਣ ਅਤੇ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

2.7 ਮਾਰਚ, 2000 ਦੇ ਅੰਤ ਤੱਕ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਬਿਜਲੀ ਬੋਰਡ 13503 ਮੈ.ਵਾ. ਦੇ ਕੁਨੈਕਟਿਡ ਲੋਡ ਵਾਲੇ 5029990 ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੁੱਲ ਸਥਾਪਤ ਉਤਪਾਦਨ ਸਮੱਰਥਾ 5185.5 ਮੈ.ਵਾ. ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚੋਂ ਇਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਾਵਰ ਹਾਊਸਾਂ ਤੋਂ 2677 ਮੈ.ਵਾ. ਸਾਂਝਾ ਪੂਲ ਪਾਜੈਕਟਾਂ (ਅਰਥਾਤ

ਬੀ.ਬੀ.ਐਮ.ਬੀ. ਅਧੀਨ) ਤੋਂ 1298 ਮੈ.ਵਾ. ਅਤੇ ਪੀ.ਈ.ਡੀ.ਏ. ਤੋਂ 5.5 ਮੈ.ਵਾ. ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਪਾਵਰ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟਾਂ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਹਿੱਸਾ 1205 ਮੈ.ਵਾ. ਹੈ। ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਮੰਗ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਸੰਚਾਲਣਾ, ਪ੍ਰਗਤੀਸ਼ੀਲ ਉਦਯੋਗੀਕਰਣ ਅਤੇ ਤੀਬਰ ਦਿਹਾਤੀ ਬਿਜਲੀਕਰਣ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਲਈ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵੱਧ ਰਹੀ ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਕਾਰਣ ਨਿਰੰਤਰ ਵੱਧ ਰਹੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਬਿਜਲੀ ਬੋਰਡ ਕੋਲ ਮਾਰਚ, 2000 ਦੇ ਅੰਤ ਤੱਕ 4.15 ਲੱਖ ਅਣ-ਨਿਪਟਾਏ ਬਿਨੇ ਪੱਤਰ ਪਏ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਘਰੇਲੂ ਲਈ 96718, ਵਣਜ ਲਈ 16705, ਉਦਯੋਗਿਕ ਲਈ 2547 ਅਤੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਸੈਕਟਰ ਲਈ 298494 ਬਿਨੇ ਪੱਤਰ ਸਨ। ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਗੁਣਾਤਮਕ ਬਿਜਲੀ ਸਪਲਾਈ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਬਿਜਲੀ ਬੋਰਡ ਨੇ ਸੰਚਾਰ ਲਾਈਨਾਂ ਅਤੇ ਸਬ-ਸਟੇਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾਲ ਨੈਟਵਰਕ ਵਿਛਾਇਆ ਹੈ। ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਮਾਰਚ, 2000 ਦੇ ਅੰਤ ਤੇ ਸੰਚਾਰ ਲਾਈਨਾਂ ਦੇ 12264 ਸਰਕਟ ਕਿ.ਮੀ. ਸਹਿਤ 518 ਗਰਿਡ ਸਬ-ਸਟੇਸ਼ਨ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 37 ਸਬ-ਸਟੇਸ਼ਨ 220 ਕੇ.ਵੀ. ਦੇ, 68 ਸਬ-ਸਟੇਸ਼ਨ 132 ਕੇ.ਵੀ. ਦੇ, 313 ਸਬ-ਸਟੇਸ਼ਨ 66 ਕੇ.ਵੀ. ਦੇ ਅਤੇ 100 ਸਬ-ਸਟੇਸ਼ਨ 33 ਕੇ.ਵੀ. ਦੇ ਹਨ।

2.8 ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਬੇ-ਰੋਜ਼ਗਾਰੀ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਅਤੇ ਅਨਪੜ੍ਹ ਬੇ-ਰੋਜ਼ਗਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 31 ਮਾਰਚ, 1996 ਨੂੰ 5.48 ਲੱਖ ਤੋਂ ਘੱਟ ਕੇ 31 ਮਾਰਚ, 2000 ਤੱਕ 5.38 ਲੱਖ ਰਹਿ ਗਈ ਹੈ। ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ ਕੰਮ ਲੱਭਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵੀ 31 ਮਾਰਚ, 1996 ਨੂੰ 3.26 ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੇ 31 ਮਾਰਚ, 2000 ਤੱਕ 3.96 ਲੱਖ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। 31 ਮਾਰਚ, 2000 ਨੂੰ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਦਫ਼ਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਰਜਿਸਟਰਡ ਹੋਏ ਕੁੱਲ ਨੌਕਰੀ ਲੱਭਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ 73.63 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ ਬੇ-ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਸਨ। ਪਰੰਤੂ ਹੁਣ ਵੀ ਬੇ-ਰੋਜ਼ਗਾਰੀ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਤੱਤਕਾਲ ਅਤੇ ਅਸਰਦਾਰ ਧਿਆਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਉਦਯੋਗੀਕਰਨ ਅਜਿਹੇ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਉਚਿਤ ਰੋਜ਼ਗਾਰ/ਸਵੈ-ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਮੌਕੇ ਪੈਦਾ ਕਰ ਸਕੇ।

2.9 ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ, ਕਈ ਹੋਰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਵਿੱਤੀ ਹਾਲਤ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਕੁਝ ਇਤਿਹਾਸਕ ਕਾਰਣਾਂ ਜਿਵੇਂ, ਕਿ ਤਨਖਾਹ ਬਿਲਾਂ ਦਾ ਵੱਧਣਾ, ਸੇਵਾ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲਈ ਭਾਰੀ ਕਰਜ਼ੇ, ਟੈਕਸ ਅਤੇ ਨਾਨ ਟੈਕਸ ਆਮਦਨ ਵਿੱਚ ਮੱਧਮ ਵਾਧਾ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਘਾਟੇ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਰਾਜ ਦੀ ਵਿੱਤੀ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਛੋਟੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਲੰਬੇ ਮਿਆਦ ਦੇ ਕਦਮ ਚੁੱਕ ਰਹੀ ਹੈ। ਮਾਨਯੋਗ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਜੀ ਦੀ ਚੇਅਰਮੈਨਸ਼ਿਪ ਹੇਠ ਸਤੰਬਰ, 1999 ਵਿੱਚ ਇਕ ਕੈਬਨਿਟ ਉੱਪ ਕਮੇਟੀ ਰਾਜ ਦੇ ਵਿੱਤੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਨ ਲਈ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਲੋਂ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਫੈਸਲੇ ਲਏ ਗਏ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵਿਕਰੀ ਕਰ ਆਮਦਨ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਕਈ ਵਸਤਾਂ ਤੇ ਵਿਕਰੀ ਕਰਾਂ ਦੀ ਦਰਾਂ ਨੂੰ ਇਕੋ ਜਿਹਾ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਚੁੱਕੇ ਗਏ ਕਦਮਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਰਾਜ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਟੈਕਸ ਆਮਦਨ ਜੋ ਸਾਲ 1998-99 ਵਿੱਚ 3262.47 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਸੀ ਉਹ ਸਾਲ 1999-2000 ਵਿੱਚ ਵੱਧ ਕੇ 3946.47 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹੋ ਗਈ, ਇਸ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ 21 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਵਧੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਵਿਕਰੀ ਕਰ ਵਿਚ ਵੀ 32 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦਾ ਵਾਧਾ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਖਰਚੇ ਵਾਲੀ ਸਾਈਡ ਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਖਰਚੇ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਗੁਣਾਤਮਕ ਸੁਧਾਰ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਪੁਬਲਿਕ ਖਰਚਾ ਸੁਧਾਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਗਠਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਵਿੱਤੀ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਣ ਲਈ ਵਚਨਬੱਧ ਹੈ।

ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ

2.10 ਰਾਜ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਮੁੱਖ ਤੌਰ ਤੇ ਫਸਲ-ਕਾਸ਼ਤਕਾਰੀ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਰਾਜ ਨੇ

ਅਨਾਜ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ ਵਿਚ ਵਰਨਣਯੋਗ ਪ੍ਰਗਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸਾਲ 1999-2000 ਦੌਰਾਨ ਕਣਕ ਅਤੇ ਚਾਵਲ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਨੇ 159.10 ਲੱਖ ਅਤੇ 87.16 ਲੱਖ ਟਨ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸਾਲ 1999-2000 ਦੌਰਾਨ ਰਾਜ ਵਲੋਂ ਕੇਂਦਰੀ ਪੂਲ ਵਿਚ ਕਣਕ ਅਤੇ ਝੋਨੇ ਦਾ 94 ਲੱਖ ਟਨ ਅਤੇ 68 ਲੱਖ ਟਨ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 58 ਅਤੇ 42 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਛੁੱਟ ਕਣਕ ਅਤੇ ਝੋਨੇ ਦਾ ਫਸਲੀ ਚੱਕਰ ਜ਼ਮੀਨੀ ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਥੱਲੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਸਤਰ ਤੇ ਉਲਟ ਅਸਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਫਸਲੀ ਢਾਂਚੇ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲੀ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ੋਰ ਦਿਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪੁਰਜ਼ੋਰ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਝੋਨੇ ਹੇਠਾਂ ਰਕਬਾ ਘਟਾ ਕੇ ਮੱਕੀ, ਗੰਨ੍ਹਾਂ ਅਤੇ ਦਾਲਾਂ ਹੇਠਾਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਕੀਮਤੀ ਪਾਣੀ ਦੀ ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ।

2.11 ਪੰਜਾਬ ਐਗਰੋ ਇੰਡਸਟਰੀਜ਼ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ 11 ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਪਟਿਆਲਾ, ਸੰਗਰੂਰ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਜਲੰਧਰ, ਫਤਿਹਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ, ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ, ਕਪੂਰਥਲਾ, ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ, ਬਠਿੰਡਾ, ਲੁਧਿਆਣਾ ਤੇ ਮਾਨਸਾ ਵਿੱਚ ਅਨਾਜ ਦੀ ਖਰੀਦ ਲਈ ਖਰੀਦ ਏਜੰਸੀ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਕੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਵੱਧ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਨੇ ਨਵੰਬਰ, 2000 ਤੱਕ ਸਰਕਾਰੀ/ਸਾਂਝੇ/ਸਹਾਇਕ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕੁੱਲ 405.80 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਕੁੱਲ ਲਾਗਤ ਨਾਲ 31 ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ 31 ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਵਿੱਚ 50.68 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਆਪਣੀ ਹਿੱਸਾ ਪੂੰਜੀ ਵੱਜੋਂ ਨਿਵੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਤੋਂ 5,650 ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ ਤੇ ਅਤੇ 11,500 ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ ਤੇ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸਾਲ 2000-2001 ਦੌਰਾਨ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਨੇ ਫਲਾਂ ਅਤੇ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ, ਨਿਰਯਾਤ ਅਤੇ ਪੋਲਟਰੀ ਕੰਪਲੈਕਸ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਐਮ.ਓ.ਯੂ. ਤੇ ਹਸਤਾਖਰ ਕੀਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਲਾਗਤ 30 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਐਗਰੋ ਵੱਲੋਂ ਸਾਲ 1999-2000 ਦੌਰਾਨ ਮਕੈਨੀਕਲ ਗਰੇਡਿੰਗ ਅਤੇ ਵੈਕਸਿੰਗ ਸੈਂਟਰ ਬਾਦਲ, ਬਲੂਆਣਾ ਅਤੇ ਕੰਠਮਈ ਵਿਖੇ 1350 ਮੀ.ਟਨ ਕਿੰਨੂ ਦੀ ਗਰੇਡਿੰਗ ਅਤੇ ਵੈਕਸਿੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਚਾਲੂ ਮਾਲੀ ਸਾਲ 2000-2001 ਦੌਰਾਨ ਤਕਰੀਬਨ 2500 ਮੀਟਰਿਕ ਟਨ ਕਿੰਨੂ ਦੀ ਵੈਕਸਿੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਦੋ ਮਕੈਨੀਕਲ ਗਰੇਡਿੰਗ ਅਤੇ ਵੈਕਸਿੰਗ ਸੈਂਟਰ ਟਾਲੀਵਾਲਾ ਜੱਟਾਂ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਅਤੇ ਛੇਣੀਵਾਲਾ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਗੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਵਿਖੇ ਲਗਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਨੇ 70 ਜੂਸ ਬਾਰ ਥੋਲੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਬੇਰੋਜ਼ਗਾਰ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਮਿਲਿਆ ਹੈ।

2.12 ਸਾਲ 1998-99 ਦੌਰਾਨ 5 ਤੋਂ 50 ਦੁਧਾਰੂ ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੇ 1286 ਡੋਅਰੀ ਯੂਨਿਟ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ 3940 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਅਤੇ ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ ਤੇ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਰਾਜ ਦੇ ਵਿੱਤੀ ਸੈਕਟ ਕਾਰਨ ਪੂਰੇ ਟੀਚੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕੇ। ਸਾਲ 1999-2000 ਦੌਰਾਨ 5 ਤੋਂ 50 ਦੁਧਾਰੂ ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੇ 2200 ਡੋਅਰੀ ਯੂਨਿਟ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਸੀ। ਜਿਸ ਵਿਰੁੱਧ ਸਵੈ-ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਅਧੀਨ 927 ਡੋਅਰੀ ਯੂਨਿਟ ਸਥਾਪਤ ਕਰਕੇ 2205 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਅਤੇ ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ ਤੇ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਗਲੇ ਵਿੱਤੀ ਸਾਲ 2000-2001 ਦੌਰਾਨ 900 ਡੋਅਰੀ ਯੂਨਿਟ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਟੀਚਾ ਮਿਥਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਅਤੇ ਅਸਰਦਾਰ ਵਿਗਿਆਨਕ ਪਾਲਣ-ਪੋਸ਼ਣ ਸੇਵਾਵਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਹਿੱਤ ਪਸ਼ੂ ਪਾਲਣ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ 31 ਮਾਰਚ, 2000 ਤੱਕ 1364 ਪਸ਼ੂ ਹਸਪਤਾਲ (ਇਸ ਵਿੱਚ ਨਵੇਂ ਫੋਕਲ ਪੁਆਇੰਟ ਪਸ਼ੂ ਹਸਪਤਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ) ਅਤੇ 1431 ਪਸ਼ੂ ਡਿਸਪੈਂਸਰੀਆਂ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੀਮਤੀ ਪਸ਼ੂ ਧਨ ਨੂੰ ਸੁਚੱਜੀ ਅਤੇ ਸਹੀ ਰੋਗ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਅਤੇ ਇਲਾਜ ਵਾਸਤੇ ਬਹੁਚਿਕਿਤਸਾ ਸੇਵਾਵਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਗੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ, ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ, ਫਰੀਦਕੋਟ, ਪਟਿਆਲਾ, ਸੰਗਰੂਰ, ਰੋਪੜ ਅਤੇ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਵਿਖੇ ਪੋਲੀ-ਕਲੀਨਿਕ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਵੈਟੀ: ਪੋਲੀ-ਕਲੀਨਿਕ ਬਠਿੰਡਾ

ਅਤੇ ਮਾਨਸਾ ਦੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਲਗਭਗ ਪੂਰੀਆਂ ਹੋ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਸਟਾਫ਼ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਵੈਟੀ: ਪੋਲੀ-ਕਲੀਨਿਕ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਗਿੱਲ (ਮੋਗਾ) ਅਤੇ ਬਾਦਲ (ਮੁਕਤਸਰ) ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਜਲਦੀ ਹੀ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਹੈ।

2.13 ਨਾਬਾਰਡ ਦੀ ਰੀਫਾਇਨਾਂਸ ਸਪੋਰਟ ਅਧੀਨ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਸਹਿਕਾਰਤਾ ਖੇਤੀ ਬਾੜੀ ਵਿਕਾਸ ਬੈਂਕ ਵੱਲੋਂ 31 ਅਕਤੂਬਰ, 2000 ਤੱਕ 121.75 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਸਫਲ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਇਸ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਸਾਲ 1999-2000 ਵਿੱਚ 375.14 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸੀ।

ਸਾਲ 1999-2000 ਦੌਰਾਨ ਮੱਛੀ ਪਾਲਣ ਲਈ 1426 ਲਾਭਪਾਤਰਾਂ ਨੂੰ ਕਰਜ਼ੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਮਹੀਨਾ ਸਤੰਬਰ, 2000 ਤੱਕ 140 ਲਾਭ-ਪਾਤਰਾਂ ਨੂੰ ਕਰਜ਼ੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਨੀਲੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦੀ ਰਫਤਾਰ ਤੇਜ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਲ 1999-2000 ਵਿੱਚ 850 ਹੈਕਟੇਅਰ ਦੇ ਟੀਚੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ 830.86 ਹੈਕਟੇਅਰ ਦਾ ਵਾਧੂ ਰਕਬਾ ਮੱਛੀ ਪਾਲਣ ਹੇਠ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਮਹੀਨਾ ਸਤੰਬਰ, 2000 ਤੱਕ 900.00 ਹੈਕਟੇਅਰ ਦੇ ਟੀਚੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ 479.10 ਹੈਕਟੇਅਰ ਦਾ ਵਾਧੂ ਰਕਬਾ ਮੱਛੀ ਪਾਲਣ ਹੇਠ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ।

2.14 31 ਮਾਰਚ, 2000 ਤੱਕ ਬਾਗਬਾਨੀ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵੱਜੋਂ ਬਾਗਬਾਨੀ ਫਸਲਾਂ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ ਅਧੀਨ ਲਗਭਗ ਕੁੱਲ ਰਕਬਾ 165000 ਹੈਕਟੇਅਰ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਾਲ 2000-2001 ਦੌਰਾਨ ਫਲਾਂ ਅਤੇ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਅਧੀਨ ਹੋਰ ਵਾਧੂ ਰਕਬਾ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਤਿੰਨ ਹਜ਼ਾਰ ਹੈਕਟੇਅਰ ਅਤੇ 10 ਹਜ਼ਾਰ ਹੈਕਟੇਅਰ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਅੰਗੂਰਾਂ ਦੀ ਪਰਲਿਟ ਕਿਸਮ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਲਈ ਸੋਧੀ ਤਕਨੀਕ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬੁਰਸ਼ਿੰਗ, ਗਰਡਲਿੰਗ ਅਤੇ ਗਰੇਵੈਲਿਕ ਏਸਿਡ ਟਰੀਟਮੈਂਟ ਆਦਿ ਲਾਗੂ ਕਰਕੇ 200 ਹੈਕਟੇਅਰ ਰਕਬਾ ਇਸ ਤਕਨੀਕ ਅਧੀਨ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਮੰਤਵ ਲਈ ਤਕਨੀਕ ਅਪਨਾਉਣ ਵਾਲੇ ਅੰਗੂਰ ਉਤਪਾਦਕਾਂ ਨੂੰ 7.00 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਵਿੱਤੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਰਜਿਸਟਰਡ ਹੋਈਆਂ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਨਰਸਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ 8.25 ਲੱਖ ਵਧੀਆ ਕਿਸਮ ਦੇ ਫਲਦਾਰ ਬੂਟੇ ਸਪਲਾਈ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਨਵੇਂ ਬਾਗ ਲਗਵਾਉਣ ਲਈ ਪੀ.ਏ.ਡੀ.ਬੀ. ਅਤੇ ਕਮਰਸ਼ੀਅਲ ਬੈਂਕਾਂ ਰਾਹੀਂ 356 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਸੰਸਥਾਵੀਂ ਕਰਜ਼ੇ ਵੰਡੇ ਗਏ। ਸਾਲ 1999-2000 ਦੌਰਾਨ 10 ਸਰਕਾਰੀ ਸਬਜ਼ੀ ਬੀਜ ਫਾਰਮਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 28,000 ਕੁਇੰਟਲ ਆਲੂ ਅਤੇ 590 ਕੁਇੰਟਲ ਦੂਜੀਆਂ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਦੇ ਬੀਜ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਗਏ।

ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਦੇ ਵਿਸਥਾਰ ਲਈ ਜਿੰਮੀਦਾਰਾਂ ਨੂੰ 14500 ਸਬਜ਼ੀ ਬੀਜਾਂ ਦੀਆਂ ਮਿੰਨੀ ਕਿੱਟਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। 19700 ਖੁੰਭ ਬੀਜ ਬੋਤਲਾਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਘਰ-ਘਰ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਅਧੀਨ 260 ਅਪਣਾਏ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਵਿਭਾਗੀ ਪੈਸਚੁਰਾਈਜ਼ਡ ਖਾਦ ਯੂਨਿਟ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਰਾਹੀਂ 510 ਕੁਇੰਟਲ ਬਣੀ ਬਣਾਈ ਖਾਦ ਰਿਆਇਤੀ ਦਰਾਂ ਤੇ ਉਪਲਬਧ ਕਰਵਾਈ ਗਈ। ਸਾਲ 1999-2000 ਦੌਰਾਨ ਰੇਸ਼ਮ ਦੇ ਕੀੜੇ ਪਾਲਣ ਦੀ ਸਕੀਮ ਅਧੀਨ ਨੀਮ-ਪਹਾੜੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਰੋਪੜ, ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਅਤੇ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਵਿੱਚ 32000 ਹਰੇ ਕਕੂੰਨਾ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਅਤੇ 2.40 ਲੱਖ ਸ਼ਹਿਤੂਤਾਂ ਦੇ ਪੌਦੇ ਸਪਲਾਈ ਕੀਤੇ ਗਏ।

2.15 ਨਵੀਂ ਉਦਯੋਗਿਕ ਨੀਤੀ, 96 ਅਧੀਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਨਿਵੇਸ਼ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਦੋਸਤਾਨਾ ਵਾਤਾਵਰਣ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਉਦਯੋਗਿਕ ਵਿਕਾਸ ਤੇਜ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਖੇਤੀ ਆਧਾਰਿਤ ਉਦਯੋਗ, ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਕਪੜਾ, ਰਸਾਇਣ ਅਤੇ ਦਵਾਈਆਂ ਅਤੇ

ਚਮੜਾ ਉਦਯੋਗ ਵਿੱਚ ਪੂਰਾ ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਰਾਜ ਦੇ ਪੇਂਡੂ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਲਈ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਉਦਯੋਗਿਕ ਇਕਾਈਆਂ ਅਤੇ ਮੁਰੰਮਤ ਲਈ ਵਰਕਸ਼ਾਪਾਂ, 594 ਇਕਾਈਆਂ ਪੇਂਡੂ ਫੋਕਲ ਪੁਆਇੰਟਾਂ ਦੇ ਅੱਧੇ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੇ ਦਾਅਰੇ ਅੰਦਰ ਖੋਲਣ ਲਈ 17 ਜੂਨ, 1998 ਨੂੰ ਇੱਕ ਖਾਸ ਰਾਹਤ ਪੈਕਜ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਮੰਤਵ ਲਈ ਸਾਲ 1999-2000 ਦੌਰਾਨ 15 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਨਿਵੇਸ਼ ਨੂੰ ਉਤਸਾਹਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵੰਡੀ ਗਈ।

2.16 ਪੰਜਾਬ ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ ਅਤੇ ਨਿਰਯਾਤ ਨਿਗਮ ਨੇ ਹੁਣ ਤੱਕ 24 ਉਦਯੋਗਿਕ ਫੋਕਲ ਪੁਆਇੰਟ ਅਤੇ ਦੋ ਵਿਕਾਸ ਕੇਂਦਰ, ਇੱਕ ਬਠਿੰਡਾ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਪਠਾਨਕੋਟ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਇੱਕ ਛੋਟਾ ਵਿਕਾਸ ਕੇਂਦਰ ਟਾਂਡਾ ਵਿਖੇ ਵਿਕਸਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। 26 ਨਵੇਂ ਫੋਕਲ ਪੁਆਇੰਟਾਂ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਅਕੁਆਇਰ ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਚੁਕਿਆ ਹੈ।

2.17 ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਉਦਯੋਗਿਕ ਵਿਕਾਸ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ (ਪੀ.ਐਸ.ਆਈ.ਡੀ.ਸੀ.) ਜਿਹੜੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਇੱਕ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸੰਸਥਾ ਹੈ, ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਵੱਡੇ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਦਰਜੇ ਦੇ ਉਦਯੋਗਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋਤਸਾਹਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਚੰਗੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦੀ ਰਹੇਗੀ। ਸਾਲ 1999-2000 ਦੌਰਾਨ 15 ਉਦਯੋਗਿਕ ਯੋਜਨਾਵਾਂ (ਸਿਵਾਏ ਹੋਟਲ ਅਤੇ ਹਸਪਤਾਲ) ਚਾਲੂ ਕੀਤੇ ਗਏ, ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ 393.29 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਲਾਗਤ ਨਾਲ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ ਤੇ 2277 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਮਿਲਿਆ। ਚਾਲੂ ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ (30 ਨਵੰਬਰ, 2000 ਤੱਕ) 12 ਉਦਯੋਗਿਕ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ (ਸਿਵਾਏ ਹੋਟਲ ਅਤੇ ਹਸਪਤਾਲ) 258.89 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਪੂੰਜੀ ਨਾਲ ਚਾਲੂ ਕੀਤੇ ਗਏ, ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ 2649 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਮਿਲਣ ਦੀ ਆਸ ਹੈ।

2.18 ਪੰਜਾਬ ਇਲੈਕਟਰੋਨਿਕ ਵਿਕਾਸ ਨਿਗਮ ਉਦਯੋਗੀਕਰਨ ਵਿੱਚ ਇਲੈਕਟਰੋਨਿਕ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਚਾਲਕ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਇਸ ਨੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਨੇੜੇ ਮੋਹਾਲੀ, ਫੇਜ਼-8 ਅਤੇ 9 ਵਿੱਚ ਉਦਯੋਗਿਕ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਇਲੈਕਟਰੋਨਿਕ ਕਸਬਾ, ਜੋਕਿ 314 ਏਕੜ ਵਿੱਚ ਫੈਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਈ.ਸੀ.ਪੀ. ਨੂੰ ਸੂਚਨਾ ਅਤੇ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਮੰਤਰਾਲਾ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ (1) ਸੈਂਟਰਫਾਰ ਇਲੈਕਟਰੋਨਿਕ ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਅਤੇ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ (ਸੀ.ਈ.ਡੀ.ਟੀ.) ਇਲੈਕਟਰੋਨਿਕਸ ਵਸਤੂ, ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਅਤੇ ਟੈਕਨੋਲੋਜੀ, ਰੱਖ ਰਖਾਵ, ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ, ਉਦਯੋਗਾਂ ਵਿੱਚ ਕੰਪਿਊਟਰ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਉਦਮੀਆਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿਖਲਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। (2) ਇਲੈਕਟਰੋਨਿਕਸ ਟੈਸਟ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਕੇਂਦਰ (ਈ.ਟੀ.ਡੀ.ਸੀ.) ਛੋਟੇ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਦਰਜੇ ਦੇ ਉਦਯੋਗਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕੀਤੇ ਗਏ ਉਤਪਾਦਨਾਂ ਦੀ ਕੁਆਲਿਟੀ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਲਈ ਚੰਗੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ (3) ਸੈਟੇਲਾਈਟ ਅਰਥ ਸਟੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਟੈਕਨੋਲੋਜੀ ਪਾਰਕ ਆਫ ਇੰਡੀਆ (ਐਸ.ਟੀ.ਪੀ.ਆਈ.) ਜੋ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਨਿਰਯਾਤ ਇਕਾਈਆਂ ਨੂੰ ਅੰਕੜੇ ਅਦਾਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਲੱਗਭੱਗ 80 ਛੋਟੇ, ਦਰਮਿਆਨੇ ਅਤੇ ਵੱਡੀਆਂ ਇਲੈਕਟਰੋਨਿਕ ਇਕਾਈਆਂ ਇਸ ਕੰਪਲੈਕਸ ਵਿੱਚ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਹਨ। ਇੰਨ੍ਹਾਂ ਇਕਾਈਆਂ ਦੀ ਸਲਾਨਾ ਵਿਕਰੀ ਤਕਰੀਬਨ 1000 ਰੁਪਏ ਕਰੋੜ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਲ ਤਕਰੀਬਨ 5000 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੌਮੀ ਪੱਧਰ ਦੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਜਿਵੇਂ ਫੂਜਿਤਸੂ (ਜਾਪਾਨ) ਹਿਤੈਚੀ (ਜਾਪਾਨ) ਅਤੇ ਵੈਸਟਿੰਗ ਹਾਊਸ (ਯੂ.ਐਸ.ਏ.) ਆਦਿ ਦੀ ਇਸ ਕੰਪਲੈਕਸ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਹੈ।

ਇਲੈਕਟਰੋਨਿਕ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦੇ ਸਫਲ ਤਜਰਬੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਈ.ਸੀ.ਪੀ. ਹੁਣ ਇਨਫਰਮੇਸ਼ਨ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ ਪਾਰਕ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਪਾਰਕ ਐਮ ਐਸ ਮਹਿੰਦਰਾ ਅਤੇ ਮਹਿੰਦਰਾ ਦੀ ਸਾਂਝ ਨਾਲ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਪਾਰਕ ਆਈ.ਟੀ. ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਪੱਲਗ ਅਤੇ

ਪਲੇਅ ਸਹੂਲਤਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਆਮ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਹੂਲਤਾਂ ਵੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੇਗਾ। ਇੰਡੀਅਨ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ ਇਨਫਰਮੇਸ਼ਨ ਟੈਕਨੋਲੋਜੀ (ਆਈ.ਆਈ.ਟੀ.) ਦੀ ਵੀ 15 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਸਥਾਪਨਾ ਫੇਜ਼ 8-ਬੀ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਈ.ਸੀ.ਪੀ. ਮੁੱਖ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨਾਲ ਕਾਫੀ ਚੁਸਤੀ ਨਾਲ ਦੋਵੇਂ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਆਈ.ਟੀ. ਦਾ ਪਹੁੰਚ ਸਥਾਨ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁਹਾਲੀ ਵਿਖੇ ਇਨਫਰਮੇਸ਼ਨ ਟੈਕਨੋਲੋਜੀ ਨੇ ਉਦਯੋਗ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਮੁਹਾਲੀ ਵਿੱਚ ਟਾਟਾ ਇੰਟਰਐਕਟਿਵ ਸਿਸਟਮ ਅਤੇ ਇਨਫੋਸਿਸ ਸਿਸਟਮ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜਦ ਕਿ ਸਤਿਅਮ ਅਤੇ ਐਚ.ਸੀ.ਐਲ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਹਨ। ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਇੰਨਾਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿੰਗਲ ਵਿੰਡੋ ਸਰਵਿਸ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਵਿਕਸਤ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਣ।

ਰਾਜ ਨੇ 20 ਕਰੋੜ ਦੀ ਲਾਗਤ ਨਾਲ ਆਈ.ਟੀ. ਇੰਡਸਟਰੀ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਪੀ.ਐਸ.ਆਈ.ਡੀ.ਸੀ., ਈ.ਸੀ.ਪੀ., ਪੀ.ਐਫ.ਸੀ. ਅਤੇ ਐਸ. ਆਈ. ਡੀ. ਬੀ. ਆਈ. ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਫੰਡਾਂ ਨਾਲ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਤਰੱਕੀ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ :

—ਕੰਪਿਊਟਰ ਅਤੇ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਸਿਖਲਾਈ ਦੇਣਾ ਅਤੇ ਇਲੈਕਟਰੋਨਿਕ ਵਸਤੂਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕਠਾ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਠੀਕ ਕਰਨਾ।

—ਸਰਕਾਰੀ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਮੈਡੀਕਲ ਦੇ ਸਮਾਨ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਅਤੇ ਠੀਕ ਕਰਨਾ।

2.19 ਬਠਿੰਡਾ ਵਿਖੇ ਐਚ.ਪੀ.ਸੀ.ਐਲ. ਵੱਲੋਂ 16,000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਲਾਗਤ ਵਾਲੇ ਤੇਲ ਸ਼ੋਧ ਕਾਰਖਾਨਾ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਨਾਲ ਉਦਯੋਗਿਕ ਮਾਰਚ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਤਬਦੀਲੀ ਆਉਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ।

2.20 ਮਈ, 1998 ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਇੱਕ ਖਿੜਕੀ ਸੇਵਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸਤੰਬਰ, 2000 ਤੱਕ 13254 ਉਦਯੋਗਿਕ ਕੁਨੈਕਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਇਸ ਢੰਗ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਿੰਗਲ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਰਚਨਾ ਨਾਲ ਆਸਾਨ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਕਿ ਫੈਕਟਰੀ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਉਦਯੋਗਿਕ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਚੋਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਕਲੀਅਰੈਂਸ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੇਗੀ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇੰਟਰਨੈਟ-ਵੈਬ-ਸਾਈਟ ਤੇ ਸੂਚਨਾ ਪ੍ਰਸਾਰਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

2.21 ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਢੰਡਾਰੀ ਕਲਾਂ ਜ਼ਿਲਾ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਖੇ 175 ਏਕੜ ਦੇ ਰਕਬੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਿਰਯਾਤ ਵਧਾਉ ਉਦਮੀ ਉਦਯੋਗਿਕ ਪਾਰਕ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਦੀ 25 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਲਾਗਤ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਪਾਰਕ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ 30 ਸਤੰਬਰ, 2000 ਤੱਕ 8.36 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਕੀਤੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਇਸ ਪਾਰਕ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਰਯਾਤ ਨੂੰ ਵਾਧਾ ਦੇਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। 1998-99 ਅਤੇ 1999-2000 ਦੌਰਾਨ ਨਿਰਯਾਤ ਕੀਤੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ ਦੀ ਕੀਮਤ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 3629.13 ਕਰੋੜ ਅਤੇ 4062.62 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹੈ।

ਖੇਤਰਵਾਰ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ

1. ਖੇਤੀਬਾੜੀ

ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਰਾਜ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਆਧਾਰ ਹੈ। ਇਸ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ਤੇ ਹਰੇ ਇਨਕਲਾਬ ਤੋਂ ਬਾਦ, ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਤਰੱਕੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਆਰਥਿਕ ਪ੍ਰਗਤੀ ਦੇ ਇੱਕ ਵਿਲੱਖਣ ਰੁਝਾਨ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਸੈਕਟਰ (ਪਸ਼ੂਪੰਨ ਸਮੇਤ) ਜ਼ਿਆਦਾ ਭਾਰੂ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਕੁੱਲ ਰਾਜ ਘਰੇਲੂ ਉਤਪਾਦਨ ਵਿੱਚ ਸਾਲ 1999-2000 ਦੌਰਾਨ ਸਥਿਰ (1993-94) ਕੀਮਤਾਂ ਤੇ 40.16 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ (ਤੁਰੰਤ) ਹਿੱਸਾ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਕਣਕ, ਚਾਵਲ, ਸ਼ਹਿਦ ਅਤੇ ਫੁਲਾਂ ਦੇ ਵਾਧੂ ਭੰਡਾਰ ਵਾਲਾ ਰਾਜ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਦਾ ਕੁੱਲ ਭੂਗੋਲਿਕ ਰਕਬਾ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਭੂਗੋਲਿਕ ਰਕਬੇ ਦਾ ਕੇਵਲ 1.5 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਇਸ ਦੇ ਅਨਾਜ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਸਾਲ 1990-91 ਵਿੱਚ 192.18 ਲੱਖ ਟਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੇ ਸਾਲ 1999-2000 ਦੌਰਾਨ 252.07 ਲੱਖ ਟਨ ਹੋ ਗਈ।

1.2 ਰਾਜ ਦੇ ਕਾਸ਼ਤਯੋਗ ਰਕਬੇ ਦਾ 98.5 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਹਿੱਸਾ ਵਾਹੀ ਅਧੀਨ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਆਪਣੀ ਭਰਪੂਰ ਅਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਫਸਲਾਂ ਅਧੀਨ ਰਕਬੇ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਵਾਧਾ ਕਰਨ ਦੀ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦੀ ਉਪਜ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਵਾਧਾ ਫਸਲੀ ਘਣਤਾ ਨੂੰ ਵੱਧਾ ਕੇ, ਫਸਲੀ ਢਾਂਚੇ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ, ਵਧੇਰੇ ਝਾੜ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਬੀਜਾਂ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ, ਪੋਸਟ ਹਾਰਵੈਸਟ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਮੰਡੀਆਂ ਵਿੱਚ ਫਸਲਾਂ ਦੀਆਂ ਵਧੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਦੇਣ ਕਾਰਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸੁਧਾਰ ਕਦਮਾਂ ਰਾਹੀਂ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦਾ ਨਵੀਨੀਕਰਨ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

ਫਸਲਾਂ ਅਧੀਨ ਰਕਬਾ

1.3 ਸਾਲ 1970-71 ਤੋਂ ਫਸਲਾਂ ਅਧੀਨ ਕੁੱਲ ਰਕਬੇ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸਾਲ 1970-71 ਵਿੱਚ ਫਸਲੀ ਘਣਤਾ 140 ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਵੱਧ ਕੇ ਸਾਲ 1999-2000 ਦੌਰਾਨ 185 ਹੋ ਗਈ। ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਝੋਨੇ-ਕਣਕ ਦਾ ਫਸਲੀ ਚੱਕਰ ਭਾਰੂ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਉਪਜਾਊ ਸ਼ਕਤੀ ਖਾਰਜ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਧਰਤੀ ਹੇਠਲੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਸੋਮਿਆਂ ਦਾ ਹਦੋਂ ਵੱਧ ਹਰਜਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਫਸਲਾਂ ਅਧੀਨ ਕੁੱਲ ਰਕਬੇ ਵਿੱਚੋਂ ਝੋਨੇ ਅਤੇ ਕਣਕ ਅਧੀਨ ਰਕਬੇ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤਤਾ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਨਾਂ ਫਸਲਾਂ ਅਧੀਨ ਰਕਬਾ ਸਾਲ 1990-91 ਦੌਰਾਨ 70 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਸੀ ਜੋ ਸਾਲ 1999-2000 ਵਿੱਚ ਵੱਧ ਕੇ 76 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਸਾਲ 1970-71 ਦੌਰਾਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਫਸਲਾਂ ਅਧੀਨ ਰਕਬਾ 47 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਸੀ। ਭਾਵੇਂ ਕਣਕ ਅਤੇ ਝੋਨੇ ਦੀ ਵੇਰਬਦਲ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਤਾ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪਰੰਤੂ ਇਸ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਸਾਲ 1998-99 ਦੌਰਾਨ ਕਣਕ ਅਧੀਨ ਰਕਬਾ 32.78 ਲੱਖ ਹੈਕਟੇਅਰ ਅਤੇ ਝੋਨੇ ਅਧੀਨ ਰਕਬਾ 25.18 ਲੱਖ ਹੈਕਟੇਅਰ ਸੀ ਜਦੋਂ ਕਿ ਸਾਲ 1999-2000 ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਰਕਬਾ ਕਰਮਵਾਰ 33.88 ਲੱਖ ਹੈਕਟੇਅਰ ਅਤੇ 26.04 ਲੱਖ ਹੈਕਟੇਅਰ ਸੀ (ਸਾਰਣੀ 2.1)।

ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਉਤਪਾਦਨ

1.4 ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਅਨਾਜ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ ਵਿੱਚ ਪਿਛਲੇ ਕੁੱਝ ਦਹਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਇਹ ਵਾਧਾ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਹਰੇ ਇਨਕਲਾਬ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਅਨਾਜ ਉਤਪਾਦਨ ਸਾਲ 1970-71 ਦੌਰਾਨ 73.05 ਲੱਖ ਟਨ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਸਾਲ 1999-2000 ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਗੁਣਾਂ

ਵਾਧਾ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹੋਏ, ਵੱਧ ਕੇ 252.07 ਲੱਖ ਟਨ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਵਾਧੇ ਦਾ ਇਹ ਉਤਾਹ ਵੱਲ ਰੁਝਾਨ ਅਜੇ ਵੀ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਸਾਲ 1990-91 ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਅਨਾਜ ਦਾ ਉਤਪਾਦਨ 192.18 ਲੱਖ ਟਨ ਸੀ ਜੋ ਕਿ 31 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦਾ ਵਾਧਾ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹੋਏ, ਵੱਧ ਕੇ ਸਾਲ 1999-2000 ਦੌਰਾਨ 252.07 ਲੱਖ ਟਨ ਹੋ ਗਿਆ। ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਉਤਪਾਦਨ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਵਿੱਚ ਕਣਕ ਅਤੇ ਝੋਨੇ ਦਾ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਸਾਲ 1990-91 ਦੌਰਾਨ ਝੋਨੇ ਦਾ ਉਤਪਾਦਨ 65.06 ਲੱਖ ਟਨ ਸੀ ਜੋ ਵੱਧ ਕੇ ਸਾਲ 1999-2000 ਦੌਰਾਨ 87.16 ਲੱਖ ਟਨ (ਪੀ) ਹੋ ਗਿਆ ਜੋ ਕਿ 34 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦਾ ਵਾਧਾ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਣਕ ਦਾ ਉਤਪਾਦਨ ਜੋ ਕਿ ਸਾਲ 1990-91 ਵਿੱਚ 121.59 ਲੱਖ ਟਨ ਸੀ ਵੱਧ ਕੇ ਸਾਲ 1999-2000 ਦੌਰਾਨ 159.10 ਲੱਖ ਟਨ (ਪੀ) ਹੋ ਗਿਆ ਇਹ ਵਾਧਾ 31 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦਾ ਬਣਦਾ ਹੈ (ਸਾਰਣੀ 2.2)।

1.5 ਗੰਨੇ (ਗੁੜ) ਦਾ ਉਤਪਾਦਨ ਸਾਲ 1990-91 ਦੇ 6.01 ਲੱਖ ਟਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੇ ਸਾਲ 1999-2000 ਵਿੱਚ 6.76 ਲੱਖ ਟਨ (ਪੀ) ਹੋ ਗਿਆ ਜੋ ਕਿ 12 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦਾ ਵਾਧਾ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਤੇਲ ਦੇ ਬੀਜਾਂ ਦਾ ਉਤਪਾਦਨ ਜੋ ਕਿ ਸਾਲ 1998-99 ਵਿੱਚ 1.67 ਲੱਖ ਟਨ ਸੀ, ਘਾਟੇ ਦਾ ਰੁਝਾਨ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਸਾਲ 1999-2000 ਵਿੱਚ 1.04 ਲੱਖ ਟਨ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਤੇਲ ਦੇ ਬੀਜਾਂ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ ਵਿੱਚ ਘਾਟਾ ਮੁੱਖ ਤੌਰ ਤੇ ਸੂਰਜ ਮੁੱਖੀ, ਸਰਸੌਂ, ਤੋਰੀਆਂ ਅਤੇ ਰਾਈ ਅਧੀਨ ਰਕਬੇ ਦੇ ਘਟਣ ਕਾਰਨ ਹੈ। ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਅਨਾਜ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਫਸਲਾਂ ਮੱਕੀ, ਬਾਜਰਾ, ਜੌਂ, ਛੋਲੇ ਅਤੇ ਦਾਲਾਂ ਹਨ। ਕੁੱਲ ਅਨਾਜ ਉਤਪਾਦਨ ਵਿੱਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਫਸਲਾਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸਾਲ 1999-2000 ਵਿੱਚ 2.3 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਰਿਹਾ। ਸਾਲ 1998-99 ਦੌਰਾਨ ਸਾਫ ਕੀਤੀ ਕਪਾਹ ਦਾ ਉਤਪਾਦਨ 596 ਹਜ਼ਾਰ ਗੰਢਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੇ ਸਾਲ 1999-2000 ਵਿੱਚ 950 ਹਜ਼ਾਰ ਗੰਢਾਂ ਹੋ ਗਿਆ ਜੋ ਕਿ 59 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦਾ ਵਾਧਾ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਤਪਾਦਨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਾਧਾ ਪ੍ਰਤੀ ਹੈਕਟੇਅਰ ਝਾੜ ਦੇ ਵੱਧਣ ਕਾਰਨ ਹੈ (ਸਾਰਣੀ 2.2)।

1.6 ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਉਤਪਾਦਨ ਦਾ ਸੂਚਕ (ਸਾਰੀਆਂ ਜਿਨਸਾਂ) ਸਾਲ 1990-91 ਵਿੱਚ 269.55 ਸੀ ਜੋ ਵੱਧ ਕੇ ਸਾਲ 1999-2000 ਦੌਰਾਨ 321.72 (ਪੀ) ਹੋ ਗਿਆ ਜੋ 19.4 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦਾ ਵਾਧਾ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ (ਸਾਰਣੀ 2.3)।

1.7 ਅਨਾਜ ਦਾ ਉਤਪਾਦਨ ਸਾਲ 2000-2001 ਵਿੱਚ 229.17 ਲੱਖ ਟਨ (ਟੀ) ਹੋਣ ਦੀ ਆਸ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਉਤਪਾਦਨ ਸਾਲ 1999-2000 ਵਿੱਚ 252.07 ਲੱਖ ਟਨ ਸੀ। ਇਹ ਮਾਮੂਲੀ ਗਿਰਾਵਟ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਉਸ ਪਾਲਿਸੀ ਵਲ ਝੁਕਾਓ ਕਾਰਨ ਹੈ ਜਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਕਣਕ ਅਤੇ ਝੋਨੇ ਅਧੀਨ ਰਕਬੇ ਦਾ ਕੁੱਝ ਹਿੱਸਾ ਤੇਲ ਦੇ ਬੀਜਾਂ, ਦਾਲਾਂ ਅਤੇ ਦੂਜੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਅਧੀਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ ਮੌਸਮ ਅਨੁਕੂਲ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਹਾੜੀ ਦੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਦੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵੱਧਣ ਦੇ ਅਸਾਰ ਹਨ ਜਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਅਨਾਜ ਦਾ ਉਤਪਾਦਨ ਟੀਚੇ ਤੋਂ ਵੱਧਣ ਦੀ ਆਸ ਹੈ। ਸਾਲ 1999-2000 ਦੌਰਾਨ ਦਾਲਾਂ ਦਾ ਉਤਪਾਦਨ 0.41 ਲੱਖ ਟਨ (ਪੀ) ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੇ ਸਾਲ 2000-2001 ਵਿੱਚ 0.97 ਲੱਖ ਟਨ (ਟੀ) ਹੋਣ ਦੀ ਆਸ ਹੈ (ਸਾਰਣੀ 2.2)।

ਮੁੱਖ ਫਸਲਾਂ ਦੇ ਝਾੜ ਦੀ ਦਰ

1.8 ਸਾਲ 1999-2000 ਦੌਰਾਨ ਵੱਖ ਵੱਖ ਫਸਲਾਂ ਦੇ ਝਾੜ ਦੀ ਦਰ ਕਿਲੋਗਰਾਮ ਪ੍ਰਤੀ ਹੈਕਟੇਅਰ (ਪੀ) ਕਣਕ 4696, ਝੋਨਾ 3347, ਮੱਕੀ 2577, ਛੋਲੇ 974, ਗੰਨਾ (ਗੁੜ) 6265, ਅਮਰੀਕਨ ਕਪਾਹ 337, ਦੇਸੀ ਕਪਾਹ 352, ਤੋਰੀਆ ਅਤੇ ਸਰ੍ਹੋਂ 1117, ਮੂੰਗਫਲੀ 969 ਅਤੇ ਸੂਰਜਮੁਖੀ 1367 ਸੀ (ਸਾਰਣੀ 2.4)।

ਵੱਧ ਝਾੜ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ

1.9 ਸਾਲ 1999-2000 ਵਿੱਚ ਕਣਕ, ਚਾਵਲ ਮੱਕੀ ਅਤੇ ਬਾਜਰੇ ਦੀਆਂ ਵੱਧ ਝਾੜ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਅਧੀਨ ਰਕਬਾ ਕੁੱਲ ਰਕਬੇ ਦਾ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 100 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ, 100 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ, 90 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਅਤੇ 60 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਰਿਹਾ (ਸਾਰਣੀ 2.5)।

ਫਲ ਅਤੇ ਸਬਜ਼ੀਆਂ

1.10 ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਬਾਗਬਾਨੀ ਵਿਭਾਗ ਵਲੋਂ ਸਾਲ 1999-2000 ਦੌਰਾਨ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਗਣਨਾਂ ਅਨੁਸਾਰ 30 ਹਜ਼ਾਰ ਹੈਕਟੇਅਰ ਰਕਬਾ ਫਲਾਂ ਅਧੀਨ ਰਿਹਾ। ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਵਧੇਰੇ ਉਗਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਫਲ ਕਿੰਨੂ, ਸੰਤਰਾ, ਮਾਲਟਾ, ਨਿੰਬੂ, ਅਮਰੂਦ, ਨਾਸ਼ਪਾਤੀ, ਅੰਬ ਅਤੇ ਅੰਗੂਰ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਫਲਾਂ ਦੀ ਸਾਲ 1999-2000 ਦੌਰਾਨ ਕੁੱਲ ਪੈਦਾਵਾਰ 4.18 ਲੱਖ ਟਨ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤੀ ਗਈ।

1.11 ਸਾਲ 1998-99 ਦੌਰਾਨ ਸਾਰੀਆਂ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਅਧੀਨ ਰਕਬਾ 1.21 ਲੱਖ ਹੈਕਟੇਅਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੇ ਸਾਲ 1999-2000 ਦੌਰਾਨ 1.23 ਲੱਖ ਹੈਕਟੇਅਰ ਹੋ ਗਿਆ ਜੋ ਕਿ 1.7 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦਾ ਵਾਧਾ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਆਲੂ ਸਾਲ 1999-2000 ਵਿੱਚ 0.75 ਲੱਖ ਹੈਕਟੇਅਰ ਰਕਬੇ ਨਾਲ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਸਬਜ਼ੀ ਦੀ ਮੁੱਖ ਫਸਲ ਹੈ। ਫਲਾਂ ਅਤੇ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਦੇ ਮਿਲੇ ਜੁਲੇ ਇੱਕਠੇ ਉਤਪਾਦਨ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਅਤੇ ਡੱਬਾ ਬੰਦ ਕਰਨ ਨਾਲ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਆਮਦਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਵਧੇਗੀ ਸਗੋਂ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਮੌਕੇ ਵੀ ਵਧਣਗੇ।

ਸਿੰਚਾਈ

1.12 ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਨਹਿਰਾਂ ਅਤੇ ਟਿਊਬਵੈਲਾਂ ਦਾ ਵਧੀਆ ਜਾਲ ਸਿੰਚਾਈ ਸਹੂਲਤਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਸਿੰਚਾਈ ਦਾ ਮੁੱਖ ਸਾਧਨ ਨਹਿਰਾਂ ਅਤੇ ਟਿਊਬਵੈਲ ਹਨ। ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਨਿਰੋਲ ਸਿੰਜਿਆ ਰਕਬਾ ਲਗਾਤਾਰ ਵੱਧ ਰਿਹਾ ਹੈ ਸਾਲ 1990-91 ਵਿੱਚ ਕੁੱਲ ਬੀਜੇ ਰਕਬੇ ਦਾ 94 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ, ਨਿਰੋਲ ਬੀਜੇ ਰਕਬੇ ਦਾ 92.7 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਹਿੱਸਾ ਸਿੰਚਾਈ ਅਧੀਨ ਸੀ ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਸਾਲ 1999-2000 ਦੌਰਾਨ ਵੱਧ ਕੇ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 96.1 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਅਤੇ 93.9 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਸਿੰਚਾਈ ਦੀ ਘਟਤਾ ਸਾਲ 1999-2000 ਦੌਰਾਨ 190 ਰਹੀ (ਸਾਰਣੀ 2.5)।

ਖਾਦਾਂ ਦੀ ਖਪਤ

1.13 ਖਾਦਾਂ ਨਵੀਂ ਤਕਨੀਕ ਦਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹਿੱਸਾ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰਾਜ ਦੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਉਤਪਾਦਨ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਵੱਧ ਝਾੜ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਆਉਣ ਨਾਲ ਰਸਾਇਣਕ ਖਾਦਾਂ ਦੀ ਖਪਤ ਲਗਾਤਾਰ ਵੱਧ ਰਹੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਐਨ.ਪੀ.ਕੇ. ਖਾਦਾਂ ਦੀ ਖਪਤ ਸਾਲ 1990-91 ਵਿੱਚ 1220 ਹਜ਼ਾਰ ਨਿਊਟਰੀਐਂਟ ਟਨ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਵੱਧ ਕੇ ਸਾਲ 1999-2000 ਦੌਰਾਨ 1448 ਹਜ਼ਾਰ ਟਨ ਹੋ ਗਈ। ਸਾਲ 1990-91 ਦੌਰਾਨ ਰਸਾਇਣਕ ਖਾਦਾਂ (ਐਨ.ਪੀ.ਕੇ.) ਦੀ ਕੁੱਲ ਬੀਜੇ ਰਕਬੇ ਪਿਛੇ ਪ੍ਰਤੀ ਹੈਕਟੇਅਰ ਖਪਤ 163 ਕਿਲੋਗਰਾਮ ਰਹੀ ਜੋ ਕਿ ਵੱਧ ਕੇ ਸਾਲ 1999-2000 ਦੌਰਾਨ

184 ਕਿਲੋਗਰਾਮ ਪ੍ਰਤੀ ਹੈਕਟੇਅਰ ਹੋ ਗਈ (ਸਾਰਣੀ 2.5)।

ਕੇਂਦਰੀ ਭੰਡਾਰ ਵਿੱਚ ਯੋਗਦਾਨ

1.14 ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਕੇਂਦਰੀ ਅੰਨ ਭੰਡਾਰ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਣ ਸਬੰਧੀ ਆਪਣੀ ਸਥਿਤੀ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖੀ ਹੈ। ਇਹ ਯੋਗਦਾਨ ਸਾਲ 1990-91 ਦੇ 115.6 ਲੱਖ ਟਨ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ 1999-2000 ਵਿੱਚ 146.2 ਲੱਖ ਟਨ (ਪੀ) ਹੋ ਗਿਆ। ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਣਕ ਦਾ ਹਿੱਸਾ 78.3 ਲੱਖ ਟਨ ਅਤੇ ਚਾਵਲ 67.9 ਲੱਖ ਟਨ (ਪੀ) ਸੀ (ਸਾਰਣੀ 2.6)।

ਮੰਡੀਕਰਨ ਅਤੇ ਸਟੋਰੇਜ਼ ਸਮੱਰਥਾ

1.15 ਮੰਡੀਕਰਨ ਅਤੇ ਸਟੋਰੇਜ਼ ਦੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਫਸਲ ਤਿਆਰ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਦ ਵਾਲੀ ਤਕਨੀਕ ਦਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹਿੱਸਾ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ 31 ਮਾਰਚ, 2000 ਨੂੰ 144 ਨਿਯਮਤ ਮੰਡੀਆਂ ਅਤੇ 519 ਖਰੀਦ ਕੇਂਦਰ ਸਨ। ਸਾਲ 1999-2000 ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀ ਮੰਡੀ ਪਿਛੇ ਔਸਤ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 86 ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀ ਮੰਡੀ ਦੇ ਘੇਰੇ ਹੇਠ ਆਇਆ ਰਕਬਾ 350 ਵਰਗ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਸੀ। ਸਾਲ 1998-99 ਵਿੱਚ ਕੁੱਲ ਸਟੋਰੇਜ਼ ਸਮੱਰਥਾ 192.19 ਲੱਖ ਟਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੇ ਸਾਲ 1999-2000 ਵਿੱਚ 198.53 ਲੱਖ ਟਨ ਹੋ ਗਈ। ਇਸ ਵਿੱਚ 107.71 ਲੱਖ ਟਨ ਢੱਕੀ ਹੋਈ ਅਤੇ 90.82 ਲੱਖ ਟਨ ਖੁੱਲੀ ਸਮੱਰਥਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ (ਸਾਰਣੀ 2.7)।

ਪਸ਼ੂਧਨ ਅਤੇ ਮੁਰਗੀ ਪਾਲਣ

1.16 ਪਸ਼ੂਧਨ ਆਰਥਿਕਤਾ ਦੇ ਮੁੱਢਲੇ ਸੈਕਟਰ ਦਾ ਇਕ ਮੁੱਖ ਹਿੱਸਾ ਹੈ, ਸਾਲ 1999-2000 ਵਿੱਚ ਸਥਿਰ 1993-94 ਕੀਮਤਾਂ ਤੇ ਕੁੱਲ ਰਾਜ ਘਰੇਲੂ ਉਤਪਾਦਨ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ 14.42 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ (ਤੁਰੰਤ) ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਾਲ 1999-2000 ਦੌਰਾਨ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀ ਦਿਨ ਪ੍ਰਤੀ ਜੀਅ 875 ਗ੍ਰਾਮ ਦੁੱਧ ਮਿਲਦਾ ਸੀ। ਰਾਜ ਵਿੱਚ 42 ਮਿਲਕ ਪਲਾਂਟ ਅਤੇ ਚਿਲਿੰਗ ਸੈਂਟਰ ਚਾਲੂ ਅਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਸਨ। ਅੰਡਿਆਂ ਦਾ ਉਤਪਾਦਨ ਸਾਲ 1998-99 ਵਿੱਚ 2630 ਮਿਲੀਅਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੇ ਸਾਲ 1999-2000 ਵਿੱਚ 2782 ਮਿਲੀਅਨ ਹੋ ਗਿਆ।

1.17 ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦਿਹਾਤੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮਧੂ ਮੱਖੀ ਪਾਲਣ ਆਮਦਨ ਅਤੇ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੇ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕਿੱਤੇ ਵਜੋਂ ਉਭਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਛੋਟੇ ਸੀਮਾਂਤ ਕਿਸਾਨਾਂ ਅਤੇ ਭੂਮੀਹੀਣ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਵਿੱਚ, ਜੋ ਕਿ ਨਿਮਨ ਕਿਸਾਨੀ ਵਰਗ ਦਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹਿੱਸਾ ਹਨ, ਵਿੱਚ ਜਿਆਦਾ ਪ੍ਰਵਾਨਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਲਾਭਪਾਤਰਾਂ ਨੂੰ ਦੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਭਾਵ ਮਧੂ ਮੱਖੀਆਂ ਪਾਲਣ ਦੀਆਂ ਤਕਨੀਕਾਂ ਲਈ ਛੇ ਤੋਂ ਅੱਠ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਕੈਂਪਸ ਅਤੇ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਾਜ਼ੇ ਸਮਾਨ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਆਮ ਵਰਗ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਲਈ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 9000 ਰੁਪਏ ਅਤੇ 14400 ਰੁਪਏ ਜਾਂ 50 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਅਤੇ 80 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਸਾਜ਼ੇ ਸਮਾਨ ਦੀ ਕੀਮਤ, ਜੋ ਵੀ ਘੱਟ ਹੋਵੇ ਸਬਸਿਡੀ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਹੈ। ਸਾਲ 2000-2001 ਦੀ ਸਲਾਨ ਪਲਾਨ ਸਕੀਮ ਅਧੀਨ 35 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਇਸ ਸਕੀਮ ਹੇਠ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

2. ਊਰਜਾ

ਆਰਥਿਕ ਉਨਤੀ ਲਈ ਊਰਜਾ ਮੁੱਖ ਸਥਾਨ ਰਖਦੀ ਹੈ। ਊਰਜਾ ਦੇ ਦੁਆਰਾ ਵਰਤਣ ਯੋਗ ਸਾਧਨ ਪਣ ਸ਼ਕਤੀ, ਲੱਕੜੀ ਦਾ ਬਾਲਣ, ਬਾਇਓਗੈਸ, ਸੂਰਜ ਅਤੇ ਹਵਾ ਸ਼ਕਤੀ ਰਾਜ ਵਿਚ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਦੁਬਾਰਾ ਨਾ ਵਰਤਣਯੋਗ ਸਾਧਨਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਇਲਾ, ਤੇਲ ਅਤੇ ਗੈਸ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਕੋਇਲੇ ਦੀਆਂ ਖਾਨਾਂ ਅਤੇ ਤੇਲ ਦੇ ਖੂਹ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ। ਭੂ-ਥਰਮਲ ਅਤੇ ਜੌਰ ਸ਼ਕਤੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। ਥਰਮਲ ਸ਼ਕਤੀ ਲਈ ਕੋਇਲਾ ਦੂਰ ਦੇ ਸਥਾਨਾਂ ਤੋਂ ਮੰਗਵਾਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਹਵਾ ਦੀ ਧੀਮੀ ਗਤੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਹਵਾ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਖੇਤਰ ਕਾਫੀ ਸੀਮਤ ਹੈ। ਸੂਰਜ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਖੇਤਰ ਕਾਫੀ ਵਿਸ਼ਾਲ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਸਾਧਨ ਨੂੰ ਵਿਉਂਪਾਰਕ ਤੌਰ ਤੇ ਵਰਤਣ ਲਈ ਕੁੱਝ ਉਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਬਾਇਓ ਗੈਸ ਪੇਂਡੂ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਜਰੂਰਤਾਂ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਹੱਦ ਤੱਕ ਪੂਰਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਲਕੜੀ ਦੇ ਬਾਲਣ ਦੀ ਉਪਲਭਧਤਾ ਵੀ ਘਟਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਕਿਸਾਨ ਆਪਣੇ ਪੁਰਾਣੇ ਦਰਖਤਾਂ ਨੂੰ ਕੱਟ ਕੇ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਅਧੀਨ ਲਿਆ ਰਹੇ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਵੱਧ ਆਮਦਨ ਕਮਾ ਸਕਣ। ਪਣ ਬਿਜਲੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੀ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਊਰਜਾ ਦਾ ਮੁੱਖ ਸਾਧਨ ਹੈ। ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਬਾਰਾਂ-ਮਾਸੀ ਦਰਿਆ ਵਗਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਹਿਰਾਂ ਅਤੇ ਝਰਨਿਆਂ ਸਹਿਤ ਬਿਜਲੀ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਬਿਜਲੀ

ਪਲਾਂਟ ਦੀ ਸਥਾਪਤ ਸਮਰੱਥਾ

2.2 ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ ਦੀ ਸਥਾਪਤ ਸਮਰੱਥਾ ਸਥਿਰ ਰਹੀ। ਜੋ ਕਿ ਸਾਲ 1999-2000 ਵਿੱਚ 3973 ਮੈਗਾਵਾਟ ਹੀ ਰਹੀ। ਸਾਲ 2000-2001 ਦੇ ਅੰਤ ਤੱਕ ਇਹ ਸਥਾਪਤ ਸਮਰੱਥਾ ਵਧ ਕੇ 4445 ਮੈਗਾਵਾਟ ਹੋਣ ਦੀ ਆਸ ਹੈ। ਸਥਾਪਤ ਸਮਰੱਥਾ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਾਧਾ ਰਣਜੀਤ ਸਾਗਰ ਡੈਮ ਤੋਂ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਵਿਸਥਾਰ ਸਾਰਣੀ 3.1 ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਹੈ।

ਸਲਾਨਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਪਲਾਂਟ ਲੋਡ ਫੈਕਟਰ

2.3 ਥਰਮਲ ਪਲਾਂਟਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਾਲ 1999-2000 ਦੇ 74.27 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ (13831 ਮਿ.ਕਿ. ਘੰਟੇ) ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਸਾਲ 2000-2001 ਦੌਰਾਨ 74.58 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ (13850 ਮਿ. ਕਿ. ਘੰਟੇ) ਪਲਾਂਟ ਲੋਡ ਫੈਕਟਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਆਸ ਹੈ। ਵਿਸਥਾਰ ਸਾਰਣੀ 3.2 ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਹੈ।

ਊਰਜਾ ਦੀ ਉਪਲਭਧਤਾ

2.4 ਸਾਲ 2000-2001 ਦੌਰਾਨ ਹਾਈਡਰੋ ਅਤੇ ਸਟੀਮ ਪਲਾਂਟਾਂ ਦਾ ਬਿਜਲੀ ਉਤਪਾਦਨ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 7456 ਅਤੇ 12691 ਮਿਲੀਅਨ ਕਿਲੋਵਾਟ ਘੰਟੇ ਕਰਨ ਦਾ ਟੀਚਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਹਾਈਡਰੋ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਤੋਂ 3.66 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦਾ ਘਾਟਾ ਅਤੇ ਥਰਮਲ ਪਲਾਂਟਾਂ ਤੋਂ 0.40 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦਾ ਵਾਧਾ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ 6986 ਮਿਲੀਅਨ ਕਿਲੋਵਾਟ ਘੰਟਿਆਂ ਦੀ ਖਰੀਦ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਨਾਲ

ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਕੁੱਲ ਊਰਜਾ ਉਪਲਭਧਤਾ 1999-2000 ਦੇ 26388 ਮਿਲੀਅਨ ਕਿਲੋਵਾਟ ਘੰਟਿਆਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ 2000-2001 ਵਿੱਚ 27133 ਮਿਲੀਅਨ ਕਿਲੋਵਾਟ ਘੰਟੇ ਹੋ ਜਾਣ ਦੀ ਆਸ ਹੈ। ਜੋ ਕਿ 2.82 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦਾ ਵਾਧਾ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਉਪਲਭਧਤਾ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਰਾਜ ਵਿਚ ਚਾਲੂ ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਹੋਣ ਦੀ ਆਸ ਹੈ (ਸਾਰਣੀ 3.3)।

2.5 ਊਰਜਾ ਵਿਕਾਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਪਣ ਬਿਜਲੀ ਵਿਕਾਸ ਉੱਤੇ ਮੁੱਖ ਦਬਾਵ ਹੈ। ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਛੋਟੇ ਅਤੇ ਅਤਿ ਛੋਟੇ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ ਬਲਕਿ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਵੀ ਹਨ। ਥਰਮਲ ਸ਼ਕਤੀ ਵਾਸਤੇ ਕੋਲਾ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਦੇ ਸਥਾਨਾਂ ਤੋਂ ਮੰਗਵਾਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਪ੍ਰਤੀ ਇਕਾਈ ਲਾਗਤ ਵਿੱਚ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਵਾਧਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਹ ਪਲਾਂਟ ਹਵਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਪਣ ਬਿਜਲੀ ਦਾ ਇਕੋ ਇਕ ਸਾਧਨ ਨਹਿਰਾਂ ਤੋਂ ਝਰਨੇ ਹੀ ਬਾਕੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਤਕਰੀਬਨ 150 ਮੈਗਾਵਾਟ ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਸੋਮੇ ਵਿੱਚੋਂ ਅਜੇ ਤੱਕ ਸਿਰਫ਼ 4 ਮੈਗਾਵਾਟ ਹੀ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਗੈਰ-ਰਵਾਇਤੀ ਊਰਜਾ ਦੇ ਸਾਧਨ ਦਾ ਵਿਭਾਗ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵ ਬੈਂਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੈਰ ਰਵਾਇਤੀ ਊਰਜਾ ਦੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਨੂੰ ਫੰਡ ਦੇਣ ਲਈ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨਹਿਰਾਂ ਉੱਤੇ ਸਥਿਤ ਛੋਟੇ ਝਰਨਿਆਂ ਦਾ ਉਪਯੋਗ ਕਰਕੇ ਇਸ ਸਾਧਨ ਦੀ ਚੰਗੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਊਰਜਾ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਪ੍ਰਤੀ ਯੂਨਿਟ ਆਮਦਨ

2.6 ਸਾਲ 1999-2000 ਦੌਰਾਨ ਕੁੱਲ ਵੇਚੀ ਹੋਈ ਬਿਜਲੀ ਵਿੱਚੋਂ 73 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਦਯੋਗਿਕ ਅਤੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਖਪਤ ਹੋਈ ਅਤੇ 2000-2001 ਦੌਰਾਨ ਉਨੇ ਹੀ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਖਪਤ ਹੋਣ ਦੀ ਆਸ ਹੈ। ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀ ਯੂਨਿਟ ਔਸਤ ਲਾਗਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀ ਯੂਨਿਟ ਔਸਤ ਆਮਦਨ ਨਾਲ ਤੁਲਨਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਹ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਦੂਸਰੇ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਬਿਜਲੀ ਬੋਰਡਾਂ ਵਾਂਗ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਬਿਜਲੀ ਬੋਰਡ ਵੀ ਲਗਾਤਾਰ ਪ੍ਰਤੀ ਯੂਨਿਟ ਘਾਟੇ ਵਿਚ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਸਾਰਣੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ :—

ਸਾਲ	ਪ੍ਰਤੀ ਯੂਨਿਟ ਔਸਤ ਆਮਦਨ (ਰੁ:)	ਪ੍ਰਤੀ ਯੂਨਿਟ ਔਸਤ ਲਾਗਤ (ਰੁ:)
1991-92	0.60	0.88
1992-93	0.70	1.10
1993-94	0.89	1.32
1994-95	1.08	1.48
1995-96	1.25	1.60
1996-97	1.36	1.70
1997-98	1.48	1.97
1998-99	1.57	2.13
1999-2000	1.62	2.37

ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀ ਯੂਨਿਟ ਔਸਤ ਆਮਦਨ ਸਾਲ 1999-2000 ਵਿੱਚ 1.62 ਰੁਪਏ ਸੀ ਅਤੇ 2000-2001 ਦੌਰਾਨ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੇ 1.77 ਰੁਪਏ ਹੋਣ ਦੀ ਆਸ ਹੈ। ਸਾਲ 1999-2000 ਦੌਰਾਨ ਪਬਲਿਕ ਲਾਈਟਿੰਗ ਤੋਂ ਪ੍ਰਤੀ ਯੂਨਿਟ ਔਸਤ ਆਮਦਨ 3.57 ਰੁਪਏ ਸੀ ਜਦ ਕਿ ਵਪਾਰਕ ਖਪਤ ਤੋਂ 3.47 ਰੁਪਏ ਸੀ। ਮੱਦ ਵਾਰ ਪ੍ਰਤੀ ਯੂਨਿਟ ਔਸਤ ਆਮਦਨ ਸਾਰਣੀ 3.4 ਵਿਚ ਹੈ। ਖੇਤੀ-ਬਾੜੀ ਖੇਤਰ ਲਈ ਸਬਸਿਡੀ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗੀ।

ਬਿਜਲੀ ਨਾਲ ਚਲਣ ਵਾਲੇ ਟਿਊਬਵੈਲ

2.7 ਵਧੇਰੇ ਝਾੜ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਬੀਜ ਅਤੇ ਰਸਾਇਣਕ ਖਾਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਾਰਨ ਸਿੰਚਾਈ ਦੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਬਹੁਤ ਵੱਧ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਵੱਧ ਰਹੀ ਮੰਗ ਨਵੇਂ ਟਿਊਬਵੈਲਾਂ/ਪੰਪਿੰਗ ਸੈਟਾਂ ਨੂੰ ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਕੇ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸਾਲ 1999-2000 (ਆਰਜ਼ੀ) ਦੌਰਾਨ ਬਿਜਲੀ ਨਾਲ ਚਲਣ ਵਾਲੇ ਨਵੇਂ 11484 ਟਿਊਬਵੈਲ ਲਗਾਏ ਗਏ। ਜਿਸ ਨਾਲ ਰਾਜ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਟਿਊਬਵੈਲਾਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਗਿਣਤੀ 771133 ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਬਿਜਲੀ ਨਾਲ ਚਲਣ ਵਾਲੇ ਟਿਊਬਵੈਲਾਂ ਦਾ ਸਾਲਵਾਰ ਵਿਸਥਾਰ ਸਾਰਣੀ 3.5 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸੰਚਾਰ ਅਤੇ ਵੰਡ ਦੌਰਾਨ ਬਿਜਲੀ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ

2.8 ਸੰਚਾਰ ਅਤੇ ਵੰਡ ਦੌਰਾਨ ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਸਬੰਧੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਸਾਲ 1997-98 ਵਿਚ ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਸੰਚਾਰ ਅਤੇ ਵੰਡ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ 17.90 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਨੁਕਸਾਨ ਸੀ। ਸਾਲ 1996-97 ਦੌਰਾਨ ਬਿਹਾਰ, ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਮਹਾਂਰਾਸ਼ਟਰ ਅਤੇ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਵਿੱਚ ਸੰਚਾਰ ਅਤੇ ਵੰਡ ਦੌਰਾਨ ਘਾਟਾ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 25.31, 18.02, 19.24, 16.55 ਅਤੇ 17.65 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ 19.10 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਸੀ। ਸਾਲਵਾਰ ਸੰਚਾਰ ਅਤੇ ਵੰਡ ਦੌਰਾਨ ਘਾਟਾ ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਸਾਰਣੀ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ :-

ਰਾਜ ਦਾ ਨਾਂ	ਸੰਚਾਰ ਅਤੇ ਵੰਡ ਦੌਰਾਨ ਹੋਏ ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤਤਾ				
	1993-94	1994-95	1995-96	1996-97	1997-98(ਪੀ)
ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	19.91	17.95	19.34	33.19	31.76
ਅਸਾਮ	22.44	24.18	26.91	25.97	30.05
ਬਿਹਾਰ	20.35	19.76	15.91	25.31	25.41
ਦਿੱਲੀ	—	—	—	49.08	46.85
ਗੁਜਰਾਤ	20.34	20.02	20.08	17.14	19.66
ਹਰਿਆਣਾ	25.00	30.80	32.39	32.77	33.04
ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	18.31	18.21	16.09	18.02	19.20
ਜੰਮੂ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ	45.69	48.74	47.52	48.27	47.48
ਕਰਨਾਟਕਾ	19.55	19.41	19.06	18.73	18.56
ਕੇਰਲਾ	20.00	20.05	21.12	20.59	17.87
ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	20.26	19.61	17.84	19.24	19.08
ਮਹਾਂਰਾਸ਼ਟਰ	16.22	16.33	16.94	16.55	17.73
ਮੇਘਾਲਿਆ	18.03	18.47	12.55	19.75	17.93
ਉੜੀਸਾ	22.43	23.03	24.17	50.15	..
ਪੰਜਾਬ	19.37	16.70	18.49	19.10	17.90
ਰਾਜਸਥਾਨ	25.00	24.78	29.27	26.28	26.46
ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ	17.18	17.11	16.19	17.65	17.00
ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼	24.08	21.69	21.84	24.84	25.00
ਪਛੱਮੀ ਬੰਗਾਲ	20.82	21.51	19.26	18.01	20.34

ਪੈਟਰੋਲੀਅਮ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਖਪਤ

2.9 ਸਾਲ 1999-2000 ਦੌਰਾਨ ਪੈਟਰੋਲ ਦੀ ਖਪਤ 561421 ਕਿ.ਲਿ. ਹੋ ਗਈ ਜੋ ਕਿ ਸਾਲ 1998-99 ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ 14.10 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਵੱਧ ਸੀ। ਸਾਲ 1999-2000 ਦੌਰਾਨ ਹਾਈ ਸਪੀਡ ਡੀਜ਼ਲ ਦੀ ਖਪਤ 2737375 ਕਿਲੋ ਲਿਟਰ ਹੋ ਗਈ, ਜੋ ਕਿ ਸਾਲ 1998-99 ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ 23.05 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਵੱਧ ਸੀ। 1999-2000 ਵਿੱਚ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਤੇਲ ਦੀ ਖਪਤ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ 6.18 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਵੱਧ ਗਈ। ਐਲ.ਪੀ.ਜੀ. ਕੁਨੈਕਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 1998-99 (31 ਮਾਰਚ ਤੱਕ) ਵਿੱਚ 13.55 ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੇ ਸਾਲ 1999-2000 ਵਿੱਚ 16.15 ਲੱਖ ਹੋ ਗਈ ਜੋ ਕਿ 19.19 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦਾ ਵਾਧਾ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਐਲ.ਪੀ.ਜੀ. ਕੁਨੈਕਸ਼ਨਾਂ ਦੀਆਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਸਾਲ 1998-99 ਵਿੱਚ 5.98 ਲੱਖ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਸਾਲ 1999-2000 ਵਿੱਚ 5.18 ਲੱਖ ਰਹਿ ਗਈ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਪੈਟਰੋਲੀਅਮ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੇ ਅੰਕੜੇ ਸਾਰਣੀ 3.6 ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਹਨ।

ਗੋਬਰ ਗੈਸ ਪਲਾਂਟ

2.10 ਗੋਬਰ ਗੈਸ ਪਲਾਂਟ ਦਿਹਾਤੀ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਸਾਫ ਸੁਥਰੀ ਅਤੇ ਖੁੰਏਂ ਰਹਿਤ ਸਥਿਤੀ ਹੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਫਸਲ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਰਸਾਇਣਿਕ ਖਾਦਾਂ ਦੇ ਪੂਰਕ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਵਧੀਆ ਖਾਦ ਪੈਦਾ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸਾਲ 1999-2000 ਦੇ ਦੌਰਾਨ 2638 ਨਵੇਂ ਗੋਬਰ ਗੈਸ ਪਲਾਂਟ ਲਗਾਏ ਗਏ ਜਦੋਂ ਕਿ 30 ਸਤੰਬਰ, 2000 ਤੱਕ 644 ਗੋਬਰ ਗੈਸ ਪਲਾਂਟ ਲਗਾਏ ਗਏ। ਸਾਲਵਾਰ ਸੂਚਨਾ ਸਾਰਣੀ 3.7 ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਹੈ।

ਸੂਰਜੀ ਊਰਜਾ

2.11 ਸੂਰਜੀ ਊਰਜਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਵ ਸੋਲਰ ਊਰਜਾ ਨੂੰ ਵੱਖ ਵੱਖ ਤਾਪਮਾਨਾਂ ਤੇ ਤਾਪ ਊਰਜਾ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਕੇ ਸੋਲਰ ਥਰਮਲ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਊਰਜਾ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਨੂੰ ਅਨੁਪੂਰਕ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਸੂਰਜ ਊਰਜਾ ਦਾ ਖੇਤਰ ਵਿਸ਼ਾਲ ਹੈ। ਸਾਲ 1999-2000 ਵਿੱਚ 24 ਘਰੇਲੂ ਸੋਲਰ ਵਾਟਰ ਹੀਟਰ ਅਤੇ 36 ਉਦਯੋਗਿਕ ਸੋਲਰ ਵਾਟਰ ਹੀਟਰ ਲਗਾਏ ਗਏ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਲ 1999-2000 ਤੱਕ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਕੁੱਲ 699 ਘਰੇਲੂ ਅਤੇ 812 ਉਦਯੋਗਿਕ ਸੋਲਰ ਵਾਟਰ ਹੀਟਰ ਹੋ ਗਏ (ਸਾਰਣੀ 3.8)।

3. ਉਦਯੋਗ

ਰਾਜ ਵਿਚ ਉਦਯੋਗਿਕ ਤਰੱਕੀ ਦੀ ਗਤੀ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਉਦਯੋਗਿਕ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਵਿਕਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨਵੀਂ ਉਦਯੋਗਿਕ ਨੀਤੀ 1996 ਦੁਆਰਾ ਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਨਿਵੇਸ਼ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੋਸਤਾਨਾ ਵਾਤਾਵਰਣ ਪੈਦਾ ਹੋ ਚੁਕਾ ਹੈ। ਅਨੁਕੂਲ ਉਦਯੋਗਿਕ ਵਾਤਾਵਰਣ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਗਾਂਹ ਵਧੂ ਅਤੇ ਉਨਤ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਨਾਲ ਕਈ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਉਦਯੋਗਿਕ ਇਕਾਈਆਂ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਦਿਲਚਸਪੀ ਵਿਖਾਈ ਹੈ। ਰਾਜ ਦੀ ਉਦਯੋਗਿਕ ਤਰੱਕੀ ਦੀ ਜੋਰਦਾਰ ਤੇਜ਼ੀ ਲਈ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਅਧਾਰਤ ਉਦਯੋਗ, ਇੰਜਨਿਅਰਿੰਗ, ਕੱਪੜਾ, ਰਸਾਇਣਕ ਅਤੇ ਦਵਾਈਆਂ ਅਤੇ ਚਮੜੇ ਤੇ ਅਧਾਰਿਤ ਇਕਾਈਆਂ ਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਉਦਯੋਗਿਕ ਕਿਰਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਚਲਾਣ ਲਈ ਸਾਲ 2000-2001 ਲਈ 3137.80 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਉਪਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

3.2 ਪੰਜਾਬ ਸਟੇਟ ਐਗਰੋ ਇਨਡਸਟਰੀਜ਼ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਜੋ ਕਿ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਅਧਾਰਤ ਉਦਯੋਗ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਨੋਡਲ ਏਜੰਸੀ ਹੈ ਨੇ ਸਾਲ 1999-2000 ਦੌਰਾਨ 23.88 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਨਾਲ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਅਤੇ ਸਹਾਇਕ ਸਾਧਨਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰਤ ਚਾਰ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਚਾਲੂ ਕੀਤੇ ਜਿਸ ਨਾਲ 275 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਮਿਲਿਆ। ਸਾਲ 2000-2001 ਵਿੱਚ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ 22.23 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਨਾਲ ਚਾਰ ਹੋਰ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਸ ਨੂੰ ਅਮਲੀ ਰੂਪ ਦੇਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ 305 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕੇਗਾ।

3.3 ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਇਲੈਕਟਰੋਨਿਕਸ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਉਤਪਾਦਨ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਨੇ ਸਾਲ 1999-2000 ਦੌਰਾਨ ਇਲੈਕਟਰੋਨਿਕਸ ਦੇ ਫੀਲਡ ਵਿੱਚ 111.29 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਲਾਗਤ ਨਾਲ ਤਿੰਨ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਚਾਲੂ ਕੀਤੇ ਜਿਸ ਨਾਲ 340 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਮਿਲਿਆ। ਸਾਲ 2000-2001 ਦੌਰਾਨ 415.00 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਨਾਲ ਦੋ ਹੋਰ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਸ ਨੂੰ ਅਮਲੀ ਰੂਪ ਦੇਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ 3600 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇਗਾ।

3.4 ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਉਦਯੋਗਿਕ ਵਿਕਾਸ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਨੇ ਸਾਲ 1999-2000 ਦੌਰਾਨ ਸਪਿਨਿੰਗ, ਆਟਾ ਮਿੱਲਾਂ, ਪਲਾਈ ਬੋਰਡ, ਨਿਟਿੰਗ, ਸਟੀਲ ਅਤੇ ਸਰੀਆ, ਧਾਤੂ ਪਦਾਰਥ, ਗਲੇਟਾਈਨ ਅਤੇ ਦਵਾਈਆਂ ਆਦਿ ਦੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ 393.29 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਨਾਲ 15 ਵੱਡੇ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਦਰਜੇ ਦੇ ਉਦਯੋਗ ਚਾਲੂ ਕੀਤੇ ਜਿਸ ਨਾਲ 2277 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਮਿਲਿਆ। ਸਾਲ 2000-2001 ਵਿੱਚ 258.89 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਲਾਗਤ ਨਾਲ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ 12 ਹੋਰ ਉਦਯੋਗਿਕ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਅਮਲ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ 2649 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕੇਗਾ।

3.5 ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ ਅਤੇ ਨਿਰਯਾਤ ਨਿਗਮ ਨੇ ਰਾਜ ਅੰਦਰ 24 ਉਦਯੋਗਿਕ ਫੋਕਲ ਪੁਆਇੰਟ ਵਿਕਸਤ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਦੋ ਗਰੇਬ ਸੈਂਟਰ ਬਠਿੰਡਾ ਅਤੇ ਪਠਾਨਕੋਟ ਵਿਖੇ ਵਿਕਸਤ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ ਤੇ 26 ਨਵੇਂ ਫੋਕਲ ਪੁਆਇੰਟਾਂ ਲਈ ਜਮੀਨ ਅਕਵਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ

ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਕਾਰ ਦੇ 9021 ਪਲਾਟ ਵਿਕਸਤ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਜਿਸ ਵਿੱਚੋਂ ਮਾਰਚ 2000 ਤੱਕ 7993 ਪਲਾਟ ਅਲਾਟ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਲੁਧਿਆਣਾ ਜਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਢੰਡਾਰੀ ਕਲਾਂ ਵਿਖੇ ਐਕਸਪੋਰਟ ਪਰਮੋਸ਼ਨ ਪਾਰਕ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨਿਰਯਾਤ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਬਲ ਮਿਲੇਗਾ। ਸਾਲ 1999-2000 ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਦਾ ਨਿਰਯਾਤ 4063 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ (ਆਰਜ਼ੀ) ਹੋ ਗਿਆ ਜਦ ਕਿ ਇਹ ਸਾਲ 1998-99 ਵਿੱਚ 3629 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਸੀ। ਇਸ ਨਾਲ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ 11.96 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦਾ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ।

3.6 ਜਿਲ੍ਹਾ ਬਠਿੰਡਾ ਵਿਖੇ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਪੈਟਰੋਲੀਅਮ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਵਲੋਂ 16,000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਲਾਗਤ ਵਾਲੇ ਤੇਲ ਸੋਧਕ ਕਾਰਖਾਨਾ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਨਾਲ ਰਾਜ ਦੇ ਉਦਯੋਗਿਕ ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਤਬਦੀਲੀ ਆਉਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ।

3.7 ਜਨਰਲ ਉਤਪਾਦਨ ਸੂਚਕ ਅੰਕ ਸੋਧੇ ਅਧਾਰ ਸਾਲ (1993-94 = 100) ਅਨੁਸਾਰ ਰਾਜ ਅੰਦਰ ਰਜਿਸਟਰਡ ਹੋਈਆਂ ਉਦਯੋਗਿਕ ਇਕਾਈਆਂ ਬਾਰੇ ਸਾਲ 1993-94 ਤੋਂ 1998-99 ਤੱਕ ਦੇ ਇੰਡੈਕਸ ਮੁਤਾਬਕ ਸਾਲਾਨਾ ਔਸਤ ਵਾਧੇ ਦੀ ਦਰ 5.83 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਸੀ ਜਦ ਕਿ ਨਿਰਮਾਣ ਗਰੁੱਪ ਦੀ ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਔਸਤ ਵਾਧੇ ਦੀ ਦਰ 6.07 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਵੇਖੀ ਗਈ।

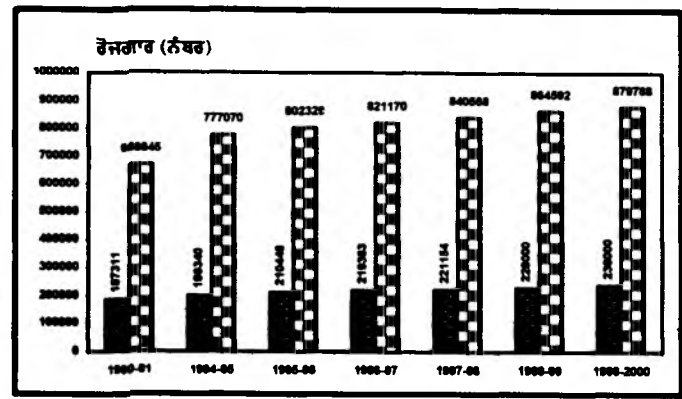
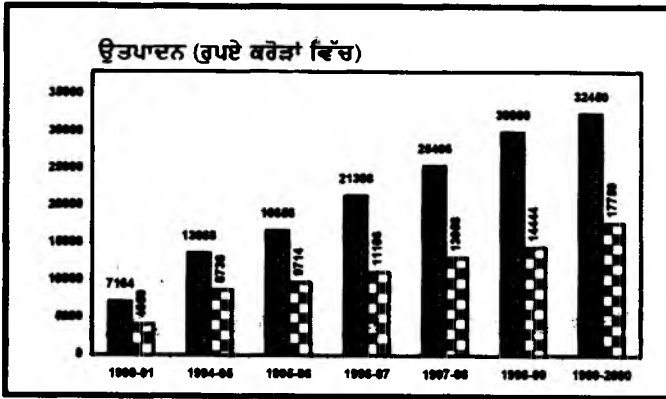
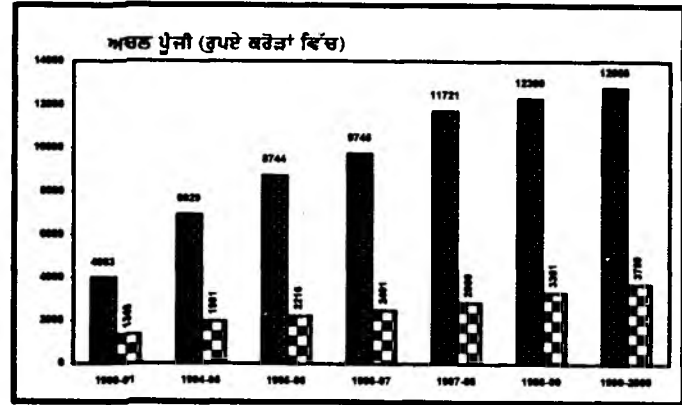
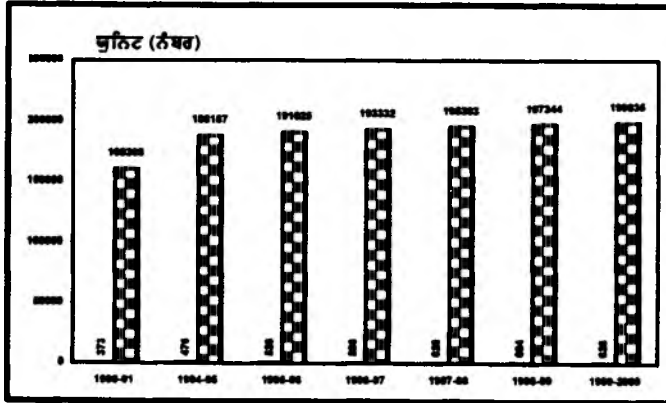
ਉਦਯੋਗਿਕ ਉਤਪਾਦਨ

3.8 ਰਜਿਸਟਰਡ ਉਦਯੋਗਿਕ ਇਕਾਈਆਂ ਦੀਆਂ ਚੌਣਵੀਆਂ ਮੱਦਾਂ ਬਾਰੇ ਉਤਪਾਦਨ ਸਾਲ 1993-94 ਤੋਂ 1998-99 ਤੱਕ (ਸਾਰਣੀ 4.2) ਤੋਂ ਪਤਾ ਚਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੇਵੀ ਫੂਡ ਦੇਸੀ ਘੀ, ਦੁੱਧ ਪਾਉਡਰ, ਦੁੱਧ (ਸਾਰੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਦਾ) ਇਨਸਟੈਂਟ ਕੋਫੀ, ਚਾਵਲ (ਸਾਰੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਦਾ), ਬਿਸਕੁਟ, ਚੀਨੀ, ਬਨਸਪਤੀ ਘੀ, ਮਸਟਰਡ/ਰੋਧ ਸੀਡ ਆਇਲ, ਪਸ਼ੂ ਖੁਰਾਕ, ਬੀਅਰ, ਵੂਲਨ ਹੋਜਰੀ, ਕੈਲਸ਼ੀਅਮ, ਅਮੋਨੀਆ ਨਾਈਟਰੇਟ ਕਨਟੈਂਟ, ਸਾਈਕਲ ਰਿਕਸ਼ਾ ਟਾਇਰ, ਸਾਈਕਲ ਟਿਊਬ, ਬਾਰ ਅਤੇ ਰਾਡਜ਼, ਬਿਲਟ ਅਤੇ ਸਲੈਬਾਂ, ਫਾਰ ਜਿੰਗਜ਼, ਟ੍ਰੈਕਟਰ, ਟੀ.ਵੀ. ਸੈਟ(ਰੰਗੀਨ), ਸਾਈਕਲ (ਸਾਰੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ) ਅਤੇ ਸਾਈਕਲ ਹੈਂਡਲ ਵਿੱਚ ਸਾਲ 1997-98 ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਸਾਲ 1998-99 ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਮੱਦਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਲਟਿਡ ਫੂਡ, ਦੇਸੀ ਸ਼ਰਾਬ, ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਬਣੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸ਼ਰਾਬ, ਜਿੰਨਡ ਅਤੇ ਪਰੈਸਡ ਕਪਾਹ, ਸੂਤੀ ਧਾਗਾ, ਗਰਮ ਧਾਗਾ, ਸੂਤੀ ਕੱਪੜਾ, ਯੂਰੀਆ ਅੰਨ ਕੰਨਟੈਂਟ, ਇਨਗਾਟ (ਸਾਰੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਦਾ), ਐਂਗਲ ਚੈਨਲ ਅਤੇ ਸੈਕਸ਼ਨ, ਜੁਆਇੰਟ ਅਤੇ ਰੋਲਜ਼, ਪਿਕਚਰ ਟਿਊਬ (ਰੰਗੀਨ), ਮੋਪਿਡ ਅਤੇ ਫੁਟਬਾਲ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ ਵਿੱਚ ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਕਮੀ ਵੇਖੀ ਗਈ।

ਵੱਡੀਆਂ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੀਆਂ ਇਕਾਈਆਂ

3.9 ਰਾਜ ਅੰਦਰ ਸਾਲ 1998-99 ਦੌਰਾਨ 604 ਵੱਡੀਆਂ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੀਆਂ ਇਕਾਈਆਂ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ 12,300 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਅਚੱਲ ਪੂੰਜੀ ਅਤੇ 2.28 ਲੱਖ ਕਰਮਚਾਰੀ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਸਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ 30,000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਉਤਪਾਦਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸਾਲ 1999-2000 ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਇਕਾਈਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵੱਧ ਕੇ 626 (ਆਰਜ਼ੀ) ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚ 12,800 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਅਚੱਲ ਪੂੰਜੀ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਲੱਗੇ 2.38 ਲੱਖ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ 32,450 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਉਤਪਾਦਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਇਕਾਈਆਂ ਸਾਲ 2000-2001 ਦੌਰਾਨ ਵੱਧ ਕੇ 658 ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ 14,348 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਅਚੱਲ ਪੂੰਜੀ, 2.52 ਲੱਖ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਅਤੇ 35,600 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਉਤਪਾਦਨ ਹੋਣ ਦੀ ਆਸ ਹੈ। ਅਪ੍ਰੈਲ ਤੋਂ ਅਕਤੂਬਰ, 2000 ਦੌਰਾਨ, 11

ਉਦਯੋਗਿਕ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਤੀ

■ ਵੱਡੇ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਪੱਧਰ ਦੀਆਂ ਇਕਾਈਆਂ

▣ ਛੋਟੇ ਪੱਧਰ ਦੀਆਂ ਇਕਾਈਆਂ

ਨਵੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੀਆਂ ਇਕਾਈਆਂ ਰਜਿਸਟਰਡ ਹੋਈਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ 416 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਛੋਟੇ ਪੱਧਰ ਦੀਆਂ ਇਕਾਈਆਂ

3.10 ਛੋਟੇ ਪੱਧਰ ਦੀਆਂ ਇਕਾਈਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਸਾਲ 1998-99 ਵਿਚ 1.97 ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੇ ਸਾਲ 1999-2000 ਵਿੱਚ 1.99 ਲੱਖ (ਆਰਜ਼ੀ) ਹੋ ਗਈ। ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਸਾਲ 1998-99 ਦੌਰਾਨ 8.65 ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੇ ਸਾਲ 1999-2000 ਵਿਚ 8.80 ਲੱਖ ਵਿਅਕਤੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਇਕਾਈਆਂ ਦੀ ਅਚੱਲ ਪੂੰਜੀ 3361.00 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵਧ ਕੇ 3750.00 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਇਸੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਉਤਪਾਦਨ ਵੱਧ ਕੇ 14444.00 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੇ 17750.00 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਇਕਾਈਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਸਾਲ 2000-2001 ਦੌਰਾਨ ਵੱਧ ਕੇ 2.01 ਲੱਖ ਹੋਣ ਦੀ ਆਸ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ 4250.00 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਅਚੱਲ ਪੂੰਜੀ, 9.01 ਲੱਖ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਅਤੇ 19525.00 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਉਤਪਾਦਨ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਅਪਰੈਲ ਤੋਂ ਅਕਤੂਬਰ, 2000 ਦੌਰਾਨ 1116 ਨਵੀਆਂ ਛੋਟੇ ਪੱਧਰ ਦੀਆਂ ਇਕਾਈਆਂ ਰਜਿਸਟਰਡ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ 9648 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਉਦਯੋਗਿਕ ਵਿੱਤ

3.11 ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਤ ਨਿਗਮ ਜੋ ਕਿ ਉਦਮੀਆਂ ਨੂੰ ਦਰਮਿਆਨੇ ਅਤੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਕਰਜ਼ੇ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਨੇ ਸਾਲ 1998-99 ਦੌਰਾਨ 73.63 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਸਾਲ 1999-2000 ਵਿਚ 74.63 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤੇ। ਸਾਲ 1998-99 ਵਿਚ 59.29 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਸਾਲ 1999-2000 ਵਿਚ 54.84 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ। ਸਾਲ 2000-2001 ਵਿਚ ਵੰਡੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦਾ ਟੀਚਾ 80.00 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਮਿਥਿਆ ਗਿਆ।

3.12 ਪੰਜਾਬ ਉਦਯੋਗਿਕ ਵਿਕਾਸ ਨਿਗਮ (ਪੀ.ਐਸ.ਆਈ.ਡੀ.ਸੀ.) ਰਾਜ ਅੰਦਰ ਨਿੱਜੀ ਉਦਮੀਆਂ ਦੁਬਾਰਾ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟਸ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਸਿੱਧੀ ਸਾਂਝੇਦਾਰੀ ਅਤੇ ਅੰਡਰਗਾਈਟਿੰਗ ਇਕਿਊਟੀ ਅਤੇ ਪਰੈਫਰੈਂਸ ਸ਼ੇਅਰ ਕੈਪੀਟਲ ਉੱਤੇ ਵਿੱਤੀ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਨਿਗਮ ਨੇ ਸਾਲ 1999-2000 ਦੌਰਾਨ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਅਧੀਨ 64.25 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਮੰਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤੇ ਅਤੇ 37.09 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਵੰਡੇ। ਇਸ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਸਾਲ 1998-99 ਦੌਰਾਨ 75.62 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਮੰਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤੇ ਅਤੇ 45.95 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਵੰਡੇ ਗਏ।

4. ਰੋਜ਼ਗਾਰ

ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਲਈ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਮੌਕਿਆਂ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਸਥਾਪਿਤ ਉਦਯੋਗਾਂ ਨੂੰ ਸਿਖਲਾਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਮਨੁੱਖੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇਣ ਲਈ ਉੱਭਰ ਰਹੀਆਂ ਤਕਨੀਕਾਂ ਰਾਹੀਂ ਤਕਨੀਕੀ ਸਿਖਿਆ ਅਤੇ ਉਦਯੋਗਿਕ ਸਿਖਲਾਈ ਦੇ ਨਵੀਨੀਕਰਣ ਅਤੇ ਪੁਨਰ ਨਿਰਧਾਰਨ ਤੇ ਮੁੱਖ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਵੱਖ ਵੱਖ ਵਿਭਾਗਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਵੈ-ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਸਕੀਮਾਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਨੌਜਵਾਨ, ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਬੈਂਕਾਂ ਤੋਂ ਵਿੱਤੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਧੰਦੇ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਕੇ ਲਾਭਕਾਰੀ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਣ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਧਿਆਨ ਸਵੈ-ਰੋਜ਼ਗਾਰ, ਉਜਰਤ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਮੌਕੇ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵੱਲ ਕੇਂਦਰਿਤ ਹੈ। ਸਾਲ 2000-2001 ਦੌਰਾਨ 2.02 ਲੱਖ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਦੇਣ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਸਕੀਮਾਂ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ 631.39 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਵਾਧੂ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਹਨ।

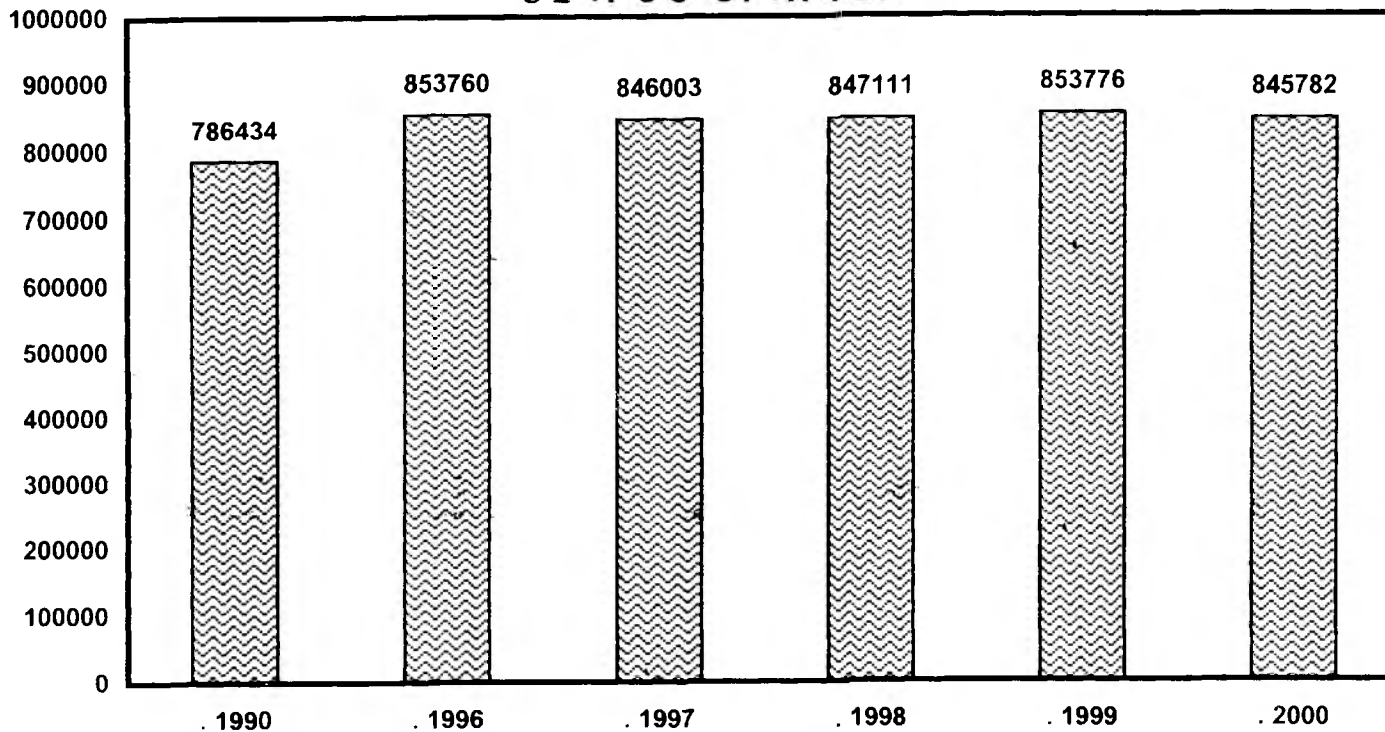
4.2 ਸੰਗਠਿਤ ਖੇਤਰ (ਸਰਕਾਰੀ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ) ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਵਿੱਚ 1990 ਤੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜਿਵਾਏ 1997 ਦੇ ਜਦ ਕਿ ਇਸ ਸਾਲ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਵਿੱਚ ਨਾ-ਮਾਤਰ ਕਮੀ ਆਈ ਹੈ। ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਦਾ ਰੁਝਾਨ ਚਾਰਟ ਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ। ਸੰਗਠਿਤ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਸਾਲ 1990 ਦੌਰਾਨ 786434 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੀ ਜੋ ਸਾਲ 2000 ਵਿੱਚ ਵੱਧ ਕੇ 845782 ਹੋ ਗਿਆ ਜਿਹੜਾ ਕਿ 7.55 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਵਾਧਾ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਲ 2000 ਵਿੱਚ ਥੋੜੀ ਕਮੀ ਸਰਕਾਰੀ ਖੇਤਰ ਅਧੀਨ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਵਿੱਚ ਆਈ ਕਮੀ ਕਾਰਨ ਹੈ।

4.3 ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਬੇਰੋਜ਼ਗਾਰੀ ਦਾ ਆਕਾਰ ਗੰਭੀਰ ਚਰਚਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਕੁਲ ਖੜ੍ਹੇ ਅਤੇ ਅਨਪੜ੍ਹ ਰਜਿਸਟਰਡ ਨੌਕਰੀ ਲੱਭਣ ਵਾਲੇ ਬੇ-ਰੋਜ਼ਗਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਘਟਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਸਾਰਣੀ 5.2 ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਦੇ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਦਫ਼ਤਰਾਂ ਦੇ ਚਾਲੂ ਰਜਿਸਟਰਡ ਅਨੁਸਾਰ ਦੋਵੇਂ ਪੜ੍ਹੇ ਅਤੇ ਅਨਪੜ੍ਹ ਰਜਿਸਟਰਡ ਨੌਕਰੀ ਲੱਭਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਮਾਰਚ, 1999 ਵਿੱਚ 5.67 ਲੱਖ ਤੋਂ ਘੱਟ ਕੇ ਮਾਰਚ 2000 ਵਿੱਚ 5.38 ਲੱਖ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਸਤੰਬਰ, 2000 ਤੱਕ ਹੋਰ ਘੱਟ ਕੇ 5.37 ਲੱਖ ਹੋ ਗਈ। ਤਕਨੀਕੀ ਵਿਕਾਸ ਕਾਰਨ ਕੁੱਲ ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ ਬੇ-ਰੋਜ਼ਗਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਮਾਰਚ, 1999 ਵਿੱਚ 3.73 ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੇ ਮਾਰਚ 2000 ਵਿੱਚ 3.96 ਲੱਖ ਹੋ ਗਈ ਜੋ ਕਿ ਮਿਤੀ 30 ਸਤੰਬਰ, 2000 ਤੱਕ 3.94 ਲੱਖ ਸੀ। ਅਨਪੜ੍ਹ ਬੇ-ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਮਾਰਚ, 1999 ਵਿੱਚ 1.94 ਲੱਖ ਸੀ। ਜੋ ਕਿ ਮਾਰਚ, 2000 ਵਿੱਚ ਘੱਟ ਕੇ 1.42 ਲੱਖ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਸਤੰਬਰ, 2000 ਤੱਕ ਉਤਨੀ ਹੀ ਰਹੀ। 30 ਸਤੰਬਰ, 2000 ਨੂੰ ਕੁਲ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਨੌਕਰੀ ਲੱਭਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚੋਂ 23.61 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤਕਨੀਕੀ ਅਤੇ 76.39 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਗੈਰ ਤਕਨੀਕੀ ਹਨ।

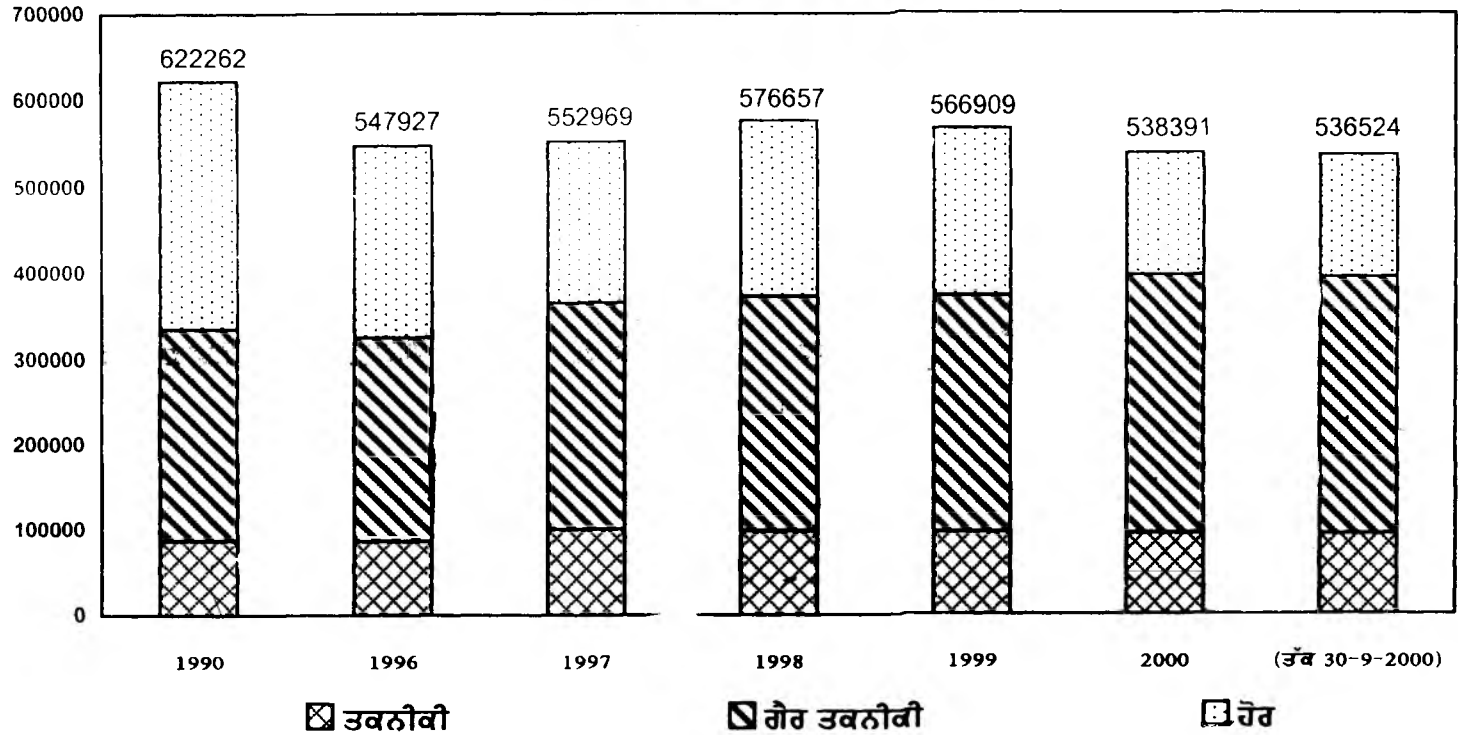
4.4 ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮੁੱਖ ਨੀਤੀ ਬੇ-ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਿਖਲਾਈ ਦੇਣਾ, ਦਿਹਾਤੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਉਦਯੋਗਿਕ ਫੋਕਲ ਪੁਆਇੰਟਸ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਰਾਹੀਂ ਉਦਯੋਗ, ਸੇਵਾਵਾਂ ਅਤੇ ਵਪਾਰਿਕ ਅਦਾਰਿਆਂ

ਸੰਗਠਤ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਰੁਜ਼ਗਾਰ

31 ਮਾਰਚ ਦੀ ਸਥਿਤੀ

ਚਾਲੂ ਰਜਿਸਟਰ ਵਿੱਚ ਉਮੀਦਵਾਰ 31 ਮਾਰਚ ਦੀ ਸਥਿਤੀ

ਰਾਹੀਂ ਸਵੈ-ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਲਈ ਰਾਹ ਪੱਧਰਾ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਦਯੋਗ ਦੇ ਵਾਧੇ ਨਾਲ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਲਈ ਸ਼ਬਾਨਕ ਮੰਗ ਪੂਰੀ ਹੋ ਸਕੇਗੀ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪਿੰਡਾਂ ਵਲੋਂ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵੱਲ ਜਾਣਾ ਘੱਟ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰੰਪਰਾਗਤ ਦਸਤਕਾਰੀ ਨੂੰ ਮੁੜ ਸੁਰਜੀਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇਗਾ। ਤਕਨੀਕੀ ਵਿਦਿਆ ਅਤੇ ਉਦਯੋਗਿਕ ਸਿਖਲਾਈ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਹੁਨਰਮੰਦਾਂ (ਦਸਤਕਾਰ/ਰਾਜਗਿਰੀ) ਨੂੰ ਸਿਖਲਾਈ ਦੀਆਂ ਨਵੀਆਂ ਸਕੀਮਾਂ ਬਣਾ ਕੇ ਇਸ ਬੁੜ ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾਇਆ ਹੈ।

4.5 ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦਿਹਾਤੀ ਬੇਰੋਜ਼ਗਾਰ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਲਈ ਸਵੈ-ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਵਧੇਰੇ ਮੌਕੇ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਐਕਸ਼ਨ ਪਲੈਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਮੁਤਾਬਕ ਉਦਯੋਗਾਂ, ਸੇਵਾਵਾਂ ਅਤੇ ਵਪਾਰਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇਗਾ। ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਵੱਡੇ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਉਦਯੋਗਾਂ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵਧਾਵੇਗਾ। ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਲਈ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਹੋਰ ਮੌਕੇ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮੌਜੂਦਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਯੋਜਨਾ ਤਹਿਤ 9000 ਆਦਮੀਆਂ ਦਾ ਟੀਚਾ ਪਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਮਿਤੀ 30 ਨਵੰਬਰ, 2000 ਤੱਕ 14253 ਕੇਸ ਬੈਂਕਾਂ ਨੂੰ ਸਪੌਂਸਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 5984 ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਅਤੇ 2555 ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਕਰਜ਼ੇ ਵੱਡੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਮੇਲਿਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਇਕ ਸਕੀਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਅਧੀਨ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਫੋਕਲ ਪੁਆਇੰਟਸ ਤੇ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਮੇਲਿਆਂ ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੇਲਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਰਜ਼ਾ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਏਜੰਸੀਆਂ/ਬੈਂਕਾਂ ਵਲੋਂ ਪੇਂਡੂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸੂਚਨਾ/ਅਗਵਾਈ ਅਤੇ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਕੌਂਸਲਿੰਗ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਅਪਰੈਲ ਤੋਂ ਸਤੰਬਰ 2000 ਤੱਕ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ 5247 ਮੈਟ੍ਰਿਕ ਪਾਸ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਉਪਰ ਵਾਲੇ ਬੇਰੋਜ਼ਗਾਰ ਯੁਵਕਾਂ ਨੂੰ 49.49 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਬਤੌਰ ਬੇਰੋਜ਼ਗਾਰੀ ਭੱਤਾ ਵੱਡੇ ਗਏ। ਚੈਂਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ਇਕ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਕੇਂਦਰ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇੰਟਰਨੈਟ ਰਾਹੀਂ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਨੌਕਰੀ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਵਾਈ ਜਾ ਸਕੇ।

5. ਵਿੱਤ, ਬੈਕਿੰਗ ਅਤੇ ਰਿਣ

ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸੱਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਚੁਣੌਤੀ ਮਾਲੀ ਘਾਟੇ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਕੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਵਿੱਤੀ ਸਿਹਤ ਨੂੰ ਮੁੜ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਰਾਜ ਕਰ ਅਤੇ ਗੈਰ ਕਰ ਆਮਦਨ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਕਈ ਇਕ ਉਪਾਏ ਲਏ ਹਨ। ਰਾਜ ਦੀ ਆਪਣੀ ਕਰ ਆਮਦਨ ਸਾਲ 1999-2000 (ਪੂਰਵ ਅਸਲ) ਨੂੰ 3947.47 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹੋ ਗਈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਸਾਲ 1998-99 ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਸੂਲੀ 3262.47 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਸੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਾਲ 1999-2000 ਵਿੱਚ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ 21 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦਾ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ। ਸਾਲ 2000-2001 (ਬਜਟ) ਵਸੂਲੀ ਵਿੱਚ 36 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਵਾਧਾ ਹੋਣ ਦੀ ਆਸ ਹੈ। ਖਰਚੇ ਸਬੰਧੀ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਖਰਚੇ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਕੁਆਲਟੀ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਕਰਨ ਉੱਤੇ ਦੋਹਾਂ ਲਈ ਇਕ ਲੋਕ ਖਰਚਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਮਾਲ ਲੇਖਾ ਖਾਤਾ

ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ

5.2 ਮਾਲ ਲੇਖਾ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਜੋ ਕਿ ਸਾਲ 1998-99 (ਲੇਖੇ) ਵਿੱਚ 5755.97 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਸਨ ਵੱਧ ਕੇ ਸਾਲ 1999-2000 (ਸੋਧੇ ਅਨੁਮਾਨ) ਵਿੱਚ 8382.56 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹੋ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਸਾਲ 2000-2001 (ਬਜਟ ਅਨੁਮਾਨ) ਵਿੱਚ 10585.18 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹੋਣ ਦੀ ਆਸ ਹੈ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਲ 1999-2000 ਵਿੱਚ ਸਾਲ 1998-99 ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ 45.63 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਵਾਧਾ ਅਤੇ ਸਾਲ 2000-2001 ਵਿੱਚ ਸਾਲ 1999-2000 ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ 26.28 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦਾ ਵਾਧਾ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਕਰਾਂ ਅਤੇ ਗੈਰ ਕਰਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਰਾਜ ਦੇ ਬਜਟ ਦਾ ਮੁੱਖ ਭਾਗ ਹਨ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਕਿ ਸਾਲ 1998-99 (ਲੇਖੇ) ਸਾਲ 1999-2000 (ਸੋਧੇ ਅਨੁਮਾਨ) ਅਤੇ ਸਾਲ 2000-2001 (ਬਜਟ) ਵਿਚ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 82.87, 80.45 ਅਤੇ 85.09 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਹਨ। ਸਾਲ ਲੇਖੇ ਤੋਂ ਕੁਲ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਦਾ 17.13 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ, 19.55 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਅਤੇ 14.91 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਉਪਰੋਕਤ ਦਿੱਤੇ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਕਰਾਂ ਅਤੇ ਅਨੁਦਾਨ (ਗਰਾਟਾਂ) ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇਕੱਤਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ (ਸਾਰਣੀ 6.1)।

ਖਰਚ

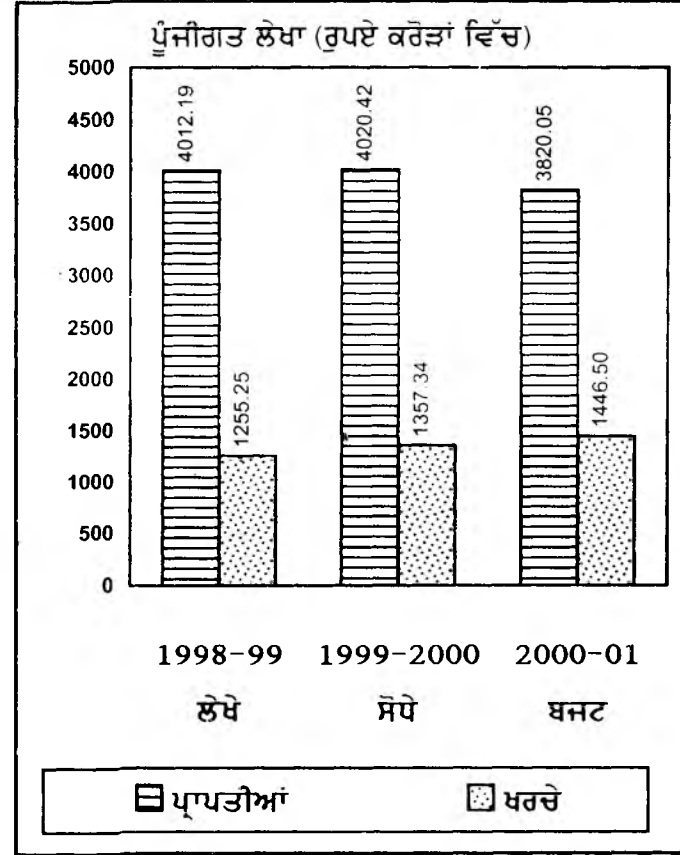
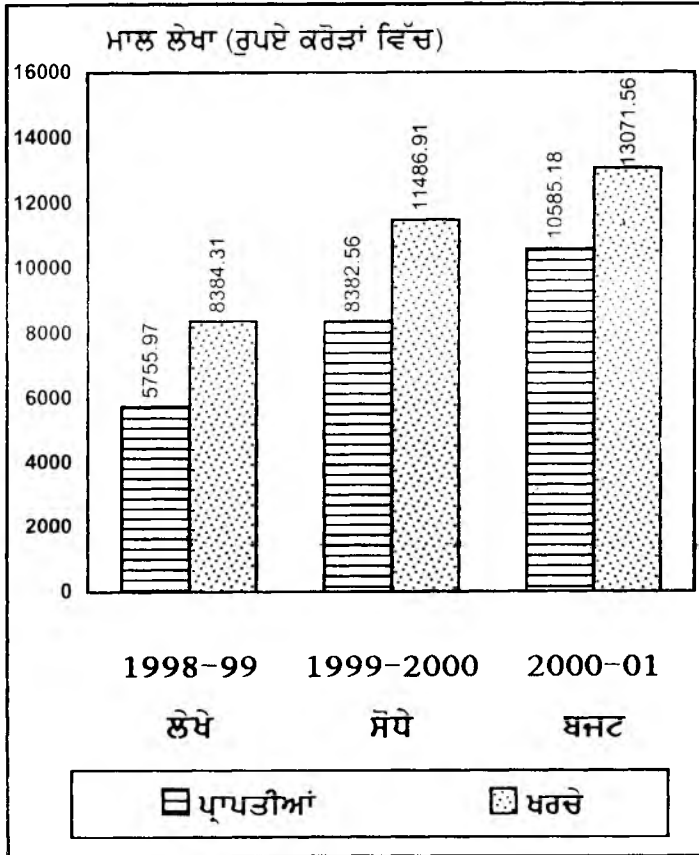
5.3 ਮਾਲ ਖਰਚ ਜਿਹੜਾ ਕਿ 1998-99 (ਲੇਖੇ) ਵਿੱਚ 8384.31 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਸੀ, ਵੱਧ ਕੇ ਸਾਲ 1999-2000 (ਸੋਧੇ ਅਨੁਮਾਨ) ਵਿੱਚ 11486.91 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸਾਲ 2000-2001 (ਬਜਟ ਅਨੁਮਾਨ) ਵਿੱਚ ਵੱਧ ਕੇ 13071.56 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹੋਣ ਦੀ ਆਸ ਹੈ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਲ 1998-99 ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਸਾਲ 1999-2000 ਵਿੱਚ 37.00 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਵਾਧਾ ਅਤੇ 2000-2001(ਬਜਟ ਅਨੁਮਾਨ) ਵਿੱਚ 1999-2000 ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ 13.80 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਵਾਧਾ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ (ਸਾਰਣੀ 6.2)।

ਪੂੰਜੀਗਤ ਖਾਤਾ

ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ

5.4 ਪੂੰਜੀ ਲੇਖਾ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਜੋ ਕਿ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚਾ ਖੜਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ

ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਅਤੇ ਖਰਚੇ

ਯੋਗਦਾਨ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਸਾਲ 1998-99 (ਲੇਖੇ) ਵਿੱਚ 4012.19 ਕਰੋੜ ਸਨ ਜੋ ਕਿ ਸਾਲ 1999-2000 (ਸੋਧੇ ਅਨੁਮਾਨ) ਵਿੱਚ ਥੋੜਾ ਵੱਧ ਕੇ 4020.42 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹੋ ਗਈਆਂ, ਇਹ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ 2000-2001 (ਬਜਟ ਅਨੁਮਾਨ) ਵਿੱਚ ਘੱਟ ਕੇ 3820.05 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਤੋਂ ਨਿਰੋਲ ਕਰਜ਼ੇ 1998-99 (ਲੇਖੇ) ਵਿੱਚ (-) 272.69 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ, ਸਾਲ 1999-2000 (ਸੋਧੇ ਅਨੁਮਾਨ) ਵਿੱਚ (-) 120.14 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਰਹਿ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸਾਲ 2000-2001 (ਬਜਟ ਅਨੁਮਾਨ) ਵਿੱਚ (-) 280.22 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹੋਣ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਹੈ (ਸਾਰਣੀ 6.3)।

ਖਰਚੇ

5.5 ਪੂੰਜੀ ਖਰਚਾ 1998-99 (ਲੇਖੇ) ਦੌਰਾਨ 1255.25 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਸੀ ਜੋ ਕਿ 1999-2000 (ਸੋਧੇ ਅਨੁਮਾਨ) ਵਿੱਚ ਵੱਧ ਕੇ 1357.34 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸਾਲ 2000-2001 (ਬਜਟ ਅਨੁਮਾਨ) ਵਿੱਚ ਵੱਧ ਕੇ 1446.50 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ (ਸਾਰਣੀ 6.4)।

ਵਿਆਪਕ ਬਜਟ ਦੀ ਸਥਿਤੀ

5.6 ਬਜਟ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਸਥਿਤੀ ਸਾਲ 1998-99 (ਲੇਖੇ) ਵਿੱਚ 128.60 ਕਰੋੜ ਦਾ ਵਾਧਾ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਸਾਲ 1999-2000 (ਸੋਧੇ ਅਨੁਮਾਨ) ਵਿੱਚ 441.27 ਦਾ ਘਾਟਾ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਸਾਲ 2000-2001 ਵਿੱਚ ਇਸ ਘਾਟੇ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਹੋ ਕੇ 112.83 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਰਹਿ ਜਾਣ ਦੀ ਆਸ ਹੈ। ਮਾਲ ਲੇਖੇ ਵਿੱਚ ਘਾਟੇ ਦਾ ਆਕਾਰ ਸਾਲ 1998-99 (ਲੇਖੇ) ਵਿੱਚ 2628.34 ਕਰੋੜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੇ ਸਾਲ 1999-2000 (ਸੋਧੇ ਅਨੁਮਾਨ) ਵਿੱਚ 3104.35 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹੋ ਗਿਆ ਪ੍ਰੰਤੂ 2000-2001 (ਬਜਟ ਅਨੁਮਾਨ) ਵਿੱਚ ਇਹ ਘੱਟ ਕੇ 2486.38 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹੋਣ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਪੂੰਜੀਗਤ ਲੇਖੇ ਤੋਂ ਵਾਧਾ ਜੋ ਕਿ ਸਾਲ 1998-99 (ਲੇਖੇ) ਦੌਰਾਨ 2756.94 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਸੀ ਸਾਲ 1999-2000 (ਸੋਧੇ ਅਨੁਮਾਨ) ਵਿੱਚ ਘੱਟ ਕੇ 2663.08 ਰਹਿ ਗਿਆ ਅਤੇ 2000-2001 (ਬਜਟ ਅਨੁਮਾਨ) ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਘੱਟ ਕੇ 2373.55 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ (ਸਾਰਣੀ 6.5)।

ਨਿਰੋਲ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਤਬਦੀਲੀ

5.7 ਕੇਂਦਰ ਵਲੋਂ ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ (ੳ) ਕੇਂਦਰੀ ਕਰਾਂ ਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ (ਅ) ਯੋਜਨਾ ਅਤੇ ਗੈਰ ਯੋਜਨਾ ਅਨੁਦਾਨ ਅਤੇ (ੲ) ਯੋਜਨਾ ਤੇ ਗੈਰ ਯੋਜਨਾ ਕਰਜ਼ੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਰੋਤਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਵਾਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਰਾਜ ਵਲੋਂ ਕੇਂਦਰ ਨੂੰ ਵਿਆਜ ਭੁਗਤਾਨ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਸਮੂਹ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀਆਂ ਮੁੜ ਅਦਾਇਗੀਆਂ ਵਾਪਸ ਕਰਨ ਦਾ ਵਹਾਓ ਵੀ ਹੈ। ਸਾਲ 1998-99 (ਲੇਖੇ) ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰ ਤੋਂ ਨਿਰੋਲ ਸਾਧਨਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਵਾਹ 569.19 ਕਰੋੜ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਸਾਲ 1999-2000 (ਸੋਧੇ ਅਨੁਮਾਨ) ਵਿੱਚ ਵੱਧ ਕੇ 1530.78 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹੋ ਗਿਆ ਪ੍ਰੰਤੂ ਸਾਲ 2000-2001 ਵਿੱਚ ਇਹ ਘੱਟ ਕੇ 1451.77 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਰਹਿ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ (ਸਾਰਣੀ 6.6)।

ਕਰ ਅਨੁਪਾਤ

5.8 ਸਾਲ 1998-99 (ਲੇਖੇ) ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਦੀ ਕਰ ਅਤੇ ਚਾਲੂ ਕੀਮਤਾਂ ਤੇ ਕੁੱਲ ਰਾਜ ਘਰੇਲੂ ਉਤਪਾਦਨ ਦੇ ਅਨੁਪਾਤ ਵਿੱਚ ਮਮੂਲੀ ਜਿਹਾ ਘਾਟਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਕਰ ਅਨੁਪਾਤ 1997-98 (ਲੇਖੇ) ਵਿੱਚ 6.29 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੋਂ ਘੱਟ ਕੇ 1998-99 (ਲੇਖੇ) ਵਿੱਚ 6.00 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਪ੍ਰਚਲਤ ਕੀਮਤਾਂ ਤੇ

ਰਾਜ ਘਰੇਲੂ ਉਤਪਾਦਨ ਦੇ ਤੁਰੰਤ ਅਨੁਮਾਨਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਇਹ ਅਨੁਪਾਤ ਸਾਲ 1999-2000 (ਸੋਧੇ ਅਨੁਮਾਨ) ਵਿੱਚ 6.70 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਹੋ ਗਿਆ (ਸਾਰਣੀ 6.7)।

ਛੋਟੀਆਂ ਬਚਤਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀ

5.9 ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਸਕੀਮਾਂ ਅਧੀਨ ਇਕੱਤਰ ਕੀਤੀਆਂ ਛੋਟੀਆਂ ਬਚਤਾਂ ਰਾਜ ਦੀ ਸਲਾਨਾ ਯੋਜਨਾ ਵਿੱਚ ਧੰਨ ਜੁਟਾਉਣ ਲਈ ਮੱਹਤਵਪੂਰਣ ਭੂਮਿਕਾ ਅਦਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਕਾਰਨ ਛੋਟੀਆਂ ਬੱਚਤਾਂ ਰਾਹੀਂ ਇਕੱਤਰ ਕੀਤੀ ਨਿਰੋਲ ਰਾਸ਼ੀ ਸਾਲ 1998-99 ਵਿੱਚ 1681.31 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੇ ਸਾਲ 1999-2000 ਵਿੱਚ 2096.50 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹੋ ਗਈ ਜਿਹੜੀ ਕਿ 24.69 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਵਾਧਾ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ (ਸਾਰਣੀ 6.8)।

ਬੈਂਕਿੰਗ ਅਤੇ ਰਿਣ

5.10 ਰਾਜ ਵਿੱਚ 31 ਦਸੰਬਰ, 1999 ਨੂੰ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਕੁਲ ਭਾਰਤੀ ਵਪਾਰਕ ਬੈਂਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 2563 ਸੀ। ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਬੈਂਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 3 ਤੋਂ ਘੱਟ ਕੇ 1 ਹੋ ਗਈ। ਸਹਿਕਾਰੀ ਬੈਂਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦਸੰਬਰ 1999 ਦੇ ਅੰਤ ਤੱਕ 829 ਸੀ। ਮੁੱਢਲੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਿਕਾਸ ਬੈਂਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦਸੰਬਰ 1999 ਦੇ ਅੰਤ ਤੱਕ 82 ਸੀ। ਡਾਕਘਰ ਬਚਤ ਬੈਂਕਾਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਛੋਟੀਆਂ ਬੱਚਤਾਂ ਵਿੱਚ ਧੰਨ ਜੁਟਾਉਣ ਲਈ ਮੱਹਤਵਪੂਰਣ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦਸੰਬਰ 1999 ਦੇ ਅੰਤ ਤੱਕ 3931 ਸੀ (ਸਾਰਣੀ 6.9)।

5.11 ਰਿਣ ਅਤੇ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਦੇ ਅਨੁਪਾਤ ਤੋਂ ਰਾਜ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਗਤੀਸ਼ੀਲਤਾ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਚਲਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਅਨੁਪਾਤ ਸਰਵ-ਭਾਰਤੀ ਪੱਧਰ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕੁੱਝ ਘੱਟ ਹੈ। ਦਸੰਬਰ 1999 ਦੇ ਆਖਰੀ ਸ਼ੁਕਰਵਾਰ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਇਹ ਅਨੁਪਾਤ 37.77 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਸੀ ਜਦੋਂ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਪੱਧਰ ਦੀ ਅਨੁਪਾਤ 55.82 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਸੀ (ਸਾਰਣੀ 6.10)।

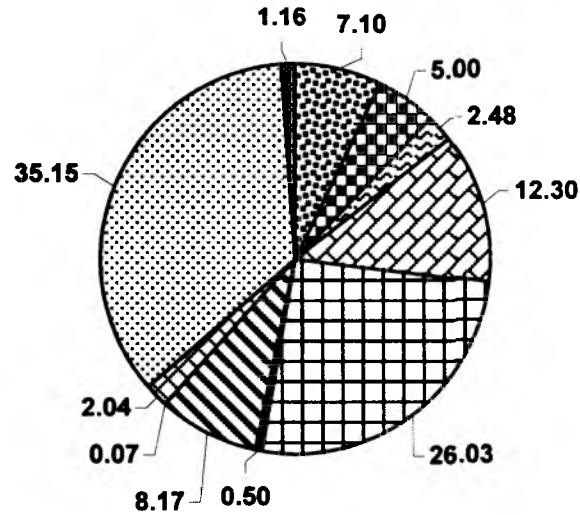
5.12 ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਵਪਾਰਕ ਬੈਂਕ ਸਿੱਧੇ ਅਤੇ ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ ਤੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਸੈਕਟਰ ਲਈ ਕਰਜ਼ੇ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਮਾਰਚ 1999 ਦੇ ਅਖੀਰਲੇ ਸ਼ੁਕਰਵਾਰ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਰਜ਼ਿਆਂ ਦੀ ਬਕਾਇਆ ਰਾਸ਼ੀ 2745.21 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਸੀ (ਸਾਰਣੀ 6.11)।

ਸਲਾਨਾ ਯੋਜਨਾ

5.13 ਸਾਲ 2000-2001 ਲਈ ਰਾਜ ਦੀ ਸਲਾਨਾ ਯੋਜਨਾ 2420.00 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜੋ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਨਾਲੋਂ 9.70 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਘੱਟ ਹੈ। ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਕੁੱਲ ਖਰਚੇ ਦਾ ਮੁੱਖ ਭਾਗ ਸਮਾਜਿਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਲਈ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਜੋਕਿ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਕੁੱਲ ਖਰਚੇ ਦਾ 35.15 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਊਰਜਾ ਦਾ ਹਿੱਸਾ 26.03 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਕੁੱਲ ਖਰਚੇ ਵਿੱਚੋਂ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 12.30, 8.17, 7.10 ਅਤੇ 5.00 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਸਿੰਚਾਈ ਅਤੇ ਹੜ੍ਹ ਕੰਟਰੋਲ, ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ, ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੇਵਾਵਾਂ ਅਤੇ ਦਿਹਾਤੀ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸੈਕਟਰਵਾਈਜ਼ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਖਰਚੇ ਦੀ ਵੰਡ ਸਾਰਣੀ 6.12 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਯੋਜਨਾ ਲਾਗਤ (2000-2001)

ਰੁਪਏ 2420-00 ਕਰੋੜ

ਖੇਤੀਬਾੜੀ

ਸਿੰਚਾਈ ਅਤੇ ਹੱਡ ਕੰਟਰੋਲ

ਟ੍ਰਾਂਸਪੋਰਟ

ਸਮਾਜਿਕ ਸੇਵਾਵਾਂ

ਦਿਹਾਤੀ ਵਿਕਾਸ

ਬਕਤੀ

ਸਾਇੰਸ ਤਕਨੀਕ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ

ਆਮ ਸੇਵਾਵਾਂ

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਖੇਤਰੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ

ਉਦਯੋਗ ਅਤੇ ਖਣਿਜ ਪਦਾਰਥ

ਆਮ ਆਰਥਿਕ ਸੇਵਾਵਾਂ

6. ਕੀਮਤਾਂ

ਵਿੱਤੀ ਅਤੇ ਮੁਦਰਾ ਸਬੰਧੀ ਨੀਤੀਆਂ ਜੋ ਕਿ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹਨ, ਕਾਫੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਕੀਮਤਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਫਿਰ ਵੀ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਲੋਕ ਵੰਡ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਬਣਾ ਕੇ, ਕਾਲਾ ਬਜ਼ਾਰੀ, ਜਮਾਖੋਰੀ ਤੇ ਮੁਨਾਫ਼ਾਖੋਰੀ ਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹ ਪਾ ਕੇ ਅਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਵਿਕਰੀ ਕਰ ਨੀਤੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੱਕ ਕੀਮਤਾਂ ਦੇ ਵਾਧੇ ਨੂੰ ਰੋਕ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਆਪਣੇ ਯਤਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਇਸ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿਚ ਸਫਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਥੋਕ ਅਤੇ ਪ੍ਰਚੂਨ ਕੀਮਤਾਂ ਦੇ ਉਤਰਾਅ ਚੜਾਅ ਦਾ ਰੁਝਾਨ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਥੋਕ ਕੀਮਤਾਂ ਦਾ ਸੂਚਕ ਅੰਕ

6.2 ਰਾਜ ਪੱਧਰ ਦਾ ਥੋਕ ਕੀਮਤਾਂ ਦਾ ਸੂਚਕ ਅੰਕ 21 ਜ਼ਰਾਇਤੀ ਵਸਤਾਂ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਦੇ ਰੁਝਾਨ ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰ ਪੱਧਰ ਦਾ ਸੂਚਕ ਅੰਕ ਮੁੱਢਲੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਸਤਾਂ ਹਨ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਦੇ ਰੁਝਾਨ ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ, ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂ ਕਿ ਲਈਆਂ ਗਈਆਂ ਵਸਤਾਂ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਅੰਤਰ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਥੋਕ ਕੀਮਤਾਂ ਦਾ ਸੂਚਕ ਅੰਕ (ਆਧਾਰ 1979-80 ਤੋਂ 1981-82=100) ਸਾਲ 1998-99 ਵਿਚ ਹੋਏ 16.6 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਵਾਧੇ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਸਾਲ 1999-2000 ਵਿਚ 1.8 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਵਧਿਆ ਹੈ। ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਮੁੱਢਲੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਸਤਾਂ ਹਨ, ਦਾ ਥੋਕ ਕੀਮਤਾਂ ਦਾ ਸੂਚਕ ਅੰਕ (ਆਧਾਰ 1993-94=100) ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦੇ 12.1 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਵਾਧੇ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਸਾਲ 1999-2000 ਵਿਚ 1.2 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਵਧਿਆ ਹੈ (ਸਾਰਣੀ 7.1)।

ਉਪਭੋਗਤਾ ਭਾਅ ਸੂਚਕ ਅੰਕ

6.3 ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਕਾਮਿਆਂ ਦੇ ਔਸਤ ਉਪਭੋਗਤਾ ਭਾਅ ਸੂਚਕ ਅੰਕ (ਆਧਾਰ 1987=100) ਵਿੱਚ ਸਾਲ 1998-99 ਵਿੱਚ ਹੋਏ 11.9 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਵਾਧੇ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਸਾਲ 1999-2000 ਵਿੱਚ 6.4 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦਾ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ ਤੇ ਉਪਭੋਗਤਾ ਭਾਅ ਸੂਚਕ ਅੰਕ (ਆਧਾਰ 1982=100) ਵਿੱਚ ਸਾਲ 1998-99 ਵਿੱਚ 13.1 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਵਾਧੇ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ 1999-2000 ਵਿੱਚ 3.4 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦਾ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸਾਲ 2000-2001 ਦੇ ਪਹਿਲੇ 6 ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਉਪਭੋਗਤਾ ਭਾਅ ਸੂਚਕ ਅੰਕ ਵਿੱਚ ਰਾਸ਼ਟਰ ਪੱਧਰ ਦੇ ਉਪਭੋਗਤਾ ਭਾਅ ਸੂਚਕ ਅੰਕ ਵਿੱਚ ਹੋਏ 3.3 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਵਾਧੇ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ 5.3 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦਾ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ (ਸਾਰਣੀ 7.2)।

ਜ਼ਰੂਰੀ ਵਸਤਾਂ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਚੂਨ ਕੀਮਤਾਂ

6.4 ਸਾਲ 1999 ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਸਾਲ 2000 ਵਿੱਚ ਜ਼ਰੂਰੀ ਵਸਤਾਂ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਚੂਨ ਕੀਮਤਾਂ ਵਿਚ

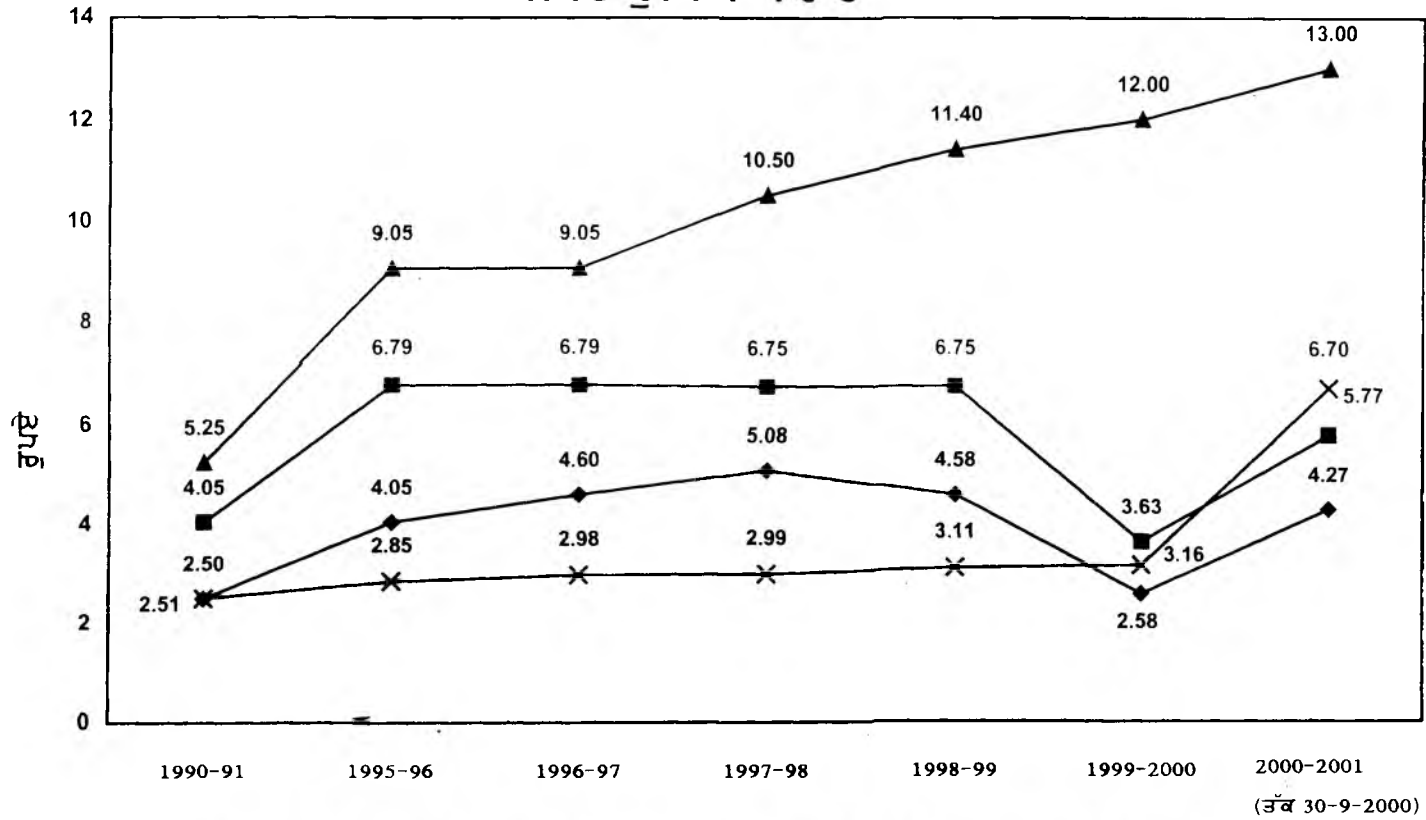
ਮਿਲਿਆ-ਜੁਲਿਆ ਰੁਝਾਨ ਰਿਹਾ। ਸਾਲ 1999 ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਸਾਲ 2000 ਵਿਚ ਪਿਆਜ ਅਤੇ ਬਨਸਪਤੀ ਘਿਓ ਦੀਆਂ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਤੇ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਕੀਮਤਾਂ ਵਿਚ ਅੰਤਰ ਘੱਟ ਗਿਆ। 1999 ਵਿੱਚ ਪਿਆਜ ਅਤੇ ਬਨਸਪਤੀ ਘਿਓ ਦੀਆਂ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੀਮਤਾਂ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 14.95 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ ਅਤੇ 93.92 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਦੋ ਲੀਟਰ ਸਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਵਸਤਾਂ ਦੀਆਂ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਕੀਮਤਾਂ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 6.40 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ ਤੇ 77.86 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਦੋ ਲੀਟਰ ਰਹੀਆਂ। ਜਦ ਕਿ 2000, ਦੌਰਾਨ ਪਿਆਜ ਅਤੇ ਬਨਸਪਤੀ ਘਿਓ ਦੀਆਂ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੀਮਤਾਂ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 9.95 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ ਅਤੇ 75.48 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਦੋ ਲੀਟਰ ਸਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਵਸਤਾਂ ਦੀਆਂ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਕੀਮਤਾਂ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 5.13 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ ਅਤੇ 65.86 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਦੋ ਲੀਟਰ ਰਹੀਆਂ। ਜਦ ਕਿ ਛੋਲੇ (ਕਾਲੇ) ਅਤੇ ਮੂੰਗ ਸਾਬਤ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਅੰਤਰ 1999 ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ 2000 ਵਿਚ ਵਧਿਆ ਹੈ।

6.5 ਕਣਕ ਆਟਾ, ਚਾਵਲ ਮੋਟੇ, ਛੋਲੇ (ਕਾਲੇ), ਮੂੰਗ ਸਾਬਤ, ਖੰਡ ਖੁੱਲੀ ਅਤੇ ਚਾਹ ਦੀਆਂ ਔਸਤ ਕੀਮਤਾਂ ਵਿਚ 1999 ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ 2000 ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਹ ਵਾਧਾ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 1.0 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ, 2.8 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ, 9.3 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ, 8.0 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ, 3.6 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਅਤੇ 3.8 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਆਲੂ, ਪਿਆਜ ਅਤੇ ਬਨਸਪਤੀ ਘਿਓ ਦੀਆਂ ਔਸਤ ਕੀਮਤਾਂ ਵਿੱਚ 1999 ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ 2000 ਵਿੱਚ ਘਾਟਾ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਹ ਘਾਟਾ ਕ੍ਰਮਵਾਰ (-) 8.9 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ, (-) 32.1 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਅਤੇ (-) 19.2 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਸੀ (ਸਾਰਣੀ 7.3)।

ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਉਜਰਤਾਂ

6.6 ਜ਼ਰਾਇਤੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀਆਂ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਉਜਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਸਾਲ 1999 ਦੌਰਾਨ 6.30 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਵਾਧੇ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ 2000 ਵਿੱਚ 5.16 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦਾ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਕਾਰੀਗਰ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀਆਂ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਉਜਰਤਾਂ ਸਾਲ 1999 ਵਿੱਚ 4.26 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਵਾਧੇ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਸਾਲ 2000 ਵਿੱਚ 3.56 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਵਧੀਆਂ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਉਜਰਤਾਂ ਦੇ ਦਰ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਸਾਰਣੀ 7.4 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਕੀਮਤ ਰੁਪਿਆਂ ਵਿੱਚ

◆ ਕਟਕ ਆਟਾ / ਕਟਕ

■ ਚਾਵਲ

▲ ਲੈਵੀ ਖੰਡ

✕ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਤੇਲ

7 : ਲੋਕ ਵੰਡ ਪ੍ਰਣਾਲੀ

ਲੋਕ ਵੰਡ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ ਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਨਿਪੁੰਨਤਾ ਨਾਲ ਅਸਲ ਰੂਪ ਦੇਣ ਲਈ ਆਪਣੀ ਪੂਰੀ ਵਾਹ ਲਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਗਰੀਬ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧਾ ਲਾਭ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ। ਗਰੀਬ ਅਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਵਰਗ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਖਰੀਦ ਸ਼ਕਤੀ ਘੱਟ ਹੋਣ ਕਾਰਣ, ਜ਼ਰੂਰੀ ਵਸਤਾਂ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਉਹਨਾਂ ਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਆਸ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਵਸਤਾਂ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਜਾਂ ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ ਤੇ ਕਾਬੂ ਹੇਠ ਰੱਖਕੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਵਰਗ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਰੇ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜਮ੍ਹਾਂ-ਖੋਰੀ, ਮੁਨਾਫਾਖੋਰੀ, ਚੋਰ ਬਾਜ਼ਾਰੀ ਅਤੇ ਸੱਟੇ ਬਾਜ਼ੀ ਨੂੰ ਕਾਫੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਠੱਲ ਪਾਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪਨਸਪ ਵਰਗੀਆਂ ਸਰਕਾਰੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਉੱਚਿੱਤ ਕੀਮਤਾਂ ਦੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਰਾਹੀਂ, ਜ਼ਰੂਰੀ ਵਸਤੂਆਂ ਦੀ ਵਾਜਬ ਭਾਅ ਤੇ ਵੰਡ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਕੀਮਤਾਂ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਹੇਠ ਰੱਖਕੇ, ਆਪਣੀ ਪੂਰੀ-ਪੂਰੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਿਭਾਈ ਹੈ। ਖੁਰਾਕ ਅਤੇ ਸਪਲਾਈ ਵਿਭਾਗ ਵਲੋਂ ਲੋਕ ਵੰਡ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ ਸਚਾਰੂ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਜ਼ਿਲਾ/ਸਬ-ਡਵੀਜ਼ਨ/ਬਲਾਕ ਪੱਧਰ ਤੇ ਨਿਗਰਾਨ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਲੋਕ ਵੰਡ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਧੀਆ ਸੰਗਠਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਮਾਰਚ, 2000 ਤੱਕ 13915 ਉੱਚਿੱਤ ਕੀਮਤਾਂ ਦੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਕਾਇਮ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

7.2 ਗਰੀਬੀ ਰੇਖਾ ਤੋਂ ਹੇਠ ਰਹਿ ਰਹੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਟੀਚੇ ਮਿੱਥੀ ਲੋਕ ਵੰਡ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਤਹਿਤ ਉੱਚਿੱਤ ਕੀਮਤਾਂ ਦੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਵੰਡੀ ਗਈ ਕਣਕ ਅਤੇ ਚਾਵਲ ਦੇ ਭਾਅ ਸਾਲ 1999-2000 ਦੌਰਾਨ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 2.58 ਰੁਪਏ ਅਤੇ 3.63 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਕਿਲੋਗਰਾਮ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੇ ਸੰਤਬਰ, 2000 ਤੱਕ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 4.27 ਰੁਪਏ ਅਤੇ 5.77 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ ਹੋ ਗਏ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਨੀਤੀ ਅਨੁਸਾਰ ਲੈਵੀ ਖੰਡ ਦਾ ਭਾਅ ਸਾਲ 1999-2000 ਦੌਰਾਨ 12.00 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਕਿਲੋਗਰਾਮ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੇ ਸੰਤਬਰ, 2000 ਤੱਕ 13.00 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਕਿਲੋਗਰਾਮ ਹੋ ਗਿਆ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਨੀਤੀ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਤੇਲ ਦਾ ਭਾਅ ਸਾਲ 1999-2000 ਦੌਰਾਨ 3.16 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਲੀਟਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੇ ਸੰਤਬਰ, 2000 ਤੱਕ 6.70 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਲੀਟਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਗਰੀਬੀ ਰੇਖਾ ਤੋਂ ਉਪਰ ਵਰਗ ਦੇ ਪ੍ਰੀਵਾਰਾਂ ਵਾਸਤੇ ਅਨਾਜ ਦੀ ਵੰਡ ਨੂੰ ਹਾਲ ਦੀ ਘੜੀ ਅਮਲ ਵਿੱਚ ਨਾ ਲਿਆਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਲੇਟੈਸਟ ਫੈਸਲੇ ਅਨੁਸਾਰ ਲੈਵੀ ਖੰਡ ਦਾ ਕੋਟਾ ਆਮਦਨ ਕਰ ਅਦਾਕਾਰਾਂ ਨੂੰ 1 ਜੁਲਾਈ, 2000 ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ।

7.3 ਸਾਲ 2000-2001 ਦੌਰਾਨ (30 ਸੰਤਬਰ, 2000) ਤੱਕ 54,047 ਕੁਇੰਟਲ ਕਣਕ, 3,051 ਕੁਇੰਟਲ ਚਾਵਲ, 5,36,024 ਕੁਇੰਟਲ ਲੈਵੀ ਖੰਡ ਅਤੇ 2,20,458 ਕਿਲੋਲੀਟਰ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਤੇਲ ਉੱਚਿੱਤ ਕੀਮਤਾਂ ਦੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਉਪਭੋਗਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ (ਸਾਰਣੀ 8.2)।

8. ਸਮਾਜਿਕ ਸੇਵਾਵਾਂ

ਆਬਾਦੀ

ਅਮਰ ਵੇਲ ਵਾਂਗ ਵਧਦੀ ਆਬਾਦੀ ਦਾ ਚੱਕਰ ਘੁੰਮਣਯੋਗੀ ਵਾਂਗ ਕ੍ਰਿਆਸ਼ੀਲ ਹੈ। 1991 ਦੀ ਮਰਦਮਸ਼ੁਮਾਰੀ ਮੁਤਾਬਿਕ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਆਬਾਦੀ 2.03 ਕਰੋੜ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ 1.91 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਵਾਰਸ਼ਿਕ ਮਿਸ਼ਰਤ ਦਰ ਨਾਲ ਵਧੀ ਹੈ। ਰਾਜ ਦੀ ਕੁੱਲ ਆਬਾਦੀ ਦਾ 70.45 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਹਿੱਸਾ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤਤਾ 1981 ਵਿੱਚ 26.87 ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੇ 1991 ਵਿੱਚ 28.31 ਹੋ ਗਈ। 1981 ਅਤੇ 1991 ਦੀ ਮਰਦਮਸ਼ੁਮਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਆਬਾਦੀ, ਖੇਤਰ, ਲਿੰਗ ਅਤੇ ਜਾਤੀਵਾਰ ਸਾਰਣੀ ਨੰ: 9.1 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਅਸੰਤੁਲਤ ਲਿੰਗ ਅਨੁਪਾਤ ਡੈਮੋਗਰਾਫੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਅਸਾਂਵੇਪਣ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮੁੱਖ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ। 1991 ਦੀ ਮਰਦਮਸ਼ੁਮਾਰੀ ਦੌਰਾਨ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ 1000 ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਪਿੱਛੇ 929 ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ 882 ਸੀ। ਇਹ ਲਿੰਗ ਅਨੁਪਾਤ ਤਬਦੀਲੀ ਮੁੱਖ ਤੌਰ ਤੇ ਮਾਦਾ ਭਰੁਣ-ਹੱਤਿਆ ਅਤੇ ਸ਼ਿਸ਼ੂ ਹੱਤਿਆ ਕਾਰਣ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਸਮਾਜਿਕ ਕਲੰਕ ਹੈ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ। 1901 ਤੋਂ ਲਿੰਗ ਅਨੁਪਾਤ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ ਹੇਠ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ :-

ਪ੍ਰਤੀ ਹਜ਼ਾਰ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਮਗਰ ਔਰਤਾਂ

ਸਾਲ	ਪੰਜਾਬ	ਭਾਰਤ
1901	832	972
1911	780	963
1921	799	956
1931	815	950
1941	836	945
1951	844	947
1961	854	941
1971	865	930
1981	879	934
1991	882	929

ਸਾਖਰਤਾ ਦਰ

8.2 ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਪਿਛਲੇ ਦਹਾਕੇ ਤੋਂ ਸਾਖਰਤਾ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਹੋਇਆ ਹੈ। 1981 ਮਰਦਮਸ਼ੁਮਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਕੁੱਲ ਜਨਸੰਖਿਆ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖਿਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤਤਾ 49.38 ਸੀ ਜੋ ਕਿ 1991 ਦੀ ਮਰਦਮਸ਼ੁਮਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ 58.51 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤਤ ਹੋ ਗਈ। ਰਾਜ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਾਲ 1991 ਵਿੱਚ ਸਾਖਰਤਾ ਦਰ 72.08 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤਤ ਸੀ ਜਦੋਂ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦਿਹਾਤੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦਰ 52.77 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤਤ ਸੀ। ਜਿਥੋਂ ਤੱਕ ਲਿੰਗਵਾਰ ਸਾਖਰਤਾ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਇਸਤਰੀਆਂ ਦੀ ਸਾਖਰਤਾ ਦਰ (50.41 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤਤ) ਨਾਲੋਂ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸਾਖਰਤਾ ਦਰ (65.66 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤਤ) ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਹਾਲੇ ਵੀ ਇਸਤਰੀਆਂ ਦੀ ਅੱਧੀ ਜਨਸੰਖਿਆ ਅਨਪੜ੍ਹ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਲਿੰਗ ਅਤੇ ਖੇਤਰਵਾਰ ਸਾਖਰਤਾ ਦਰ 1981 ਅਤੇ 1991 ਦੀਆਂ ਜਨਗਣਨਾਵਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਰਣੀ 9.2 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਸਾਖਰਤਾ ਦਰ ਦੇ ਸੁਧਾਰ ਵੱਲ ਪੂਰੇ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਸਿਖਿਆ

ਸਕੂਲਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ

8.3 ਸਾਲ 1997 ਦੌਰਾਨ ਰਾਜ ਵਿੱਚ 18,461 ਸਕੂਲ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 1998 ਵਿੱਚ ਵੱਧ ਕੇ 18,485 ਅਤੇ 1999 ਵਿੱਚ ਵੱਧ ਕੇ 18,887 ਹੋ ਗਈ (ਸਾਰਣੀ 9.3)। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 16,409 (86.88 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤਤ) ਸਕੂਲ ਪੇਂਡੂ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਹਨ। ਸਾਲ 1999 ਦੌਰਾਨ ਦਿਹਾਤੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ 1.1 ਕਿ.ਮੀ. ਦੇ ਅਰਧ ਵਿਆਸ ਪਿੰਡੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਕੂਲ ਸੀ ਜਦ ਕਿ ਸ਼ਹਿਰੀ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ 0.7 ਕਿ.ਮੀ. ਪਿੰਡੇ ਇੱਕ ਸਕੂਲ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਿਹਾਤੀ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ 2.6 ਕਿ.ਮੀ. ਦੇ ਅਰਧ ਵਿਆਸ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ 1.7 ਕਿ.ਮੀ. ਦੇ ਅਰਧ ਵਿਆਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਿਡਲ ਸਕੂਲ ਸੀ। ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਿਖਿਆ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦਿਹਾਤੀ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ 2.5 ਕਿ.ਮੀ. ਦੇ ਅਰਧ ਵਿਆਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਕੂਲ ਸੀ ਜਦੋਂ ਕਿ ਸ਼ਹਿਰੀ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ 0.8 ਕਿ.ਮੀ. ਅਰਧ ਵਿਆਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਕੂਲ ਸੀ (ਸਾਰਣੀ 9.4)।

ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ ਅਤੇ ਸਕੂਲ ਛੱਡਣ ਦੀ ਦਰ

ਦਾਖਲਾ

8.4 ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦਾ ਦਾਖਲਾ ਸਾਲ 1997 ਵਿੱਚ 38.41 ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੇ ਸਾਲ 1998 ਵਿੱਚ 39.67 ਲੱਖ ਅਤੇ 1999 ਵਿੱਚ ਬੋੜਾ ਜਿਹਾ ਘੱਟ ਕੇ 39.61 ਲੱਖ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਹ ਵਾਧਾ ਸਾਲ 1999 ਦੌਰਾਨ ਲੜਕੀਆਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਲੜਕੀਆਂ ਵਿੱਚ ਜਿਆਦਾ ਆਇਆ ਹੈ। ਉਮਰ ਗਰੁੱਪ 6-11, 11-14 ਅਤੇ 14-18 ਦੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਵੀ ਲਗਾਤਾਰ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ (ਸਾਰਣੀ 9.5)।

8.5 1999 ਦੌਰਾਨ ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ ਕੁੱਲ ਦਾਖਲੇ ਵਿੱਚੋਂ ਲੜਕੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 46.83 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤਤ ਬਣਦੀ ਸੀ ਜਦਕਿ ਇਹ ਗਿਣਤੀ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ 46.56 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤਤ ਸੀ। ਸਾਲ 1999 ਦੇ ਲਈ ਵੱਖ ਵੱਖ ਉਮਰ ਗਰੁੱਪ ਵਿੱਚ ਲੜਕੀਆਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ 6-11 ਸਾਲ ਲਈ 47.36 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤਤ, 11-14 ਸਾਲ ਲਈ

47.09 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਅਤੇ 14-18 ਸਾਲ ਲਈ 45.17 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਸੀ। ਇਹ ਵੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਲੜਕੀਆਂ ਦੇ ਦਾਖਲੇ ਦਾ ਖੁਕਾਅ ਵਾਧੇ ਵੱਲ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ 6-11 ਸਾਲ ਉਮਰ ਗਰੁੱਪ ਵਿੱਚ 1998 ਵਿੱਚ 42.06 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੇ ਸਾਲ 1999 ਵਿੱਚ 43.97 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ, 11-14 ਸਾਲ ਦੇ ਉਮਰ ਗਰੁੱਪ ਵਿੱਚ ਸਾਲ 1998 ਵਿੱਚ 29.78 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੇ ਸਾਲ 1999 ਵਿੱਚ 31.55 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਹੋ ਗਿਆ। 14-18 ਸਾਲ ਦੇ ਉਮਰ ਗਰੁੱਪ ਵਿੱਚ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਲੜਕੀਆਂ ਦੇ ਦਾਖਲੇ ਵਿੱਚ ਕੁਲ ਲੜਕੀਆਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਇਹ ਅਨੁਪਾਤ ਘਟਿਆ।

ਸਕੂਲ ਛੱਡਣ ਦੀ ਦਰ

8.6 ਸਕੂਲ ਛੱਡਣ ਦੀ ਦਰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੱਧਰ ਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵਿੱਚ ਲਗਾਤਾਰਤਾ ਸਬੰਧੀ ਵਿਸਥਾਰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਲਿੰਗਵਾਰ ਸਕੂਲ ਛੱਡਣ ਦੀ ਦਰ ਸਮਾਜ ਦੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਆਰਥਿਕ ਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਕੁਰੀਤੀਆਂ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਸਾਲ 1994-95 ਅਤੇ 1999-2000 ਦੌਰਾਨ ਲਿੰਗਵਾਰ ਸਕੂਲ ਛੱਡਣ ਦੀ ਦਰ ਦੀ ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਸਥਿਤੀ ਹੇਠ ਸਾਰਣੀ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ :—

ਸਾਲ 1994-95 ਅਤੇ 1999-2000 ਦੌਰਾਨ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ, ਮਿਡਲ ਅਤੇ ਸੈਕੰਡਰੀ ਪੱਧਰ ਤੇ ਸਕੂਲ ਛੱਡਣ ਦੀ ਦਰ

(30 ਸਤੰਬਰ ਦੀ ਸਥਿਤੀ)

ਕਲਾਸ	1994-95			1999-2000		
	ਲੜਕੇ	ਲੜਕੀਆਂ	ਕੁੱਲ	ਲੜਕੇ	ਲੜਕੀਆਂ	ਕੁੱਲ
1	2	3	4	5	6	7
I—V	22.63	22.94	22.77	24.12	19.99	22.17
I—VIII	37.68	43.01	40.15	29.82	29.90	29.85
I—X	51.54	56.87	54.01	35.37	35.73	35.54

(ਸਕੂਲ ਛੱਡਣ ਦੀਆਂ ਦਰਾਂ ਸੀ ਐਸ ਓ., ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਚੋਣਵੇਂ ਸਮਾਜਿਕ-ਆਰਥਿਕ ਅੰਕੜੇ ਭਾਰਤ, 1998 ਵਿੱਚ ਸੁਝਾਏ ਫਾਰਮੂਲੇ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ)।

ਸਾਧਨ : ਅਰਥ ਅਤੇ ਅੰਕੜਾ ਸੰਗਠਨ, ਪੰਜਾਬ।

ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਪੱਧਰ ਤੇ ਸਾਲ 1994-95 ਵਿੱਚ 22.77 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ, ਸਕੂਲ ਛੱਡਣ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿੱਚ ਸਾਲ 1999-2000 ਦੌਰਾਨ 22.17 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਇਹ ਦਰ ਮਾਮੂਲੀ ਜਿਹੀ ਘਟੀ। ਪਰੰਤੂ ਮਿਡਲ ਤੇ ਹਾਈ

ਸਕੂਲ ਛੱਡਣ ਦੀ ਦਰ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 40.15 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੋਂ 29.85 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਅਤੇ 54.01 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੋਂ 35.54 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਘਟੀ। ਸਕੂਲ ਛੱਡਣ ਦੀ ਦਰ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸੁਧਾਰ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਵਧੀਆ ਵਾਤਾਵਰਨ ਕਾਰਨ ਹੋ ਸਕਿਆ ਹੈ।

ਕਾਲਜਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ

8.7 ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਕਾਲਜਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਸਾਲ 1998 ਵਿੱਚ 264 ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੇ ਸਾਲ 1999 ਵਿੱਚ 265 ਹੋ ਗਈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 185 ਕਾਲਜ ਸ਼ਹਿਰੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਤੇ 80 ਕਾਲਜ ਪੇਂਡੂ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹਨ। ਵਰਗ ਅਨੁਸਾਰ ਪੇਂਡੂ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕਾਲਜਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਸਾਰਣੀ 9.6 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਕਾਲਜਾਂ ਵਿਚ ਦਾਖਲਾ

8.8 ਕਾਲਜਾਂ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ ਸਾਲ 1998 ਵਿੱਚ 2.43 ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੇ ਸਾਲ 1999 ਵਿੱਚ 2.47 ਲੱਖ ਹੋ ਗਿਆ। ਸਾਲ 1999 ਵਿੱਚ ਕੁੱਲ ਦਾਖਲੇ ਦੀ ਕਾਲਜਾਂ ਦੇ ਵਰਗ ਅਨੁਸਾਰ ਵੰਡ ਆਰਟਸ ਅਤੇ ਸਾਇੰਸ ਕਾਲਜ 89.91 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ, ਅਧਿਆਪਕ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਕਾਲਜ 1.55 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ, ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ 2.62 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ, ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਕਾਲਜ 0.52 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ, ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਕਾਲਜ 4.83 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ, ਪਸ਼ੂ ਚਕਿਤਸਾ ਕਾਲਜ 0.22 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ, ਵਿਜ਼ੀਕਲ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਕਾਲਜ 0.29 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਅਤੇ ਓਰੀਐਂਟਲ ਕਾਲਜ 0.06 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਸੀ (ਸਾਰਣੀ 9.7)।

8.9 ਕਾਲਜਾਂ ਵਿੱਚ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਦਾ ਕੁੱਲ ਦਾਖਲਾ ਸਾਲ 1999 ਵਿੱਚ 24,307 ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 12,648 ਲੜਕੇ ਅਤੇ 11,659 ਲੜਕੀਆਂ ਸਨ (ਸਾਰਣੀ 9.8)। ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਵੱਖ ਵੱਖ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਆਰਟਸ ਅਤੇ ਸਾਇੰਸ 86.87 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ, ਅਧਿਆਪਕ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ 3.05 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ, ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ 3.68 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ, ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਕਾਲਜ 0.63 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ, ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਕਾਲਜ 4.71 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਸੀ।

ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀ-ਅਧਿਆਪਕ ਅਨੁਪਾਤ

8.10 ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਸਾਲ 1999 ਵਿੱਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀ-ਅਧਿਆਪਕ ਅਨੁਪਾਤ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਟੇਜ ਤੇ 41:1, ਮਿਡਲ ਸਟੇਜ ਤੇ 26:1 ਅਤੇ ਹਾਈ/ਸੀਨੀਅਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਟੇਜ ਤੇ 24:1 ਸੀ ਜਦੋਂ ਕਿ ਭਾਰਤ ਪੱਧਰ ਤੇ ਇਹ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 42:1, 37:1, 35:1 ਸੀ।

ਸਿਹਤ

ਜਨਮ ਦਰ, ਮੌਤ ਦਰ ਅਤੇ ਬਿਸ਼ੁ ਮੌਤ ਦਰ

8.11 ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਆਬਾਦੀ ਨਿਯੰਤਰਣ ਕਰਨ ਲਈ ਪਰਿਵਾਰ ਨਿਯੋਜਨ ਦੇ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਢੰਗ ਅਪਣਾਏ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਰਾਜ ਦੀ ਜਨਮ ਦਰ ਵਿੱਚ ਨਿਯੰਤਰਣ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਦਰ 1998 ਵਿੱਚ 22.4 (ਪ੍ਰਤੀ ਹਜ਼ਾਰ) ਆਬਾਦੀ ਤੋਂ ਘੱਟ ਕੇ 1999 ਵਿੱਚ 21.5 (ਪ੍ਰਤੀ ਹਜ਼ਾਰ) ਰਹਿ ਗਈ। ਇਹ ਦਰ ਸ਼ਹਿਰੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਾਲ 1998 ਵਿੱਚ 18.5 (ਪ੍ਰਤੀ ਹਜ਼ਾਰ) ਤੋਂ ਥੋੜੀ ਜਿਹੀ ਵੱਧ ਕੇ ਸਾਲ 1999 ਵਿੱਚ 18.6 (ਪ੍ਰਤੀ ਹਜ਼ਾਰ) ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਪੇਂਡੂ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ 23.7 (ਪ੍ਰਤੀ ਹਜ਼ਾਰ) ਤੋਂ ਘੱਟ ਕੇ

22.5 (ਪ੍ਰਤੀ ਹਜ਼ਾਰ) ਰਹਿ ਗਈ। ਮੌਤ ਦਰ ਵੀ ਸਾਲ 1998 ਵਿੱਚ ਸ਼ਹਿਰੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ 6.3 (ਪ੍ਰਤੀ ਹਜ਼ਾਰ) ਤੋਂ ਘੱਟ ਕੇ ਸਾਲ 1999 ਵਿੱਚ 6.1 (ਪ੍ਰਤੀ ਹਜ਼ਾਰ) ਰਹਿ ਗਈ। ਦਿਹਾਤੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਹ ਦਰ 1998 ਦੌਰਾਨ 8.2 (ਪ੍ਰਤੀ ਹਜ਼ਾਰ) ਤੋਂ ਘੱਟ ਕੇ 7.9 (ਪ੍ਰਤੀ ਹਜ਼ਾਰ) ਰਹਿ ਗਈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀ ਹਜ਼ਾਰ ਜੀਵਤ ਜਨਮੇ ਬੱਚਿਆਂ ਪਿੱਛੇ ਸ਼ਿਸ਼ੂ ਮੌਤ ਦਰ ਵੀ ਘਟੀ ਹੈ। ਸ਼ਹਿਰੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਸ਼ੂ ਮੌਤ ਦਰ ਸਾਲ 1998 ਵਿੱਚ 40.0 ਤੋਂ ਘੱਟ ਕੇ ਸਾਲ 1999 ਵਿੱਚ 39.0 ਰਹਿ ਗਈ ਹੈ। (ਸਾਰਣੀ 9.10)।

ਮੈਡੀਕਲ ਸਹੂਲਤਾਂ

8.12 ਰਾਜ ਵਿੱਚ (1 ਅਪ੍ਰੈਲ, 2000 ਨੂੰ) 2229 ਮੈਡੀਕਲ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 207 ਹਸਪਤਾਲ, 13 ਹਸਪਤਾਲ-ਕਮ-ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਸਿਹਤ ਕੇਂਦਰ, 60 ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਸਿਹਤ ਕੇਂਦਰ, 44 ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਸਿਹਤ ਕੇਂਦਰ-ਕਮ-ਮੁੱਢਲੇ ਸਿਹਤ ਕੇਂਦਰ, 440 ਮੁੱਢਲੇ ਸਿਹਤ ਕੇਂਦਰ ਅਤੇ 1465 ਸਬਸਿਡੀਅਰੀ ਸਿਹਤ ਕੇਂਦਰ/ਡਿਸਪੈਂਸਰੀਆਂ/ਕਲੀਨਿਕ ਹਨ (ਸਾਰਣੀ 9.11)। ਸਾਲ 1998-99 ਵਿੱਚ ਬੈਡਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 25307 ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੇ ਸਾਲ 1999-2000 ਵਿੱਚ 25377 ਹੋ ਗਈ (ਸਾਰਣੀ 9.12)। ਪ੍ਰਤੀ ਸੰਸਥਾ ਪਿੱਛੇ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਆਬਾਦੀ ਸਾਲ 1998-99 ਵਿੱਚ 10584 ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੇ ਸਾਲ 1999-2000 ਵਿੱਚ 10787 ਹੋ ਗਈ। ਸਾਲ 1999-2000 ਦੌਰਾਨ ਪ੍ਰਤੀ ਸੰਸਥਾ ਪਿੱਛੇ ਸੇਵਾ ਕੀਤਾ ਅਰਥ ਵਿਆਸ ਖੇਤਰ 2.7 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਸੀ (ਸਾਰਣੀ 9.13)। ਸਾਲ 1999 ਦੌਰਾਨ ਇਲਾਜ ਕੀਤੇ ਦਾਖਲ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਅਤੇ ਆਊਟ ਡੋਰ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 4,64,000 ਅਤੇ 1,15,65,000 ਸੀ (ਸਾਰਣੀ 9.14)।

ਪਰਿਵਾਰ ਨਿਯੰਤਰਨ

8.13 ਸਾਲ 1999-2000 ਦੌਰਾਨ 126061 (1,800 ਨਸਬੰਦੀ ਅਤੇ 1,24,261 ਨਲਬੰਦੀ) ਉਪਰੇਸ਼ਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜਦੋਂ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਵਿੱਚ 1,13,935 ਉਪਰੇਸ਼ਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ (ਸਾਰਣੀ 9.15)।

ਜੀਵਨ ਆਸ

8.14 ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਪੱਧਰ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ, ਵਧੀਆ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਡਾਕਟਰੀ ਸਹੂਲਤਾਂ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਆਦਿ ਸਬੰਧੀ ਕੀਤੇ ਉਪਰਾਲਿਆਂ ਵੱਜੋਂ 1991-96 ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ 1996-2001 ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ ਜਨਮ ਸਮੇਂ ਜੀਵਨ ਆਸ ਵਧੀ ਹੈ। ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਜੀਵਨ ਆਸ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ 1991-96 ਦੇ 66.6 ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ 1996-2001 ਵਿੱਚ 68.4 ਹੈ ਜਦਕਿ ਇਸਤਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦਰ 1991-96 ਦੇ 66.6 ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ 1996-2001 ਵਿੱਚ 71.4 ਹੋਣ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਹੈ।

9. ਗਰੀਬੀ ਨਿਵਾਰਣ

ਗਰੀਬੀ ਤੋਂ ਭਾਵ ਕੇਵਲ ਜੀਉਂਦੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਅਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਾਂਝਾਪਣ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਸਮਾਜਿਕ-ਪੱਖੋਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਜਾਦਾ ਵਾਂਝਾਪਣ ਵੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀਆਂ ਮੁੱਢਲੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ, ਰਿਹਾਇਸ਼ ਆਦਿ ਦੀ ਕਮੀ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਭੇਦਭਾਵ ਅਤੇ ਵਖਰੇਵਿਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਾਂਝਾਪਣ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਗਰੀਬੀ-ਨਿਵਾਰਣ ਲਈ ਮੈਕਰੋ, ਮਾਈਕਰੋ ਅਤੇ ਮੈਕਰੋਲ ਪੱਧਰ ਤੇ ਨਵੇਂ ਢੰਗ ਰਾਹੀਂ ਸੰਗਠਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਨੌਜਿਠਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਭਾਗ/ਨਿਗਮ ਰਾਜ ਵਿਚ ਗਰੀਬੀ ਨਿਵਾਰਣ ਅਤੇ ਆਮਦਨ ਤੇ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਸਾਧਨ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲਗਾਤਾਰ ਕੋਸ਼ਿਸ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

9.2 ਜਿਥੋਂ ਤੱਕ ਪੇਂਡੂ ਖੇਤਰ ਦੀ ਗਰੀਬੀ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਸੰਗਠਿਤ ਪੇਂਡੂ ਵਿਕਾਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਗਰੀਬੀ ਨਿਵਾਰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਮੁੱਖ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਪੇਂਡੂ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦੇ ਗਰੀਬੀ ਰੇਖਾ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਰਹਿ ਰਹੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨਾ ਹੈ। ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੇਂਡੂ ਵਿਕਾਸ ਏਜੰਸੀਆਂ, ਪੇਂਡੂ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦੇ ਪੀਲੇ ਕਾਰਡ ਹੋਲਡਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਿੱਤੇ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਮਾਲੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਰਵੇ (1996) ਅਨੁਸਾਰ ਪੇਂਡੂ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ 12.01 ਲੱਖ ਪਰਿਵਾਰ (ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਲਾਨਾ ਆਮਦਨ 11,000 ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਸੀ) ਗਰੀਬੀ ਦੀ ਰੇਖਾ ਤੋਂ ਹੇਠ ਸਨਾਖਤ ਕੀਤੇ ਗਏ।

1 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1999 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਚਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਸਵੈ-ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਅਤੇ ਸਬੰਧਤ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਆਈ.ਆਰ.ਡੀ.ਪੀ., ਟਰਾਈਜ਼ਮ, ਦਵਾਕਰਾ, ਐਸ.ਆਈ.ਟੀ.ਆਰ.ਏ., ਜੀ.ਕੇ.ਵਾਈ. ਅਤੇ ਐਮ.ਡਬਲਿਯੂ ਐਸ. ਸਕੀਮ ਦੀ ਥਾਂ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਸਕੀਮ ਸਵਰਨ ਜੇਯੰਤੀ ਗਰਾਮ ਸਵੈ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਯੋਜਨਾ (ਐਸ.ਜੀ.ਐਸ.ਵਾਈ.) ਸਕੀਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਸਕੀਮ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਵ ਪੇਂਡੂ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਗਰੀਬ ਪੇਂਡੂ ਵਰਗ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਅਨੁਸਾਰ ਛੋਟੇ ਉਦਯੋਗਿਕ ਯੂਨਿਟ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਮਦਨ ਵਿੱਚ ਲਗਾਤਾਰ ਵਾਧਾ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਗਰੀਬੀ ਦੀ ਰੇਖਾ ਤੋਂ ਉਪਰ ਉਠਾਉਣਾ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਕੇਂਦਰੀ ਪ੍ਰਯੋਜਿਤ ਸਕੀਮ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚਕਾਰ 75:25 ਦੇ ਅਨੁਦਾਨ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਚਲਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਾਲ 1999-2000 ਦੌਰਾਨ 1694 ਲਾਭਪਾਤਰਾਂ ਨੂੰ 327.72 ਲੱਖ ਰੁਪਏ (ਕਰਜ਼ਾ+ ਸਬਸਿਡੀ) ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਚਾਲੂ ਮਾਲੀ ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ ਸਤੰਬਰ, 2000 ਤੱਕ 3273 ਲਾਭਪਾਤਰਾਂ ਨੂੰ 900.82 ਲੱਖ ਰੁਪਏ (ਕਰਜ਼ਾ+ਸਬਸਿਡੀ) ਵੱਜੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਸਾਲ 1999-2000 ਦੌਰਾਨ 1046 ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਲਾਭਪਾਤਰਾਂ ਨੂੰ 181.88 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਸਤੰਬਰ, 2000 ਤੱਕ 1958 ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਲਾਭਪਾਤਰਾਂ ਨੂੰ 497.48 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

9.3 ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਖੇਤਰ ਲਈ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਚਾਲੂ ਨਹਿਰੂ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਯੋਜਨਾ ਦੀ ਥਾਂ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਸਕੀਮ ਸਵਰਨ ਜੇਯੰਤੀ ਸ਼ਹਿਰੀ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਯੋਜਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਦੇ ਕਿ ਤਿੰਨ ਭਾਗ ਹਨ (ੳ) ਸ਼ਹਿਰੀ ਸਵੈ-ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ (ਅ) ਸ਼ਹਿਰੀ ਵੇਤਨ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਅਤੇ (ੲ) ਸ਼ਹਿਰੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਵਿਕਾਸ। ਸ਼ਹਿਰੀ ਸਵੈ-ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਸਕੀਮ ਅਧੀਨ ਸਾਲ 1999-2000 ਦੌਰਾਨ

904.30 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਸਬਸਿਡੀ ਅਤੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ 3120 ਲਾਭਪਾਤਰਾਂ ਨੂੰ ਵੰਡੇ ਗਏ ਹਨ। ਚਾਲੂ ਸਾਲ ਸਤੰਬਰ, 2000 ਤੱਕ 589.78 ਲੱਖ ਰੁਪਏ 841 ਲਾਭਪਾਤਰਾਂ ਨੂੰ ਵੰਡੇ ਗਏ। ਸਾਲ 1999-2000 ਦੌਰਾਨ 987 ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਲਾਭਪਾਤਰਾਂ ਨੂੰ 315.80 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਚਾਲੂ ਸਾਲ ਸਤੰਬਰ, 2000 ਤੱਕ 288 ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਲਾਭਪਾਤਰਾਂ ਨੂੰ 226.37 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਸ਼ਹਿਰੀ ਵੇਤਨ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਅਧੀਨ ਸਾਲ 1999-2000 ਦੌਰਾਨ 482.00 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਕਰਕੇ 1.62 ਲੱਖ ਦਿਹਾੜੀਆਂ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸਤੰਬਰ, 2000 ਤੱਕ 211.00 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਕਰਕੇ 0.66 ਦਿਹਾੜੀਆਂ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸ਼ਹਿਰੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਉਪਰ ਸਤੰਬਰ, 2000 ਤੱਕ 30.81 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਕਰਜ਼ੇ ਅਤੇ ਸਬਸਿਡੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ 90 ਲਾਭਪਾਤਰਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਕੁੱਲ 90 ਲਾਭਪਾਤਰੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ 45 ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਲਾਭਪਾਤਰੀਆਂ ਨੂੰ 16.34 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਕਰਜ਼ਾ ਅਤੇ ਸਬਸਿਡੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵੰਡੇ ਗਏ।

9.4 ਪੰਜਾਬ ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਭੋਂ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਵਿੱਤ ਨਿਗਮ (ਬੈਕਫਿਨਕੋ) ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਭੋਂ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਵਿੱਤ ਨਿਗਮ ਅਲੱਗ ਅਲੱਗ ਸਕੀਮਾਂ ਅਧੀਨ ਕਰਜ਼ੇ ਤੇ ਸਬਸਿਡੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਦੋਹਾਂ ਨਿਗਮਾਂ ਵਲੋਂ ਪੇਂਡੂ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਦੋਹਾਂ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਗਰੀਬੀ ਦੀ ਰੇਖਾ ਤੋਂ ਹੇਠ ਰਹਿ ਰਹੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਲਈ ਬੈਂਕ ਟਾਈ-ਅੱਪ ਕਰਜ਼ੇ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬੈਕਫਿਨਕੋ ਦੁਆਰਾ ਸਾਲ 1999-2000 ਦੌਰਾਨ 793 ਲਾਭਪਾਤਰਾਂ ਨੂੰ 462.89 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਇਸ ਚਾਲੂ ਵਿੱਤੀ ਸਾਲ ਵਿੱਚ ਸਤੰਬਰ, 2000 ਤੱਕ 611 ਲਾਭਪਾਤਰਾਂ ਨੂੰ 314.29 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਵੰਡੀ ਗਈ। ਪੰਜਾਬ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਭੋਂ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਵਿੱਤ ਨਿਗਮ ਦੁਆਰਾ ਸਾਲ 1999-2000 ਦੌਰਾਨ 7706 ਲਾਭਪਾਤਰਾਂ ਨੂੰ 1587.47 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਇਸ ਚਾਲੂ ਵਿੱਤੀ ਸਾਲ ਸਤੰਬਰ, 2000 ਤੱਕ 2328 ਲਾਭਪਾਤਰਾਂ ਨੂੰ 532.48 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਵੰਡੀ ਗਈ (ਸਾਰਣੀ 10.1)।

REVIEW OF THE ECONOMY

1. AN OVERVIEW OF THE ECONOMY

The economy of Punjab has made a perceptible growth during 1999-2000. The Gross State Domestic Product (GSDP) at constant (1993-94) prices has risen to Rs. 39704 (Q) crores from Rs. 37154(P) crores in 1998-99 showing a growth rate of 6.86 percent in 1999-2000 as compared to 4.24 percent in 1998-99. The acceleration in the growth of economy in this year can mainly be attributed to a sizeable gain in production of main agriculture crops, which still plays a dominant role in the growth of the economy.

1.2 The GSDP from the primary sector which comprises of agriculture and allied sectors has increased from Rs. 14914 (P) crores in 1998-99 to Rs. 16151 (Q) crores during 1999-2000 registering a growth rate of 8.30 percent at constant (1993-94) prices during this period as compared to 2.54 percent last year. The agriculture (proper) has recorded an increased growth rate of 10.06 (Q) percent during 1999-2000 as against 3.33 percent in 1998-99.

1.3 The GSDP from the secondary sector which covers manufacturing, construction and power sectors, has increased from Rs. 9078 (P) crores in 1998-99 to Rs. 9642 (Q) crores in 1999-2000 showing a growth rate of 6.21 percent at constant (1993-94) prices.

1.4 The tertiary sector which comprises of trade, transport, banking and insurance, public administration etc. recorded a growth rate of 5.69 (Q) percent during 1999-2000 against a growth rate of 4.14 (P) percent during 1998-99. The transport and public administration sectors have recorded an increase of 11.63 percent and 7.95 percent respectively during this period.

1.5 The per capita income at constant (1993-94) prices has been estimated at Rs. 14678 (Q) during 1999-2000 as against Rs. 14007 (P) during 1998-99 registering an increase of 4.79 percent. The per capita income at current prices is also estimated at Rs. 23040 (Q) in 1999-2000 as against Rs. 20463 (P) for 1998-99 showing an increase of 12.59 percent.

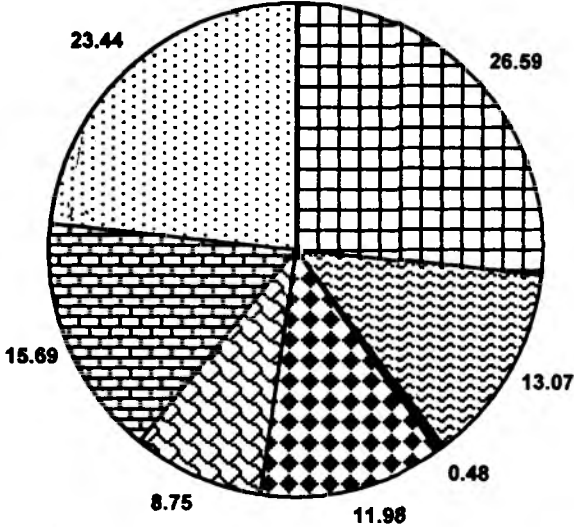
1.6 The structural composition of the state's economy has witnessed marginal changes since 1993-94. The share of agriculture sector has declined from 33.10 percent in 1993-94 to 27.39 (Q) percent in 1999-2000. The contribution from the live-stock sector has slightly increased from 12.75 percent in 1993-94 to 12.77 (Q) percent in 1999-2000. The combined share of agriculture and live-stock sector in the total economy of the State has come down from 45.85 percent in 1993-94 to 40.16 (Q) percent in 1999-2000. The combined share of agriculture and livestock sector in the total economy of the state has come down from 45.85 percent in 1993-94 to 40.16 (Q) percent in 1999-2000. The share of secondary sector has increased from 21.90 percent in 1993-94 to 24.28 (Q) percent in 1999-2000. The share of the tertiary sector which comprises of services sectors, has increased from 31.91 percent in 1993-94 to 35.04 (Q) percent in 1999-2000.

1.7 The estimates of Capital Formation provide an indicator of the magnitude and growth of productive potential of the economy. The estimates of capital formation are of importance in the context of planning and economic development, as these highlight the addition to capital base of the economy and consequent change in the modes and capacity of production. In Punjab, the total gross state domestic capital formation (GSDCF) at current prices during the years 1993-94 to 1998-99 is estimated at Rs. 6442 crores, 7689 (R) crores, 11641 (R) crores, 8290 (R) crores, 9325 (R) crores and 10738 crores respectively showing an average annual compound growth rate of 10.76 percent as compared to 7.90 percent at national level. The estimates of GSDCF in Punjab for public and private sectors at current prices are Rs. 4905 crores and Rs. 5834 crores respectively during 1998-99.

1.8 The total foodgrain production has increased from 226.91 lakh tonnes in 1998-99 (P) to 252.07 lakh tonnes in 1999-2000 (P) showing an increase of 11.09 percent, although gross area sown under different crops has just increased from 7739 thousand hectares to 7847 thousand hectares (1.40 percent) during this period. In case of wheat and rice there was a perceptible increase of 12.11 percent and 9.05 percent respectively in 1999-2000 over the previous year. The target of foodgrain production for the year 2000-2001 has been fixed at 229.17 lakh tonnes as against the production of 252.07 lakh tonnes in 1999-2000. However, favourable weather conditions may further brighten the prospects of rabi crops and the production of foodgrains may exceed the target. The production of pulses also likely to increase from 0.41 lakh tonnes in 1999-2000 (P) to 0.97 lakh tonnes 2000-2001 (T). The production of American cotton has increased from 4.82 lakh bales 1998-99 (P) to 7.54 lakh bales 1999-2000 (P) showing an increase of 56.43 percent during this period.

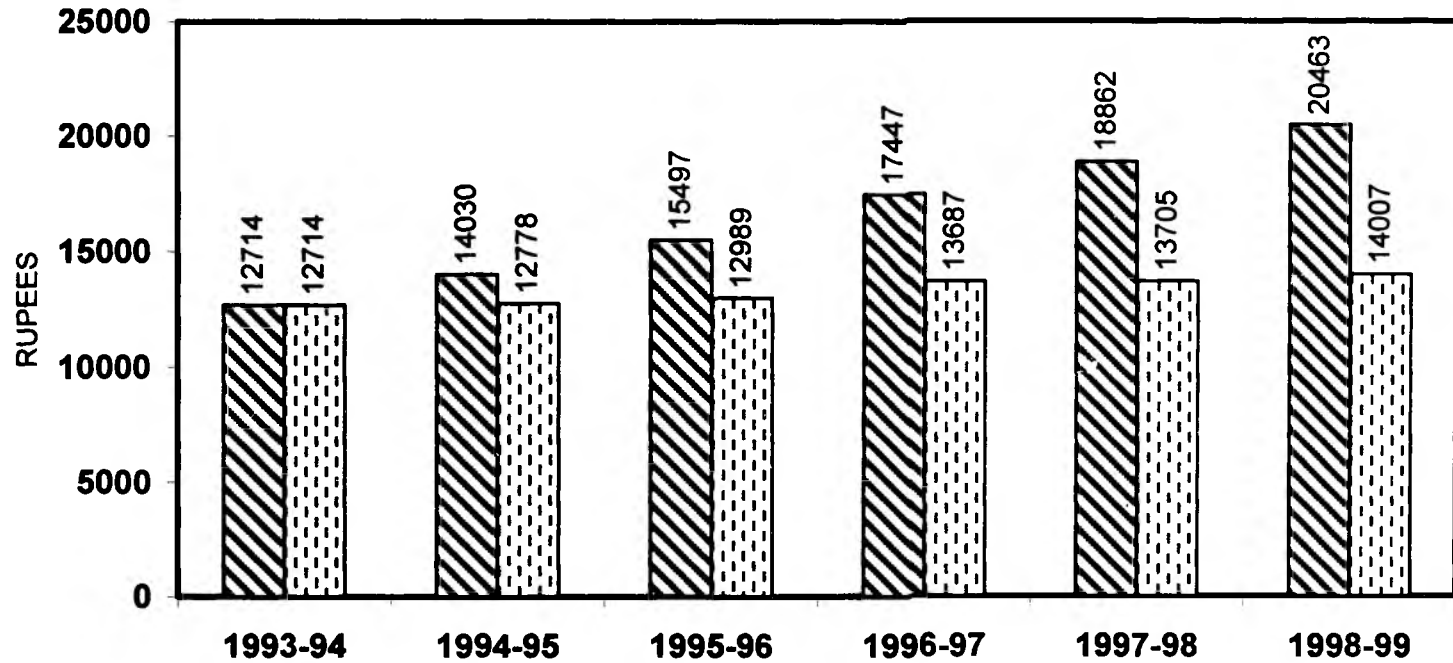
1.9 Large and medium industrial units increased from 604 in 1998-99 to 626 in 1999-2000 with a fixed investment of Rs. 12,800 crores. The increasing trend has also been witnessed in small scale units. The number of such units increased from 1.97 lakhs in

GROSS STATE DOMESTIC PRODUCT AT 1993-94 PRICES 1998-99

□ Agriculture ■ Forestry, Fishing, Ministry & Quarrying ▨ Electricity, Gas, Water Supply & Construction □ All other Services	▩ Live Stock ▣ Trade Hotel & Restaurant ▤ Manufacturing

PER CAPITA INCOME

▨ At Current Prices

▤ At Constant Prices

1998-99 to 1.99 lakh in 1999-2000 with the fixed investment of Rs. 3,750.00 crores. During April to October, 2000, 11 large and medium units and 1116 small scale units were registered which provided employment to 416 and 9648 persons respectively.

1.10 Energy is vital for the economic development of the State. During 2000-2001, out of the total plan outlay of 2420.00 crores a sum of Rs. 629.82 (26.03 per cent) crores has been provided for energy. By the end of 2000-2001 the installed capacity is expected to go up by 11.88 per cent i.e. from 3973 MW in 1999-2000 to 4445 MW. The prospects of total availability of energy also look bright as it is expected to increase by 2.82 percent from 26388 million KWH in 1999-2000 to 27133 million KWH in 2000-2001.

1.11 In Punjab, the wholesale price index of agricultural commodities (base 1979-80 to 1981-82 = 100) has slightly increased by 1.8 percent during 1999-2000 as compared to an increase of 16.6 percent in 1998-99. The price situation in the State would be fairly bright as the wholesale price index has decreased by 1.2 percent during the first three months of 2000-2001. The wholesale price index of primary articles prepared by the Government of India, though not comparable with the State Index, increased only by 1.2 percent in 1999-2000 as against 12.1 percent in 1998-99.

1.12 Un-employment continues to cause serious concern in the State even though the number of job seekers in the employment exchanges has declined from 5.67 lakhs in March, 1999 to 5.38 lakhs in March, 2000 exhibiting a decline of 5.12 percent.

1.13 The major problem facing State Government is to restore fiscal health of the State by reducing revenue deficit with the efforts of the Government. The receipts from the State's Taxes has increased from 3262.81 crores (A) in 1998-99 to 4202.65 crores (RE) in 1999-2000 and is likely to improve further to Rs. 5350.45 crores (BE) in 2000-2001.

2. PROBLEMS AND PROSPECTS

Punjab is amongst the four States having high per Capita Income in the country. In the prevailing atmosphere of peace and tranquility, no doubt the State is on the path of progress but it continues to face certain problems. The problems and prospects are discussed in detailed below.

Problems

2.2. The foundation of Punjab economy is based on agriculture which is no longer profitable. The State faces a problem of plenty with the resultant large scale wastage and damage in storage, which itself is a problem. There is no scientific way to store, preserve and save grains (mainly wheat and rice). The stock pile affects quality as well. During the post kharif season's poor market response to paddy was manifestation of the same problem. This problem is further aggravated by the other States becoming self sufficient in food production, and it may be affected unfavourably with the introduction of World Trade Organisation (W.T.O.). If the State is unable to increase productivity, reduce production costs and improve quality, it will not be able to survive in the global market. The W.T.O. agreement may have great socio-economic impact, the consequences of which cannot be under estimated.

The paradox is that with the farmers of this grainbowl are deep in debt. Besides other, the rise in cost of agriculture production is one of the main cause of the rural indebtedness. According to Agricultural University experts, the cost of production of wheat has increased six times, cotton seven times and rice ten times during the last three decades. Agricultural production has reached a plateau, the wheat-paddy rotation is a cause of serious concern, agriculture ecology and economy are adversely affected and soil health and water resources are getting over strained. The cropping pattern has caused extensive damage to nutrients in Punjab's soil, besides upsetting the water table. The water table in central Punjab is going down at the rate of 23 c.m. per annum. If this decline continues for the next 15 years, about 2 lakh centrifugal pumps will have to be replaced by submersible pumps which at current

prices will cost of Rs. 2000 crores or about Rs. 5000 per hectare of the net sown area. This may further push up the cost of production. Then there is the problem of salinity and water logging in western districts of Punjab.

2.3 In the economy of Punjab, agriculture still plays a dominant role. The latest sector-wise data for the year 1999-2000 (Q) on the composition of State Income shows that the relative share of agriculture including livestock sector in the Gross State Domestic Product at constant (1993-94) prices is 40.16 percent (Primary Sector share is 40.68 percent) as compared to 24.28 percent of Secondary and 35.04 percent of Tertiary sector. The farm sector has developed optimally. Almost 84 percent of the total area is being cultivated, not leaving much scope for increasing net area sown further.

2.4 The average employment per unit in small scale industrial sector works out to be 4.4 persons as compared to 364 persons in large and medium industrial sector in the State as on October, 2000. Recently, there has been greater emphasis on technical and professional education and every year a large number of such professionals are entering in skilled work force. Large and medium units have more potential to absorb a large number of technically trained and skilled labour force. In view of the greater turn out of technically and professionally skilled man power, there must be a strong linkage between educational institutions and the Industrial sector.

2.5 In response to 1949 Industrial Entrepreneurs Memorandum (IEM) applications for investment amounting to Rs. 37699 crores, which could provide employment to 462692 persons, only 127 (EOU) proposals have been received in the State during the period August, 1991 to October, 2000. During the year 2000-2001 (Upto October, 2000), 100 IEMs involving an investment of Rs. 2627 crores and providing employment to 16076 persons were received from Government of India. Besides, Punjab enjoyed a share of 1.98 percent in total Central Government Public Sector investment during the year 1978-79 but this nose-dived to 0.78 percent in 1997-98.

2.6 The credit-deposit ratio of commercial banks in Punjab is found skewed in comparison with that of the All India level. During the calendar year 1999, it was 37.77 percent as against 55.82 percent at All India level. While comparing the credit-deposit ratio in Tamil Nadu, Maharashtra, Andhra Pradesh and Karnataka with that of Punjab, it was found much higher at 89.95, 77.67, 65.24 and 63.34 percent respectively in these States. To improve the credit-deposit ratio in the State, investment outside the agriculture sector needs to be encouraged and enhanced.

2.7 PSEB is serving 5029990 consumers with a connected load of

13503 MW ending March, 2000. The total installed generation capacity is 5185.5 MW, out of which 2677 MW from its own power houses, 1298 MW is from common pool projects (i.e. under BBMB) and 5.5 MW from PEDA and 1205 MW is Punjab's share from central power projects. The demand of power in the State is steadily rising on account of rapidly increasing use of electrical energy for agricultural operations, progressive industrialisation and intensive rural electrification programme in the State. There are 4.15 lakh pending applications ending March, 2000 with the PSEB, out of which 96718 were for domestic, 16705 for commercial, 2547 for industrial and 298494 for agricultural sector. For ensuring qualitative power supply to consumers, PSEB has laid a vast network of transmission lines and sub-stations. There are 518 Grid sub-stations with 12264 ckt. Km. of transmission lines at the end of March, 2000, out of which 37 sub-stations are of 220 KV, 68 sub-stations are of 132 KV, 313 sub-stations are of 66 KV and 100 sub-stations are of 33 KV in the State.

2.8 Unemployment continues to be a cause of serious concern in Punjab even though the number of registered job seekers both educated and uneducated has declined from 5.48 lakh as on 31st March, 1996 to 5.38 lakh as on 31st March, 2000. The number of educated job seekers increased from 3.26 lakh as on 31st March, 1996 to 3.96 lakh as on 31st March, 2000. Educated job seekers constituted 73.63 percent of the total job seekers registered with employment exchanges as on 31st March, 2000. But this problem still demands immediate and effective attention of the State Government. The pattern of Industrialisation must be planned in such a way that it should create adequate employment/self employment opportunities in the State.

2.9 The State Government, like many others, is facing difficult financial position which is the result of commulative effect of certain historical factors like rising wage bill, heavy debt servicing burden, slow growth of tax and non-tax revenue, loss-making public sector undertakings etc. The Govt. is taking short term as well as long term measures to put the finances of the State on sound footing. A Cabinet Sub-committee for evolving strategy for fiscal management for the State was constituted in September, 1999 under the Chairmanship of Hon'ble Chief Minister which took many important decisions for improving financial position of the State. The State Government has adopted uniform floor rates of sales tax in respect of a number of commodities to achieve better buoyancy in sales tax revenue. As a results of the steps taken by the Government State's own tax revenue has increased from Rs. 3262.47 crores in 1998-99 to Rs. 3946.47 crores in 1999-2000 indicating an increase of about 21 percent over the previous year. The sales tax during the same period registered a growth of over 32 percent. On the expenditure side, the State Government has constituted a public expenditure reforms commission both for compressing Government expenditure and improving its quality. The State Government is fully committed to restore financial health of the State.

PROSPECTS

2.10 The State economy mainly depends upon crop-husbandry. The State has made considerable progress in foodgrain production. Wheat and rice production achieved a record of 159.10 and 87.16 lakh tonnes in 1999-2000. The State has contributed wheat and rice to the central pool to the tune of 94 and 68 lakh tonnes which constitutes 58 and 42 percent respectively during 1999-2000. However, the wheat-paddy crop rotation is affecting both the soil health and the ground water table. In this context a shift in cropping pattern is necessary. In this regard all out efforts are being made to divert area from paddy to maize, sugarcane and pulses, so that valuable water resources are properly utilized.

2.11 The activities of Punjab Agro Industries Corporation have been enhanced by appointing it as procurement agency for foodgrains in eleven districts, namely Patiala, Sangrur, Amritsar, Jalandhar, Fatehgarh Sahib, Gurdaspur, Kapurthala, Firozpur, Bathinda, Ludhiana and Mansa. The Corporation has implemented 31 projects in public/joint/assisted sectors at the total capital cost of Rs. 405.80 crores upto November, 2000. The Corporation has invested Rs. 50.68 crores towards the equity in these 31 projects. Direct employment generated from these projects, is about 5650 persons and indirect employment is about 11500 persons. During 2000-2001 Corporation has signed an MOU for processing of fruits and vegetables, export and poultry complex costing Rs. 30 crores. During 1999-2000, Corporation has done grading and waxing of 1350 M.T. Kinows at Mechanical Grading and Waxing Centres, Badal, Balwana and Kangmai. During the current year 2000-2001, it is proposed to wax 2500 M.T. Kinows and additional mechanical grading and waxing centres are proposed to be set up at Tali Wala Jatan, district Firozpur and Chhaini Wala, district Hoshiarpur. The Corporation has opened 70 Juice bars giving employment to unemployed youths.

2.12 1286 dairy units with herd size of 5 to 50 milch animals providing direct and indirect employment to 3940 persons were set up during the year 1998-99. Due to financial constraints, the targets could not be fully achieved. It was proposed to set up 2200 dairy units with herd size of 5 to 50 milch animals during the year 1999-2000, against which the department has set up 927 dairy units with direct and indirect employment to 2205 persons under the self-employment programme. Further, it has been proposed to establish 900 dairy units during the year 2000-2001.

In order to provide efficient and effective scientific breeding services, the Animal Husbandry Department has set up a network of 1364 veterinary hospitals (including New Focal Point Veterinary Hospitals) and 1431 Veterinary Dispensaries upto 31.3.2000. Besides, specialized multi-disciplinary veterinary services to the ailing live stock, veterinary poly-clinics

at Hoshiarpur, Gurdaspur, Faridkot, Patiala, Sangrur, Ropar and Firozpur have already been set up. The buildings of veterinary poly-clinics at Bathinda and Mansa have also been completed and have been started functioning with the help of existing staff. The buildings of veterinary poly-clinics at Amritsar, Gill (Moga) and Badal (Mukatsar) are likely to be completed soon.

2.13 Under the refinance support of NABARD, the Punjab State Co-operative Agricultural Development Bank was able to advance loans amounting to Rs. 121.75 crores as on 31.10.2000 as compared to Rs. 375.14 crores during the year 1999-2000.

During the year 1999-2000 loans for fish culture were advanced to 1426 beneficiaries and upto the month of September, 2000 loans for fish culture have been given to 140 beneficiaries. To step up the tempo of blue revolution, an additional area of 830.86 hectares was brought under fish culture against the target of 850 hectares during the year 1999-2000 and upto the month of September, 2000, 479.10 hectares have been brought under fish culture against the target of 900.00 hectares.

2.14 Under the horticulture programme in the State, an area of 165000 hectares have been brought under horticulture crops upto 31st March, 2000. An additional area of three thousand hectares under fruits and ten thousand hectares under vegetables would be brought during 2000-2001. To improve the quality of the perlette variety of grapes by applying an improved technique like brushing, girdling and gevalic acid treatment etc., an area of 200 hectares was covered under this technique and financial help to the tune of Rs. 7.00 lakh was given to grapes growers. Further 8.25 lakh good quality nursery fruit plants were distributed from the Government as well as private registered nurseries in the State. To establish new orchards, an amount of Rs. 356 lakh was disbursed through PADB and the commercial banks in the form of institutional loans. 28000 Qtls. of potato seeds and 590 Qtls. of other vegetable seeds were produced in ten government vegetable seed farms during 1999-2000.

For the promotion of vegetables 14500 minikits of seed distributed to the growers. 19700 spawn bottles were produced and supplied in 260 adopted villages under door-to-door cultivation of mushroom campaign. The departmental pasteurised compost unit, Hoshiarpur made available 510 Qtls. of ready-made compost on subsidised rates. Under sericulture scheme 32000 green cocoons were produced and 2.40 lakh mulberry plants were supplied to the silk worm rearers in the sub-mountain districts of Ropar, Hoshiarpur and Gurdaspur during 1999-2000.

2.15 New Industrial Policy '96 has already created an industrial friendly environment in the State for attracting investment both in the country and from abroad. Thrust areas for the speedier Industrialisation of the State are agro based industries, light engineering, textile,

chemical & pharmaceutical and leather industries. To encourage the setting up of industrial units and repair workshops in rural areas for generating employment opportunities for the rural youth under Rural Focal Points scheme, a special package of incentives was notified on 17.6.98 for the units to be set up within an area of ½ km. of 594 notified Rural Focal Points. An amount of Rs. 15.00 crores has been disbursed as capital investment incentives during the year 1999-2000 for this purpose.

2.16 The Punjab Small Industries and Export Corporation has so far developed 24 Industrial Focal Points and two Growth Centres one each at Bathinda and Pathankot and one Mini Growth Centre at Tanda. Land acquisition process for 26 New Focal Points at various locations has been initiated.

2.17 The Punjab State Industrial Development Corporation (PSIDC) a prime institute of the State Government for the promotion of large and medium industries in the State continues to play an active role. During 1999-2000, 15 industrial projects (Except Hotels and Hospitals) were commissioned with a capital outlay of Rs. 393.29 crores having direct employment potential for 2277 persons. During the current year (upto 30th November, 2000), 12 industrial projects (except Hotels and Hospitals) with a capital outlay of Rs. 258.89 crores with employment potential of 2649 persons are under implementation.

2.18 The Punjab Electronics Development Corporation (ECP), has been acting as prime mover for industrialisation in the field of electronics and it has set up Electronics Town (ELTOP) spread over an area of 314 acres, at Phase-VIII and IX, Industrial Area, Mohali near Chandigarh. ECP has also facilitated by the Ministry of Information Technology, Government of India in setting up of (i) Centre for Electronics Design and Technology (CEDT) to train man power in the specialized areas of electronic products, design and technology, maintenance engineering, complex computer applications in Industry and entrepreneurship development (ii) Electronics Test and Development Centre (ETDC) to provide sophisticated testing facilities for improvement in the quality of Electronic products manufactured by Small and Medium scale industries and (iii) Satellite Earth Station and Software Technology Park of India (STPI) to provide data communication facilities to software export units. About 80 small, medium and large electronic units are operational in this complex. The annual turnover of these units is around Rs. 1,000 crores generating an employment for about 5000 persons. National level companies as well as foreign companies like Fujitsu (Japan), Hitachi (Japan) and Westing House (U.S.A.) etc. have their presence in this complex.

With a successful experience of setting up Electronics complex, ECP is now in a process of establishing Information Technology Park in collaboration with M/s Mahindra & Mahindra. The park is proposed to provide plug-n-play facilities to the I.T. companies besides,

common infrastructure facilities. Setting up of Indian Institute of Information Technology (IIT) is also proposed on 15 acres of land in phase VIII-B.

ECP has been actively interacting with leading software companies both in India and abroad to make Punjab as an important IT destination and has succeeded in attracting giant Information Technology Industries in Mohali. Tata Interactive System and Infosys have already started their operations from Mohali. While Satyam and HCL are on their way to open their operations. The Corporation is actively assisting the companies by providing them single window service at one point for opening these Development Centres.

The State has also launched a venture capital fund dedicated to I.T. Industry with a corpus of Rs. 20.00 crores. This has been funded jointly by PSIDC, ECP, PFC and SIDBI.

Besides the promotional activities, the Corporation is also engaged in rendering the following activities :

—Training in the areas of computer and software applications and assembling & repair of Electronic Appliances.

—Maintenance and servicing of medical equipment in the government hospital.

2.19 With the setting up of oil refinery at Bathinda district by HPCL with an investment of Rs. 16000 crores, a rapid transformation in the industrial scenario is expected.

2.20 Since introduction of Single Window System in May 1998, 13254 industrial connections have been released till September, 2000. The procedures have further been simplified by constituting a Single Committee for site approval under the Factories Act and environmental clearance for industrial projects. Information regarding State Government policies have been displayed on the Internet web-site of State Government.

2.21 The State Government with the help of Government of India is also setting up an Export Promotion Industrial Park spread over an area of 175 acres at Dhandari Kalan in District Ludhiana with an approved outlay of Rs. 25 crores. An expenditure of Rs. 8.36 crores has been incurred upto 30th September, 2000 for the development of this park. The park is expected to give a boost to exports from Punjab. The value of commodities exported during the year 1998-99 and 1999-2000 was Rs. 3629.13 crores and 4062.62 crores respectively.

SECTORAL ANALYSIS

1. AGRICULTURE

Agriculture is the key to the overall development of the State economy. It has made a significant progress especially in post Green Revolution period, which may be characterised as take-off stage of its economy. Its agriculture sector (including live-stock) is more dominant, still contributing 40.16 percent (Q) of the gross state domestic product at constant (1993-94) prices during 1999-2000. Punjab has an export surplus of wheat, rice, honey and flowers. The foodgrains production has been increased from 192.18 lakh tonnes in 1990-91 to 252.07 lakh tonnes during 1999-2000 despite the fact that State's total geographical area is 1.5 percent of total geographical area of the country.

1.2 In terms of area agriculture has reached at a saturation level since 98.5 percent of the cultivable land in the State is under plough. Thus, there is little scope to bring more area under cultivation. The agriculture production can only be increased through enhanced cropping intensity, change in cropping pattern, improvements in seeds of high yielding varieties and with the availability of better post harvest technology and better crop prices in the agricultural markets. State Government is trying to re-orient agriculture in this direction through various policy measures.

Area Under Crops

1.3 The total area under crops has increased considerably since 1970-71. Cropping intensity in the State has enhanced from 140 in 1970-71 to 185 during 1999-2000. The present agriculture crop pattern in the state is dominated by the paddy—wheat rotation causing degradation in soil fertility and further fall in the underground water level. The percentage of area under rice and wheat crops to the total area under crops constitutes major proportion. Area under these two crops was 70 percent during 1990-91 which increased to 76 percent in 1999-2000. During 1970-71 only 47 percent area was under these two crops. Though efforts have been made to break the dominance of wheat—paddy rotation, yet no tangible achievement has been made in this regard. The area under wheat and rice was 32.78 lakh hectares and 25.18 lakh hectares in 1998-99 and 33.88 lakh hectares and 26.04 lakh hectares respectively during 1999-2000 (Table 2.1).

Agricultural Production

1.4 The total foodgrains production in Punjab has increased significantly over

last few decades, especially in the post Green Revolution period. In 1970-71 production of food-grains was 73.05 lakh tonnes which increased to 252.07 lakh tonnes in 1999-2000 registering over three fold increase. This upward trend is still continuous. At the beginning of recent decade (1990-91) production of foodgrains was 192.18 lakh tonnes which increased to 252.07 lakh tonnes in 1999-2000 showing an increase of 31 percent. Wheat and rice played a major role in pushing up the agricultural production. The production of rice which was 65.06 lakh tonnes in 1990-91 increased to 87.16 lakh tonnes in 1999-2000 (P) showing an increase of 34 percent. Similarly, the production of wheat which was 121.59 lakh tonnes in 1990-91 rose to 159.10 lakh tonnes during 1999-2000 (P) registering an increase of 31 percent (Table 2.2).

1.5 The production of sugarcane (Gur) rose from 6.01 lakh tonnes in 1990-91 to 6.76 lakh tonnes in 1999-2000 (P) showing an increase of 12 percent. The production of oil seeds has shown a declining trend from 1.67 lakh tonnes in 1998-99 to 1.04 lakh tonnes in 1999-2000. The decline in the production of oil seeds is mainly due to decrease in area under sun flower and rape and mustard. The other food crops in the State are maize, bajra, barley, gram and pulses. The share of these crops in total food grains remained 2.3 percent in 1999-2000. The production of cotton cleaned rose from 596 thousand bales in 1998-99 to 950 thousand bales in 1999-2000 showing an increase of 59 percent. The increase in production is due to rise in its yield per hectare (Table 2.2).

1.6 The index of agricultural production (all commodities) rose from 269.55 in 1990-91 to 321.72 (P) during 1999-2000 showing an increase of 19.4 percent (Table 2.3).

1.7 The production of foodgrains is expected to be around 229.17 lakh tonnes in 2000-2001. However production of previous year was 252.07 lakh tonnes. This marginal decline is due to shift in thrust of Government policy under which some area of wheat-paddy is expected to be shifted in favour of oil seeds, pulses and other crops. However, favourable weather conditions may further brighten the prospects of rabi crops and the production of foodgrains may well exceed the target. The production of pulses is likely to increase from 0.41 lakh tonnes in 1999-2000 (P) to 0.97 lakh tonnes in 2000-2001 (T) (Table 2.2).

Yield Rates of Principal Crops

1.8 Yield rates (P) per hectare in Kgs. of various crops during 1999-2000 were; wheat 4696, rice 3347, maize 2577, gram 974, sugarcane(Gur) 6265, cotton American 337, cotton desi 352, rape seed and mustard 1117, groundnut 969 and sunflower 1367 (Table 2.4).

High Yielding Varieties

1.9 During 1999-2000, 100 percent area of wheat and rice crops, 90 percent

area of maize and 60 percent of bajra was under high yielding varieties. (Table 2.5).

Fruits and Vegetables

1.10 As per census conducted by the Department of Horticulture during the year 1999-2000, 30 thousand hectares area was under fruits. Kinnow, orange, malta, lemon, guava, pear, mango and grapes are the main fruits grown in Punjab. Total production under these fruits is reported 4.18 lakh tonnes for the year 1999-2000.

1.11 The total area under all vegetable crops increased from 1.21 lakh hectares in 1998-99 to 1.23 lakh hectares in 1999-2000 showing an increase of 1.7 percent. Potato with an area of 0.75 lakh hectares in 1999-2000 is the major vegetable crop of the State. The integration of fruits and vegetables production with their processing may not only add value to the crops of farmers but may also open up big employment opportunities in the State.

Irrigation

1.12 The State is being served by the excellent network of irrigation facilities. Canals and tubewells are the main source of irrigation in the State. The net irrigated area in the State is increasing continuously. 94 percent of the gross area sown and 92.7 percent of the net area sown was irrigated in 1990-91 which rose to 96.1 percent and 93.9 percent in 1999-2000. Irrigation intensity during 1999-2000 was 196 in the State (Table 2.5).

Consumption of Fertilizers

1.13 Fertilizers, the most important component of the new technology, played a very important role in enhancing the agricultural production in the State. Since the introduction of high yielding varieties, the consumption of chemical fertilizers has been increasing steadily. Year-wise total consumption of NPK in Punjab was 1220 thousand nutrient tonnes in 1990-91 which rose to 1448 thousand tonnes in 1999-2000. Consumption of chemical fertilizers (NPK) per hectare of gross area sown was 163 Kgs. in 1990-91 and rose to 184 Kgs. per hectare in 1999-2000 (Table 2.5).

Contribution to Central Pool

1.14 Punjab has maintained its lead in the contribution of foodgrains to the Central Pool in the country. The total contribution of foodgrains to the Central Pool has increased from 115.6 lakh tonnes in 1990-91 to 146.2 lakh tonnes during 1999-2000 (P) which includes 78.3 lakh tonnes of wheat and 67.9 lakh tonnes of rice (Table 2.6).

Marketing and Storage Facilities

1.15 Marketing and storage facilities are crucial components of post harvest technology. As on 31st March, 2000 there were 144 regulated markets and 519 sub yards

in Punjab. The average number of villages and area served per market was 86 and 350 (Sq. Km.) in 1999-2000. The total storage capacity for foodgrains increased from 192.19 lakh tonnes in 1998-99 to 198.53 lakh tonnes in 1999-2000 which comprises of 107.71 lakh tonnes of covered and 90.82 lakh tonnes of open capacity (Table 2.7).

Live-stock and Poultry

1.16 Live-stock is one of the important components of the primary sector of the economy contributing 14.42 percent to the gross state domestic product (GSDP) at constant (1993-94) prices in 1999-2000 (Q). The per capita availability of milk in the State was 875 grams per day in 1999-2000. There are 42 milk plants and chilling centres in running position in the State. The production of eggs rose from 2630 million in 1998-99 to 2782 million in 1999-2000.

1.17 Beekeeping is emerging as an important income and employment generating activities in rural areas of Punjab. It is being popularised mainly amongst small and marginal farmers and land less agricultural labourers which constitute the lowest strata of farming community. Two sorts of concessions are being provided to the beneficiaries i.e. training camps of 6 to 8 days in the beekeeping to techniques and provision of subsidy @ Rs. 9000 and Rs. 14400 or 50 percent and 80 percent of cost of appliances whichever is less for general and scheduled castes categories respectively for purchase of necessary equipments. An amount of Rs. 35 lakhs has been provided in Annual Plan 2000-2001 under the scheme.

2. ENERGY

Energy is a vital input for economic growth. Renewable sources of energy viz. hydro-power, fuel wood, biogas, solar and wind are being exploited in the State. Non-renewable sources of energy include coal, oil and gas. However, there are no coal mines or oil wells in Punjab. Geo-thermal and tidal power is also not available. For thermal power, coal has to be transported from distant places. Similarly, the scope for exploiting wind energy is very limited because of low velocity of winds. The scope for solar energy is very wide and some progress has been made in the efforts to commercially exploit this source. Bio-gas can meet the requirements of rural people to a limited extent only. The availability of fuel wood is also declining as farmers are cutting their old trees and converting forest land into farm land for a comparatively better return. The main source of power in the State has been hydro electric power. Three perennial rivers flow through the State and these alongwith falls on the canals are being exploited to generate electricity.

Electricity

Installed Plant Capacity

2.2 The installed plant capacity for electric power generation in the State remained stagnant i.e. 3973 MW during the year 1999-2000. The installed capacity is likely to increase to 4445 MW by the end of 2000-2001. This increase in the installed capacity is expected from Ranjit Sagar Dam. The details are given in Table 3.1.

Annual Plant Load Factor Achieved

2.3 Thermal power plants are expected to achieve a plant load factor of 74.58 percent (13850 million KWH) during 2000-2001 as against 74.27 percent (13831 million KWH) during 1999-2000. The details are given in Table 3.2.

Electrical Energy Availability

2.4 During 2000-2001 the generation of electricity from hydro and steam plants has been targetted at 7456 million KWH and 12691 million KWH respectively showing a

decrease of 3.66 percent for hydro project and an increase of 0.40 percent for thermal plants over the previous year. By including the anticipated purchase of 6986 million KWH, the total energy availability in the State is estimated to be 27133 million KWH during 2000-2001 which depicts an increase of 2.82 percent from the level of 26388 million KWH in 1999-2000. As a result of the expected improvements in energy availability, the current year is likely to end with a fairly comfortable power situation in the State (Table 3.3).

2.5 Hydel power development constitutes a major thrust area in the energy development programme. In this sector, mini and micro power development is considered not only necessary but the most environment friendly renewable energy programme. To feed the thermal plants, coal has to be transported from long distance adding enormously to the per unit cost of production. Moreover, these plants add to air pollution. The available hydel potential of Punjab, therefore, remains on canal falls. It constitutes a sizeable block of 150 MW of which only 4 MW has been tapped as yet. The department of Non-Conventional Sources of Energy, Government of India and the World Bank are helping the State to fund non-conventional energy projects. The State is taking advantage of the available mini falls on the canals to tap this source to good effect.

Energy Sales and Revenue Realised per Unit

2.6 Over 73 percent of the total energy sold is consumed by the industry and agriculture sectors during 1999-2000 and the same percentage of consumption is also expected during 2000-2001. While comparing the cost of generation of electricity per unit with the average revenue per unit, it becomes evident that like nearly all other SEB in the country, the Punjab State Electricity Board is facing per unit losses continuously as per the following table :

Year	Average revenue per unit (Rs.)	Average cost per unit (Rs.)
1991-92	0.60	0.88
1992-93	0.70	1.10
1993-94	0.89	1.32
1994-95	1.08	1.48
1995-96	1.25	1.60
1996-97	1.36	1.70
1997-98	1.48	1.97
1998-99	1.57	2.13
1999-2000	1.62	2.37

The average revenue per unit in Punjab was Rs. 1.62 during 1999-2000 and this is likely to increase to Rs. 1.77 during 2000-2001. The average revenue per unit in case of public lighting is Rs. 3.57 whereas it is Rs. 3.47 in case of commercial consumption during 1999-2000. The item-wise average revenue per unit is given in Table 3.4. The agriculture sector still continues to be subsidised.

Tubewells Energized

2.7 High yielding varieties of seeds and use of chemical fertilizers has placed a great demand on irrigation facilities. The increasing demand can be met by energising more tubewells/pumping sets. As many as 11484 additional tubewells were energised during 1999-2000 (P) thus bringing the progressive total of energised tubewells to 771133 in the State. The year-wise tubewells energised is given in Table 3.5.

Transmission and Distribution Losses

2.8 Transmission and distribution is an other grey area where special attention is needed. The losses in transmission and distribution are 17.90 percent in Punjab during 1997-98. During 1996-97 Bihar, Himachal Pradesh, Madhya Pradesh, Maharashtra and Tamil Nadu had transmission and distribution losses to the extent of 25.31 percent, 18.02 percent, 19.24 percent, 16.55 percent and 17.65 percent respectively as compared to 19.10 percent in Punjab. Year-wise transmission and distribution losses are given in the following table :

Name of the State	<i>Percentage of losses in transmission & distribution</i>				
	1993-94	1994-95	1995-96	1996-97	1997-98(P)
Andhra Pradesh	19.91	17.95	19.34	33.19	31.76
Assam	22.44	24.18	26.91	25.97	30.05
Bihar	20.35	19.76	15.91	25.31	25.41
Delhi	—	—	—	49.08	46.85
Gujarat	20.34	20.02	20.08	17.14	19.66
Haryana	25.00	30.80	32.39	32.77	33.04
Himachal Pradesh	18.31	18.21	16.09	18.02	19.20
Jammu & Kashmir	45.69	48.74	47.52	48.27	47.48
Karnataka	19.55	19.41	19.06	18.73	18.56
Kerala	20.00	20.05	21.12	20.59	17.87
Madhya Pradesh	20.26	19.61	17.84	19.24	19.08
Maharashtra	16.22	16.33	16.94	16.55	17.73
Meghalaya	18.03	18.47	12.55	19.75	17.93
Orissa	22.43	23.03	24.17	50.15	..
Punjab	19.37	16.70	18.49	19.10	17.90
Rajasthan	25.00	24.78	29.27	26.28	26.46
Tamil Nadu	17.18	17.11	16.19	17.65	17.00
Uttar Pradesh	24.08	21.69	21.84	24.84	25.00
West Bengal	20.82	21.51	19.26	18.01	20.34

Consumption of Petroleum Products

2.9 The consumption of petrol in 1999-2000 was 561421 kilo litres which was 14.10 percent higher than that of 1998-99. The consumption of high speed diesel in 1999-2000 was 2737375 kilo litres which was 23.05 percent higher than that of 1998-99. The consumption of kerosene oil increased in 1999-2000 by 6.18 percent as compared to previous year. The number of L.P.G. connections as on 31st March increased from 13.55 lakhs in 1998-99 to 16.15 lakhs in 1999-2000 reflecting an increase of 19.19 percent. There were 5.18 lakhs pending applications for L.P.G. connections during 1999-2000 as against 5.98 lakhs during 1998-99. The data in respect of principal petroleum products is given in Table 3.6

Gobar Gas Plants

2.10 Gobar Gas Plants not only provide energy in a clean and unpolluted form in rural areas but also produce enriched manure to supplement the use of chemical fertilizers for increasing crop production. In 1999-2000, an additional 2638 gobar gas plants were installed whereas 644 gobar gas plants have been installed upto 30st September, 2000. The year-wise information is given in Table 3.7.

Solar Thermal System

2.11 Solar Energy Programme is aimed at supplementing thermal energy requirements by harnessing solar energy by directly converting it into heat energy. The scope for solar energy is quite wide in Punjab. As many as 24 domestic solar water heaters and 36 industrial solar water heaters were installed during the year 1999-2000, thus bringing the cumulative total to 699 domestic solar water heaters and 812 industrial solar water heaters in the State (Table 3.8)

3. INDUSTRY

To accelerate the pace of industrial development in the State, it is the imperative of the State Government to develop the industrial sector more vigorously. In this regard, new industrial policy '96 has already created an industrial friendly environment in the State for attracting investment both within the country and abroad. With congenial industrial climate, progressive and promotional steps taken by the State Government a number of companies have shown deep interest in setting up of big industrial units. Thrust areas for the speedier industrialisation of the State are agro based industries, light engineering, textile, chemical & pharmaceuticals and leather industries. To carry out the industrial activity in the State an outlay of Rs. 3137.80 lakh have been provided during 2000-2001.

3.2 The Punjab State Agro-Industries Corporation, a nodal agency developing agro-based industries, has commissioned four projects based on agriculture and allied resources with an investment of Rs. 23.88 crores providing employment potential of 275 persons in 1999-2000. Four more projects in this field are likely to be commissioned by the corporation in 2000-2001 with a cost of Rs. 22.23 crores providing employment to 305 persons.

3.3 The Punjab State Electronic Development and Production Corporation commissioned three projects in the field of electronics during 1999-2000 involving cost of Rs. 111.29 crores and generated employment for 340 persons. The Corporation is likely to implement two more projects during 2000-2001 with an investment of Rs. 415.00 crores which would provide employment to 3600 persons.

3.4 Punjab State Industrial Development Corporation commissioned 15 large and medium industrial units in the areas of spinning, flour milling, ply board, knitting, steel and MS Ingots, metal products, galatine and medicine etc. involving an investment of Rs. 393.29 crores and providing employment to 2277 persons during 1999-2000. 12 more industrial projects in various fields with an investment of Rs. 258.89 crores are expected to be commissioned in 2000-2001 generating employment potential for 2649 persons.

3.5 Punjab Small Industries & Export Corporation developed 24 industrial focal points in the State. In addition, two growth centres at Bathinda and Pathankot are also developed by the corporation. Land acquisition for 26 new focal points at various locations

is under process. A total number of 9021 plots of various sizes have been developed by the corporation, out of which 7993 plots have been allotted up to March, 2000. The setting up of an Export Promotion Industrial Park at Dhandari Kalan, district Ludhiana will give a boost to exports from Punjab. Exports from the State was to the tune of Rs. 4063 crores (Provisional) in 1999-2000 as against Rs. 3629 crores in 1998-99 showing a significant increase of 11.96 percent over the previous year.

3.6 With the commissioning of Oil Refinery in Bathinda district by HPCL with the investment of Rs. 16000 crores, a rapid transformation in the industrial scenario is expected.

3.7 The general index number of industrial production for registered working factories in the State with revised base 1993-94=100 revealed an average annual growth rate of 5.83 percent between 1993-94 to 1998-99 where as registered manufacturing division on the average showed a growth of 6.07 percent during this period.

Industrial Production

3.8 The production by registered industrial units for selected items for the years 1993-94 to 1998-99 (Table 4.2) showed an increase in 1998-99 over the previous year pertaining to baby food, desi ghee, milk powder, milk all kind, instant coffee, rice all kind, biscuits, sugar, vanaspati ghee, mustard/rape seed oil, cattle feed, beer, woollen hosiery, calcium-amonium nitrate content, cycle/rickshaw tyres, cycle tubes, bar and rods, billets and slabs, forgings, complete tractors, T.V. sets (colour), cycles all kinds, cycle handles. However, production of some items viz. malted food, country wine, Indian made foreign liquor, ginned and pressed kapas, cotton yarn, woollen yarn, cotton cloth, urea N content, Ingot all kinds, angle channel and sections, joist and rools, picture tube (colours), moped and foot balls recorded a fall during the said period.

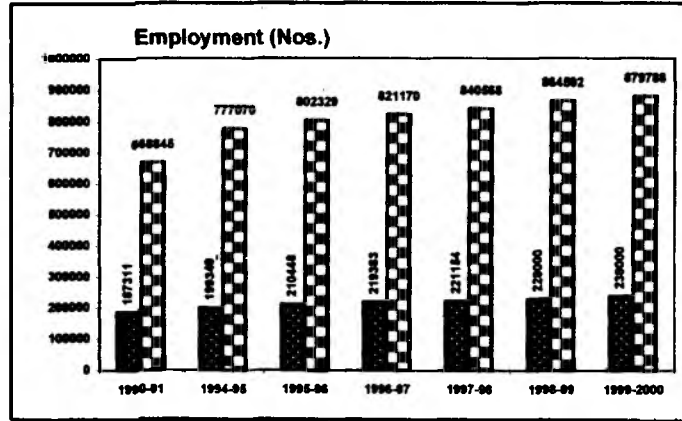
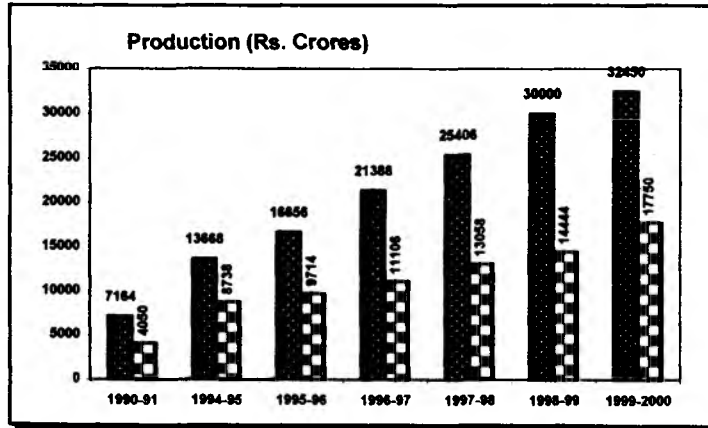
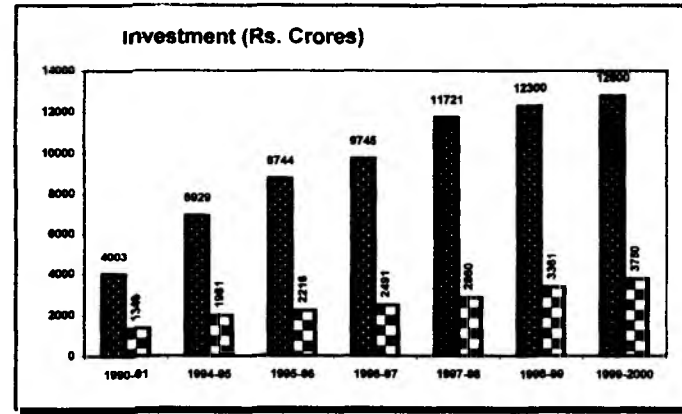
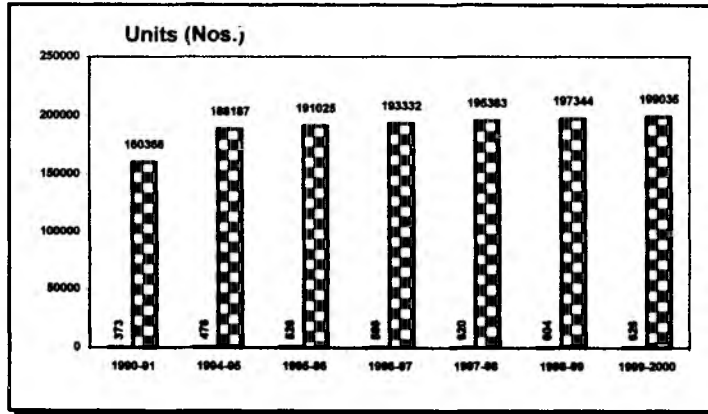
Large and Medium Units

3.9 During 1998-99, 604 large and medium units were working in the state with a fixed investment of Rs. 12,300 crores employing 2.28 lakh persons have produced goods to the value of Rs. 30,000 crores. This number increased to 626 (P) in 1999-2000 with fixed investment of Rs. 12,800 crores providing employment to 2.38 lakh persons with a turnover of Rs. 32,450 crores. It is likely to be increased to 658 in 2000-2001 with a fixed investment of Rs. 14,348 crores, generating employment for 2.52 lakh persons with an output of Rs. 35,600 crores. During April to October 2000, 11 new large and medium units were registered providing employment to 416 persons.

Small Scale Units

3.10 The number of small scale units increased from 1.97 lakh in 1998-99 to 1.99

DEVELOPMENT OF INDUSTRIAL SECTOR

 L/M

 SSI

lakh in 1999-2000 (Provisional). The employment in this sector increased from 8.65 lakh persons in 1998-99 to 8.80 lakh persons in 1999-2000. The fixed investment in these units rose from Rs. 3361.00 crores to Rs. 3750.00 crores and corresponding value of production increased from Rs. 14444.00 crores to Rs. 17750.00 crores in the said period. The number of such units is expected to increase to 2.01 lakh in 2000-2001 with a fixed investment of Rs. 4250.00 crores providing employment to 9.01 lakh persons with a turnover of Rs. 19525.00 crores. During April to October, 2000, 1116 new small scale units were registered with an employment potential of 9648 persons.

Industrial Finance

3.11 Punjab Financial Corporation which provides medium and long term loans to the entrepreneurs has sanctioned loans amounting to Rs. 74.63 crores during 1999-2000 against Rs. 73.63 crores during 1998-99. An amount of Rs. 54.84 crores have been disbursed as loans during 1999-2000 as compared to Rs. 59.29 crores in 1998-99. The target for disbursement of loans amounting to Rs. 80.00 crores has been fixed for the year 2000-2001.

3.12 Punjab State Industrial Development Corporation (PSIDC) provides financial assistance to projects promoted by private entrepreneurs in state in the form of direct participation and under-writing of equity and preference share capital. The Corporation sanctioned Rs. 64.25 crores and disbursed Rs. 37.09 crores in the form of loans during 1999-2000 under various schemes as compared to Rs. 75.62 and Rs. 45.95 crores respectively in 1998-99.

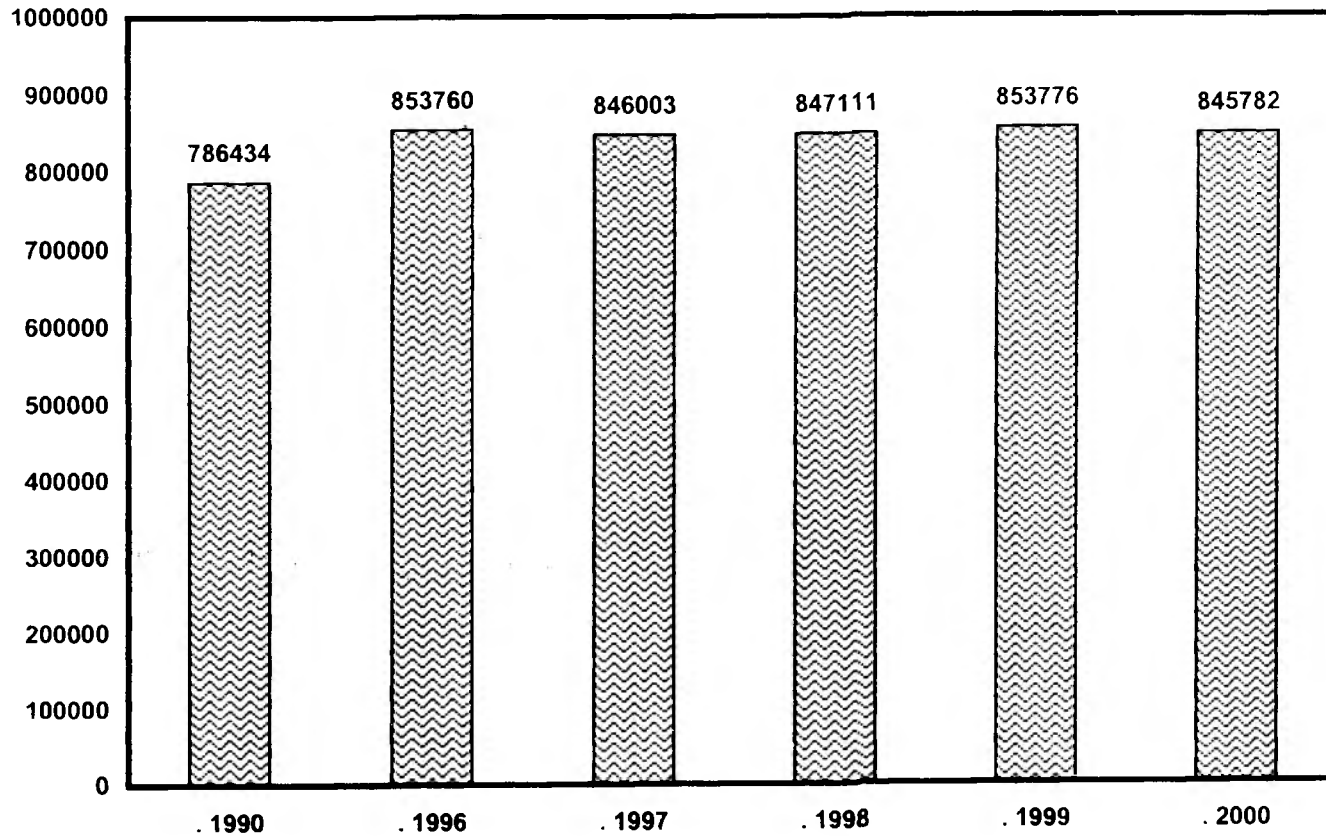
4. EMPLOYMENT

In order to improve the employment opportunities for the educated youth and to provide trained manpower to the industries based in Punjab, the main stress would continue on modernisation and reorientation of technical education and industrial training by introducing emerging technologies. Different self-employment schemes are being implemented by the various departments so as to enable them to secure gainful employment by setting up of their own ventures with financial assistance from Government/Banks. The main focus is on generating employment opportunities particularly in the form of self-employment, wage-employment and employment in the private sector. Additionally, an outlay of Rs. 631.39 crores has been provided to implement various employment generating schemes for providing employment to 2.02 lakh persons during 2000-2001.

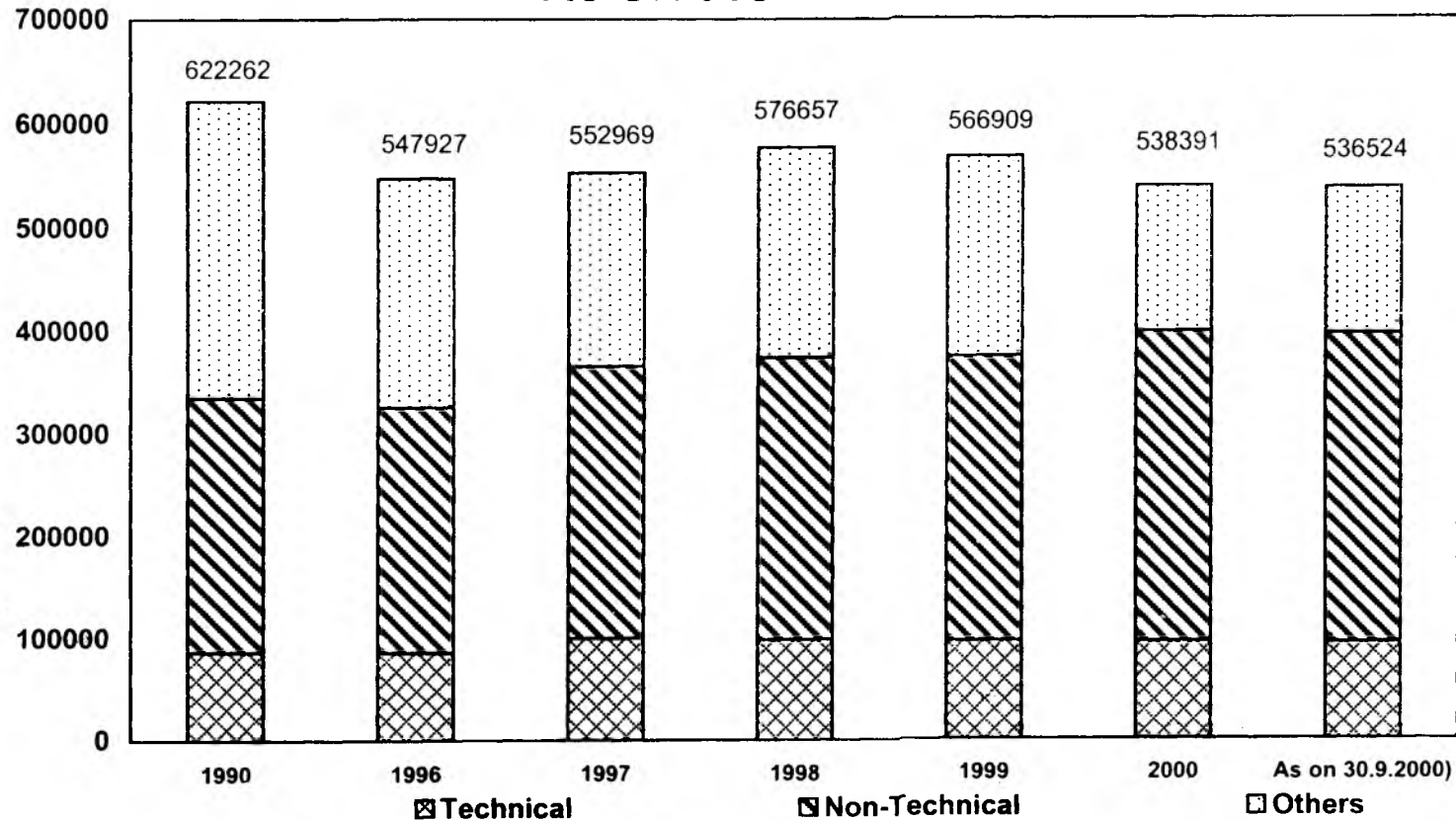
4.2 Employment in the organised sector (public and private) has shown a continuous increase since 1990 except for the year 1997 when it declined marginally. The status of employment is reflected in the chart, which shows that the number of employees in the organised sector has increased from 786434 in 1990 to 845782 in the year 2000, showing an increase of 7.55 percent. The slight decrease in the year 2000, is attributed due to the decrease in employment in public sector.

4.3 The magnitude of unemployment in Punjab continues to be a cause of serious concern even though the total number of registered job seekers both educated and uneducated has started decreasing during the last few years. Table 5.2 provides the number of work seekers on the State's Live Register of employment exchanges shows that total number of registered job seekers both educated and un-educated decreased from 5.67 lakhs in March, 1999 to 5.38 lakhs in March, 2000 and further decreased to 5.37 lakhs as on September, 2000. The total number of educated un-employed persons which was 3.73 lakhs in March, 1999 increased to 3.96 lakhs in March, 2000 and this figured at 3.94 lakhs as on 30th September, 2000 due to technological upgradation. The number of uneducated unemployed persons which was 1.94 lakhs in March, 1999, decreased to 1.42 lakhs in March, 2000 and it remained the same upto September, 2000. Out of the total educated jobs seekers as on 30th September, 2000, technical personnel constituted 23.61 percent and non-technical 76.39 percent.

EMPLOYMENT IN ORGANISED SECTOR AS ON 31ST MARCH

JOB SEEKERS ON LIVE REGISTER AS ON 31ST MARCH

4.4 The main strategy of the Government is to create avenues for self-employment, providing training to the unemployed youth and promote industrial and commercial activities by developing industrial focal points in the rural areas. This would lead to disposal of industries and fulfil the local demand for employment and thereby reduce the rural-urban migration and also facilitate regeneration of traditional handicrafts. The shortage in the availability of skilled persons (artisans, masons) has been tackled by the Department of Technical Education and Industrial Training which has drawn up new training schemes for overcoming such shortfalls by providing the required training inputs.

4.5 The State Government has already launched an action plan to boost self-employment opportunities for unemployed rural youth by developing infrastructure pertaining to Industry, services and business establishments in the State. The promotion of large and medium scale industrial units may further enlarge the scope of employment in the State. To generate more employment opportunities for the youth, the present Government has surpassed the target of 9000 persons under Prime Minister Rozgar Yojana (PMRY) as 14253 cases have been sponsored to banks, out of which 5984 cases have been sanctioned and 2555 cases have been disbursed loans upto 30th November, 2000. The Government has also started scheme of Rozgar Melas under which Melas at focal points in the villages are being organised. During these Melas different loaning agencies/Banks participated and rural youth are provided information/guidance and employment counselling. An amount of Rs. 49.49 lakhs has also been distributed to 5247 Matric pass or above unemployed persons as unemployment allowance from April to September, 2000, by the State Government. An Overseas Employment Cell is also set up in Chandigarh to facilitate the applicants to get jobs abroad through internet.

5. FINANCE, BANKING AND CREDIT

The major challenge facing State Government is restoration of fiscal health of the State by controlling/reducing revenue deficit of the State. The State Government took several measures in the last 2 years to increase tax and non-tax receipts of State Government. The State's own tax revenues collection in 1999-2000 (Pre-Actual) was Rs. 3947.47 crores which increased by about 21% over 1998-99 collections of Rs. 3262.47 crores. In 2000-2001 (BE) the growth in State's own tax revenue is expected about 36 percent. On expenditure side, the State Government has constituted a Public Expenditure Reform Commission both for compressing Government expenditure and improving its quality.

REVENUE ACCOUNT

Receipts

5.2 The receipts on revenue account which were Rs. 5755.97 crores in 1998-99 (A) rose to Rs. 8382.56 crores in 1999-2000 (RE) and is likely to increase further to Rs. 10585.18 crores in 2000-2001 (BE), thus showing an increase of 45.63 percent in 1999-2000 over 1998-99 and 26.28 percent in 2000-2001 over 1999-2000. State's receipts from tax and non-tax revenue constitute a dominant component of the budget, which is 82.87 percent, 80.45 percent and 85.09 percent in 1998-99 (A), 1999-2000 (RE) and 2000-2001 (BE) respectively. Out of the total receipts on revenue account 17.13 percent, 19.55 percent and 14.91 percent were collected by way of transfer of resources from the centre in the shape of State's share in central taxes and grants during the above said years (Table 6.1).

Expenditure

5.3 Expenditure on revenue account which was Rs. 8384.31 crores in 1998-99 (A) increased to Rs. 11486.91 crores in 1999-2000 (RE) and is expected to increase to Rs. 13071.56 crores in 2000-2001 (BE), thus showing an increase of 37.00 percent in 1999-2000 over 1998-99 and 13.80 percent in 2000-2001 over 1999-2000 (Table 6.2).

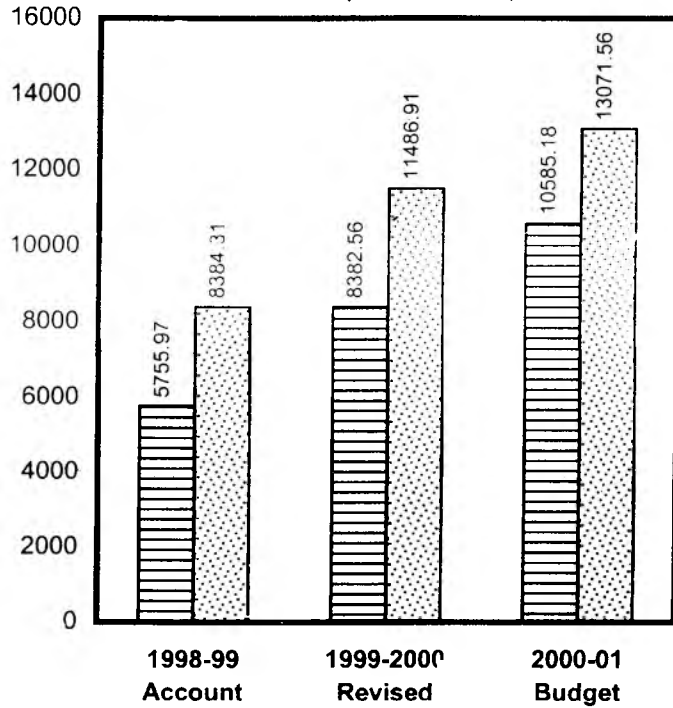
CAPITAL ACCOUNT

Receipts

5.4 Capital account receipts which play a vital role in creating infrastructure in

RECEIPTS AND EXPENDITURE

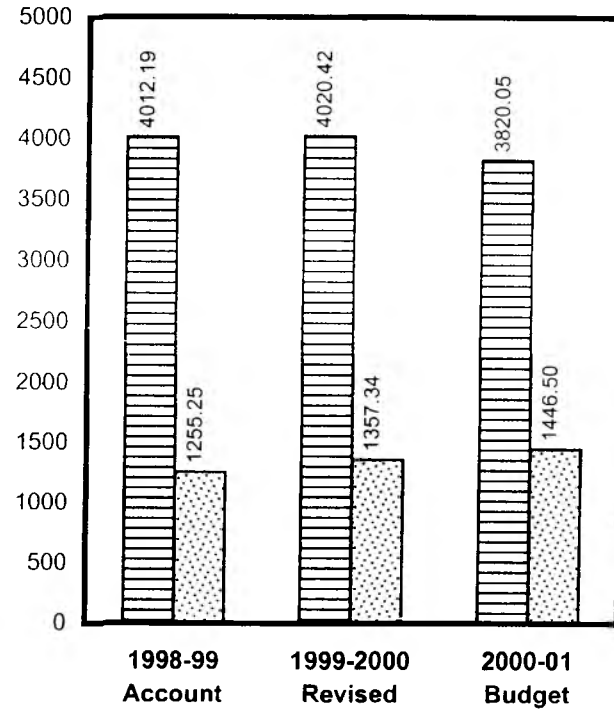
Revenue Account (Rs. In Crores)

▨ Receipts

▨ Expenditure

Capital Account (Rs. in crores)

▨ Receipts

▨ Expenditure

the State stood at Rs. 4012.19 crores in 1998-99 (A) and slightly increased to Rs. 4020.42 crores in 1999-2000 (RE). These receipts are likely to decrease to Rs. 3820.05 crores in 2000-2001 (BE). Net loans from the Centre are (-) Rs. 272.69 crores in 1998-99 (A), (-) Rs. 120.14 crores in 1999-2000 (RE) and (-) Rs. 280.22 crores in 2000-2001 (BE) (Table 6.3).

Expenditure

5.5 The capital expenditure during 1998-99 (A) was Rs. 1255.25 crores which increased to Rs. 1357.34 crores in 1999-2000 (RE) and is expected to further increase to Rs. 1446.50 crores in 2000-2001 (BE) (Table 6.4).

Overall Budgetary Position

5.6 The overall budgetary position shows a surplus of Rs. 128.60 crores during 1998-99 (A) which is estimated to a deficit of Rs. 441.27 crores during 1999-2000 (RE). This deficit is likely to improve to Rs. 112.83 crores during 2000-2001 (BE). On revenue account the magnitude of deficit has increased from Rs. 2628.34 crores in 1998-99 (A) to Rs. 3104.35 crores in 1999-2000 (RE) but is likely to decrease to Rs. 2486.38 crores in 2000-2001 (BE). The surplus on capital account has decreased from Rs. 2756.94 crores in 1998-99 (A) to Rs. 2663.08 crores in 1999-2000 (RE) and is likely to further decrease to Rs. 2373.55 crores in 2000-2001 (BE) (Table 6.5).

Net Transfer of Resources

5.7 Flow of resources from the Centre to the State is in the form of (a) share of central taxes and duties ; (b) plan & non-plan grants ; and (c) plan & non-plan loans. There is a return flow from the State to Centre as interest payments and repayments of accumulated loans from the Centre. In 1998-99 (A) the net flow of resources from the Centre was of the order of Rs. 569.19 crores which increased to Rs. 1530.78 crores in 1999-2000 (RE) but is likely to decrease to Rs. 1451.77 crores in 2000-2001 (BE) (Table 6.6).

Tax Ratio

5.8 The State tax ratio in 1998-99 (A) to gross state domestic product at current prices decreased marginally. The ratio which was 6.29 percent in 1997-98 (A) decreased to 6.00 percent in 1998-99 (A). On the basis of quick estimates of gross state domestic product at current prices this ratio is 6.70 percent during 1999-2000 (RE) (Table 6.7).

Small Savings Collections

5.9 Small savings under various schemes play a vital role in financing the State Annual Plan. with the efforts of the Government, small savings net collection has increased from Rs. 1681.31 crores in 1998-99 to Rs. 2096.50 crores in 1999-2000 showing an increase of 24.69 percent (Table 6.8).

Banking and Credit

5.10 The total number of Indian Commercial Banks working in the State as on 31st December, 1999 was 2563. The number of foreign banks decreased from 3 to 1 only. The number of Co-operative Banks at the end of the December, 1999 was 829. The primary agriculture development banks were 82 in December, 1999. The post office saving banks which are also playing an important role in mobilizing small savings were 3931 at the end of December, 1999 (Table 6.9).

5.11 The credit-deposit ratio reveals accelerating economic development of a State. However the said ratio in Punjab is quite low when compared to all India level. On the last Friday of December, 1999, it was 37.77 percent for Punjab whereas it was 55.82 percent for the country (Table 6.10).

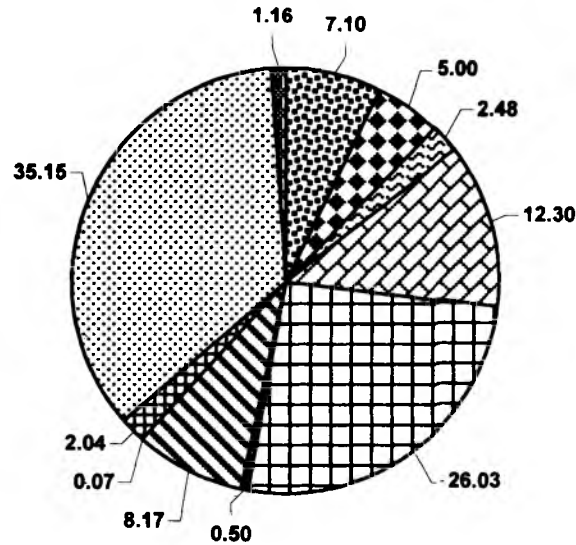
5.12 Scheduled commercial banks are advancing the direct and indirect loans to the agriculture sector. The amount of these advances (outstanding) on last Friday of March, 1999 was Rs. 2745.21 crores (Table 6.11).

Annual Plan

5.13 For the State's Annual Plan, Rs. 2420 crores has been approved for 2000-2001 showing a decrease of 9.70 percent over the previous year. Major expenditure of the plan is on social services which accounts for 35.15 percent of the total plan outlay followed by energy 26.03 percent. Out of the total plan outlay 12.30 percent, 8.17 percent, 7.10 percent and 5.00 percent has been approved for irrigation and flood control, transport, agriculture & allied services and rural development respectively. The sector-wise approved outlay is given in Table 6.12.

PLAN OUTLAY (2000-2001)

Rs. 2420.00 Crore

▣ Agriculture & Allied Services
▣ Special Area Programme
▣ Energy
▣ Transport
▣ General Economic Services
▣ General Services

▣ Rural Development
▣ Irrigation & Flood Control
▣ Industry & Minerals
▣ Science, Technology & Environment
▣ Social Services

6. PRICES

The fiscal and monetary policies which are under the control of Government of India effect the price situation to a large extent. However, the State Government on its part has some role to play in checking the price rise by maintenance of an efficient public distribution system, by the control on black marketing, hoarding and profiteering and by its policies of sales tax. The State Government has succeeded in its endeavour on this front. The wholesale and retail prices behaviour in the state of Punjab *vis-a-vis* National level is given below.

Wholesale Price Index

6.2 The State Level Wholesale Price Index based on the price behaviour of 21 agricultural commodities and the National Level Index based on the price behaviour of primary articles which consist of agricultural commodities mainly are not exactly comparable due to variation in the basket of commodities. The wholesale price index in Punjab (Base 1979-80 to 1981-82=100) recorded an increase of 1.8 percent during 1999-2000 as compared to an increase of 16.6 percent in 1998-99. At the National level, the wholesale price index of primary articles consisting of mainly agricultural commodities (Base 1993-94 = 100) has increased by 1.2 percent in 1999-2000 as against the 12.1 percent increase during the last year (Table 7.1).

Consumer Price Index

6.3 The average consumer price index (CPI) for the working class (Base 1987=100) in Punjab has increased by 6.4 percent in 1999-2000 as compared to 11.9 percent in 1998-99. At the National level CPI (Base 1982=100) has increased by 3.4 percent in 1999-2000 as compared to 13.1 percent in 1998-99. During first six months of 2000-2001 the CPI in Punjab increased by 5.3 percent as compared to 3.3 percent at the National level (Table 7.2).

Retail Prices of Essential Commodities

6.4 During 2000 as compared to 1999, a mixed trend has been observed in the retail prices of essential commodities. The variation between maximum and the minimum

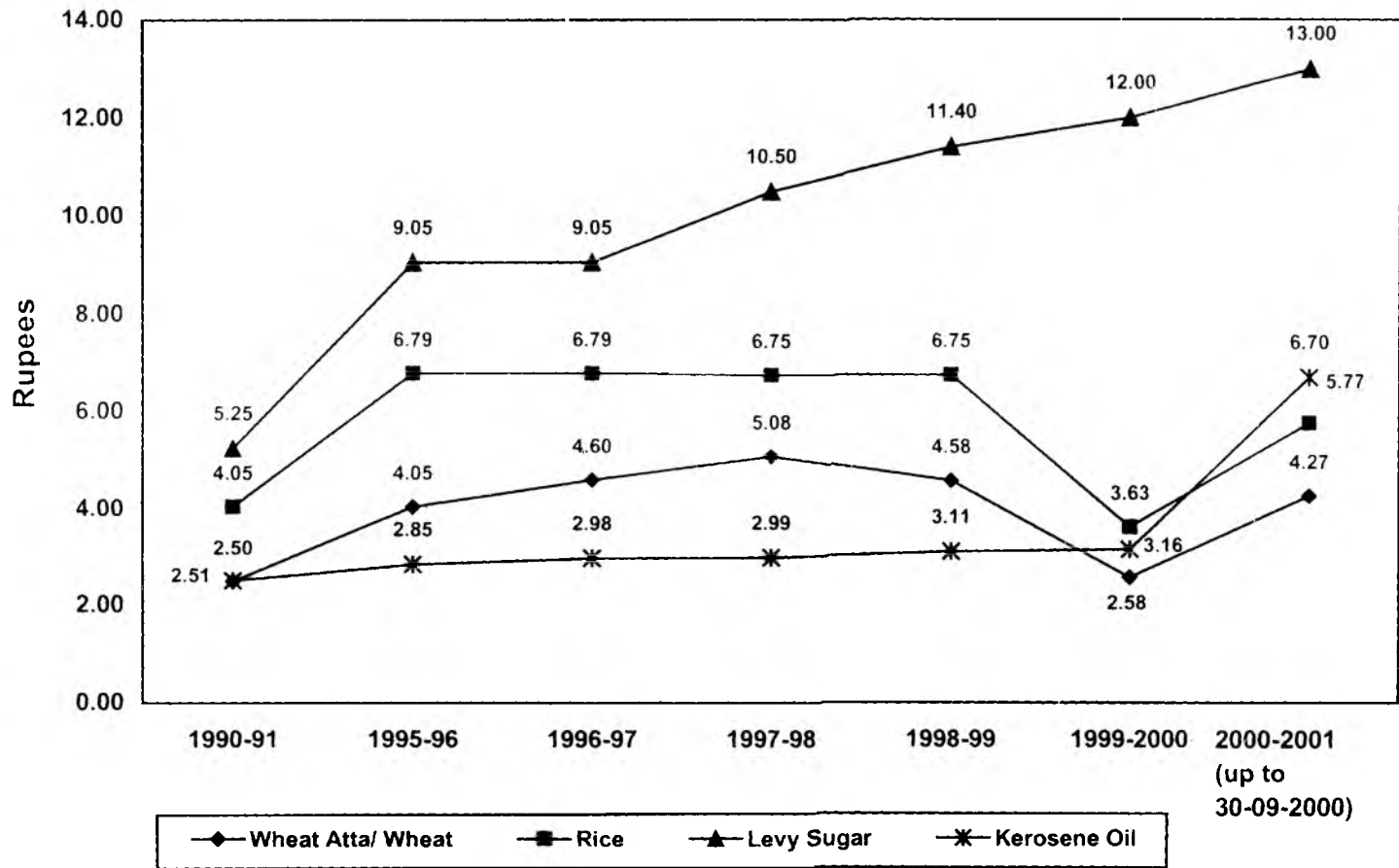
prices of Onion and Vanaspati Ghee has come down during 2000 as compared to 1999. Maximum prices of Onion and Vanaspati Ghee during 1999 were Rs. 14.95 per kg. and Rs. 93.92 per two litre respectively and minimum prices of same commodities were Rs. 6.40 per kg. and Rs. 77.86 per two litre. While the maximum prices of Onion and Vanaspati Ghee during 2000 were Rs. 9.95 per kg. and Rs. 75.48 per two litre respectively and minimum prices of same commodities were Rs. 5.13 per kg. and Rs. 65.86 per two litre. Whereas the variation has increased in the prices of Grams (Black) and Moong Whole during 2000 as compared to 1999.

6.5 Average price of Wheat Atta, Rice Coarse, Grams (Black), Moong Whole, Sugar Open and Tea increased in 2000 as compared to 1999 and their corresponding increase is 1.0 percent, 2.8 percent, 9.3 percent, 8.0 percent, 3.6 percent and 3.8 percent respectively. On the other hand, average price of Potatoes, Onion and Vanaspati Ghee decreased in 2000 as compared to 1999 and their corresponding decrease is (-) 8.9 percent, (-) 32.1 percent and (-) 19.2 percent (Table 7.3).

Minimum Wages

6.6 The increase in minimum wages for agricultural labour has been 5.16 percent in 2000 as compared to 6.30 percent in 1999 whereas the increase for skilled labour has been 3.56 percent in 2000 as compared to 4.26 percent in 1999. The details of wages rates are given in Table 7.4.

PRICE IN RUPEES

7. PUBLIC DISTRIBUTION SYSTEM

The Public Distribution system is controlled by the Government of India and the States are directly involved in ensuring its success. It is the endeavour of State Government to make it more efficient and realistic as it directly benefits the poor people. The poor and weaker sections of society are vulnerable to rise in the prices of essential commodities because of their low purchasing power. The Government is expected to protect these sections by controlling prices of essential commodities directly or indirectly. The State Government continued its vigil and control over hoarding, profiteering, black-marketing and speculation. Besides, State agencies like PUNSUP also played a vital role in keeping the prices under control by providing essential commodities at reasonable rates through fair price shops. Nigran Committees have also been constituted by the Food and Supplies Department at Distt./Sub-division/Block level to monitor the Public Distribution System and to protect the interest of the consumers. In this way, a well organised Public Distribution System is maintained in the State through a net work of 13915 fair price shops upto March, 2000.

7.2 The rate of wheat/rice distributed to the persons below poverty line through fair price shops under Targetted Public Distribution System (TPDS) increased to Rs. 4.27 and Rs. 5.77 per kg. as on September, 2000 against Rs. 2.58 and Rs. 3.63 per kg. during 1999-2000. The price of levy sugar which was Rs. 12.00 per kg. during 1999-2000 increased to Rs. 13.00 per kg. as on September, 2000 as a consequence of Government of India's announcement. Price of Kerosene Oil increased from Rs. 3.16 per litre in 1999-2000 to Rs. 6.70 per litre as on Sept., 2000 as a result of Central Govt. Policy. The State Government has decided to hold in abeyance the distribution of foodgrains to families which are above the poverty line. As per the latest decision of the Government of India, the levy sugar quota is not to be distributed to the Income Tax Assesses with effect from 1st July, 2000.

7.3 During 2000-2001 (upto 30th September, 2000), 54,047 Qtls. of wheat, 3,051 Qtls. of rice, 5,36,024 Qtls. of levy sugar and 2,20,458 kilo litres of Kerosene oil have been distributed to the consumers through fair price shops (Table 8.2).

8. SOCIAL SERVICES

Population

The burgeoning population has been operating like a vicious circle. The population of Punjab according to 1991 census was 2.03 crore which grew at the rate of 1.91 percent per annum of the total population, 70.45 percent resides in rural areas. The scheduled caste population of the State has increased from 26.87 percent in 1981 census to 28.31 percent in 1991 census. Table 9.1 gives population of Punjab by area, sex and castes as per 1981 and 1991 censuses.

Lopsided sex ratio is main concern over demography imbalances. There were 882 females to 1000 males as compared to 929 at the all India level as per 1991 census. This trend of sex ratio is attributed to female foeticide and infanticide. It is a social stigma and violation of human rights. The trend of sex ratio in last century since 1901 is given below :

No. of females per 1000 of males

Year	Punjab	India
1901	832	972
1911	780	963
1921	799	956
1931	815	950
1941	836	945
1951	844	947
1961	854	941
1971	865	930
1981	879	934
1991	882	929

Literacy Rate

8.2 Literacy has been improved in the State during last decade. Of the total population, 58.51 percent was literate in 1991 as compared to 49.38 percent in 1981. The literacy rate in urban areas was 72.08 percent as against 52.77 percent in rural areas according to 1991 census. As far as sex-wise literacy is concerned, males are more literates (65.66 percent) than females (50.41 percent). It means nearly half of the female population is still illiterate. The literacy rate by sex and areas is shown in Table 9.2 for the 1981 and 1991 censuses. In consonance with the national policy, all efforts are being made to improve the literacy rate in the State.

Education

Number of Schools

8.3 The number of schools has increased from 18461 in 1997 to 18485 in 1998 and has further increased to 18887 in 1999 (Table 9.3). Out of this, 16409 (86.88 percent) are located in rural areas. During 1999, on an average, one primary school served a radius of 1.1 km. in rural areas as compared to 0.7 km. in urban areas. Similarly one middle school served a radius of 2.6 km. in rural areas against 1.7 km. in urban areas. In the case of secondary education, in rural areas one school served a radius of 2.5 km., while it was 0.8 km. in urban areas (Table 9.4).

Enrolment and Drop Out Rate in Schools

Enrolment

8.4 The enrolment of students has increased from 38.41 lakhs in 1997 to 39.67 lakhs in 1998 and it marginally declined to 39.61 lakhs in 1999. The increase has been more in the case of girls as compared to boys during the year 1999. The enrolment of scheduled caste students has also shown rising trend in the age groups of 6-11, 11-14 and 14-18 (Table 9.5).

8.5 Out of the total enrolment in schools, girls accounted for 46.83 percent 1999 as compared to 46.56 percent in previous year. Age group-wise composition of girl students enrolled for the year 1999 was 47.36 percent in the age 6-11 years, 47.09 percent in the age 11-14 and 45.17 percent in the age 14-18 years. It is worth noting enrolment of scheduled caste girls has shown a rising trend. The ratio of such students in the age group 6-11, 11-14 has increased from 42.06 percent in 1998 to 43.97 percent in 1999 and from 29.78 percent in 1998 to 31.55 percent in 1999 in the respective age group. However, there is little decrease in the ratio of scheduled caste girls to total girls enrolled in the age group of 14-18.

Drop Out Rate

8.6 Drop out rates reveal the extent of continuation in study by the student at various levels. The gender-wise drop out rates depicts the strength of economic and social taboos working against weaker section of society. The comparative picture of drop out rates, gender-wise during 1994-95 and 1999-2000 is given in the following table:

Drop out Rates at Primary, Middle and Secondary Stages during the year 1994-95 and 1999-2000

(Position as on 30th Sept.)

Class	1994-95			1999-2000		
	Boys	Girls	Total	Boys	Girls	Total
I-V	22.63	22.94	22.77	24.12	19.99	22.17
I-VIII	37.68	43.01	40.15	29.82	29.90	29.85
I-X	51.54	56.87	54.01	35.37	35.73	35.54

(Drop out rates are calculated on the basis of the formula suggested by C.S.O., GOI in Selected Socio-Economic Statistics-India 1998)

Source : Economic and Statistical Organisation, Punjab.

At primary level there is a marginal fall in the drop outs as it was 22.77 percent in 1994-95 as compared to 22.17 percent in 1999-2000. But at the middle and high school level, the drop out rate has shown a significant decline from 40.15 percent to 29.85 percent and 54.01 percent to 35.54 percent respectively. The improvement in drop out rates may be attributed to better environment in schools.

Number of Colleges

8.7 The number of colleges in the State has increased from 264 in 1998 to 265 in 1999. Out of these, 185 colleges are located in urban areas and 80 in rural areas. The category-wise number of colleges in rural and urban areas is given in Table 9.6.

Enrolment in Colleges

8.8 The enrolment in colleges in the State has increased from 2.43 lakhs in 1998 to

2.47 lakhs in 1999. The distribution of total enrolment in colleges (category-wise) was Arts and Science Colleges 89.91 percent, Teacher Training Colleges 1.55 percent, Medical Colleges 2.62 percent, Agriculture Colleges 0.52 percent, Engineering Colleges 4.83 percent, Veterinary Colleges 0.22 percent, Physical Education Colleges 0.29 percent and Oriental Colleges 0.06 percent during the year 1999 (Table 9.7).

8.9 The total enrolment of scheduled caste students in the colleges in 1999 was 24307, out of which 12648 were boys and 11659 were girls (Table 9.8). Amongst them 86.87 percent were studying in Arts and Science Colleges, 3.05 percent in Teacher Training Institutions, 3.68 percent in Medical Colleges, 0.63 percent in Agriculture and 4.71 percent in Engineering Colleges etc.

Pupil-Teacher Ratio in Schools

8.10 The pupil-teacher ratio at the Primary stage was 41:1, at Middle level 26:1 and at High/Senior stage 24:1 in 1999 in Punjab as compared to 42:1, 37:1, 35:1 at all India level respectively.

Health

Birth Rate, Death Rate and Infant Mortality Rate

8.11 The State Government endeavours to popularize various methods of family planning to control the birth rate (per thousand) which has fallen from 22.4 (per thousand) in 1998 to 21.5 (per thousand) in 1999. In urban areas it slightly increased from 18.5 (per thousand) in 1998 to 18.6 (per thousand) in 1999 and in rural areas declined from 23.7 (per thousand) to 22.5 (per thousand). The death rate has also declined from 6.3 (per thousand) in 1998 to 6.1 (per thousand) in 1999 in urban areas and from 8.2 (per thousand) in 1998 to 7.9 (per thousand) in 1999 in rural areas. The infant mortality rate per thousand live births in Punjab has also decreased. The decrease in urban areas has been from 40.0 per thousand of live birth in 1998 to 39.0 per thousand of live birth in 1999. (Table 9.10).

Medical Facilities

8.12 Of the total 2,229 medical institutions in the State (as on 1st April, 2000) there were 207 hospitals, 13 hospitals-cum-community health centres, 60 community health centres, 44 community health centres-cum-primary health centres, 440 primary health centres and 1,465 subsidiary health centres/dispensaries/clinics (Table 9.11). The number of beds

increased from 25,307 in 1998-99 to 25,377 in 1999-2000 (Table 9.12). The population served per institution increased from 10,584 in 1998-99 to 10,787 in 1999-2000. On an average one institution served a radius of 2.7 Km. during 1999-2000 (Table 9.13). 4,64,000 indoor and 1,15,65,000 outdoor patients were treated in the year 1999 (Table 9.14).

Family Planning

8.13 1,26,061 operations (1,800 vasectomy and 1,24,261 tubectomy) were performed during 1999-2000 as against 1,13,935 operations performed during the previous year (Table 9.15).

Expectancy of Life

8.14 With the efforts of the State Government in the context of improvement in the standard of living, better quality of availability of medical facilities, improvement in environment etc., the expectancy of life at birth in the State as estimated for the period 1996-2001 increased as compared to 1991-96. The expectancy of life in Punjab in 1996-2001 of males is estimated at 68.4 as compared to 66.6 in 1991-96 and 71.4 of females as compared to 66.6 in 1991-96.

9. POVERTY ALLEVIATION

Poverty, in a broad sense, does not only refer to deprivation with reference to a minimum basket of goods and services that are essential for existence, it also includes socially perceived deprivation with respect to individual basic needs like shortfalls in health and education, inadequacy of shelter and deprivation associated with rigidities in social stratification. Poverty alleviation calls for innovative and co-ordinated action at various macro, micro and sectoral levels. Different departments/corporations are constantly making efforts to eradicate poverty and generate income and employment in the State.

9.2 As far as the rural poverty is concerned the Integrated Rural Development Programme (IRDP) was one of the significant programme which aims at ameliorating the economic condition of the rural people living below the poverty line. The District Rural Development Agencies provide financial assistance to yellow card holders in rural areas for setting up their own ventures. As per State Government Survey (1996), there were 12.01 lakh families (having annual income upto Rs. 11,000) living below the poverty line in rural areas of the State.

Launched on 1st April, 1999, Swarnajayanti Gram Swarozgar Yojana (SGSY) replaces the earlier self-employment and allied programmes—IRDP, TRYSEM, DWCRA, SITRA, GKY, MWS, which are no longer in operation. The objective of SGSY is to provide sustainable income to the rural poor. The programme aims at establishing a large number of micro-enterprises in the rural areas, building upon the potential of the rural poor. It is envisaged that every family assisted under SGSY will be brought above the poverty line in a period of three years. It is a centrally sponsored scheme and funding is shared by the Centre and State Governments in the ratio of 75:25. During the year 1999-2000, assistance of Rs. 327.72 lakhs (Subsidy + loan) was provided to 1694 beneficiaries. In current year an assistance of Rs. 900.82 lakhs (Subsidy + loan) has been provided to 3273 beneficiaries upto September, 2000. During the year 1999-2000, 1046 scheduled caste beneficiaries were provided loan amounting to Rs. 181.88 lakhs and upto September, 2000, an amount of Rs. 497.48 lakhs was given to 1958 scheduled caste beneficiaries.

9.3 In urban areas, Government of India has now replaced the earlier Nehru Rozgar

Yojana with a new scheme Swaran Jayanti Shahari Yojana which has three components namely (a) Urban Self Employment Programme (b) Urban Wage Employment Programme and (c) Development of Women and Children in urban areas. Under urban self employment programme, loan and subsidy amounting to Rs. 904.30 lakhs were given to 3120 beneficiaries during the year 1999-2000. In current year upto September, 2000 an amount of Rs. 589.78 lakhs to 841 beneficiaries has been disbursed. During the year 1999-2000, 987 scheduled caste beneficiaries were given Rs. 315.80 lakhs and in the current year, upto September, 2000, 288 scheduled caste beneficiaries has been provided amount of Rs. 226.37 lakhs. Under urban wage employment programme 1.62 lakh mandays have been generated with an expenditure of Rs. 482.00 lakhs during the year 1999-2000 and a further 0.66 lakhs mandays have been generated with an expenditure of Rs. 211.00 lakhs upto September, 2000. Under development of Women and Children Scheme in urban areas, Rs. 30.81 lakhs have been disbursed to 90 beneficiaries as loan and subsidy upto September, 2000. Out of total 90 beneficiaries, 45 scheduled caste beneficiaries were given loan and subsidy amounting to Rs. 16.34 lakhs.

9.4 The Punjab Backward Classes Land Development and Finance Corporation (BACKFINCO) and Punjab Scheduled Castes Land Development and Finance Corporation provide loans and subsidy under different schemes. Besides, under the bank tie-up, loans for families living below the poverty line, both in rural and urban areas, are also arranged by both Corporations. BACKFINCO provided loans amounting to Rs. 462.89 lakhs to 793 beneficiaries during the year 1999-2000. In the current financial year, upto September, 2000, an amount of Rs. 314.29 lakhs has been disbursed to 611 beneficiaries. The Punjab Scheduled Castes Land Development and Finance Corporation provided loans amounting to Rs. 1587.47 lakhs to 7706 beneficiaries during the year 1999-2000. In the current financial year, upto September, 2000, an amount of Rs. 532.48 lakhs has been disbursed to 2,328 beneficiaries (Table 10.1).

ਅੰਕੜਾ ਸਾਰਣੀਆਂ
STATISTICAL TABLES

ਸਾਰਣੀਆਂ

TABLES

1. ਆਰਥਿਕ ਸਮੀਖਿਆ

Review of the Economy

	ਪੰਨਾ
	Page
1.1 ਕੁੱਲ ਰਾਜ ਘਰੇਲੂ ਉਤਪਾਦਨ ਅਤੇ ਨਿਰੋਲ ਰਾਜ ਘਰੇਲੂ ਉਤਪਾਦਨ ਪ੍ਰਚਲਤ ਅਤੇ ਸਥਿਰ (1993-94) ਕੀਮਤਾਂ ਤੇ	87
Gross State Domestic Product and Net State Domestic Product at Current and Constant (1993-94) Prices	
1.2 ਭਾਰਤ ਸ਼ੇਖ ਦੇ ਚੋਣਵੇਂ ਰਾਜਾਂ ਦੀ ਜੀਅ ਪ੍ਰਤੀ ਆਮਦਨ ਸਥਿਰ (1993-94) ਕੀਮਤਾਂ ਤੇ	88
Per Capita Income of Selected States in India at Constant (1993-94) Prices	
1.3 ਕੁੱਲ ਰਾਜ ਘਰੇਲੂ ਉਤਪਾਦਨ ਦੇ ਸਾਲਾਨਾ ਮਿਸ਼ਰਤ ਵਾਧੇ ਦੀ ਦਰ 1993-94 ਕੀਮਤਾਂ ਤੇ	89
Average Annual Compound Growth Rate of Gross State Domestic Product at 1993-94 Prices	
1.4 ਆਰਥਿਕ ਗਤੀਵਿਧੀ ਦੀ ਕੁੱਲ ਰਾਜ ਘਰੇਲੂ ਉਤਪਾਦਨ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਵੰਡ 1993-94 ਕੀਮਤਾਂ ਤੇ	90
Percentage Distribution of Gross State Domestic Product by Economic Activity at 1993-94 Prices	
2. ਖੇਤੀਬਾੜੀ	
Agriculture	
2.1 ਫਸਲਾਂ ਅਧੀਨ ਕੁੱਲ ਰਕਬਾ	92
Gross Area under Crops	
2.2 ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਫਸਲਾਂ ਦੀ ਉਪਜ	94
Production of Principal Crops	
2.3 ਜ਼ਰਾਇਤੀ ਉਤਪਾਦਨ ਦੇ ਸੂਚਕ ਅੰਕ	96
Index Numbers of Agricultural Production	
2.4 ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਫਸਲਾਂ ਦਾ ਝਾੜ	97
Yield of Principal Crops	
2.5 ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਖਪਤ ਵਸਤਾਂ	98
Principal Inputs in Agriculture	
2.6 ਕਣਕ ਅਤੇ ਚਾਵਲ ਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਭੰਡਾਰ ਲਈ ਯੋਗਦਾਨ	101
Contribution of Wheat and Rice to Central Pool	

2.7	ਅਨਾਜ ਲਈ ਸਟੋਰੇਜ ਸਮਰੱਥਾ Storage Capacity for Foodgrains	..	102
3. ਊਰਜਾ			
Energy			
3.1	ਬਿਜਲੀ ਸਪਲਾਈ ਲਈ ਸਥਾਪਿਤ ਪਲਾਂਟ ਸਮਰੱਥਾ Installed Plant Capacity for Electricity Supply	..	103
3.2	ਥਰਮਲ ਪਲਾਂਟਾਂ/ਹਾਈਡਲ ਪਲਾਂਟਾਂ/ਸਾਂਝਾ ਪੂਲ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਸਲਾਨਾ ਪਲਾਂਟ ਲੋਡ ਫੈਕਟਰ ਅਤੇ ਕੁਲ ਊਰਜਾ ਉਤਪਾਦਨ Annual Plant Load Factor Achieved by Thermal Plants/Hydel Plants/Common Pool Project and Total Energy Generated	..	105
3.3	ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਉਪਲਬਧਤਾ Electrical Energy Availability	..	106
3.4	ਊਰਜਾ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਅਤੇ ਇਕ ਇਕਾਈ ਤੋਂ ਔਸਤ ਆਮਦਨ Electrical Energy Sold and Average Revenue Realised per Unit	..	108
3.5	ਬਿਜਲੀ ਨਾਲ ਚੱਲਣ ਵਾਲੇ ਟਿਊਬਵੈਲ Tubewells Energised	..	110
3.6	ਪੈਟਰੋਲ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਖਪਤ Consumption of Petroleum Products	..	111
3.7	ਲਗਾਏ ਗਏ ਗੋਬਰ ਗੈਸ ਪਲਾਂਟ Installation of Gobar Gas Plants	..	112
3.8	ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ ਸੋਲਰ ਥਰਮਲ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ Solar Thermal System Installed	..	113
4. ਉਦਯੋਗ			
Industry			
4.1	ਰਾਜ ਦੇ ਤੁਲਨਾਤਮਿਕ ਉਦਯੋਗਿਕ ਉਤਪਾਦਨ ਦੇ ਸੂਚਕ ਅੰਕ State Comparable Index Numbers of Industrial Production	..	114
4.2	ਚੋਣਵੀਆਂ ਮੱਦਾਂ ਦਾ ਉਦਯੋਗਿਕ ਉਤਪਾਦਨ Industrial Production of Selected Items	..	116
4.3	ਵੱਡੇ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਉਦਯੋਗ Large and Medium Industries	..	119
4.4	ਛੋਟੇ ਪੈਮਾਨੇ ਦੇ ਅਦਾਰੇ Small Scale Units	..	120
4.5	ਨਵੇਂ ਰਜਿਸਟਰ ਹੋਏ ਯੂਨਿਟ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਸਾਲ 2000-2001 New Units Registered and Employment Provided during 2000-2001	..	121

5. ਰੋਜ਼ਗਾਰ

Employment

5.1	ਸੰਗਠਿਤ ਖੇਤਰ (ਪਬਲਿਕ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ) ਵਿੱਚ ਰੋਜ਼ਗਾਰ Employment in the Organised Sector (Public sector and Private sector)	..	122
5.2	ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਦਫ਼ਤਰਾਂ ਦੇ ਚਾਲੂ ਰਜਿਸਟਰ ਤੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ Number of Job seekers on the Live Register of Employment Exchanges	..	123

6. ਵਿੱਤ, ਬੈਂਕਿੰਗ ਅਤੇ ਰਿਟ

Finance, Banking and Credit

6.1	ਰਾਜ ਬਜਟ—ਮਾਲ ਲੇਖਾ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ State Budget—Receipts on Revenue Account	..	125
6.2	ਰਾਜ ਬਜਟ—ਮਾਲ ਲੇਖਾ ਖਰਚ State Budget—Expenditure on Revenue Account	..	128
6.3	ਰਾਜ ਬਜਟ—ਪੂੰਜੀਗਤ ਲੇਖਾ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ State Budget—Receipts on Capital Account	..	130
6.4	ਰਾਜ ਬਜਟ—ਪੂੰਜੀਗਤ ਲੇਖਾ ਖਰਚ State Budget—Expenditure on Capital Account	..	132
6.5	ਰਾਜ ਬਜਟ—ਸਮੁੱਚੇ ਬਜਟ ਦੀ ਸਥਿੱਤੀ State Budget—Overall Budgetary Position	..	134
6.6	ਕੇਂਦਰ ਤੋਂ ਰਾਜ ਨੂੰ ਨਿਰੋਲ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਤਬਦੀਲੀ Net Transfer of Resources from Centre to the State	..	135
6.7	ਰਾਜ ਕਰਾਂ ਤੋਂ ਆਮਦਨ ਦਾ ਪ੍ਰਚੱਲਤ ਕੀਮਤਾਂ ਤੇ ਕੁੱਲ ਰਾਜ ਘਰੇਲੂ ਉਤਪਾਦਨ ਅਨੁਪਾਤ Ratio of State Taxes to Gross State Domestic Product at Current Prices	..	137
6.8	ਛੋਟੀਆਂ ਬੱਚਤਾਂ ਤੋਂ ਨਿਰੋਲ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ Small Savings Net Collections	..	138
6.9	ਬੈਂਕ ਦਫ਼ਤਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ Number of Bank Offices	..	140
6.10	ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਵਪਾਰਕ ਬੈਂਕਾਂ ਦੀਆਂ ਜਮ੍ਹਾਂ ਰਕਮਾਂ ਅਤੇ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਿਚਾਲੇ ਨਿਸ਼ਬਤ Yearwise Deposits and Advances-Ratio of Scheduled Commercial Banks in Punjab	..	141
6.11	ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਵਪਾਰਕ ਬੈਂਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਖੇਤੀ ਬਾੜੀ ਲਈ ਪੇਸ਼ਗੀਆਂ Advances to Agriculture by Scheduled Commercial Banks	..	142

6.12	ਸਲਾਨਾ ਯੋਜਨਾ 2000-2001—ਪ੍ਰਵਾਣਿਤ ਲਾਗਤ Annual Plan 2000-2001—Approved Outlay	..	143
7. ਕੀਮਤਾਂ			
Price			
7.1	ਜਗਇਤੀ ਵਸਤਾਂ ਦੀਆਂ ਬੌਕ ਕੀਮਤਾਂ ਦੇ ਸੂਚਕ ਅੰਕ Index Numbers of Wholesale Prices of Agricultural Commodities	..	144
7.2	ਉਪਭੋਗਤਾ ਭਾਅ ਸੂਚਕ ਅੰਕ Consumer Price Index Numbers	..	145
7.3	ਸਾਲ 2000 ਵਿਚ 1999 ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਵਸਤਾਂ ਦੀਆਂ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ, ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਅਤੇ ਔਸਤ ਪ੍ਰਚੁਨ ਕੀਮਤਾਂ ਅਤੇ ਸਲਾਨਾ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਵਾਧਾ/ਘਾਟ Maximum, Minimum and Average Retail Prices of Essential Commodities and Percentage Change during 2000 vis-a-vis 1999	..	147
7.4	ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਜਗਇਤੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰੀਗਰਾਂ ਦੀਆਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਉਜਰਤਾਂ Minimum Wages for Agricultural and Skilled Labour fixed by the State Government.	..	148
8. ਲੋਕ ਵੰਡ ਪ੍ਰਣਾਲੀ			
Public Distribution System			
8.1	ਉਚਿੱਤ ਕੀਮਤਾਂ ਦੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਤੇ ਪ੍ਰਚੁਨ ਕੀਮਤਾਂ Retail Rates Charged by Fair Price Shops	..	149
8.2	ਉਚਿੱਤ ਕੀਮਤਾਂ ਦੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਵਸਤਾਂ ਦੀ ਵੰਡ Distribution of Essential Commodities through Fair Price Shops	..	150
9. ਸਮਾਜਿਕ ਸੇਵਾਵਾਂ			
Social Services			
9.1	ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਲਿੰਗਵਾਰ, ਖੇਤਰਵਾਰ ਅਤੇ ਜਾਤੀਵਾਰ 1981 ਅਤੇ 1991 ਦੀ ਅਬਾਦੀ Population of Punjab Classified by Sex, Area and Castes 1981 and 1991	..	151
9.2	ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਲਿੰਗਵਾਰ ਅਤੇ ਖੇਤਰਵਾਰ ਸਾਖਰਤਾ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤਤਾ 1981 ਅਤੇ 1991 Literacy rate in Punjab by Sex and Area 1981 and 1991	..	152
9.3	ਸਕੂਲਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ Number of Schools	..	153
9.4	ਪੇਂਡੂ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਖੇਤਰ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਤੀ ਸਕੂਲ ਪਿਛੇ ਸੇਵਾ ਕੀਤਾ ਔਸਤ ਅਰਥ ਵਿਕਾਸ (ਕਿ.ਮੀ.) Average Radius Served Per School (km) by Rural and Urban Areas	..	154
9.5	ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ Enrolment in Schools	..	155

9.6	ਕਾਲਜਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ Number of Colleges	..	156
9.7	ਕਾਲਜਾਂ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ Enrolment in Colleges	..	157
9.8	ਕਾਲਜਾਂ ਵਿੱਚ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ Enrolment of Students of Scheduled Castes in Colleges	..	158
9.9	ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਸਟੇਜਵਾਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀ-ਅਧਿਆਪਕ ਅਨੁਪਾਤ Stage-wise Pupil-Teacher Ratio in Schools	..	159
9.10	ਜਨਮ ਦਰ, ਮੌਤ ਦਰ ਅਤੇ ਸ਼ਿਸ਼ੂ ਮੌਤ ਦਰ Birth Rate, Death Rate and Infant Mortality Rate	..	160
9.11	ਸਿਹਤ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ Number of Medical Institutions	..	161
9.12	ਸਿਹਤ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਬੈੱਡਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ Number of Beds in Medical Institutions	..	162
9.13	ਪ੍ਰਤੀ ਸੰਸਥਾ, ਬੈੱਡ ਅਤੇ ਡਾਕਟਰ ਪਿੱਛੇ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਆਬਾਦੀ Population Served Per Institution, Bed and Doctor	..	163
9.14	ਸਿਹਤ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਇਲਾਜ ਕੀਤੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ Number of Patients treated in Medical Institutions	..	164
9.15	ਇਛਾ ਮੁਤਾਬਕ ਬਾਝਪਨ ਉਪਰੇਸ਼ਨ Voluntary Sterilisation Operations	..	165
9.16	ਜਨਮ ਸਮੇਂ ਲਿੰਗਵਾਰ ਅਨੁਮਾਨਤ ਜੀਵਨ ਆਸ Expectation of Life at Birth by Sex.	..	166

10. ਗਰੀਬੀ ਨਿਵਾਰਣ

Poverty Alleviation

0.1	ਪੀਲੇ ਕਾਰਡ ਹੋਲਡਰ ਲਾਭਪਾਤਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਅਤੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਏਜੰਸੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਵੰਡੀ ਰਕਮ Number of Yellow Card Holder Beneficiaries and Amount Disbursed by Different Agencies	..	167
-----	--	----	-----

ਸਾਰਣੀ 1.1—ਕੁਲ ਰਾਜ ਘਰੇਲੂ ਉਤਪਾਦਨ ਅਤੇ ਨਿਰੋਲ ਰਾਜ ਘਰੇਲੂ ਉਤਪਾਦਨ ਪ੍ਰਚਲਤ ਅਤੇ ਸਥਿਰ (1993-94) ਕੀਮਤਾਂ ਤੇ
Table 1.1—Gross State Domestic Product and Net State Domestic Product at Current and Constant
(1993-94) Prices

ਸਾਲ Year	ਕੁਲ ਰਾਜ ਘਰੇਲੂ ਉਤਪਾਦਨ (ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ) Gross State Domestic Product (Rs. Crores)		ਨਿਰੋਲ ਰਾਜ ਘਰੇਲੂ ਉਤਪਾਦਨ (ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ) Net State Domestic Product (Rs. Crores)		ਪ੍ਰਤੀ ਜੀਅ ਨਿਰੋਲ ਰਾਜ ਘਰੇਲੂ ਉਤਪਾਦਨ (ਰੁਪਏ) Per Capita Net State Domestic Product (Rs.)	
	ਪ੍ਰਚਲਤ ਕੀਮਤਾਂ ਤੇ At Current Prices	1993-94 ਕੀਮਤਾਂ ਤੇ At 1993-94 Prices	ਪ੍ਰਚਲਤ ਕੀਮਤਾਂ ਤੇ At Current Prices	1993-94 ਕੀਮਤਾਂ ਤੇ At 1993-94 Prices	ਪ੍ਰਚਲਤ ਕੀਮਤਾਂ ਤੇ At Current Prices	1993-94 ਕੀਮਤਾਂ ਤੇ At 1993-94 Prices
0	1	2	3	4	5	6
1993-94 (R)	30249.86	30249.86	27076.58	27076.58	12714	12714
1994-95 (R)	34094.77	31069.89	30449.57	27731.36	14030	12778
1995-96 (R)	38514.42	32281.96	34274.56	28727.40	15497	12989
1996-97 (R)	44163.38	34632.87	39322.82	30850.06	17447	13687
1997-98 (R)	48387.54	35642.63	42865.42	31478.08	18862	13705
1998-99 (P)	54414.28	37154.12	47900.15	32787.00	20463	14007
1999-2000 (Q)	62700.23	39704.11	54959.94	35013.57	23040	14687

ਸਾਧਨ :—ਅਰਥ ਅਤੇ ਅੰਕੜਾ ਸੰਗਠਨ, ਪੰਜਾਬ।

Source :—Economic and Statistical Organisation, Punjab.

ਨੋਟ :— ਕੁਝ ਸੈਕਟਰਾਂ ਬਾਰੇ ਨਵਾਂ ਡੇਟਾ ਉਪਲਬਧ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਰਾਜ ਘਰੇਲੂ ਉਤਪਾਦਨ ਦੇ ਸਾਲ 1993-94 ਤੋਂ 1997-98 ਦੇ ਅਨੁਮਾਨਾਂ ਵਿਚ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

Note :— Due to availability of new data in respect of some sectors, the estimates of State Domestic Product from 1993-94 to 1997-98 have been revised.

ਸਾਰਣੀ 1.2— ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਦੇ ਚੋਣਵੇਂ ਰਾਜਾਂ ਦੀ ਜੀਐਮ ਪ੍ਰਤੀ ਆਮਦਨ ਸਥਿਰ (1993-94) ਕੀਮਤਾਂ 'ਤੇ
 Table 1.2— Per Capita Income of Selected States in India at Constant (1993-94) Prices

ਰਾਜ/States	1993-94 (R)	1994-95 (R)	1995-96 (R)	1996-97 (R)	1997-98 (R)	1998-99 (P)
0	1	2	3	4	5	6
1. ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼* Andhra Pradesh	1871	1973	2059	2130	—	—
2. ਆਸਾਮ Assam	5715	5737	5760	5793	5919	4942
3. ਬਿਹਾਰ Bihar	3955	4137	3870	4469	4304	4397
4. ਦਿੱਲੀ Delhi	17355	18581	18624	18657	18849	—
5. ਗੋਆ Goa	15602	15655	16180	18320	18122	—
6. ਗੁਜਰਾਤ Gujarat	9997	11936	12189	13382	13286	13709
7. ਹਰਿਆਣਾ Haryana	10970	11454	11457	12614	12539	13084
8. ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ Himachal Pradesh	7349	7905	7939	8238	8498	8864
9. ਜੰਮੂ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ Jammu & Kashmir	6543	6619	6732	6978	7128	7297
10. ਕਰਨਾਟਕ Karnataka	8190	8694	9089	9919	10200	11153
11. ਕੇਰਲਾ* Kerala	2103	2153	2200	2325	2444	—
12. ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼* Madhya Pradesh	1731	1749	1784	—	—	—
13. ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ Maharashtra	12705	12602	13951	14271	14943	16217
14. ਉੜੀਸਾ Orissa	4877	5103	5291	4930	5475	5648
15. ਪੰਜਾਬ Punjab	12714	12778	12989	13687	13705	14007
16. ਰਾਜਸਥਾਨ Rajasthan	6200	7254	7383	8104	8675	—
17. ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ Tamil Nadu	9073	10257	10573	11320	11897	12287
18. ਉਤਰਪ੍ਰਦੇਸ਼ Uttar Pradesh	5287	5510	5518	5794	5808	5890
19. ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ West Bengal	6702	7053	7323	7702	8168	8622
ਸਰਵ ਭਾਰਤ All India	7902	8357	8819	9377	9271	9739

* 1980-81 Prices

— not available

ਸਾਰਣੀ 1.3 — ਕੁੱਲ ਰਾਜ ਘਰੇਲੂ ਉਤਪਾਦਨ ਦੇ ਸਾਲਾਨਾ ਮਿਸ਼ਰਤ ਵਾਧੇ ਦੀ ਦਰ 1993-94 ਕੀਮਤਾਂ ਤੇ
 Table 1.3— Average Annual Compound Growth Rate of Gross State Domestic Product at 1993-94 Prices

ਸੈਕਟਰ Sector	(ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਲ) (Per cent per annum)					
	ਛੇਵੀਂ ਯੋਜਨਾ Sixth Plan 1980-81 to 1984-85*	ਸੱਤਵੀਂ ਯੋਜਨਾ Seventh Plan 1985-86 to 1989-90*	ਅੱਠਵੀਂ ਯੋਜਨਾ Eighth Plan 1992-93 to 1996-97 (R)	ਨੌਵੀਂ ਯੋਜਨਾ Ninth Plan 1997-98 1998-99 (R) (P)		1999-2000 (Q)
0	1	2	3	4	5	6
1. ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ Primary	5.37	5.24	2.93	(-)-4.52	2.54	8.30
(i) ਖੇਤੀਬਾੜੀ (ਪਸ਼ੂਪਾਲਨ ਸਮੇਤ) Agriculture (including Live-stock)	5.44	5.29	2.88	(-)-4.68	2.40	8.22
2. ਸੈਕੰਡਰੀ Secondary	5.04	8.65	7.06	9.21	7.31	6.21
3. ਟਰਜ਼ਰੀ Tertiary	5.14	5.22	5.68	8.44	4.14	5.69
ਕੁੱਲ ਆਰਥਿਕਤਾ Overall Economy	5.23	5.98	4.70	2.92	4.24	6.86

ਸਾਧਨ :—ਅਰਥ ਅਤੇ ਅੰਕੜਾ ਸੰਗਠਨ, ਪੰਜਾਬ।

Source :—Economic and Statistical Organisation, Punjab.

* At 1980-81 prices

ਸਾਰਣੀ 1.4 — ਆਰਥਿਕ ਗਤੀ ਵਿਧੀ ਦੀ ਕੁੱਲ ਰਾਜ ਘਰੇਲੂ ਉਤਪਾਦਨ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਵੰਡ 1993-94 ਕੀਮਤਾਂ ਤੇ
 Table 1.4 — Percentage Distribution of Gross State Domestic Product by Economic Activity at 1993-94 Prices

ਆਰਥਿਕ ਗਤੀਵਿਧੀ Economic Activity	(ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ) (Per cent)						
	1993-94 (R)	1994-95 (R)	1995-96 (R)	1996-97 (R)	1997-98 (P)	1998-99 (Q)	1999-2000 (Q)
0	1	2	3	4	5	6	7
ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਅਤੇ ਪਸ਼ੂ ਧਨ Agriculture and Livestock	45.85	45.43	43.69	43.59	40.37	39.66	40.16
(i) ਖੇਤੀਬਾੜੀ Agriculture	33.10	32.42	30.60	30.64	26.83	26.59	27.39
(ii) ਪਸ਼ੂ ਧਨ Livestock	12.75	13.01	13.09	12.95	13.54	13.07	12.77
ਜੰਗਲਾਤ ਉਤਪਾਦਨ Forestry and Logging	0.13	0.13	0.13	0.11	0.13	0.12	0.11
ਮੱਛੀ ਉਤਪਾਦਨ Fishing	0.19	0.23	0.24	0.28	0.30	0.36	0.40
ਖਣਿਜ ਪਦਾਰਥ ਅਤੇ ਪੱਥਰ ਕੱਢਣਾ Mining and Quarrying	0.02	0.00	0.00	0.00	0.01	0.00	0.01
ਉਪ-ਜੋੜ : ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ Sub-Total : Primary	46.19	45.79	44.06	43.98	40.81	40.14	40.68
ਉਦਯੋਗ Manufacturing	15.04	15.47	15.86	15.64	15.89	15.69	15.22
(i) ਰਜਿਸਟਰਡ Registered	10.50	10.63	10.44	10.23	10.42	10.24	9.93
(ii) ਗੈਰ ਰਜਿਸਟਰਡ Unregistered	4.54	4.84	5.42	5.41	5.47	5.45	5.29
ਉਸਾਰੀ Construction	4.34	4.20	4.91	4.18	5.26	6.02	6.32
ਬਿਜਲੀ, ਗੈਸ ਅਤੇ ਜਲ ਪ੍ਰਬੰਧ Electricity, Gas and Water Supply	2.52	2.56	2.55	2.55	2.58	2.73	2.74
ਉਪ-ਜੋੜ : ਸੈਕੰਡਰੀ Sub-Total : Secondary	21.90	22.23	23.32	22.37	23.73	24.44	24.28

ਸਾਰਣੀ 1.4 —(ਸਮਾਪਤ)—ਆਰਥਿਕ ਗਤੀ ਵਿਧੀ ਦੀ ਕੁੱਲ ਰਾਜ ਘਰੇਲੂ ਉਤਪਾਦਨ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਵੰਡ 1993-94 ਕੀਮਤਾਂ ਤੇ
Table 1.4 —(Concl'd.)—Percentage Distribution of Gross State Domestic Product by Economic Activity
at 1993-94 Prices

ਆਰਥਿਕ ਗਤੀਵਿਧੀ Economic Activity	(ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ) (Per cent)						
	1993- 94 (R)	1994- 95 (R)	1995- 96 (R)	1996- 97 (R)	1997- 98 (R)	1998- 99 (P)	1999- 2000 (Q)
0	1	2	3	4	5	6	7
ਵਪਾਰ, ਹੋਟਲ ਅਤੇ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟਸ Trade, Hotels and Restaurants	12.11	11.96	12.15	12.25	12.74	11.98	11.67
ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ, ਸਟੋਰੇਜ ਅਤੇ ਸੰਚਾਰ Transport, Storage and Communication	3.32	3.48	3.88	4.13	4.42	4.69	4.90
ਬੈਂਕ ਅਤੇ ਬੀਮਾ Banking and Insurance	3.18	3.42	3.67	4.67	5.24	5.34	5.30
ਵਾਸਤਵਿਕ ਸੰਪਤੀ, ਘਰਾਂ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਅਤੇ ਵਪਾਰਕ ਸੇਵਾਵਾਂ Real Estate, Ownership of Dwelling and Business services	4.91	4.88	4.80	4.55	4.50	4.42	4.22
ਲੋਕ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ Public Administration	4.05	3.89	3.82	3.93	4.36	4.79	4.84
ਹੋਰ ਸੇਵਾਵਾਂ Other Services	4.34	4.35	4.30	4.12	4.20	4.20	4.11
ਉਪ-ਜੋੜ : ਟਰਜ਼ਰੀ Sub Total : Tertiary	31.91	31.98	32.62	33.65	35.46	35.42	35.04
ਜੋੜ : ਕੁਲ ਰਾਜ ਘਰੇਲੂ ਉਤਪਾਦਨ Total : G S D P	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

ਸਾਧਨ :—ਅਰਥ ਅਤੇ ਅੰਕੜਾ ਸੰਗਠਨ, ਪੰਜਾਬ।

Source :—Economic and Statistical Organisation, Punjab.

ਸਾਰਣੀ 2.1—ਫਸਲਾਂ ਅਧੀਨ ਕੁੱਲ ਰਕਬਾ
Table 2.1—Gross Area under Crops

ਮੱਦ Item	1990-	1996-	1997-	1998-	1999-	2000-
	91	97 (R)	98 (P)	99 (P)	2000 (P)	2001 (T)
0	1	2	3	4	5	6
ਚਾਵਲ Rice	2015	2159	2278	2518	2604	2350
ਬਾਜਰਾ Bajra	12	6	8	5	5	10
ਮੱਕੀ Maize	188	166	165	154	163	185
ਕਣਕ Wheat	3273	3229	3301	3278	3388	3300
ਜੌਂ Barley	37	33	37	32	31	55
ਜਵਾਰ Jowar	(a)	(a)	(a)	(a)	(a)	(a)
ਹੋਰ ਸੀਰੀਅਲ Other Cereals	(a)	(a)	(a)	(a)	—	—
ਕੁੱਲ ਸੀਰੀਅਲ Total Cereals	5525	5593	5789	5987	6191	5900
ਛੋਲੇ Gram	60	16	11	13	6	18
ਹੋਰ ਦਾਲਾਂ Other Pulses	83	75	72	60	55	82
ਕੁੱਲ ਦਾਲਾਂ Total Pulses	143	91	83	73	61	100
ਕੁੱਲ ਅਨਾਜ Total Foodgrains	5668	5684	5872	6060	6252	6000

(000 ਹੈਕਟੇਅਰ)
(000 Hectare)

ਸਾਰਣੀ 2.1—(ਸਮਾਪਤ) ਫਸਲਾਂ ਅਧੀਨ ਕੁੱਲ ਰਕਬਾ
Table 2.1—(Concl.) Gross Area under Crops

ਮੱਦ Item	(000 ਹੈਕਟੇਅਰ) (000 Hectare)					
	1990- 91	1996- 97 (R)	1997- 98 (P)	1998- 99 (P)	1999- 2000 (P)	2000- 2001 (T)
0	1	2	3	4	5	6
ਮੂੰਗਫਲੀ Groundnut	11	9	8	6	5	10
ਹੋਰ ਤੇਲ ਦੇ ਬੀਜ Other Oilseeds	93	199	131	154	93	278
ਕੁੱਲ ਤੇਲ ਦੇ ਬੀਜ Total Oilseeds	104	208	139	160	98	288
ਗੰਨਾ Sugarcane	101	173	126	103	108	180
ਕਪਾਹ Cotton	701	741	724	563	476	600
(i) ਅਮਰੀਕਨ American	637	625	626	457	381	..
(ii) ਦੇਸੀ Desi	64	116	98	106	95	..
ਹੋਰ ਫਸਲਾਂ All Other Crops	927	1002	1010	853	913	957
ਕੁੱਲ ਬੀਜਿਆ ਰਕਬਾ Gross Area Sown	7501	7808	7871	7739	7847	8025

(a) 500 ਹੈਕਟੇਅਰ ਤੋਂ ਘੱਟ
(a) Less than 500 Hectares

ਸਾਧਨ :— (i) ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਭੂ ਰਿਕਾਰਡ, ਪੰਜਾਬ।
(ii) ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਖੇਤੀਬਾੜੀ, ਪੰਜਾਬ।

Source :—(i) Director, Land Records, Punjab.
(ii) Director, Agriculture, Punjab.

ਸਾਰਣੀ 2.2—ਮੁੱਖ ਫਸਲਾਂ ਦੀ ਉਪਜ
Table 2.2—Production of Principal Crops

	(000 ਟਨੀ) (000 Tonnes)					
ਮੱਦ Item	1990- 91	1996- 97 (R)	1997- 98 (P)	1998- 99 (P)	1999- 2000 (P)	2000- 2001 (T)
0	1	2	3	4	5	6
ਚਾਵਲ Rice	6506	7334	7890	7993	8716	7900
ਬਾਜਰਾ Bajra	13	6	9	4	4	10
ਮੱਕੀ Maize	333	352	344	352	427	540
ਕਣਕ Wheat	12159	13672	12751	14192	15910	14200
ਜੌਂ Barley	101	107	111	103	109	170
ਜਵਾਰ Jowar	(b)	(b)	(a)	(b)	(b)	—
ਹੋਰ ਸੀਰੀਅਲ Other Cereals	(b)	(b)	(a)	(b)	(b)	—
ਕੁੱਲ ਸੀਰੀਅਲ Total Cereals	19113	21471	21105	22644	25166	22820
ਛੋਲੇ Gram	45	15	10	11	6	20
ਹੋਰ ਦਾਲਾਂ Other Pulses	60	60	46	36	35	77
ਕੁੱਲ ਦਾਲਾਂ Total Pulses	105	75	56	47	41	97
ਕੁੱਲ ਅਨਾਜ Total Foodgrains	19218	21546	21161	22691	25207	22917

ਸਾਰਣੀ 2.2—(ਸਮਾਪਤ)—ਮੁੱਖ ਫਸਲਾਂ ਦੀ ਉਪਜ
Table 2.2—(Concl.)—Production of Principal Crops

	(000 ਟਨੀ) (000 Tonnes)					
ਸ਼੍ਰੇਣੀ Item	1990- 91	1996- 97 (R)	1997- 98 (P)	1998- 99 (P)	1999- 2000 (P)	2000- 2001 (T)
0	1	2	3	4	5	6
ਮੂੰਗਫਲੀ Groundnut	9	9	7	4	5	10
ਹੋਰ ਤੇਲ ਦੇ ਬੀਜ Other Oilseeds	84	268	138	163	99	੩੯6
ਕੁੱਲ ਤੇਲ ਦੇ ਬੀਜ Total Oilseeds	93	277	145	167	104	406
ਗੰਨਾ (ਗੁੜ) Sugarcane (Gur)	601	1022	716	608	676	1140
ਕਪਾਹ* Cotton*	1909	1920	936	596	950	1500
(i) ਅਮਰੀਕਨ American	1802	1716	786	482	754	
(ii) ਦੇਸੀ Desi	107	204	150	114	196	

ਸਾਧਨ :— (i) ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਭੌਂ ਰਿਕਾਰਡ, ਪੰਜਾਬ।
(ii) ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਪੰਜਾਬ।
Source :—(i) Director, Land Records, Punjab.
(ii) Director, Agriculture, Punjab.

* 170 ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ ਦੀਆਂ ਸਾਫ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਕਪਾਹ ਦੀਆਂ ਹਜ਼ਾਰ ਗੰਦਾਂ।

* 000 bales (of 170 Kg. each) of cleaned cotton.

(b) 500 ਮੀ. ਟਨ ਤੋਂ ਘੱਟ।

(b) Less than 500 M. Tons.

ਨੋਟ : ਮੂੰਗਫਲੀ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਛਿਲਕੇ ਸਮੇਤ ਗਿਰੀ ਹੈ।

Note : Production of ground nut is in terms of nuts in shell.

ਸਾਰਣੀ 2.3—ਜ਼ਰਾਇਤੀ ਉਤਪਾਦਨ ਦੇ ਸੂਚਕ ਅੰਕ

Table 2.3—Index Numbers of Agriculture Production

(ਅਧਾਰ : 1969-70 ਨੂੰ ਸਮਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਤਰੇਸਾਲਾ=100)

(Base : Triennium ending 1969-70 = 100)

ਗਰੁੱਪ Group	ਭਾਰ Weight	1980- 81	1990- 91	1996- 97 (R)	1997- 98 (P)	1998- 99 (P)	1999- 2000 (P)
0	1	2	3	4	5	6	7
1. ਅਨਾਜ Foodgrains	64.19	196.74	324.06	362.14	363.67	383.84	423.81
(i) ਸੀਰੀਅਲ Cereals	49.94	239.71	410.08	461.24	464.30	490.63	542.59
(ii) ਦਾਲਾਂ Pulses	14.25	46.17	22.61	14.98	11.01	9.75	7.69
2. ਗੈਰ-ਅਨਾਜੀ Non-Foodgrains	35.81	126.31	171.75	206.24	121.99	113.37	138.63
(i) ਤੇਲ ਦੇ ਬੀਜ Oilseeds	5.68	105.23	105.10	126.99	71.28	75.55	81.36
(ii) ਰੇਸ਼ੇਦਾਰ ਫ਼ਸਲਾਂ Fibres	16.98	146.09	239.12	239.52	116.05	73.52	117.29
(iii) ਛੁਟਕਲ Misc.	13.15	109.87	113.39	197.49	151.64	181.32	191.04
ਸਾਰੀਆਂ ਫ਼ਸਲਾਂ All Commodities	100.00	171.52	269.55	306.33	277.17	287.02	321.72

ਸਾਧਨ :— ਅਰਥ ਅਤੇ ਅੰਕੜਾ ਸੰਗਠਨ, ਪੰਜਾਬ।

Source :—Economic and Statistical Organisation, Punjab.

ਸਾਰਣੀ 2.4—ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਫਸਲਾਂ ਦਾ ਝੜ
Table 2.4—Yield of Principal Crops

ਫਸਲ Crop	(ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ ਪ੍ਰਤੀ ਹੈਕਟੇਅਰ) (Kgs. per Hectare)				
	1990-91	1996-97 (R)	1997-98 (R)	1998-99 (R)	1999- 2000 (P)
0	1	2	3	4	5
ਕਣਕ Wheat	3715	4234	3853	4332	4696
ਚਾਵਲ Rice	3229	3397	3465	3152	3347
ਮੱਕੀ Maize	1786	2118	2091	2286	2577
ਜੌਂ Barley	2754	3254	3002	3226	3521
ਛੋਲੇ Gram	744	915	824	788	974
ਬਾਜਰਾ Bajra	1107	907	1036	1087	703
ਗੰਨਾ (ਗੁੜ) Sugarcane (Gur)	5941	5905	5678	5952	6265
ਅਮਰੀਕਨ ਕਪਾਹ Cotton (American)	481	467	213	179	337
ਦੇਸੀ ਕਪਾਹ Cotton (Desi)	285	300	266	185	352
ਤੋਰੀਆ, ਰਾਈ ਅਤੇ ਸਰਸੌਂ Rapeseed and Mustard	1003	1256	872	938	1117
ਮੂੰਗਫਲੀ Groundnut	816	1024	1041	774	969
ਸੂਰਜਮੁਖੀ Sunflower	1531	1636	1441	1378	1367

ਸਾਧਨ :—ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਖੇਤੀਬਾੜੀ, ਪੰਜਾਬ।
Source :—Director, Agriculture, Punjab.

ਸਾਰਣੀ 2.5—ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਖਪਤ ਵਸਤਾਂ
Table 2.5—Principal Inputs in Agriculture

ਮੱਦ Item	ਇਕਾਈ Unit	1990- 91	1996- 97 (R)	1997- 98 (P)	1998- 99 (P)	1999- 2000 (P)	
0	1	2	3	4	5	6	
1. ਸਿੰਚਾਈ							
Irrigation							
(i)	ਕੁੱਲ ਬੀਜਿਆ ਰਕਬਾ Gross Area Sown	000 ਹੈਕਟੇਅਰ 000 Hect.	7501	7808	7871	7739	7847
(ii)	ਕੁੱਲ ਸਿੰਚਿਆ ਰਕਬਾ Gross Area Irrigated	"	7055	7453	7561	7442	7544
	(ii) ਦਾ (i) ਨਾਲ ਅਨੁਪਾਤ Ratio of (ii) to (i)	ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ Percent	94.1	95.5	96.1	96.2	96.1
(iii)	ਨਿਰੋਲ ਬੀਜਿਆ ਰਕਬਾ Net Area Sown	000 ਹੈਕਟੇਅਰ 000 Hect.	4218	4223	4266	4173 4203	4243 4237
(iv)	ਨਿਰੋਲ ਸਿੰਚਿਆ ਰਕਬਾ Net Area Irrigated	"	3909	4022	4021	3950 4019	4013 3977
	(iv) ਦਾ (iii) ਨਾਲ ਅਨੁਪਾਤ Ratio of (iv) to (iii)	ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ Percent	92.7	95.2	94.3	94.7 95.6	94.3 93.9
2. ਰਸਾਇਣਕ ਖਾਦਾਂ ਦੀ ਖਪਤ							
Consumption of Chemical Fertilizers							
(i)	ਕੁੱਲ ਐਨ.ਪੀ.ਕੇ. Total NPK	000 ਨਿਊਟ੍ਰੀਓਰੀਐਂਟ ਟੌਨੀ 000 Nutrient tonnes	1220	1208	1314	1375	1447
	ਐਨ N	"	877	962	1005	1081	1086
	ਪੀ P	"	328	229	287	275	335
	ਕੇ K	"	15	17	22	19	26

ਸਾਰਣੀ 2.5—(ਚਲਦਾ)—ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਖਪਤ ਵਸਤਾਂ
Table 2.5—(Contd.)—Principal Inputs in Agriculture

ਮੱਦ Item	ਇਕਾਈ Unit	1990- 91	1996- 97 (R)	1997- 98 (P)	1998- 99 (P)	1999- 2000 (P)
0	1	2	3	4	5	6
(ii) ਪ੍ਰਤੀ ਹੈਕਟੇਅਰ ਕੁੱਲ ਬੀਜੇ						
ਰਕਬੇ ਪਿਛੇ ਐਨ .ਪੀ .ਕੇ. Per Hect. of Gross area sown NPK	ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ Kgs.	163	155	167	178	184
ਐਨ N	"	117	123	128	140	138
ਪੀ P	"	44	29	36	36	43
ਕੇ K	"	2	2	3	2	3
3. ਕੀੜੇ ਮਾਰ ਦਵਾਈਆਂ ਦੀ ਖਪਤ Pesticides Consumption	000 ਟੋਨੀ 000 tonnes	6.10	7.20	7.15	6.71 (R)	6.97
4. ਵੱਧ ਝਾੜ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਅਧੀਨ ਰਕਬੇ ਦਾ ਕੁੱਲ ਬੀਜੇ ਰਕਬੇ ਨਾਲ ਅਨੁਪਾਤ Ratio of area sown of high yielding varieties to Total gross area sown under these crops						
ਕਣਕ Wheat	ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ Percent	100	100	100	100	100
ਚਾਵਲ Rice	ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ Percent	94	96	94	95	100
ਮੱਕੀ Maize	ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ Percent	89	89	93	90	90
ਬਾਜਰਾ Bajra	ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ Percent	100	43	38	60	60
5. ਖਾਰੀ ਭੋਂ ਦਾ ਖੇਤੀ ਅਧੀਨ ਲਿਆਂਦਾ (ਵਾਧੂ) ਰਕਬਾ Alkaline/Saline area reclaimed (Additional)	000 ਹੈਕਟੇਅਰ 000 Hect.	26	20	16	17(R)	10

ਸਾਰਣੀ 2.5—(ਸਮਾਪਤ)—ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਖਪਤ ਵਸਤਾਂ
Table 2.5—(Concl.)—Principal Inputs in Agriculture

ਮੱਦ Item	ਇਕਾਈ Unit	1990- 91	1996- 97 (R)	1997- 98 (P)	1998- 99 (P)	1999- 2000 (P)
0	1	2	3	4	5	6
6. ਖੇਤੀ ਅਧੀਨ ਭੌ (ਵਾਧੂ) ਦਾ ਸੁਧਾਰ ਅਧੀਨ ਲਿਆਂਦਾ ਰਕਬਾ Soil conservation coverage of agricultural land (Additional)	000 ਹੈਕਟੇਅਰ 000 Hect.	15	16	13	11	8

- ਸਾਧਨ :—(i) ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਖੇਤੀਬਾੜੀ, ਪੰਜਾਬ।
(ii) ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਭੌ ਰਿਕਾਰਡ, ਪੰਜਾਬ।
(iii) ਮੁੱਖ ਭੂਮੀ ਪਾਲ, ਪੰਜਾਬ।
- Source :—(i) Director, Agriculture, Punjab.
(ii) Director, Land Records, Punjab.
(iii) Chief Conservator of Soils, Punjab.

ਸਾਰਣੀ 2.6—ਕੇਂਦਰੀ ਭੰਡਾਰ ਵਿਚ ਕਣਕ ਅਤੇ ਚਾਵਲ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ
Table 2.6—Contribution of Wheat and Rice to Central Pool

ਸਾਲ Year	ਕਣਕ Wheat		ਚਾਵਲ Rice	
	ਕੁੱਲ ਯੋਗਦਾਨ (ਲੱਖ ਟਨ) Total Contribution (Lakh tonnes)	ਕੇਂਦਰੀ ਭੰਡਾਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਹਿਸਾ Percentage share to the Central Pool	ਕੁੱਲ ਯੋਗਦਾਨ (ਲੱਖ ਟਨ) Total Contribution (Lakh tonnes)	ਕੇਂਦਰੀ ਭੰਡਾਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਹਿਸਾ Percentage share to the Central Pool
0	1	2	3	4
1990-91 (R)	67.4	60.9	48.2	41.0
1992-93 (R)	44.9	50.6	49.1	42.0
1993-94	65.0	50.6	54.9	40.2
1994-95 (R)	72.8	61.4	58.3	43.8
1995-96	73.0	59.2	34.6	34.8
1996-97 (R)	56.3	68.8	42.2	38.4
1997-98 (R)	59.6	64.1	60.4	
1998-99 (R)	61.5	48.6	43.8	
1999-2000 (P)	78.3	55.4	67.9	42.1

ਸਾਧਨ :—ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਖੇਤੀਬਾੜੀ, ਪੰਜਾਬ।
Source :—Director, Agriculture, Punjab.

ਸਾਰਣੀ 2.7—ਅਨਾਜ ਲਈ ਸਟੋਰੇਜ ਸਮੱਰਥਾ
Table 2.7—Storage Capacity for Foodgrains

(ਲੱਖ ਟੰਨੀ)
(Lakh tonnes)

ਏਜੰਸੀ Agency	ਕੁੱਲ Total (31-3-99)	31-3-2000 ਨੂੰ As on 31-3-2000						ਕੁੱਲ ਜੋੜ Grand Total
		ਛੱਤ ਵਾਲੇ Covered			ਖੁਲੇ Open			
		ਨਿੱਜੀ Owned	ਕਿਰਾਏ ਤੇ Hired	ਕੁੱਲ Total	ਨਿੱਜੀ Owned	ਕਿਰਾਏ ਤੇ Hired	ਕੁੱਲ Total	
0	1	2	3	4	5	6	7	8
ਫੂਡ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ Food Corporation of India	73.02	21.77	36.71	58.48	4.76	16.86	21.62	80.10
ਪੰਜਾਬ ਸਟੇਟ ਵੇਅਰਹਾਊਸਿੰਗ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ Punjab State Warehousing Corporation	32.51	15.04	4.48	19.52	1.38	9.72	11.10	30.62
ਕੇਂਦਰੀ ਵੇਅਰਹਾਊਸਿੰਗ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ Central Warehousing Corporation	6.41	4.88	1.90	6.78	—	0.02	0.02	6.80
ਪਨਸਪ Punsub	24.34	1.34	1.01	2.35	0.26	19.83	20.09	22.44
ਮਾਰਕਫੈਡ Markfed	35.98	14.61	1.78	16.39	2.01	17.75	19.76	36.15
ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ State Government	11.27	2.31	1.04	3.35	1.02	10.00	11.02	14.37
ਪੰਜਾਬ ਮੰਡੀ ਬੋਰਡ Punjab Mandi Board	0.54	0.54	—	0.54	—	—	—	0.54
ਪੰਜਾਬ ਐਗਰੋ ਇੰਡਸਟਰੀਜ਼ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ Punjab Agro-Industries Corporation	8.12	—	0.30	0.30	—	7.21	7.21	7.51
ਕੁੱਲ Total	192.19	60.49	47.22	107.71	9.43	81.39	90.82	198.53

ਸਾਧਨ :—ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਖੁਰਾਕ ਅਤੇ ਸਪਲਾਈ, ਪੰਜਾਬ।
Source :—Director, Food and Supplies, Punjab.

ਸਾਰਣੀ 3.1—ਬਿਜਲੀ ਸਪਲਾਈ ਲਈ ਸਥਾਪਤ ਪਲਾਂਟ ਸਮਰੱਥਾ
Table 3.1—Installed Plant Capacity for Electricity Supply

ਪਲਾਂਟ Plant	(ਮਿਗਾਵਾਟ) (Megawatt)						
	1990- 91	1995- 96	1996- 97	1997- 98	1998- 99	1999- 2000 (P)	2000- 2001 (R.E.)
0	1	2	3	4	5	6	7
1. ਹਾਈਡਰੋ							
Hydro							
ਸ਼ਾਨਾਨ ਬਿਜਲੀ ਘਰ, ਜੋਗਿੰਦਰ ਨਗਰ Shanan Power House, Joginder Nagar	110	110	110	110	110	110	110
ਯੂ.ਬੀ.ਡੀ.ਸੀ. (ਸਟੇਜ-1 ਅਤੇ II) UBDC (Stage-I & II)	60	91	91	91	91	91	91
ਭਾਖੜਾ ਨੰਗਲ ਕੰਪਲੈਕਸ* Bhakra Nangal Complex*	689	689	702	717	731	731	747
ਦੇਹਰ ਪਾਵਰ ਪਲਾਂਟ* Dehar Power Plant*	475	475	475	475	475	475	475
ਪੋਂਗ ਪਾਵਰ ਪਲਾਂਟ* Pong Power Plant*	90	90	90	91	91	91	94
ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਹਾਈਡਲ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ Anandpur Sahib Hydel Project	134	134	134	134	134	134	134
ਮੁਕੇਰੀਆਂ ਹਾਈਡਲ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ Mukerian Hydel Project	207	207	207	207	207	207	207
ਮਾਈਕਰੋ ਹਾਈਡਲ ਸਕੀਮਾਂ Micro Hydel Schemes	4	4	4	4	4	4	4
ਰਣਜੀਤ ਸਾਗਰ ਡੈਮ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ Ranjit Sagar Dam Project	—	—	—	—	—	—	453
ਜੋੜ Total	1769	1800	1813	1829	1843	1843	2315

ਸਾਰਣੀ 3.1 (ਸਮਾਪਤ)—ਬਿਜਲੀ ਸਪਲਾਈ ਲਈ ਸਥਾਪਤ ਪਲਾਂਟ ਸਮਰੱਥਾ
Table 3.1 (concl'd)—Installed Plant Capacity for Electricity Supply

ਪਲਾਂਟ Plant	(ਮੈਗਾਵਾਟ) (Megawatt)						
	1990- 91	1995- 96	1996- 97	1997- 98	1998- 99	1999- 2000 (P)	2000- 2001 (R.E.)
0	1	2	3	4	5	6	7
II ਸਟੀਮ Steam							
ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਥਰਮਲ ਪਲਾਂਟ, ਬਠਿੰਡਾ Guru Nanak Dev Thermal Plant, Bathinda	440	440	440	440	440	440	440
ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਥਰਮਲ ਪਲਾਂਟ, ਰੋਪੜ Guru Gobind Singh Thermal Plant, Ropar	840	1260	1260	1260	1260	1260	1260
ਚਾਵਲ ਦਾ ਛਿਲਕਾ, ਜਲ ਖੇੜੀ Rice Straw, Jalkheri	—	10	10	10	10	10	10
ਗੁਰੂ ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਥਰਮਲ ਪਲਾਂਟ, ਲਹਿਰਾ ਮੁਹੱਬਤ Guru Hargobind Thermal Plant Lehara Muhabat	—	—	—	210	420	420	420
ਜੋੜ Total	1280	1710	1710	1920	2130	2130	2130
ਕੁੱਲ ਜੋੜ (I ਅਤੇ II) Grand Total (I & II)	3049	3510	3523	3749	3973	3973	4445

*ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਹਿੱਸਾ
*Punjab's share

ਸਾਧਨ :—ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਬਿਜਲੀ ਬੋਰਡ।
Source :—Punjab State Electricity Board.

ਸਾਰਣੀ 3.2—ਬਰਮਲ ਪਲਾਂਟਾਂ/ਹਾਈਡਲ ਪਲਾਂਟਾਂ/ਸਾਂਝਾ ਪੂਲ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਸਾਲਾਨਾ ਪਲਾਂਟ ਲੋਡ ਫੈਕਟਰ ਅਤੇ ਕੁੱਲ ਊਰਜਾ ਉਤਪਾਦਨ

Table 3.2—Annual Plant Load Factor Achieved by Thermal Plants/Hydel Plants/Common Pool Project and Total Energy Generated

ਸਾਲ Year	ਬਰਮਲ Thermal		ਹਾਈਡਲ Hydel		ਸਾਂਝਾ ਪੂਲ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਵਿੱਚ ਪੀ.ਐਸ.ਈ.ਬੀ. ਦਾ ਹਿੱਸਾ PSEB share in Com- mon Pool Project	
	ਕੁੱਲ ਬਿਜਲੀ ਉਤਪਾਦਨ (ਮਿ.ਕਿ. ਵਾਟ ਘੰਟੇ) Total Energy Genera- ted (MKWH)	ਪਲਾਂਟ ਲੋਡ ਫੈਕਟਰ (ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ) Plant Load Factor (Per- cent)	ਕੁੱਲ ਬਿਜਲੀ ਉਤਪਾਦਨ (ਮਿ.ਕਿ. ਵਾਟ ਘੰਟੇ) Total Energy Genera- ted (MKWH)	ਪਲਾਂਟ ਲੋਡ ਫੈਕਟਰ (ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ) Plant Load Factor (Per- cent)	ਕੁੱਲ ਬਿਜਲੀ ਉਤਪਾਦਨ (ਮਿ.ਕਿ. ਵਾਟ ਘੰਟੇ) Total Energy Genera- ted (MKWH)	ਪਲਾਂਟ ਲੋਡ ਫੈਕਟਰ (ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ) Plant Load Factor (Per- cent)
0	1	2	3	4	5	6
1990-91	5939	52.96	2612	57.84	4933	44.90
1993-94	8854	59.10	2549	53.25	3980	36.22
1994-95	8439	56.67	3069	64.11	4555	41.46
1995-96	8232	55.13	3138	65.37	4425	40.16
1996-97	9778	65.66	3026	63.21	4595	41.40
1997-98	10274	68.99	2725	56.93	4087	36.41
1998-99	10914	68.51	3505	—	5443	—
1999-2000 (P)	13831	74.27	3220	—	4525	—
2000-2001 (R.E.)	13850	74.58	3594	—	3868	—

ਸਾਧਨ :—ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਬਿਜਲੀ ਬੋਰਡ।

Source :—Punjab State Electricity Board.

ਸਾਰਣੀ 3.3—ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਉਪਲਬਧਤਾ
Table 3.3—Electrical Energy Availability

(ਮਿਲੀਅਨ ਕਿਲੋਵਾਟ ਘੰਟੇ)
(Million KWH)

ਸਾਧਨ Source	1990- 91	1995- 96	1996- 97	1997- 98	1998- 99	1999- 2000 (P)	2000- 2001 (R.E.)
0	1	2	3	4	5	6	7
I ਹਾਈਡਰੋ Hydro							
ਸ਼ਾਨਨ ਬਿਜਲੀ ਘਰ, ਜੋਗਿੰਦਰ ਨਗਰ Shanan Power House, Joginder Nagar	573	552	507	600	637	506	510
ਯੂ.ਬੀ.ਡੀ.ਸੀ. ਸਟੇਜ-1 ਅਤੇ II UBDC Stage-I & II	201	269	274	207	256	319	340
ਭਾਖੜਾ ਨੰਗਲ ਕੰਪਲੈਕਸ* Bhakra Nangal Complex*	2986	2569	2814	2164	3151	2739	2143
ਦੇਹਰ ਪਾਵਰ ਪਲਾਂਟ* Dehar Power Plant*	1547	1429	1432	1525	1630	1315	1386
ਪੌਂਗ ਪਾਵਰ ਪਲਾਂਟ* Pong Power Plant*	400	427	349	398	528	471	339
ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਹਾਈਡਲ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ Anandpur Sahib Hydel Project	660	963	960	579	1074	837	910
ਮੁਕੇਰੀਆਂ ਹਾਈਡਲ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ Mukerian Hydel Project	1168	1345	1275	1332	1528	1547	1360
ਮਾਈਕਰੋ ਹਾਈਡਲ ਸਕੀਮਾਂ Micro Hydel Schemes	10	9	10	7	10	11	10
ਰਣਜੀਤ ਸਾਗਰ ਡੈਮ Ranjit Sagar Dam	—	—	—	—	—	—	464
ਓਪਸ਼ਨਲ ਤੇ ਵਰਤੀ ਗਈ ਊਰਜਾ Less Auxiliary	(-5)	(-6)	(-5)	(-6)	(-6)	(-6)	(-6)
ਜੋੜ Total	7540	7557	7616	6806	8808	7739	7456

ਸਾਰਣੀ 3.3—(ਸਮਾਪਤ)ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਉਪਲਬਧਤਾ
Table 3.3—(Concl.)Electrical Energy Availability

(ਮਿਲੀਅਨ ਕਿਲੋਵਾਟ ਘੰਟੇ)
(Million KWH)

ਸਾਧਨ Source	1990- 91	1995- 96	1996- 97	1997- 98	1998- 99	1999- 2000 (P)	2000- 2001 (R.E.)
0	1	2	3	4	5	6	7
II. ਸਟੀਮ Steam							
ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਥਰਮਲ ਪਲਾਂਟ, ਬਠਿੰਡਾ Guru Nanak Dev Thermal Plant Bathinda	1930	1844	2340	2254	2307	2399	2346
ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਥਰਮਲ ਪਲਾਂਟ, ਰੋਪੜ Guru Gobind Singh Thermal Plant, Ropar	3496	6690	6638	7170	7128	7538	7615
ਜੀ.ਐਚ.ਟੀ.ਪੀ. G.H.T.P.	—	—	—	—	554	2704	2730
ਚਾਵਲਾਂ ਦਾ ਛਿਲਕਾ, ਜਲਖੇੜੀ Rice Straw, Jalkheri	—	—	—	—	—	—	—
ਜੋੜ Total	5426	7534	8978	9424	9989	12641	12691
III. ਖਰੀਦੀ ਬਿਜਲੀ Power Purchased							
ਬੇਰਾ ਸਿਉਲ Baira Siul	317	361	233	328	328	183	315
ਸਿੰਗਰੌਲੀ Singrauli	1070	1371	1325	1368	1435	1521	1422
ਸਲਾਲ ਹਾਈਡਲ ਇਲੈਕਟ੍ਰਿਕ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ Salal Hydel Electric Project	690	659	720	786	820	845	781
ਹੋਰ Others	438	2581	2806	4165	3713	3459	4468
ਜੋੜ Total	2515	4972	5084	6647	6296	6008	6986
ਕੁੱਲ ਜੋੜ Grand Total	15481	20063	21678	22877	25093	26388	27133

*ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਹਿੱਸਾ
*Punjab's share

ਸਾਧਨ :—ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਬਿਜਲੀ ਬੋਰਡ।
Source :—Punjab State Electricity Board.

ਸਾਰਣੀ 3.4—(ਸਮਾਪਤ)—ਊਰਜਾ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਅਤੇ ਇਕ ਇਕਾਈ ਤੋਂ ਔਸਤ ਆਮਦਨ

Table 3.4—(Concl'd.)—Electrical Energy Sold and Average Revenue Realised per Unit

ਖ਼ੀਦਦਾਰ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ Category of consumer	1990- 91	1995- 96	1996- 97	1997- 98	1998- 99	1999- 2000 (P)	2000- 2001 (R.E.)
0	1	2	3	4	5	6	7
II ਪ੍ਰਤੀ ਇਕਾਈ ਆਮਦਨ (ਪੈਸੇ)*							
Average Revenue Per Unit (Paise)*							
ਘਰੇਲੂ Domestic	74.51	136.40	135.03	148.50	178.64	192.85	211.46
ਵਿਉਪਾਰਕ Commercial	106.50	226.56	250.60	276.33	320.01	347.39	368.56
ਪਬਲਿਕ ਲਾਈਟਿੰਗ Public Lighting	105.14	192.05	270.23	309.24	336.85	357.17	378.34
ਸਿੰਚਾਈ ਅਤੇ ਡੀਵਾਟਰਿੰਗ Irrigation and Dewatering	7.50	38.53	28.46	(F.S.)	(F.S.)	(F.S.)	(F.S.)
ਉਦਯੋਗ Industry	78.66	184.83	212.03	223.23	248.61	259.66	281.56
ਸਾਂਝਾ ਪੂਲ Common Pool	—	—	—	—	—	—	—
ਬਲਕ ਸਪਲਾਈ/ਗਰਿਡ ਸਪਲਾਈ Bulk Supply/Grid Supply	67.75	178.59	220.99	236.87	284.40	303.09	322.76
ਰਾਜ ਤੋਂ ਬਾਹਰ Outside the State	70.25	99.73	155.79	197.20	205.41	210.00	225.00
ਔਸਤ Average	49.90	124.89	136.07	147.79	156.81	162.24	177.29

*ਬਿਜਲੀ ਕਰ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੈ

*Excludes electricity duty

F.S. = ਮੁਫਤ ਸਪਲਾਈ
Free Supply.

ਸਾਧਨ :—ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਬਿਜਲੀ ਬੋਰਡ

Source :—Punjab State Electricity Board.

ਸਾਰਣੀ 3.5—ਬਿਜਲੀ ਨਾਲ ਚੱਲਣ ਵਾਲੇ ਟਿਊਬਵੈਲ
Table 3.5—Tubewells Energised

ਸਾਲ Year	ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ During the year	(ਗਿਣਤੀ) (Number)
		ਸਾਲ ਦੇ ਅੰਤ ਤੇ ਜੋੜ Year end total
0	1	2
1990-91	44193	600982
1991-92	20582	621564
1992-93	35625	657189
1993-94	30096	687285
1994-95	16206	703491
1995-96	24049	727540
1996-97	16475	744015
1997-98	7165	751180
1998-99	8469	759649
1999-2000(P)	11484	771133

ਸਾਧਨ :—ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਬਿਜਲੀ ਬੋਰਡ।

Source :—Punjab State Electricity Board.

ਸਾਰਣੀ 3.6—ਪੈਟਰੋਲ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਖਪਤ

Table 3.6—Consumption of Petroleum Products

ਵਸਤੂ Product	(ਕਿਲੋ ਲੀਟਰ) (Kilo litres)					
	1990-91	1995-96	1996-97	1997-98	1998-99	1999- 2000 (P)
0	1	2	3	4	5	6
ਪੈਟਰੋਲ Petrol	299755	442479	466321	353256	492059	561421
ਹਾਈ ਸਪੀਡ ਡੀਜ਼ਲ High Speed Diesel	1435408	2104549	2274487	2224487	2224613	2737375
ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਤੇਲ Kerosene Oil	413400	435110	382954	357654	424425	450666
ਲਾਈਟ ਡੀਜ਼ਲ ਤੇਲ Light Diesel Oil	24061	39905	27475	25254	41299	47814
ਫਰਨੇਸ ਤੇਲ Furnace Oil	737092	634743	400438	889864	288289	979491
ਐਲ ਪੀ ਜੀ ਕਨੈਕਸ਼ਨ (000) LPG Connections (000)						
(i) ਅਸਲ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ Actual Issued	622	1062	1115	1261	1355(R)	1615
(ii) ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਐਕਸ਼ਨ ਲੈਣਾ ਹੈ Pending Applications	357	702	735	661	598(R)	518

ਸਾਧਨ :— ਇੰਡੀਅਨ ਆਇਲ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ, ਭਾਰਤ ਪੈਟਰੋਲੀਅਮ, ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਪੈਟਰੋਲੀਅਮ ਅਤੇ ਇੰਡੋ ਬਰਮਾ ਪੈਟਰੋਲੀਅਮ।

Source :—Indian Oil Corporation, Bharat Petroleum, Hindustan Petroleum and Indo-Burma Petroleum.

ਸਾਰਣੀ 3.7—ਲਗਾਏ ਗਏ ਗੋਬਰ ਗੈਸ ਪਲਾਂਟ
Table 3.7—Installation of Gobar Gas Plants

		(ਗਿਣਤੀ) (Number)	
ਸਾਲ Year		ਟੀਚਾ Target	ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ Achievements
0		1	2
1990-91	..	2200	2334
1993-94	..	2000	2283
1994-95	..	2500	2607
1995-96	..	3000	2949
1996-97	..	3000	2732
1997-98	..	4000	3660
1998-99	..	4500	3818
1999-2000	..	3000	2638
2000-2001	..	3000	644*

*30 ਸਤੰਬਰ, 2000 ਤੱਕ
*Upto 30th September, 2000

ਸਾਧਨ :—ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਖੇਤੀਬਾੜੀ, ਪੰਜਾਬ।
Source :—Director, Agriculture, Punjab.

ਸਾਰਣੀ 3.8—ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ ਸੋਲਰ ਥਰਮਲ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ (31 ਮਾਰਚ ਤੱਕ)
 Table 3.8—Solar Thermal Systems Installed (upto 31st March)

ਸਾਲ Year	(ਗਿਣਤੀ) (Number)		
	ਘਰੇਲੂ ਸੋਲਰ ਵਾਟਰ ਹੀਟਰ Domestic Solar water heater	ਉਦਯੋਗਿਕ ਸੋਲਰ ਵਾਟਰ ਹੀਟਰ Industrial Solar water heater	ਸੋਲਰ ਟਿੰਬਰ ਕਿਲਨਜ਼ Solar Timber Kilns
0	1	2	3
1990-91	243	304	4
1991-92	334	367	4
1992-93	382	385	4
1993-94	435	509	4
1994-95	476	522	4
1995-96	525	561	4
1996-97	614	631	4
1997-98	628	729	7(R)
1998-99	675	776	7(R)
1999-2000	699	812	7

ਸਾਧਨ :—ਪੰਜਾਬ ਐਨਰਜੀ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ ਏਜੰਸੀ।
 Source :—Punjab Energy Development Agency.

ਸਾਰਣੀ 4.1—ਰਾਜ ਦੇ ਤੁਲਨਾਤਮਿਕ ਉਦਯੋਗਿਕ ਉਤਪਾਦਨ ਦੇ ਸੂਚਕ ਅੰਕ
Table 4.1— State Comparable Index Numbers of Industrial production

ਉਦਯੋਗਿਕ ਗਰੁਪ Industry Group	ਭਾਰ Weight	(ਅਧਾਰ : 1993-94=100) (Base : 1993-94=100)					ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਵਾਧਾ/ਘਾਟਾ Percentage change over previous year
		1994- 95	1995- 96	1996- 97	1997- 98	1998- 99	
0	1	2	3	4	5	6	7
ਜਨਰਲ ਸੂਚਕ ਅੰਕ General Index	1000.00	107.25	117.57	122.31	127.46	129.17	1.34
ਬਿਜਲੀ Electricity	60.59	105.23	103.53	113.07	109.67	111.26	1.45
ਖਣਿਜ Mining	0.10	25.00	25.00	25.00	50.00	62.50	25.00
ਨਿਰਮਾਣ Manufacturing	939.31	107.39	118.48	122.91	128.62	130.34	1.34
ਖੁਰਾਕ ਪਦਾਰਥ Food Products	205.47	98.62	110.10	121.90	125.19	136.44	8.99
ਬੀਵਰੇਜਿਜ ਅਤੇ ਤੰਬਾਕੂ ਪਦਾਰਥ Beverages and Tobacco Products	14.71	100.70	103.72	113.14	116.92	108.41	(-)7.28
ਸੂਤੀ ਕੱਪੜਾ Cotton Textiles	63.03	108.82	104.55	95.01	82.92	78.54	(-)5.28
ਉਨੀ, ਸਿਲਕ ਤੇ ਬਨਾਵਟੀ ਕੱਪੜਾ Wool, Silk and Synthetic Fibre Textiles	73.11	95.87	107.30	115.59	124.47	112.07	(-)9.96
ਟੈਕਸਟਾਈਲ ਪ੍ਰੋਡਕਟਸ ਸਮੇਤ ਪੁਸ਼ਾਕਾਂ ਜੁੱਤੀਆਂ ਤੇ ਇਲਾਵਾ Textile Products Including wearing Apparel other than Foot wear	43.97	119.14	122.05	134.46	140.15	157.36	12.28
ਕਾਗਜ ਤੇ ਕਾਗਜ਼ ਪਦਾਰਥ Paper and Paper Products	18.30	106.30	133.32	140.24	175.44	173.22	(-)1.27

ਸਾਰਣੀ 4.1—(ਸਮਾਪਤ) ਰਾਜ ਦੇ ਤੁਲਨਾਤਮਿਕ ਉਦਯੋਗਿਕ ਉਤਪਾਦਨ ਦੇ ਸੂਚਕ ਅੰਕ

Table 4.1—(Concl'd.) State Comparable Index Numbers of Industrial production

ਉਦਯੋਗਿਕ ਗਰੁਪ Industry Group	ਭਾਰ Weight	(ਅਧਾਰ : 1993-94=100) (Base : 1993-94=100)					ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਵਾਧਾ/ਘਾਟਾ Percentage change over previous year
		1994- 95	1995- 96	1996- 97	1997- 98	1998- 99	
ਰਸਾਇਣਕ ਉਪਜ ਅਤੇ ਰਸਾਇਣਕ ਪਦਾਰਥ ਪਟਰੋਲ ਅਤੇ ਕੋਲ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ Chemical & Chemical Products Except Products of Petroleum & Coal	92.16	105.15	103.83	97.20	125.11	117.40	(-)6.16
ਰਬੜ ਤੇ ਪਲਾਸਟਿਕ ਪਦਾਰਥ Rubber and Plastic Products	36.73	99.79	101.64	110.08	125.62	150.53	19.83
ਮੁਲਧਾਤ ਉਦਯੋਗ Basic Metal and Alloys Industries	125.79	110.71	129.21	133.97	129.90	125.89	(-)3.09
ਧਾਤੂ ਪਦਾਰਥ ਅਤੇ ਹਿੱਸੇ ਸਵਾਏ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਅਤੇ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਸਾਮਾਨ Metal Products and Parts Except Machinery and Transport equipment	39.01	121.45	146.22	150.81	163.44	163.20	(-)0.15
ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਅਤੇ ਮਸ਼ੀਨ ਸਵਾਏ ਸੰਦ ਢੋਆ ਢੋਆਈ ਦੇ ਸਮਾਨ ਤੋਂ Machinery & equipments other than Transport equipment	99.37	108.92	126.80	145.33	142.51	146.33	2.68
ਢੋਆ ਢੋਆਈ ਦੇ ਸਮਾਨ ਤੋਂ ਹਿੱਸੇ Transport equipment and parts	116.71	110.11	118.42	118.32	128.05	126.81	(-)0.97
ਹੋਰ ਉਦਯੋਗ Other Industries	10.95	217.69	294.67	167.62	155.41	152.91	(-)1.61

ਸਾਧਨ :—ਅਰਥ ਅਤੇ ਅੰਕੜਾ ਸੰਗਠਨ, ਪੰਜਾਬ।

Source :—Economic & Statistical Organisation, Punjab.

ਸਾਰਣੀ 4.2—ਚੋਣਵੀਆਂ ਮੱਦਾਂ ਦਾ ਉਦਯੋਗਿਕ ਉਤਪਾਦਨ
Table 4.2—Industrial Production of Selected Items

ਮੱਦ Item	ਯੂਨਿਟ Unit (000)	1993-94	1994-95	1995-96	1996-97	1997-98	1998-99 (P)
0	1	2	3	4	5	6	7
1. ਬੇਵੀ ਫੂਡ Baby Food	ਟਨ Tonne	35	35	36	35	36	39
2. ਦੇਸੀ ਘੀ Desi Ghee	ਟਨ Tonne	12	14	23	28	27	30
3. ਦੁੱਧ ਪਾਊਡਰ Milk Powder	ਟਨ Tonne	24	24	31	32	38	39
4. ਦੁੱਧ (ਸਾਰੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ) Milk (all kinds)	ਲੀਟਰ Litre	121	157	193	214	237	249
5. ਇੰਨਸਟੈਂਟ ਕਾਫੀ Instant coffee	ਕਿ.ਗ੍ਰਾ. Kg.	2913	3890	3711	4120	3048	3194
6. ਚਾਵਲ (ਸਾਰੀ ਕਿਸਮ) Rice (all kinds)	ਟਨ Tonne	1769	1684	1786	1990	1975	2043
7. ਬਿਸਕੂਟ Biscuits	ਟਨ Tonne	19	18	20	30	42	50
8. ਖੰਡ Sugar	ਟਨ Tonne	283	297	314	436	392	457
9. ਵਨਸਪਤੀ ਘੀ Vanaspati Ghee	ਟਨ Tonne	137	128	134	134	154	163
10. ਸਰਸੋਂ/ਤਾਰਾਮੀਰਾਂ ਤੇਲ Mustard/Rape Seed Oil	ਟਨ Tonne	55	55	64	68	85	102
11. ਪਸ਼ੂ ਫੀਡ Cattle Feed	ਟਨ Tonne	147	159	146	146	139	149
12. ਮਾਲਟਡ ਫੂਡ Malted Food	ਟਨ Tonne	19	23	43	38	41	34
13. ਦੇਸੀ ਸ਼ਰਾਬ Country Wine	ਲੀਟਰ Litre	17657	20067	21091	21838	21242	20035
14. ਭਾਰਤੀ ਬਣੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸ਼ਰਾਬ Indian Made Foreign Liquor	ਲੀਟਰ Litre	16257	16097	16137	18460	18596	16601
15. ਬੀਅਰ Beer	ਲੀਟਰ Litre	15365	14539	13327	14336	15344	18457
16. ਗੀਨਡ ਅਤੇ ਪ੍ਰੈਸਡ ਕਪਾਹ Ginned & Pressed Kapas	ਟਨ Tonne	166	162	161	123	93	89

ਸਾਰਣੀ 4.2—(ਚਲਦਾ)—ਚੋਣਵੀਆਂ ਮੱਦਾਂ ਦਾ ਉਦਯੋਗਿਕ ਉਤਪਾਦਨ
Table 4.2—(Contd.)—Industrial Production of Selected Items

ਮੱਦ Item	ਯੂਨਿਟ Unit (000)	1993-94	1994-95	1995-96	1996-97	1997-98	1998-99 (P)
0	1	2	3	4	5	6	7
17. ਸੂਤੀ ਧਾਗਾ Cotton yarn	ਕਿ.ਗ੍ਰਾ. Kg.	107718	120343	112642	112300	111166	94502
18. ਗਰਮ ਧਾਗਾ Wollen Yarn	ਕਿ.ਗ੍ਰਾ. Kg.	7191	7294	7460	9805	13286	11305
19. ਸੂਤੀ ਕਪੜਾ Cotton cloth	ਮੀਟਰ Metre	24258	20553	21077	24675	23727	21653
20. ਗਰਮ ਹੋਜ਼ਰੀ Woollen Hosiery	ਨੰ: Nos.	8116	7997	7974	7248	8434	9762
21. ਯੂਰਿਆ ਐਨ ਕੋਨਟੈਨਟ ਟਨ Urea 'N' content	ਟਨ Tonne	863	906	904	732	973	892
22. ਕੈਲਸ਼ਿਅਮ ਐਮੋਨਿਅਮ ਟਨ ਨਾਈਟਰੇਟ ਕੰਟੈਨਟ Cl. Ammonium Nitrate content	ਟਨ Tonne	270	210	190	131	176	222
23. ਸਾਈਕਲ/ਰਿਕਸ਼ਾ ਟਾਇਰ Cycle/Rickshaw Tyres	ਨੰ: Nos.	83406	85392	86633	93652	102942	104610
24. ਸਾਈਕਲ ਟਿਊਬ Cycle Tubes	ਨੰ: Nos.	79849	73653	78095	88844	100962	106020
25. ਸਰੀਆ ਅਤੇ ਲੋਹੇ ਦੇ ਛੜੇ Bars & Rods	ਟਨ Tonne	658	711	759	815	836	856
26. ਇਨਗੋਟ (ਸਾਰੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ) Ingot (all kinds)	ਟਨ Tonne	454	602	487	618	638	541
27. ਐਨਗਲ ਚੈਨਲ ਅਤੇ ਸੈਕਸ਼ਨਸ Angle channel and sections	ਟਨ Tonne	329	346	346(R)	346(R)	118	89
28. ਬਿਲਟਸ ਅਤੇ ਸਲੇਬਸ Billets & Slabs	ਟਨ Tonne	100	49	206	172	173	215
29. ਜੋਇਸਟ ਅਤੇ ਰੋਲਸ Joist & Rolls	ਟਨ Tonne	91	98	105	113	116	66
30. ਸੀ. ਆਈ. ਪਾਈਪ ਅਤੇ ਫਿਟਿੰਗਸ C.I. Pipe and Fittings	ਟਨ Tonne	22	29	37	47	55	55

ਸਾਰਣੀ 4.2—(ਸਮਾਪਤ)—ਚੋਣਵੀਆਂ ਮੱਦਾਂ ਦਾ ਉਦਯੋਗਿਕ ਉਤਪਾਦਨ
Table 4.2—(Concl.)—Industrial Production of Selected Items

ਮੱਦ Item	ਯੂਨਿਟ Unit (000)	1993-94	1994-95	1995-96	1996-97	1997-98	1998-99 (P)
0	1	2	3	4	5	6	7
31. ਬੋਲਟਸ ਅਤੇ ਨਟਸ Bolts & Nuts	ਟਨ Tonne	23	25	26	22	27(R)	27(R)
32. ਢੋਰੇਬੰਗ Forgings	ਟਨ Tonne	23	33	45	41	41(R)	42
33. ਪੂਰੇ ਟਰੈਕਟਰਸ Complete Tractors	ਨੰ: Nos.	24	24	27	34	41	48
34. ਕੇਬਲ (ਸਾਰੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ) Cable (all kinds)	ਕਿ.ਮੀ. Km.	12	15	14	13	12	12(R)
35. ਟੀ.ਵੀ. ਸੈਟ (ਰੰਗੀਨ) T.V. Set (colour)	ਨੰ: Nos.	29	30	33	33	26	27
36. ਪਿਕਚਰ ਟਿਊਬ (ਰੰਗੀਨ) Picture tubes (colour)	ਨੰ: Nos.	545	617	829	991	695	520
37. ਮੋਟਾਡੋਰ ਦੀ ਚੇਸੀ Chasis for Matador	ਨੰ: Nos.	3	4	5	4	3	3
38. ਮੋਪੇਡ Mopeds	ਨੰ: Nos.	31	37	32	36	34	32
39. ਸਾਈਕਲ (ਸਾਰੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ) Cycle (all kinds)	ਨੰ: Nos.	4349	4680	4739	4951	5034	5814
40. ਸਾਈਕਲ ਹੈਂਡਲਸ Cycle Handles	ਨੰ: Nos.	16266	17325	16985	17306	17842	17853
41. ਫੁਟ ਬਾਲਸ Foot Balls	ਨੰ: Nos.	11299	24597	33295	18939	17560	17277

ਸਾਧਨ :—ਅਰਥ ਅਤੇ ਅੰਕੜਾ ਸੰਗਠਨ, ਪੰਜਾਬ।

Source :—Economic & Statistical Organisation, Punjab.

ਨੋਟ :— ਸਾਲਾਨਾ ਉਦਯੋਗਿਕ ਸਰਵੇਖਣ ਸਾਲ 1993-94 ਦੇ ਪ੍ਰੋਡਕਸ਼ਨ ਡੇਟੇ ਨੂੰ ਅਧਾਰ ਲੈਕੇ ਪ੍ਰੋਡਕਸ਼ਨ ਡੇਟਾ ਅਨੁਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

Note :— Production data has been estimated by taking the production data based on Annual Survey of Industries with base 1993-94.

ਸਾਰਣੀ 4.3—ਵੱਡੇ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਉਦਯੋਗ
Table 4.3—Large and Medium Industries

ਮੱਚ Item	ਯੂਨਿਟ Unit	1990-91	1994-95	1995-96	1996-97	1997-98	1998-99 (R)	1999- 2000 (P)
0	1	2	3	4	5	6	7	8
ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਯੂਨਿਟ Working Units	ਗਿਣਤੀ No.	373	476	526	586	620	604	626
ਅਚੱਲ ਨਿਵੇਸ਼ Fixed Investment	ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ Rs. Crores	4003	6929	8744	9745	11721	12300	12800
ਰੋਜ਼ਗਾਰ Employment	ਗਿਣਤੀ No.	187311	199340	210448	219383	221154	228000	238000
ਉਤਪਾਦਨ Production	ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ Rs. Crores	7164	13668	16656	21388	25406	30000	32450

ਸਾਧਨ :—ਭਾਇਰੈਕਟਰ, ਉਦਯੋਗ, ਪੰਜਾਬ।

Source :—Director, Industries, Punjab.

ਨੋਟ :—ਸਾਲ 1998-99 ਦੌਰਾਨ ਵੱਡੇ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਦਰਜੇ ਦੇ ਉਦਯੋਗਾਂ ਦਾ ਨੰਬਰ ਘਟਣ ਦਾ ਕਾਰਣ ਛੋਟੇ ਪੈਮਾਨੇ/ਸਹਾਇਕ ਯੂਨਿਟਾਂ ਲਈ ਪਲਾਂਟ ਅਤੇ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਸੰਬੰਧੀ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਦੀ ਸੀਮਾ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 60.00 ਲੱਖ ਅਤੇ 75.00 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੇ ਦਸੰਬਰ, 1998 ਤੋਂ 300 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਹੋ ਜਾਣਾ ਹੈ।

Note :— Number of Large and Medium units have been decreased in 1998-99 as the limit of investment in Plant and Machinery both SSI/ancillary unit increased to Rs. 300.00 lacs in December, 1998 from 60.00 lacs and 75.00 lacs respectively.

ਸਾਰਣੀ 4.4—ਛੋਟੇ ਪੈਮਾਨੇ ਦੇ ਅਦਾਰੇ
Table 4.4—Small Scale Units

ਮੱਦ Item	ਯੂਨਿਟ Unit	1990-91	1994-95	1995-96	1996-97	1997-98	1998-99 (R)	1999- 2000 (P)
0	1	2	3	4	5	6	7	8
ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਯੂਨਿਟ Working Units	ਗਿਣਤੀ No.	160368	188187	191025	193332	195383	197344	199035
ਅਚੱਲ ਨਿਵੇਸ਼ Fixed Investment	ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ Rs. Crores	1349	1981	2216	2491	2860	3361	3750
ਰੋਜ਼ਗਾਰ Employment	ਗਿਣਤੀ No.	668845	777070	802329	821170	840568	864592	879788
ਉਤਪਾਦਨ Production	ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ Rs. Crores	4050	8738	9714	11106	13058	14444	17750

ਸਾਧਨ :—ਭਾਇਰੈਕਟਰ, ਉਦਯੋਗ, ਪੰਜਾਬ।

Source :—Director, Industries, Punjab.

ਸਾਰਣੀ 4.5—ਨਵੇਂ ਰਜਿਸਟਰ ਹੋਏ ਯੂਨਿਟ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਸਾਲ 2000-2001
Table 4.5—New Units Registered and Employment Provided during 2000-2001

(ਅਕਤੂਬਰ, 2000 ਤੱਕ)
(upto October, 2000)

ਅਦਾਰੇ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ Category of Unit	ਨਵੇਂ ਰਜਿਸਟਰ ਹੋਏ ਯੂਨਿਟ (ਨੰਬਰ) New Units Registered (No.)	ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਰੋਜ਼ਗਾਰ (ਵਿਅਕਤੀ ਨੰਬਰ) Employment Provided (No. of persons)
0	1	2
ਛੋਟੇ ਪੈਮਾਨੇ ਦੇ ਅਦਾਰੇ Small Scale Units	1116	9648
ਵੱਡੇ ਅਤੇ ਮੱਧ ਪੈਮਾਨੇ ਦੇ ਅਦਾਰੇ Large and Medium Units	11	416
ਪਿਛੜੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਲਗਾਏ ਉਦਯੋਗ Units Set up in Backward Areas		
ਛੋਟੇ ਪੈਮਾਨੇ ਦੇ ਅਦਾਰੇ Small Scale Units	105	853
ਵੱਡੇ ਅਤੇ ਮੱਧ ਪੈਮਾਨੇ ਦੇ ਅਦਾਰੇ Large and Medium Units

ਸਾਧਨ :—ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਉਦਯੋਗ, ਪੰਜਾਬ।

Source :—Director, Industries, Punjab.

ਸਾਰਣੀ 5.1—ਸੰਗਠਿਤ ਖੇਤਰ (ਪਬਲਿਕ ਖੇਤਰ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਖੇਤਰ) ਵਿੱਚ ਰੋਜ਼ਗਾਰ

Table 5.1—Employment in the Organised Sector (Public Sector and Private Sector)

ਸੈਕਟਰ Sector	31 ਮਾਰਚ ਦੀ ਸਥਿਤੀ As on 31st March					
	1990	1996	1997	1998	1999	2000
0	1	2	3	4	5	6
I ਪਬਲਿਕ ਖੇਤਰ Public Sector	566197	603209	592579	599088	602553	589786
(i) ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ Central Government	69819	83862	80823	79880	80483	79396
(ii) ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ State Government	289787	298202	298597	307146	310654	304198
(iii) ਨੀਮ ਸਰਕਾਰ Quasi Government	173104	188203	180325	178460	177175	174433
(iv) ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰ Local Government	33487	32942	32834	33602	34241	31759
II. ਨਿੱਜੀ ਖੇਤਰ Private Sector	220237	250551	253424	248023	251223	255996
ਕੁੱਲ ਜੋੜ Grand Total	786434	853760	846003	847111	853776	845782

ਸਾਧਨ :—ਭਾਇਰੈਕਟਰ, ਰੋਜ਼ਗਾਰ, ਪੰਜਾਬ।

Source :—Director, Employment, Punjab.

ਨੋਟ :— ਉਪਰੋਕਤ ਸੂਚਨਾ ਨਿਯੁਕਤੀਕਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਮਾਰਕੀਟ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਅਧੀਨ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣ ਕਾਰਣ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅਸਲ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਅੰਕੜਿਆਂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਾ ਖਾਂਦੀ ਹੋਵੇ।

Note :— The information is based on the data supplied by the employers under the Employment Market Information Programme and may not tally with the actual employment data.

ਸ਼ਾਰਟੀ 5.2 :—ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਦਫਤਰਾਂ ਦੇ ਚਾਲੂ ਰਜਿਸਟਰ ਤੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ

Table 5.2—Number of Job seekers on the Live Register of Employment Exchanges

ਸ਼੍ਰੇਣੀ Category	31 ਮਾਰਚ ਦੀ ਸਥਿਤੀ As on 31st March						
	1990	1996	1997	1998	1999	2000	ਤੱਕ upto 30.9.2000
0	1	2	3	4	5	6	7
II. ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ							
Educated	335456	325879	365483	373094	372970	396414	393768
(i) ਤਕਨੀਕੀ							
Technical	86959	86410	99797	97717	95541	94119	92971
ਗਰੇਜੂਏਟ ਇੰਜੀਨੀਅਰ							
Graduate Engineers	437	1052	1000	931	966	1020	736
ਡਿਪਲੋਮਾ ਇੰਜੀਨੀਅਰ							
Diploma Engineers	5189	7213	7124	7205	6623	6532	7057
ਉਦਯੋਗਿਕ ਸਿਖਲਾਈ ਕੇਂਦਰ ਦੁਆਰਾ ਸਿਖਿਅਤ ਦਸਤਕਾਰ							
I.T.I. Trained craftsmen	28147	33516	35006	35665	35575	34936	34515
ਹੋਰ ਦਸਤਕਾਰ							
Other Craftsmen	5957	1873	1980	3332	2872	2734	2774
ਐਲੋਪੈਥਿਕ ਡਾਕਟਰ							
Allopathic Doctors	27	60	75	106	134	126	72
ਹੋਰ ਡਾਕਟਰ							
Other Doctors	275	481	409	394	380	387	249
ਨੀਮ ਡਾਕਟਰੀ ਵਿਅਕਤੀ							
Para Medical Personnel	3887	4452	5159	5291	5114	5413	5451
ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਮਾਹਰ							
Agricultural Specialists	643	640	604	653	546	460	214
ਪਸ਼ੂ ਚਕਿਤਸਾ							
Veterinary Graduates	4	10	23	31	27	18	19
ਡੇਅਰੀ ਗਰੇਜੂਏਟ							
Dairy Graduates	—	3	5	1	6	5	2

ਸਾਰਣੀ 5.2 :—(ਸਮਾਪਤ)—ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਦਫ਼ਤਰਾਂ ਦੇ ਚਾਲੂ ਰਜਿਸਟਰ ਤੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ
 Table 5.2—(Concl.)—Number of Job seekers on the Live Register of Employment Exchanges

ਸ਼੍ਰੇਣੀ Category	31 ਮਾਰਚ ਦੀ ਸਥਿਤੀ As on 31st March						
	1990	1996	1997	1998	1999	2000	ਤੱਕ upto 30.9.2000
0	1	2	3	4	5	6	7
ਅਧਿਆਪਕ (ਬੀ.ਐਡ. ਅਤੇ ਐਮ.ਐਡ.) Teachers (B.Ed. and M.Ed.)	23425	27173	37038	34726	36655	34459	33817
ਅਧਿਆਪਕ (ਜੇ.ਬੀ.ਟੀ.) Teachers (J.B.T.)	3083	878	1239	1072	1480	1550	1697
ਅਧਿਆਪਕ (ਹੋਰ) Teachers (Others)	15885	9059	10135	8310	5163	6479	6368
(ii) ਗੈਰ ਤਕਨੀਕੀ (ਨਵੇਂ) Non-Technical (Freshers)	248497	239469	265686	275377	277429	302295	300797
ਗਰੈਜੂਏਟ Graduates	35934	29984	31285	30239	28600	27021	27957
ਪੋਸਟ ਗਰੈਜੂਏਟ Post-Graduates	10581	8305	7882	7832	6910	6990	6004
ਮੈਟ੍ਰਿਕ ਅਤੇ ਅੰਡਰ ਗਰੈਜੂਏਟ Matriculates and under-Graduates	201982	201180	226519	237306	241919	268284	266836
II. ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ All Others	286806	222048	187486	203563	193939	141977	142756
ਕੁੱਲ ਚਾਲੂ ਰਜਿਸਟਰ (I + II) Total Live Register (I + II)	622262	547927	552969	576657	566909	538391	536524

ਸਾਧਨ :—ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਰੋਜ਼ਗਾਰ, ਪੰਜਾਬ।
 Source :—Director, Employment, Punjab.

ਸਾਰਣੀ 6.1—ਰਾਜ ਬਜਟ-ਮਾਲ ਲੇਖਾ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ

Table 6.1—State Budget—Receipts on Revenue Account

	(ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ) (Rs. Crores)		
ਸਾਧਨ Source	1998-99 (ਲੇਖੇ) (A)	1999-2000 (ਸੋਧੇ) (R.E.)	2000-2001 (ਬਜਟ) (B.E.)
0	1	2	3
I. ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਕਰਾਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ Share of Central Taxes (i + ii)	587.16	671.11	671.11
(i) ਆਮਦਨ ਕਰ Income Tax	211.82	253.85	253.85
(ii) ਕੇਂਦਰੀ ਉਤਪਾਦਨ ਕਰ Union Excise Duty	375.34	417.26	417.26
II. ਰਾਜ ਕਰ State Taxes (a + b)	*3262.81	4202.65	5350.45
(ੳ) ਸਿੱਧੇ ਕਰ			
(a) Direct Taxes	2.90	1.25	2.75
(1) ਭੋਂ ਮਾਲੀਆ Land Revenue	2.90	1.25	2.75
(ਅ) ਅਸਿੱਧੇ ਕਰ			
(b) Indirect Taxes (1 to 9)	3259.91	4201.40	5347.70
(1) ਰਾਜ ਉਤਪਾਦਨ ਕਰ State Excise Duty	1204.27	1300.80	1385.80
(2) ਵਿੱਕਰੀ ਕਰ Sales Tax	1489.66	2100.00	3000.00
(i) ਕੇਂਦਰੀ ਵਿੱਕਰੀ ਕਰ Central Sales Tax	259.72	351.35	484.39
(ii) ਆਮ ਵਿੱਕਰੀ ਕਰ General Sales Tax	1076.56	1748.65	2515.61
(iii) ਮੋਟਰ ਸਪਿਰਟ ਅਤੇ ਲੁਬਰੀਕੈਂਟਸ ਤੇ ਵਿੱਕਰੀ ਕਰ Sales Tax on Motor Spirit and Lubricants	153.38	—	—

ਸਾਰਣੀ 6.1—(ਚਲਦਾ)—ਰਾਜ ਬਜਟ-ਮਾਲ ਲੇਖਾ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ

Table 6.1—(Contd.)—State Budget—Receipts on Revenue Account

				(ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ) (Rs. Crores)
ਸਾਧਨ Source	1998-99 (ਲੇਖੇ) (A)	1999-2000 (ਸ਼ੇਖੇ) (R.E.)	2000-2001 (ਬਜਟ) (B.E.)	
0	1	2	3	
(3) ਸਟੈਂਪਸ Stamps	234.68	322.79	415.01	
(4) ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਫੀ Registration Fee	23.44	27.21	34.99	
(5) ਗੱਡੀਆਂ ਤੇ ਟੈਕਸ Tax on Vehicles	266.72	305.00	350.00	
(6) ਚੀਜ਼ਾਂ ਅਤੇ ਸਵਾਰੀਆਂ ਤੇ ਟੈਕਸ Tax on Goods and Passengers	—	—	—	
(7) ਬਿਜਲੀ ਕਰ Electricity Duty	31.90	136.00	152.30	
(8) ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰ Entertainment Tax	4.75	9.60	9.60	
(9) ਹੋਰ ਕਰ Other Taxes and Duties	4.49	—	—	
III. ਗੈਰ-ਕਰ ਆਮਦਨ Non-Tax Revenue (1 to 6)	1507.35	2540.84	3655.99	
(1) ਵਿਆਜ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ Interest Receipts	104.86	617.02	620.33	
(2) ਲਾਭਾਂਸ਼ ਤੇ ਲਾਭ Dividends and Profits	1.49	9.14	2.78	
(3) ਆਮ ਸੇਵਾਵਾਂ General Services	1069.28	1553.21	2533.34	
(4) ਸਮਾਜਕ ਸੇਵਾਵਾਂ Social Services	51.03	72.39	78.65	
(5) ਆਰਥਿਕ ਸੇਵਾਵਾਂ Economic Services	280.69	289.08	420.89	
(6) ਹੋਰ ਮਾਲੀ ਸੇਵਾਵਾਂ Other Fiscal Services	—	—	—	

ਸਾਰਣੀ 6.1—(ਸਮਾਪਤ)—ਰਾਜ ਬਜਟ-ਮਾਲ ਲੇਖਾ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ

Table 6.1—(Concl'd.)—State Budget—Receipts on Revenue Account

		(ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ) (Rs. Crores)		
ਸਾਧਨ Source	1998-99 (ਲੇਖੇ) (A)	1999-2000 (ਸੋਧੇ) (R.E.)	2000-2001 (ਬਜਟ) (B.E.)	
0	1	2	3	
IV ਕੇਂਦਰ ਸਹਾਇਤਾ ਗਰਾਂਟ				
Grants from the Centre (1 to 4)	398.65	967.96	907.63	
(1) ਨਾਨ-ਪਲੈਨ ਗਰਾਂਟਸ Non-Plan Grants	91.70	264.64	246.15	
(2) ਰਾਜ ਯੋਜਨਾ ਸਕੀਮ ਲਈ For State Plan Schemes	139.13	216.41	170.52	
(3) ਕੇਂਦਰੀ ਯੋਜਨਾ ਸਕੀਮ ਲਈ For Central Plan Scheme	16.23	220.83	171.17	
(4) ਕੇਂਦਰੀ ਪ੍ਰਯੋਜਕ ਸਕੀਮ ਲਈ For Centrally Sponsored Schemes	151.59	266.08	319.79	
ਕੁਲ ਮਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ Total Receipts (I to IV) on Revenue Account	5755.97	8382.56	10585.18	

ਸਾਧਨ :—ਪੰਜਾਬ ਬਜਟ ਦਸਤਾਵੇਜ਼।

Source :—Punjab Budget Documents.

* ਪੂੰਜੀ ਲੇਖੇ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ

* Includes Receipt Head (Capital Account)

ਸਾਰਣੀ 6.2—ਰਾਜ ਬਜਟ—ਮਾਲ ਲੇਖਾ ਖਰਚ

Table 6.2—State Budget—Expenditure on Revenue Account

		(ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ) (Rs. Crores)		
ਖਰਚ ਦੀ ਕਿਸਮ Type of Expenditure	1998-99 (ਲੇਖੇ) (A)	1999-2000 (ਜੋਧੇ) (R.E.)	2000-2001 (ਬਜਟ) (B.E.)	
0	1	2	3	
I. ਆਮ ਸੇਵਾਵਾਂ				
General Services (1 to 5)	4391.36	5494.64	7090.98	
1 ਰਾਜ ਦੇ ਅੰਗ Organs of State	95.93	121.25	110.21	
2 ਮਾਲੀ ਸੇਵਾਵਾਂ Fiscal Services	155.51	152.19	152.59	
3 ਵਿਆਜ ਅਦਾਇਗੀ ਅਤੇ ਰਿਣ ਸੇਵਾਵਾਂ Interest Payment and Servicing of Debt	2316.80	2474.71	2931.21	
4 ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਸੇਵਾਵਾਂ Administrative Services	1095.98	1184.53	1319.35	
5 ਪੈਨਸ਼ਨ ਅਤੇ ਛੁੱਟਕਲ ਆਮ ਸੇਵਾਵਾਂ Pension and Miscellaneous General Services	727.14	1561.96	2577.62	
II. ਸਮਾਜਕ ਸੇਵਾਵਾਂ				
Social Services (1 to 8)	2639.54	3487.31	3541.58	
1 ਸਿੱਖਿਆ, ਖੇਲ ਕੁੱਦ, ਕਲਾ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ Education, Sports, Art and Culture	1715.97	2064.59	2154.63	
2 ਸਿਹਤ ਤੇ ਪ੍ਰਵਾਰ ਭਲਾਈ Health and Family Welfare	516.09	697.08	761.62	
3 ਜਲ ਸਪਲਾਈ, ਸਫਾਈ, ਮਕਾਨ ਉਸਾਰੀ ਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਵਿਕਾਸ Water Supply, Sanitation, Housing and Urban Development	144.22	296.60	305.59	
4 ਸੂਚਨਾ ਤੇ ਪ੍ਰਸਾਰ Information and Broadcasting	12.23	12.73	13.78	
5 ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ, ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਤੇ ਹੋਰ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੀ ਭਲਾਈ Welfare of Scheduled Castes, Scheduled Tribes and Other Backward Classes.	48.44	76.52	81.76	

ਸ਼ਾਰਣੀ 6.2—(ਸਮਾਪਤ)—ਰਾਜ ਬਜਟ—ਮਾਲ ਲੇਖਾ ਖਰਚਾ

Table 6.2—(Concl'd.)—State Budget—Expenditure on Revenue Account

		(ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ) (Rs. Crores)		
ਖਰਚ ਦੀ ਕਿਸਮ Type of Expenditure		1998-99 (ਲੇਖੇ) (A)	1999-2000 (ਜੋਧੇ) (R.E.)	2000-2001 (ਬਜਟ) (B.E.)
0		1	2	3
6	ਕਿਰਤ ਤੇ ਕਿਰਤ ਭਲਾਈ Labour and Labour Welfare	61.10	54.69	61.21
7	ਸਮਾਜ ਭਲਾਈ ਤੇ ਪੋਸ਼ਟਿਕ ਅਹਾਰ Social Welfare and Nutrition	134.14	278.36	156.04
8	ਹੋਰ Others	7.35	6.74	6.95
III.	ਆਰਥਿਕ ਸੇਵਾਵਾਂ Economic Services (1 to 9)	1280.11	2416.35	2438.60
1	ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਅਤੇ ਸਬੰਧਤ ਸਰਗਰਮੀਆਂ Agriculture and Allied Activities	347.21	461.23	539.68
2	ਦਿਹਾਤੀ ਵਿਕਾਸ Rural Development	54.46	177.96	159.96
3	ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਖੇਤਰ ਪਰੋਗਰਾਮ Special Area Programme	8.46	11.25	19.98
4	ਸਿੰਚਾਈ ਅਤੇ ਹੜ ਕੰਟਰੋਲ Irrigation and Flood Control	290.11	356.40	329.23
5	ਸ਼ਕਤੀ Energy	0.85	510.00	510.00
6	ਉਦਯੋਗ ਤੇ ਖਣਿਜ ਪਦਾਰਥ Industry and Minerals	38.02	49.11	54.72
7	ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ Transport	417.40	450.73	459.59
8	ਵਿਗਿਆਨ, ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ Science, Technology and Environment	0.96	5.85	6.19
9	ਆਮ ਆਰਥਿਕ ਸੇਵਾਵਾਂ General Economic Services	122.64	393.82	359.25
IV.	ਸਹਾਇਤਾ ਗਰਾਂਟਾਂ ਅਤੇ ਐਂਸ਼ਦਾਨ Grants-in-Aid and Contributions	73.30	88.61	0.40
ਕੁਲ ਮਾਲ ਖਰਚਾ Total Expenditure on Revenue Account (I to IV)		8384.31	11486.91	13071.56

ਸਾਧਨ :—ਪੰਜਾਬ ਬਜਟ ਦਸਤਾਵੇਜ਼।

Source :—Punjab Budget Documents.

ਸਾਰਣੀ 6.3—ਰਾਜ ਬਜਟ—ਪੁੰਜੀਗਤ ਲੇਖਾ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ
Table 6.3—State Budget—Receipts on Capital Account

		(ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ) (Rs. Crores)		
ਮੁੱਦ Head	1998-99 (ਲੇਖੇ) (A)	1999-2000 (ਸੋਧੇ) (R.E.)	2000-2001 (ਬਜਟ) (B.E.)	
0	1	2	3	
I ਮਾਰਕਿਟ ਕਰਜ਼ੇ (ਨਿਰੋਲ) Market loans (net)	345.18	544.51	344.51	
II ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਛੋਟੀ ਬੱਚਤਾਂ ਲਈ ਕਰਜ਼ੇ Small Saving Loans from the Centre	1350.44	1700.00	2000.00	
III ਪ੍ਰਾਵੀਡੈਂਟ ਫੰਡ (ਨਿਰੋਲ) Provident Funds (net)*	824.87	1563.76	1218.02	
IV ਕਰਜ਼ੇ ਤੇ ਪੇਸ਼ਗੀਆਂ ਦੀਆਂ ਵਸੂਲੀਆਂ Recoveries of Loans and Advances	107.29	167.92	158.64	
V ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਕਰਜ਼ੇ (ਨਿਰੋਲ) (ੳ—ਅ) Loans from the Centre net (a—b)	(-)272.69	(-)120.14	(-)280.22	
(ੳ) ਕੁੱਲ ਕਰਜ਼ੇ (a) Gross Loans (1 to 5)	1009.36	1410.45	1103.48	
(1) ਨੌਨ-ਪਲੈਨ Non Plan**	0.87	1.00	1.10	
(2) ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਪਲੈਨ ਸਕੀਮਾਂ State Plan Schemes	299.18	504.95	397.88	
(3) ਕੇਂਦਰ ਦੀਆਂ ਪਲੈਨ ਸਕੀਮਾਂ Central Plan Schemes	—	—	—	
(4) ਕੇਂਦਰੀ ਪ੍ਰਯੋਜਕ ਸਕੀਮਾਂ Centrally Sponsored Schemes	2.31	4.50	4.50	
(5) ਐਡਵਾਂਸ ਲੈਣ ਦੇ ਸਾਧਨ Ways and Means of Advances	707.00	900.00	700.00	
(ਅ) ਮੁੜ ਅਦਾਇਗੀਆਂ (b) Repayments	1282.05	1530.59	1383.70	
VI ਐਸ.ਬੀ.ਆਈ. ਅਤੇ ਹੋਰ ਬੈਂਕਾਂ ਤੋਂ ਕਰਜ਼ੇ (ਨਿਰੋਲ) Loans from S.B.I. and other Banks (net)	412.65	(-)455.11	—	
VII ਵਿੱਤ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਕਰਜ਼ੇ (ਨਿਰੋਲ)*** Financial Institutions (net)	93.27	220.54	394.68	
VIII ਰਾਖਵਾਂ ਫੰਡ (ਨਿਰੋਲ) Reserve Funds (net)	7.15	58.13	(-)56.39	

ਸਾਰਣੀ 6.3—(ਸਮਾਪਤ)—ਰਾਜ ਬਜਟ—ਪੂੰਜੀਗਤ ਲੇਖਾ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ
Table 6.3—(Concl'd.) State Budget—Receipts on Capital Account

ਮੱਦ Head	(ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ) (Rs. Crores)		
	1998-99 (ਲੱਖ) (A)	1999-2000 (ਸੌਧੇ) (R.E.)	2000-2001 (ਬਜਟ) (B.E.)
0	1	2	3
IX ਜਮ੍ਹਾਂ ਅਤੇ ਅਦਾਇਗੀਆਂ (ਨਿਰੋਲ) Deposits and Advances (net)	182.46	(-)0.43	(-)0.43
X ਉਚਿਤ ਅਤੇ ਫੁਟਕਲ (ਨਿਰੋਲ) Suspense and Miscellaneous (net)	32.16	—	—
XI ਰਮਿਟੈਂਸ ਅਤੇ ਅੰਤਰਰਾਜੀ ਬੰਦੋਬਸਤ (ਨਿਰੋਲ) Remittances and Inter State Settlement (net)	26.56	41.24	41.24
XII ਅਚੰਤਤਾ ਫੰਡ (ਨਿਰੋਲ) Contingency Fund (net)	(-)2.00	—	—
XIII ਆਰ.ਬੀ.ਆਈ. ਤੋਂ ਐਡਵਾਂਸ ਲੈਣ ਦੇ ਸਾਧਨ (ਨਿਰੋਲ) Ways and Means of Advances from R.B.I. (net)	904.85	300.00	—
ਕੁੱਲ ਪੂੰਜੀਗਤ ਲੇਖਾ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ Total Receipts on Capital Account (I to XIII)	4012.19	4020.42	3820.05

ਸਾਧਨ :—ਪੰਜਾਬ ਬਜਟ ਦਸਤਾਵੇਜ਼।

Source :—Punjab Budget Documents.

*ਰਾਜ ਦੇ ਪਰਾਵੀਡੈਂਟ ਫੰਡ ਅਤੇ ਜਨਰਲ ਇੰਸ਼ੂਰੈਂਸ ਫੰਡ

*State Provident Funds and General Insurance Fund

**ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਛੋਟੀਆਂ ਬੱਚਤਾਂ ਦਾ ਰਿਣ ਛੱਡ ਕੇ

**Excluding Small Saving Loans from the Centre

***ਆਰ.ਬੀ.ਆਈ., ਐਨ.ਏ.ਬੀ.ਏ.ਆਰ.ਡੀ., ਐਲ.ਆਈ.ਸੀ., ਜੀ.ਆਈ.ਸੀ., ਅਤੇ ਐਨ.ਸੀ.ਡੀ.ਸੀ.

***RBI; NABARD; LIC; GIC; AND NCDC.

ਸਾਰਣੀ 6.4—ਰਾਜ ਬਜਟ—ਪੂੰਜੀਗਤ ਲੇਖਾ ਖਰਚ

Table 6.4—State Budget—Expenditure on Capital Account

				(ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ) (Rs. Crores)
ਮੁੱਦ Heads	1998-99 (ਲੇਖੇ) (A)	1999-2000 (ਸੋਧੇ) (R.E.)	2000-2001 (ਬਜਟ) (B.E.)	
0	1	2	3	
I—ਪੂੰਜੀ ਲਾਗਤ				
I—Capital Outlay (1 to 3)				
(1) ਆਮ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਾ ਪੂੰਜੀਗਤ ਲੇਖਾ Capital Account of General Services	1137.45 41.96	1150.47 97.71	1218.17 67.68	
(2) ਸਮਾਜ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਾ ਪੂੰਜੀਗਤ ਲੇਖਾ Capital Account of Social Services	67.71	158.39	185.11	
(3) ਆਰਥਿਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਾ ਪੂੰਜੀਗਤ ਲੇਖਾ Capital Account of Economic Services (i to ix)	1027.78	894.37	965.38	
(i) ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਤੇ ਸਬੰਧਤ ਸਰਗਰਮੀਆਂ Agriculture and Allied Activities	271.11	(-) 89.34	18.91	
(ii) ਦਿਹਾਤੀ ਵਿਕਾਸ Rural Development	(-) 0.01	0.68	0.90	
(iii) ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਖੇਤਰ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ Other Special Area Programmes	2.45	9.35	40.14	
(iv) ਜਿੰਚਾਈ ਅਤੇ ਹੜ੍ਹ ਕੰਟਰੋਲ Irrigation and Flood Control	605.94	507.02	476.11	
(v) ਸ਼ਕਤੀ Energy	—	—	—	
(vi) ਉਦਯੋਗ ਤੇ ਖਣਿਜ Industry and Minerals	1.62	5.29	2.92	
(vii) ਟ੍ਰਾਂਸਪੋਰਟ Transport	63.77	248.61	237.78	
(viii) ਵਿਗਿਆਨ, ਤਕਨੋਲੋਜੀ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ Science, Technology and Environment	14.17	19.95	22.79	
(ix) ਆਮ ਆਰਥਿਕ ਸੇਵਾਵਾਂ General Economic Services	68.73	192.81	165.83	

ਸਾਰਣੀ 6.4—(ਸਮਾਪਤ)—ਰਾਜ ਬਜਟ—ਪੂੰਜੀਗਤ ਲੇਖਾ ਖਰਚ

Table 6.4—(Concl.)—State Budget—Expenditure on Capital Account

	(ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ) (Rs. Crores)		
ਮੱਦ Heads	1998-99 (ਲੇਖੇ) (A)	1999-2000 (ਸੋਧੇ) (R.E.)	2000-2001 (ਬਜਟ) (B.E.)
0	1	2	3
II—ਕਰਜ਼ੇ ਅਤੇ ਪੇਸ਼ਗੀਆਂ			
II—Loans and Advances	117.80	206.87	228.33
(1) ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ Power Projects	31.18	85.00	85.00
(2) ਹੋਰ Others	86.62	121.87	143.33
ਕੁਲ ਪੂੰਜੀਗਤ ਲੇਖਾ ਖਰਚਾ (I+II) Total Expenditure on Capital Account (I+II)	1255.25	1357.34	1446.50

ਸਾਧਨ :—ਪੰਜਾਬ ਬਜਟ ਦਸਤਾਵੇਜ਼।

Source :—Punjab Budget Documents.

ਸਾਰਣੀ 6.5—ਰਾਜ ਬਜਟ—ਸਮੁੱਚੇ ਬਜਟ ਦੀ ਸਥਿਤੀ

Table 6.5—State Budget—Overall Budgetary Position

		(ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ) (Rs. Crores)		
ਮੁੱਦ Heads	1998-99 (ਲੇਖੇ) (A)	1999-2000 (ਜੋਧੇ) (R.E.)	2000-2001 (ਬਜਟ) (B.E.)	
0	1	2	3	
(I) ਮਾਲ ਲੇਖਾ Revenue Account				
(1) ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ Receipts	5755.97	8382.56	10585.18	
(2) ਖਰਚਾ Expenditure	8384.31	11486.91	13071.56	
(3) ਬਕਾਇਆ Balance (1-2)	(-)2628.34	(-)3104.35	(-)2486.38	
(II) ਪੂੰਜੀਗਤ ਲੇਖਾ Capital Account				
(1) ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ Receipts	4012.19	4020.42	3820.05	
(2) ਖਰਚਾ Expenditure	1255.25	1357.34	1446.50	
(3) ਬਕਾਇਆ Balance (1-2)	2756.94	2663.08	2373.55	
ਸਮੁੱਚਾ ਬਕਾਇਆ Overall Balance (I+II)	128.60	(-)441.27	(-)112.83	
ਨਕਦ ਬਕਾਇਆ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਜਾਂ ਘਾਟਾ Increase or Decrease in Cash Balance				
1 ਮੁੱਢਲਾ ਬਕਾਇਆ Opening Balance	55.75	(-)385.52	(-)498.35	
2 ਅੰਤਮ ਬਕਾਇਆ Closing Balance	(-)72.85	55.75	(-)385.52	

ਸਾਧਨ :—ਪੰਜਾਬ ਬਜਟ ਦਸਤਾਵੇਜ਼।

Source :—Punjab Budget Documents.

ਸਾਰਣੀ 6.6—ਕੇਂਦਰ ਤੋਂ ਰਾਜ ਨੂੰ ਨਿਰੋਲ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਤਬਦੀਲੀ

Table 6.6—Net Transfer of Resources from Centre to the State

ਮੱਦ Heads	(ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ) (Rs. Crores)		
	1998-99 (ਲੇਖੇ) (A)	1999-2000 (ਸੋਧੇ) (R.E.)	2000-2001 (ਬਜਟ) (B.E.)
0	1	2	3
(1) ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਕਰਾਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ			
Share of Central Taxes and Duties (1+2)	587.16	671.11	671.11
(1) ਆਮਦਨ ਕਰ			
Taxes on Income	211.82	253.85	253.85
(2) ਕੇਂਦਰੀ ਉਤਪਾਦਨ ਕਰ			
Union Excise Duty	375.34	417.26	417.26
II. ਗਰਾਂਟ			
Grants (1 to 4)	398.65	967.96	907.63
(1) ਨਾਨ-ਪਲੈਨ ਗਰਾਂਟਸ			
Non-Plan Grants	91.70	264.63	246.15
(2) ਰਾਜ ਪਲੈਨ ਸਕੀਮਾਂ			
State Plan Schemes	139.13	216.41	170.52
(3) ਕੇਂਦਰੀ ਪਲੈਨ ਸਕੀਮਾਂ			
Central Plan Schemes	16.23	220.83	171.17
(4) ਕੇਂਦਰੀ ਪ੍ਰਾਯੋਜਕ ਸਕੀਮਾਂ			
Centrally Sponsored Schemes	151.59	266.09	319.79
III. ਰਿਣ ਨਿਰੋਲ (ੳ-ਅ-ੲ)			
Loans Net (a-b-c)	(-)416.62	(-)108.29	(-)126.97
(ੳ) ਕੁਲ ਰਿਣ			
(a) Gross Loans	2359.80	3110.45	3103.48
(1) ਨਾਨ-ਪਲੈਨ			
Non-Plan	1351.31	1701.00	2001.10
(2) ਰਾਜ ਪਲੈਨ ਸਕੀਮਾਂ			
State Plan Schemes	299.18	504.95	397.88
(3) ਕੇਂਦਰੀ ਪਲੈਨ ਸਕੀਮਾਂ			
Centrally Plan Schemes	—	—	—
(4) ਕੇਂਦਰੀ ਪ੍ਰਾਯੋਜਕ ਸਕੀਮਾਂ			
Centrally sponsored Schemes	2.31	4.50	4.50

ਸਾਰਣੀ 6.6—(ਸਮਾਪਤ)—ਕੇਂਦਰ ਤੋਂ ਰਾਜ ਨੂੰ ਨਿਰੋਲ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਤਬਦੀਲੀ
 Table 6.6—(Concl'd.)—Net Transfer of Resources from Centre to the State

(ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ) (Rs. Crores)			
ਮੁੱਦ Heads	1998-99 (ਲੇਖੇ) (A)	1999-2000 (ਸੋਧੇ) (R.E.)	2000-2001 (ਬਜਟ) (B.E.)
0	1	2	3
(5) ਪੇਸ਼ਗੀਆਂ ਲੈਣ ਦੇ ਸਾਧਨ Ways and Means of Advances	707.00	900.00	700.00
(ਅ) ਕਰਜੇ ਮੋੜਨਾ (b) Repayment of loans	1282.05	1330.59	1383.70
(ੲ) ਵਿਆਜ ਅਦਾਇਗੀਆਂ (c) Interest payments	1494.37	1671.57	1846.75
ਕੁੱਲ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਤਬਦੀਲੀ (ਨਿਰੋਲ) Total Transfer of Resources (Net) (I to III)	569.19	1530.78	1451.77

ਸਾਧਨ :—ਪੰਜਾਬ ਬਜਟ ਦਸਤਾਵੇਜ਼।

Source :—Punjab Budget Documents.

ਸਾਰਣੀ 6.7—ਰਾਜ ਕਰਾਂ ਤੋਂ ਆਮਦਨ ਦਾ ਪ੍ਰਚਲਤ ਕੀਮਤਾਂ ਤੇ ਕੁਲ ਰਾਜ ਘਰੇਲੂ ਉਤਪਾਦਨ ਅਨੁਪਾਤ
Table 6.7—Ratio of State Taxes to Gross State Domestic Product at Current Prices

(ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ) (Rs. Crores)					
ਮੱਦ Item	1995-96 (ਲੇਖੇ) (A)	1996-97 (ਲੇਖੇ) (A)	1997-98 (ਲੇਖੇ) (A)	1998-99 (ਲੇਖੇ) (A)	1999-2000 (ਸ਼ਯੋ) (R)
0	1	2	3	4	5
1. ਰਾਜ ਦੇ ਕਰਾਂ ਤੋਂ ਆਮਦਨ Revenue from State Taxes	2650.99	2734.66	3044.68	3262.81	4202.65
2. ਕੁਲ ਰਾਜ ਘਰੇਲੂ ਉਤਪਾਦਨ ਪ੍ਰਚਲਤ ਕੀਮਤਾਂ ਤੇ Gross State Domestic Product at Current Prices	38514.42	44163.38	48387.54	54414.28(P)	62700.23(Q)
3. ਅਨੁਪਾਤ (1) ਦੀ (2) ਨਾਲ (ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ) Ratio of (1) to (2) (Per cent)	6.88	6.19	6.29	6.00	6.70

ਸਾਧਨ :—ਪੰਜਾਬ ਬਜਟ ਦਸਤਾਵੇਜ਼।
Source :—Punjab Budget Documents.

ਸਾਰਣੀ 6.8—ਛੋਟੀਆਂ ਬੱਚਤਾਂ ਤੋਂ ਨਿਰੋਲ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ
Table 6.8—Small Savings Net Collections

ਸਕੀਮ Scheme	(ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ) (Rs. Crores)						
	1990-91	1994-95	1995-96	1996-97	1997-98	1998-99	1999-2000
0	1	2	3	4	5	6	7
1. ਡਾਕਘਰ ਬਚਤ ਜਮ੍ਹਾਂ ਰਕਮਾਂ Post Office Saving Deposits	19.33	(-)1.62	8.55	(-)2.86	6.91	24.09	20.41
2. ਦਸ ਸਾਲਾ ਸੰਚਤ ਜਮ੍ਹਾਂ ਰਕਮਾਂ Ten Year Cum- mulative Time Deposits	(-)2.86	(-)1.08	(-)0.85	(-)0.15	—	—	—
3. ਪੰਜ ਸਾਲਾ ਆਵਰਤਕ ਜਮ੍ਹਾਂ ਰਕਮਾਂ Five Year Recurring Deposits	13.94	32.48	58.91	64.37	81.24	94.16	100.19
4. ਡਾਕਘਰ ਮਿਆਦੀ ਜਮ੍ਹਾਂ ਰਕਮਾਂ Post Office Time Deposits	(-)1.76	33.95	(-)11.06	0.81	43.12	48.88	96.46
5. ਕੌਮੀ ਬਚਤ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ (2 ਤੋਂ 5ਵਾਂ ਅੰਕ) National Saving Certificate (II to V issue)	(-)0.03	—	—	—	—	—	—
6. ਕੌਮੀ ਬਚਤ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ (6ਵਾਂ ਅਤੇ 7ਵਾਂ ਅੰਕ) National Saving Certificate (VI and VII issue)	(-)10.43	—	—	—	—	—	—
7. ਕੌਮੀ ਬਚਤ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ (8ਵਾਂ ਅੰਕ) National Saving Certificate (VIII issue)	57.19	109.63	135.16	176.98	120.25	252.86	219.75
8. ਪਬਲਿਕ ਪ੍ਰਾਵੀਡੈਂਟ ਫੰਡ Public Provident Fund	44.92	103.09	112.75	186.21	350.47	58.73	430.08
9. ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਪੁਰਾਣੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ Social Security and Old Certificate	(-)95.68	97.48	(-)40.76	(-)5.44	(-)2.18	(-)2.14	(-)0.81

ਸਾਰਣੀ 6.8—(ਸਮਾਪਤ)—ਫੋਟੀਆਂ ਬੱਚਤਾਂ ਤੋਂ ਨਿਰੋਲ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ
Table 6.8—(Concl'd.)—Small Savings Net Collections

ਸਕੀਮ Scheme		(ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ) (Rs. Crores)							
		1990-91	1994-95	1995-96	1996-97	1997-98	1998-99	1999-2000	
0		1	2	3	4	5	6	7	
10.	ਇੰਦਰਾ ਵਿਕਾਸ ਪੱਤਰ Indira Vikas Patra	77.14	17.15	80.30	50.70	60.77	140.21	(-)5.32	
11.	ਮਾਹਵਾਰ ਆਮਦਨ ਸਕੀਮ Monthly income Scheme	22.93	86.97	61.84	56.45	121.30	233.39	372.57	
12.	ਕੌਮੀ ਬਚੱਤ ਸਕੀਮ National Saving Scheme	1987 1992	63.13 —	(-)31.09 (-)2.01	(-)46.16 2.08	(-)25.14 (-)2.04	(-)1.84 (-)28.90	— (-)19.59	— (-)6.41
13.	ਕਿਸਾਨ ਵਿਕਾਸ ਪੱਤਰ Kisan Vikas Patra	133.98	473.19	408.76	397.13	631.37	850.72	869.58	
14.	ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਲਈ ਜਮ੍ਹਾਂ ਸਕੀਮ Deposit Scheme relating to Government Employees	—	—	—	0.20	—	—	—	
ਜੋੜ : Total :		321.80	918.14	769.52	897.22	1382.51	1681.31	2096.50	

ਸਾਧਨ :— ਰਿਜ਼ਨਲ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਨੈਸ਼ਨਲ ਸੇਵਿੰਗਜ਼ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ
(ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ), ਪੰਜਾਬ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ।

Source :— Regional Director, National Savings Organisation
(Government of India), Punjab, Chandigarh.

ਸਾਰਣੀ 6.9—ਬੈਂਕ ਦਫਤਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ
Table 6.9—Number of Bank Offices

ਬੈਂਕ Bank	31 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ As on 31st December						
	1990	1994	1995	1996	1997	1998	1999
0	1	2	3	4	5	6	7
1. ਭਾਰਤੀ ਵਪਾਰਿਕ ਬੈਂਕ Indian Commercial Banks	2133	2219	2345	2406	(R)2475(R)	2520	2563
(ੳ) ਭਾਰਤੀ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਬੈਂਕ (a) Indian Scheduled Banks	2132	2218	2344	2405	(R) 2475(R)	2520	2563
(ਅ) ਭਾਰਤੀ ਅਣ-ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਬੈਂਕ (b) Indian Non-Scheduled Banks	1	1	1	1	0	0	0
2. ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਬੈਂਕ Foreign Banks	3	3	3	3	3	3	1
3. ਸਹਿਕਾਰੀ ਬੈਂਕ Co-operative Banks	661@	702	731	724	741	781	829
4. ਮੁੱਢਲੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਿਕਾਸ ਬੈਂਕ@ Primary Agriculture Development Banks@	53	71	72*	74	79	80	82
5. ਡਾਕਘਰ ਬੱਚਤ ਬੈਂਕ Post Office Saving Banks	3828	3890	3890	3890	3890	3931	3931
ਜੋੜ Total	6678	6885	7041	7097	7188	7315	7406

@ 30 ਜੂਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ
Relates to 30th June.

* 31 ਮਾਰਚ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ
Relates to 31st March.

ਸਾਧਨ :— (i) ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਆਫ ਇੰਡੀਆ।
(ii) ਰਜਿਸਟਰਾਰ, ਸਹਿਕਾਰੀ ਸਭਾਵਾਂ, ਪੰਜਾਬ।

Source :— (i) Reserve Bank of India.
(ii) Registrar, Co-operative Societies, Punjab.

ਸਾਰਣੀ ਨੰ: 6.10—ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਵਪਾਰਕ ਬੈਂਕਾਂ ਦੀਆਂ ਜਮ੍ਹਾਂ ਅਤੇ ਅਦਾਇਗੀਆਂ ਵਿਚਾਲੇ ਨਿਸ਼ਬਤ (ਜੂਨ ਦਾ ਆਖਰੀ ਸ਼ੁਕਰਵਾਰ)

Table 6.10— Year-wise Deposits and Advances—Ratio of Scheduled-Commercial Bank in Punjab (Last Friday of June)

ਸ਼੍ਰੇਣੀ Item	(ਰੁਪਏ ਲੱਖਾਂ ਵਿੱਚ) (Rs. in lakhs)						
	1994	1995	1996	1997	1998	1998 (Dec.)	1999 (Dec.)
0	1	2	3	4	5	6	7
1. ਜਮ੍ਹਾਂ ਰਕਮਾਂ Deposits	1485289	1803100(R)	2068860	2378681(R)	2858122	3080391	3587738
2. ਅਦਾਇਗੀਆਂ Advances	624476	741248(R)	840081	879352(R)	1067427	1166058	1354926
3. ਅਦਾਇਗੀਆਂ ਦੀ ਜਮ੍ਹਾਂ ਰਕਮਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤਤਾ Percentage of advances to deposits	42.04	41.11	40.61	36.97	37.35	37.85	37.77
4. ਅਦਾਇਗੀਆਂ ਦੀ ਜਮ੍ਹਾਂ ਰਕਮਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤਤਾ (ਭਾਰਤ) Percentage of Advances to deposits (India)	57.91	59.20	61.59	58.21	55.46	53.89	55.82

ਸਾਧਨ :—ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ।

Source :—Reserve Bank of India.

ਸਾਰਣੀ 6.11— ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਵਪਾਰਕ ਬੈਂਕਾਂ ਵਲੋਂ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਲਈ ਪੇਸ਼ਗੀਆਂ (ਮਾਰਚ ਦੇ ਆਖਰੀ ਸ਼ੁਕਰਵਾਰ ਨੂੰ ਬਕਾਇਆ ਰਾਸ਼ੀ)

Table 6.11 — Advances to Agriculture by Scheduled Commercial Banks (Amount Outstanding as on last Friday of March)

ਪੇਸ਼ਗੀ ਦੀ ਕਿਸਮ Nature of Advances	(ਰੁਪਏ ਲਖਾਂ ਵਿਚ) (Rs. in lakhs)					
	1994	1995	1996	1997	1998	1999
0	1	2	3	4	5	6
1. ਖਾਦ ਅਤੇ ਹੋਰ ਖਪਤ ਵਸਤਾਂ ਦੀ ਵੰਡ						
For Distribution of Fertilizers and other inputs	1729.84	3589.43	3654.30	7224.42	9060.35	10961.11
2. ਟਿਊਬਵੈੱਲਾਂ ਦੇ ਬਿਜਲੀਕਰਣ ਲਈ ਰਾਜ ਬਿਜਲੀ ਬੋਰਡ						
To State Electricity Board for Energisation of Tubewells	637.89	614.84	328.65	618.69	4258.70	14468.42
3. ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਲਈ ਅਸਿੱਧਾ ਵਿੱਤ						
Indirect Finance to Agriculture	1648.12	3254.58	5764.57	8528.42	14054.98	26104.47
4. ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧਾ ਵਿੱਤ						
Director Finance to farmers	138902.16	147157.95	165507.20	182343.71	198155.19	222987.40
ਜੋੜ Total	142918.01	154616.80	175254.72	198715.24	225529.22	274521.40

ਸਾਧਨ :— ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ।

Source :— Reserve Bank of India.

ਸਾਰਣੀ 6.12—ਸਲਾਨਾ ਯੋਜਨਾ 2000-2001—ਪ੍ਰਵਾਣਿਤ ਲਾਗਤ
Table 6.12—Annual Plan 2000-2001—Approved Outlay

(ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ)
(Rs. Crores)

ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਮੋਦ Heads of Development	ਪ੍ਰਵਾਣਿਤ ਲਾਗਤ Approved outlay	ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਹਿਸਾ Percentage Share
0	1	2
I ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਅਤੇ ਸਬੰਧਤ ਸੇਵਾਵਾਂ Agriculture & Allied Services	171.86	7.10
II ਦਿਹਾਤੀ ਵਿਕਾਸ Rural Development	121.10	5.00
III ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਖੇਤਰ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ Special Area Programme	60.11	2.48
IV ਸਿੰਚਾਈ ਅਤੇ ਹੜ੍ਹ ਕੰਟਰੋਲ Irrigation & Flood Control	297.75	12.30
V ਊਰਜਾ Energy	629.82	26.03
VI ਉਦਯੋਗ ਅਤੇ ਖਣਿਜ ਪਦਾਰਥ Industry & Minerals	11.96	0.50
VII ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ Transport	197.68	8.17
VIII ਵਿਗਿਆਨ, ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ Science, Technology & Environment	1.68	0.07
IX ਆਮ ਆਰਥਿਕ ਸੇਵਾਵਾਂ General Economic Services	49.44	2.04
X ਸਮਾਜਿਕ ਸੇਵਾਵਾਂ Social Services	850.65	35.15
XI ਆਮ ਸੇਵਾਵਾਂ General Services	27.95	1.16
ਜੋੜ Total	2420.00	100.00

ਸਾਧਨ :—ਸਲਾਨਾ ਯੋਜਨਾ ਪੰਜਾਬ, 2000-2001
Source :—Annual Plan Punjab, 2000-2001.

ਸਾਰਣੀ 7.1—ਜ਼ਰਾਇਤੀ ਵਸਤਾਂ ਦੀਆਂ ਬੌਕ ਕੀਮਤਾਂ ਦੇ ਸੂਚਕ ਅੰਕ

Table 7.1—Index Numbers of Wholesale Prices of Agricultural Commodities

ਸਾਲ/ਮਹੀਨਾ	ਪੰਜਾਬ* (ਅਧਾਰ 1979-80 ਤੋਂ 1981-82 ==100)	ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ/ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਵਾਧਾ/ਘਾਟਾ	ਭਾਰਤ** (ਅਧਾਰ 1993-94 ==100)	ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ/ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਵਾਧਾ/ ਘਾਟਾ
Year/Month	Punjab* (Base 1979- 80 to 1981-82 =100)	Percentage change over previous year/month	All India** (Base 1993-94 = 100)	Percentage change over previous year/month
0	1	2	3	4
1994-95	330.0	18.7	115.8	15.8
1995-96	342.3	3.7	125.3	8.2
1996-97	374.8	9.5	135.8	8.4
1997-98	377.3	0.7	139.4	2.7
1998-99	440.1	16.6	156.2	12.1
1999-2000	448.0	1.8	158.0	1.2
2000-2001***	442.8	(-)1.2	162.9	3.1
ਅਪ੍ਰੈਲ				
April	441.9	(-)1.4	161.6	1.3
ਮਈ				
May	442.5	0.1	162.5	0.6
ਜੂਨ				
June	444.0	0.3	164.6	1.3

ਸਾਧਨ :—(i) ਅਰਥ ਅਤੇ ਅੰਕੜਾ ਸੰਗਠਨ, ਪੰਜਾਬ।
(ii) ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਬੁਲਿਟਨ।

Source :—(i) Economic and Statistical Organisation, Punjab.
(ii) Reserve Bank of India Bulletin.

*ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਉਗਾਈਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ 21 ਜਿਨਸਾਂ ਦੇ ਸੂਚਕ ਅੰਕ (ਭਾਰ)

*Index Numbers (Weighted) of 21 agricultural commodities grown in Punjab

**ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਵਸਤੂਆਂ ਦੇ ਬੌਕ ਸੂਚਕ ਅੰਕ

**Index Numbers of wholesale prices of primary articles.

***ਸਾਲ 2000-2001 ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਔਸਤ ਵਿੱਚ

ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ 1999-2000 ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਵਾਧਾ/ਘਾਟਾ

***Percentage average change during first 3 months of 2000-2001 over 1999-2000.

ਸਾਰਣੀ 7.2—ਉਪਭੋਗਤਾ ਭਾਅ ਸੂਚਕ ਅੰਕ

Table 7.2—Consumer Price Index Numbers

ਸਾਲ/ਮਹੀਨਾ Year/Month	ਮਜਦੂਰ ਵਰਗ ਲਈ For Working Class		ਉਦਯੋਗਿਕ ਕਾਮਿਆਂ ਲਈ For Industrial Workers	
	ਪੰਜਾਬ Punjab (ਅਧਾਰ Base : 1987=100)	ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ/ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਵਾਧਾ/ਘਾਟਾ Percentage change over previous year/ month	ਭਾਰਤ India (ਅਧਾਰ Base : 1982=100)	ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ/ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਵਾਧਾ/ਘਾਟਾ Percentage change over previous year/ month
0	1	2	3	4
1991-92	146	11.1	219	13.5
1992-93	159	8.9	240	9.6
1993-94	172	8.2	258	7.5
1994-95	187	8.7	284	10.1
1995-96	202	8.0	313	10.2
1996-97	219	8.4	342	9.3
1997-98	236	7.8	366	7.0
1998-99	264	11.9	414	13.1
1999-2000	281	6.4	428	3.4
2000-2001*	296	5.3	442	3.3
ਅਪਰੈਲ April	292	1.0	438	0.9
ਮਈ May	294	0.7	440	0.5
ਜੂਨ June	296	0.7	442	0.5

ਸਾਰਣੀ 7.2—(ਸਮਾਪਤ)—ਉਪਭੋਗਤਾ ਭਾਅ ਸੂਚਕ ਅੰਕ
Table 7.2—(Concl.)—Consumer Price Index Numbers

ਸਾਲ/ਮਹੀਨਾ Year/Month	ਮਜ਼ਦੂਰ ਵਰਗ ਲਈ For Working Class		ਉਦਯੋਗਿਕ ਕਾਮਿਆਂ ਲਈ For Industrial Workers	
	ਪੰਜਾਬ Punjab (ਅਧਾਰ Base : 1987=100)	ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ/ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਵਾਧਾ/ਘਾਟਾ Percentage change over previous year/ month	ਭਾਰਤ India (ਅਧਾਰ Base : 1982=100)	ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ/ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਵਾਧਾ/ਘਾਟਾ Percentage change over previous year/ month
0	1	2	3	4
ਜੁਲਾਈ July	299	1.0	445	0.7
ਅਗਸਤ August	297	(-)0.7	443	(-)0.4
ਸਤੰਬਰ September	299	0.7	444	0.2

ਸਾਧਨ :—(i) ਅਰਥ ਅਤੇ ਅੰਕੜਾ ਸੰਗਠਨ, ਪੰਜਾਬ।
(ii) ਕਿਰਤ ਬਿਊਰੋ, ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ।

Source :—(i) Economic and Statistical Organisation, Punjab.
(ii) Labour Bureau, Govt. of India.

*2000-2001 ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਔਸਤ ਵਿਚ
1999-2000 ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਵਾਧਾ/ਘਾਟਾ।

*Percentage change during first 6 months
of 2000-2001 over 1999-2000.

ਸਾਰਣੀ 7.3 — ਸਾਲ 2000 ਵਿਚ 1999 ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਵਸਤਾਂ ਦੀਆਂ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ, ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਅਤੇ ਔਸਤ ਪ੍ਰਚੁਨ ਕੀਮਤਾਂ ਅਤੇ ਸਾਲਾਨਾ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਵਾਧਾ/ਘਾਟਾ
 Table 7.3— Maximum, Minimum and Average Retail Prices of Essential Commodities and Percentage change during 2000 vis-a-vis 1999

ਵਸਤੂ Commodity	ਸਾਲ Year	(ਰੁ: ਪ੍ਰਤੀ ਕਿਲੋ) (Rs. per kg.)			ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਵਾਧਾ/ਘਾਟਾ Percentage Change over previous year
		ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੀਮਤ Maximum Price	ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਕੀਮਤ Minimum Price	ਔਸਤ ਕੀਮਤ Average Price	
0	1	2	3	4	5
ਕਣਕ ਆਟਾ Wheat Atta	1999 2000	8.21 8.21	7.26 7.40	7.74 7.82	4.9 1.0
ਚਾਵਲ ਮੋਟੇ Rice Coarse	1999 2000	12.31 12.30	11.06 11.84	11.79 12.12	6.1 2.8
ਥਾਲੇ ਛੋਲੇ Grams (Black)	1999 2000	19.92 22.64	17.00 18.21	17.97 19.65	(-)2.5 9.3
ਮੂੰਗ ਸਾਬਤ Moong whole	1999 2000	26.66 29.07	24.37 26.48	25.64 27.70	3.9 8.0
ਖੰਡ ਖੁੱਲੀ Sugar Open	1999 2000	16.84 17.71	15.95 16.60	16.40 16.99	1.9 3.6
ਆਲੂ Potatoes	1999 2000	4.76 4.20	2.93 2.81	3.80 3.46	(-)48.9 (-)8.9
ਪਿਆਜ਼ Onions	1999 2000	14.95 9.95	6.40 5.13	9.75 6.62	(-)44.9 (-)32.1
ਵਨਸਪਤੀ ਘੀ ਪ੍ਰਤੀ 2 ਲਿਟਰ Vanaspati Ghee per 2 Litre	1999 2000	93.92 75.48	77.86 65.86	85.96 69.47	(-)11.2 (-)19.2
ਚਾਹ 250 ਗ੍ਰਾਮ Tea 250 Gms.	1999 2000	41.86 41.93	36.77 40.49	39.68 41.20	1.3 3.8
ਨਮਕ ਟਾਟਾ Salt Tata	1999 2000	6.06 6.43	5.96 6.00	6.00 6.05	0.2 0.8

ਸਾਧਨ :— ਅਰਥ ਅਤੇ ਅੰਕੜਾ ਸੰਗਠਨ, ਪੰਜਾਬ।

Source :— Economic & Statistical Organisation, Punjab.

ਨੋਟ :— ਔਸਤ ਕੀਮਤਾਂ ਰਾਜ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਹੈਡਕੁਆਟਰ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹਨ।

Note :— Average prices are based on the prices of district Headquarters of the State.

ਸਾਰਣੀ 7.4—ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਜ਼ਰਾਇਤੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰੀਗਰਾਂ ਦੀਆਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਉੱਚਰਤਾਂ

Table 7.4—Minimum Wages for Agricultural and Skilled Labour fixed by the State Government

ਸਾਲ Year	ਜ਼ਰਾਇਤੀ ਮਜ਼ਦੂਰ Agricultural Labour	ਕਾਰੀਗਰ Skilled Labour	(ਰੁਪਏ/ਪ੍ਰਤੀ ਦਿਨ)
			(Rupees/per day)
			(ਇਕ ਸਤੰਬਰ ਦੀ ਸਥਿਤੀ)
			(As on 1st September)
0	1	2	
1990	35.55	54.75	
1991	38.43	57.63	
1992	41.22	60.42	
1993	43.11	62.31	
1994	46.17	65.37	
1995	55.58	86.98	
1996	58.28	89.68	
1997	61.88	93.28	
1998	65.66	97.06	
1999	69.80	101.20	
2000	73.40	104.80	

ਸਾਧਨ :—ਕਿਰਤ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਪੰਜਾਬ।

Source :—Labour Commissioner, Punjab.

ਸਾਰਣੀ 8.1—ਉਚਿਤ ਕੀਮਤਾਂ ਦੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਤੇ ਪ੍ਰਚੂਨ ਕੀਮਤਾਂ
Table 8.1—Retail Rates Charged by Fair Price Shops

		(ਰੁਪਏ) (Rs.)						
ਵਸਤੂ Commodity	ਇਕਾਈ Units	1990- 91	1996- 97	1997- 98	1998- 99	1999- 2000	2000- 2001 (Up to 30-9-2000)	
0	1	2	3	4	5	6	7	
8								
1.	ਕਣਕ ਆਟਾ/ਕਣਕ Wheat Atta/Wheat	ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ Kg.	2.50	4.60	2.58* 5.08**	2.58* 4.58**	2.58	4.27
2.	ਚਾਵਲ Rice	ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ Kg.	4.05	6.79	3.63* 6.75**	3.63* 6.75**	3.63	5.77
3.	ਲੇਵੀ ਸ਼ੂਗਰ Levy Sugar	ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ Kg.	5.25	9.05	10.50	11.40	12.00	13.00
4.	ਮਿਟੀ ਦਾ ਤੇਲ Kerosene Oil	ਲਿਟਰ Litre	2.51	2.98	2.99	3.11	3.16	6.70

ਸਾਧਨ :—ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਖੁਰਾਕ ਅਤੇ ਸਪਲਾਈ ਵਿਭਾਗ,
ਪੰਜਾਬ।

Source :—Director, Food and Supplies, Punjab.

- * ਗਰੀਬੀ ਰੇਖਾ ਤੋਂ ਹੇਠ
Below Poverty line
** ਗਰੀਬੀ ਰੇਖਾ ਤੋਂ ਉਪਰ
Above Poverty line

ਸਾਰਣੀ 8.2—ਉਚਿਤ ਕੀਮਤਾਂ ਦੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਵਸਤਾਂ ਦੀ ਵੰਡ
Table 8.2—Distribution of Essential Commodities through Fair Price Shops

ਵਸਤੂ Commodities	ਇਕਾਈ Unit	1990- 91	1996- 97	1997- 98	1998- 99	1999- 2000	ਤਕ 2000- 2001 upto 30.9.2000
0	1	2	3	4	5	6	7
1. ਕਣਕ ਆਟਾ/ਕਣਕ Wheat Atta/Wheat	ਕੁਇੰਟਲ Quintal	763700	755146	230410	101125*	75856	54047
2. ਚਾਵਲ Rice	ਕੁਇੰਟਲ Quintal	52819	16726	10505	12052*	4409	3051
3. ਲੋਵੀ ਸ਼ੂਗਰ Levy Sugar	ਕੁਇੰਟਲ Quintal	987320	1065135	1092608	1037574	990366	536024
4. ਮਿਟੀ ਦਾ ਤੇਲ Kerosene Oil	ਕਿਲੋਲੀਟਰ Kilolitre	406783	426242	407575	439994	464916	220458

ਸਾਧਨ :—1. ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਖੁਰਾਕ ਅਤੇ ਸਪਲਾਈ ਵਿਭਾਗ, ਪੰਜਾਬ।
2. ਪਨਸਪ।

Source:—1. Director, Food and Supplies, Punjab.
2. PUNSUP.

* 1998-99 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਣਕ ਅਤੇ ਚਾਵਲ ਏ.ਪੀ.ਐਲ. ਪ੍ਰੀਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਵੰਡੇ ਗਏ।

* Wheat and Rice not distributed to APL in 1998-99 onwards.

ਨੋਟ : ਕਣਕ ਆਟਾ/ਕਣਕ, ਚਾਵਲ ਅਤੇ ਲੋਵੀ ਖੰਡ ਦੀ ਉਚਿਤ ਕੀਮਤ ਦੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਾਲ 1999-2000 ਵਿੱਚ ਵੰਡ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਘਟਣ ਕਾਰਣ ਖੁਲੀ ਮਾਰਕੀਟ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਕੀਮਤਾਂ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਫਰਕ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਣ ਹੋਇਆ।

Note : Distribution of essential commodities through fair price shop like Wheat Atta/ Wheat, Rice, Levy Sugar decreased in 1999-2000 as compared to 1998-99 due to less difference in price of these commodities through open market and fair price shops.

ਸਾਰਣੀ 9.1—ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਲਿੰਗਵਾਰ, ਖੇਤਰਵਾਰ ਅਤੇ ਜਾਤੀਵਾਰ 1981 ਅਤੇ 1991 ਦੀ ਆਬਾਦੀ
Table 9.1—Population of Punjab Classified by Sex, Area and Castes 1981 and 1991

ਜਾਤੀਆਂ/ਲਿੰਗ Castes/Sex	1981			1991		
	ਦਿਹਾਤੀ Rural	ਸ਼ਹਿਰੀ Urban	ਕੁੱਲ Total	ਦਿਹਾਤੀ Rural	ਸ਼ਹਿਰੀ Urban	ਕੁੱਲ Total
0	1	2	3	4	5	6
ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ						
Scheduled Castes						
ਪੁਰਸ਼ Male	1960767	455136	2415903	2435795	629876	3065671
ਇਸਤਰੀਆਂ Female	1705605	390195	2095800	2126647	550210	2676857
ਕੁੱਲ Total	3666372	845331	4511703	4562442	1180086	5742528
ਗੈਰ-ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ						
Non-Scheduled Castes						
ਪੁਰਸ਼ Male	4483697	2037610	6521307	5133628	2578735	7712363
ਇਸਤਰੀਆਂ Female	3991089	1764816	5755905	4592674	2234404	6827078
ਕੁੱਲ Total	8474786	3802426	12277212	9726302	4813139	14539441
ਕੁੱਲ ਆਬਾਦੀ						
Total Population						
ਪੁਰਸ਼ Male	6444464	2492746	8937210	7569423	3208611	10778034
ਇਸਤਰੀਆਂ Female	5696694	2155011	7851705	6719321	2784614	9503935
ਕੁੱਲ Total	12141158	4647757	16788915	14288744	5993225	20281969

ਸਾਧਨ :—ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਸੈਂਸਜ਼ ਓਪਰੇਸ਼ਨਜ਼, ਪੰਜਾਬ।
Source :—Director, Census Operations, Punjab.

ਸਾਰਣੀ 9.2—ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਲਿੰਗਵਾਰ ਅਤੇ ਖੇਤਰਵਾਰ ਸਾਖਰਤਾ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤਤਾ 1981 ਅਤੇ 1991
Table 9.2—Literacy rate in Punjab by Sex and Area 1981 and 1991

ਸਾਲ Year	ਦਿਹਾਤੀ Rural			ਸ਼ਹਿਰੀ Urban			ਕੁੱਲ Total		
	ਪੁਰਸ਼ Male	ਇਸਤਰੀਆਂ Female	ਕੁੱਲ Total	ਪੁਰਸ਼ Male	ਇਸਤਰੀਆਂ Female	ਕੁੱਲ Total	ਪੁਰਸ਼ Male	ਇਸਤਰੀਆਂ Female	ਕੁੱਲ Total
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1981	50.54	33.52	42.58	72.95	60.28	67.10	56.81	40.87	49.38
1991	60.71	43.85	52.77	77.26	66.12	72.08	65.66	50.41	58.51

ਸਾਧਨ : ਅਰਥ ਅਤੇ ਅੰਕੜਾ ਸੰਗਠਨ, ਪੰਜਾਬ।

Source : Economic & Statistical Organisation, Punjab.

ਨੋਟ :— ਸਾਲ 1981 ਤੋਂ 1991 ਦੀ ਸਾਖਰਤਾ ਦਰ (1981 ਦੀ ਤੋਂ 1991 ਜਨਗਣਨਾ ਦੇ ਅਸਲ ਅੰਕੜੇ ਲੈ ਕੇ) ਕੁੱਲ ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖਿਆ ਦੀ 7 ਸਾਲ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਉਪਰ ਉਮਰ ਦੀ ਕੁੱਲ ਆਬਾਦੀ ਨਾਲ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤਤਾ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਕੱਢੀ ਗਈ ਹੈ।

Note :— Literacy rate for 1981 and 1991 has been worked out as a percentage of total literates to the total population aged 7 years and above (by taking actual figures from 1981 and 1991 census).

ਸਾਰਣੀ 9.3—ਸਕੂਲਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ (30 ਸਤੰਬਰ ਦੀ ਸਥਿਤੀ)

Table 9.3—Number of Schools (As on 30th September)

ਸਕੂਲ ਦੀ ਕਿਸਮ Category of School	(ਗਿਣਤੀ) (Number)								
	1997			1998			1999		
	ਦਿਹਾਤੀ Rural	ਸ਼ਹਿਰੀ Urban	ਕੁੱਲ Total	ਦਿਹਾਤੀ Rural	ਸ਼ਹਿਰੀ Urban	ਕੁੱਲ Total	ਦਿਹਾਤੀ Rural	ਸ਼ਹਿਰੀ Urban	ਕੁੱਲ Total
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ Primary	11373	1245	12618	11383	1250	12633	11686	1310	12996
ਮਿਡਲ Middle	2324	214	2538	2325	202	2527	2319	215	2534
ਹਾਈ/ਸੀਨੀਅਰ ਸੈਕੰਡਰੀ High/Senior Secondary	2399	906	3305	2409	916	3325	2404	953	3357
ਕੁੱਲ Total :	16096	2365	18461	16117	2368	18485	16409	2478	18887

ਸਾਧਨ :—ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ, ਸਕੂਲ, ਪੰਜਾਬ।

Source :—Director, Public Instruction, Schools, Punjab.

ਸਾਰਣੀ 9.4—ਪੇਂਡੂ ਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਖੇਤਰ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਤੀ ਸਕੂਲ ਪਿਛੇ ਸੇਵਾ ਕੀਤਾ ਔਸਤ ਅਰਧ ਵਿਕਾਸ (ਕਿ.ਮੀ.)

Table 9.4—Average Radius Served Per School (km) by Rural and Urban Areas

(30 ਸਤੰਬਰ 1999)
(30th September 1999)

ਸਕੂਲ ਦੀ ਕਿਸਮ Category of school	ਦਿਹਾਤੀ Rural		ਸ਼ਹਿਰੀ Urban	
	ਨੰਬਰ No.	ਪ੍ਰਤੀ ਸਕੂਲ ਪਿਛੇ ਸੇਵਾ ਕੀਤਾ ਔਸਤ ਅਰਧ ਵਿਕਾਸ (ਕਿ.ਮੀ.) Average radius served per school (km.)	ਨੰਬਰ No.	ਪ੍ਰਤੀ ਸਕੂਲ ਪਿਛੇ ਸੇਵਾ ਕੀਤਾ ਔਸਤ ਅਰਧ ਵਿਕਾਸ (ਕਿ.ਮੀ.) Average radius served per school (Km.)
1	2	3	4	5
ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ Primary	11686	1.1	1310	0.7
ਮਿਡਲ Middle	2319	2.6	215	1.7
ਹਾਈ/ਸੀਨੀਅਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ High/Senior Secondary School	2404	2.5	953	0.8

ਸਾਧਨ :—ਅਰਥ ਅਤੇ ਅੰਕੜਾ ਸੰਗਠਨ, ਪੰਜਾਬ।

Source :—Economic and Statistical Organisation, Punjab.

ਸਾਰਣੀ 9.5—ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ (30 ਸਤੰਬਰ ਦੀ ਸਥਿਤੀ)

Table 9.5—Enrolment in Schools (As on 30th September)

(ਲੱਖਾਂ ਵਿੱਚ)

(In lakhs)

ਉਮਰ ਗਰੁੱਪ/ਸਾਲ Age-Group/ year	ਕੁੱਲ ਵਿਦਿਆਰਥੀ Total Students			ਗੈਰ-ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ Non-Scheduled Castes			ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ Scheduled Castes		
	ਲੜਕੇ Boys	ਲੜਕੀਆਂ Girls	ਕੁੱਲ Total	ਲੜਕੇ Boys	ਲੜਕੀਆਂ Girls	ਕੁੱਲ Total	ਲੜਕੇ Boys	ਲੜਕੀਆਂ Girls	ਕੁੱਲ Total
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
6—11									
1997	11.09	10.12	21.21	6.53	5.95	12.48	4.56	4.17	8.73
1998	11.34	10.34	21.68	6.61	5.99	12.60	4.73	4.35	9.08
1999	11.25	10.12	21.37	6.38	5.67	12.05	4.87	4.45	9.32
11—14									
1997	5.46	4.54	10.00	3.79	3.22	7.01	1.67	1.32	2.99
1998	5.52	4.70	10.22	3.84	3.30	7.14	1.68	1.40	3.08
1999	5.27	4.69	9.96	3.57	3.21	6.78	1.70	1.48	3.18
14—18									
1997	4.03	3.17	7.20	3.13	2.53	5.66	0.90	0.64	1.54
1998	4.34	3.43	7.77	3.36	2.69	6.05	0.98	0.74	1.72
1999	4.54	3.74	8.28	3.56	2.99	6.55	0.98	0.75	1.73
ਜੋੜ Total									
1997	20.58	17.83	38.41	13.45	11.70	25.15	7.13	6.13	13.26
1998	21.20	18.47	39.67	13.81	11.98	25.79	7.39	6.49	13.88
1999	21.06	18.55	39.61	13.51	11.87	25.38	7.55	6.68	14.23

ਸਾਧਨ :—ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ, ਸਕੂਲ, ਪੰਜਾਬ।

Source :—Director, Public Instruction, Schools, Punjab.

ਸਾਰਣੀ 9.6—ਕਾਲਜਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ (30 ਸਤੰਬਰ ਦੀ ਸਥਿਤੀ)
Table 9.6—Number of Colleges (As on 30th September)

ਕਾਲਜ ਦੀ ਕਿਸਮ Category of College	(ਗਿਣਤੀ) (Number)								
	1997			1998			1999		
	ਦਿਹਾਤੀ Rural	ਸ਼ਹਿਰੀ Urban	ਕੁੱਲ Total	ਦਿਹਾਤੀ Rural	ਸ਼ਹਿਰੀ Urban	ਕੁੱਲ Total	ਦਿਹਾਤੀ Rural	ਸ਼ਹਿਰੀ Urban	ਕੁੱਲ Total
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
ਆਰਟਸ ਅਤੇ ਵਿਗਿਆਨ ਸਮੇਤ ਹੋਮ ਸਾਇੰਸ ਅਤੇ ਕੋਮਰਸ ਦੇ Arts and Science including Home Science & Commerce	61	129	190	63	130	193	64	132	196
ਅਧਿਆਪਕ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ Teacher Training	3	15	18	3	17	20	3	18	21
ਮੈਡੀਕਲ Medical	3	16	19	6	21	27	4	20	24
ਖੇਤੀਬਾੜੀ Agriculture	—	2	2	—	2	2	—	2	2
ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ Engineering	7	5	12	8	8(R)	16	8	8	16
ਪਸ਼ੂ ਚਕਿਤਸਾ Veterinary	—	1	1	—	1	1	—	1	1
ਸ਼ਰੀਰਕ ਸਿੱਖਿਆ Physical Education	1	2	3	1	2	3	1	2	3
ਓਰੀਐਂਟਲ Oriental	—	2	2	—	2	2	—	2	2
ਜੋੜ : Total :	75	172	247	81	183	264	80	185	265

ਸਾਧਨ :— ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ, ਕਾਲਜ, ਪੰਜਾਬ।
Source :—Director Public Instruction, Colleges, Punjab.

ਸਾਰਣੀ 9.7—ਕਾਲਜਾਂ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ (30 ਸਤੰਬਰ ਦੀ ਸਥਿਤੀ)
Table 9.7—Enrolment in Colleges (As on 30th September)

ਕਾਲਜ ਦੀ ਕਿਸਮ Category of College	(ਗਿਣਤੀ) (Number)								
	1997			1998			1999		
	ਦਿਹਾਤੀ Rural	ਸ਼ਹਿਰੀ Urban	ਕੁੱਲ Total	ਦਿਹਾਤੀ Rural	ਸ਼ਹਿਰੀ Urban	ਕੁੱਲ Total	ਦਿਹਾਤੀ Rural	ਸ਼ਹਿਰੀ Urban	ਕੁੱਲ Total
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
ਆਰਟਸ ਅਤੇ ਵਿਗਿਆਨ ਸਮੇਤ ਹੋਮ ਸਾਇੰਸ ਅਤੇ ਕੋਮਰਸ ਦੇ Arts and Science including Home Science and Commerce	39302	176196	215498	41618	179605	221223	40886	181260	222146
ਟੀਚਰ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ Teacher Training	715	2933	3648	725	2723	3448	709	3115	3824
ਮੈਡੀਕਲ Medical	544	5130	5674	863	5649	6512	791	5677	6468
ਖੇਤੀਬਾੜੀ Agriculture	—	1368	1368	—	1338	1338	—	1282	1282
ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ Engineering	4915	3201	8116	5990	3619	9609	7350	4580	11930
ਪਸ਼ੂ ਚਕਿਤਸਾ Veterinary	—	550	550	—	540	540	—	549	549
ਸ਼ਰੀਰਕ ਸਿੱਖਿਆ Physical Education	144	439	583	144	439	583	132	580	712
ਓਰੀਐਂਟਲ Oriental	—	206	206	—	175	175	—	163	163
ਜੋੜ Total	45620	190023	235643	49340	194088	243428	49868	197206	247074

ਸਾਧਨ :—ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ, ਕਾਲਜ, ਪੰਜਾਬ।
Source :—Director, Public Instruction, Colleges, Punjab.

ਸਾਰਣੀ 9.8—ਕਾਲਜਾਂ ਵਿੱਚ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ (30 ਸਤੰਬਰ ਦੀ ਸਥਿਤੀ)

Table 9.8—Enrolment of Students of Scheduled Castes in Colleges (As on 30th September)

ਕਾਲਜ ਦੀ ਕਿਸਮ Category of College	(ਗਿਣਤੀ) (Number)								
	1997			1998			1999		
	ਲੜਕੇ Boys	ਲੜਕੀਆਂ Girls	ਜੋੜ Total	ਲੜਕੇ Boys	ਲੜਕੀਆਂ Girls	ਜੋੜ Total	ਲੜਕੇ Boys	ਲੜਕੀਆਂ Girls	ਜੋੜ Total
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
ਆਰਟਸ ਅਤੇ ਸਾਇੰਸ ਸਮੇਤ ਹੋਮ ਸਾਇੰਸ ਅਤੇ ਕੋਮਰਸ ਦੇ Arts and Science including Home Science and Commerce ਟੀਚਰ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ Teacher Training ਮੈਡੀਕਲ Medical ਖੇਤੀਬਾੜੀ Agriculture ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ Engineering ਪਸ਼ੂ ਚਕਿਤਸਾ Veterinary ਸਰੀਰਕ ਸਿੱਖਿਆ Physical Education ਓਰੀਐਂਟਲ Oriental	11020	9431	20451	10704	10011	20715	10575	10539	21114
254	395	649	231	366	597	283	459	742	
481	273	754	473	344	817	479	415	894	
102	42	144	102	35	137	110	44	154	
933	95	1028	960	126	1086	1018	128	1146	
87	14	101	68	19	87	71	22	93	
61	41	102	61	41	102	90	39	129	
19	17	36	19	15	34	22	13	35	
ਜੋੜ Total	12957	10308	23265	12618	10957	23575	12648	11659	24307

ਸਾਧਨ :—ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ, ਕਾਲਜ, ਪੰਜਾਬ।

Source :—Director, Public Instruction, Colleges, Punjab.

ਸਾਰਣੀ 9.9—ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਸਟੇਜਵਾਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀ-ਅਧਿਆਪਕ ਅਨੁਪਾਤ (30 ਸਤੰਬਰ ਦੀ ਸਥਿਤੀ)
 Table 9.9—Stage-wise Pupil-Teacher Ratio in Schools (As on 30th Sept.)

ਸਟੇਜ Stage	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
0	1	2	3	4	5	6	7
I—V	38	39	40	42	40	42	41
VI—VIII	31	31	32	31	29	28	26
IX ਅਤੇ ਉਪਰ IX and above	23	21	21	23	22	22	24

ਸਾਧਨ :—ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ, ਸਕੂਲ, ਪੰਜਾਬ।
 Source :—Director, Public Instruction, Schools, Punjab.

ਸਾਰਣੀ 9.10—ਜਨਮ ਦਰ, ਮੌਤ ਦਰ ਅਤੇ ਸ਼ਿਸ਼ੂ ਮੌਤ ਦਰ
Table 9.10—Birth Rate, Death Rate and Infant Mortality Rate

(ਪ੍ਰਤੀ ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲਾਨਾ)
(Per thousand per annum)

ਸਾਲ Year	ਜਨਮ ਦਰ Birth Rate			ਮੌਤ ਦਰ Death Rate			ਸ਼ਿਸ਼ੂ ਮੌਤ ਦਰ Infant Mortality Rate		
	ਦਿਹਾਤੀ Rural	ਸ਼ਹਿਰੀ Urban	ਦੋਨੋ Com- bined	ਦਿਹਾਤੀ Rural	ਸ਼ਹਿਰੀ Urban	ਦੋਨੋ Com- bined	ਦਿਹਾਤੀ Rural	ਸ਼ਹਿਰੀ Urban	ਦੋਨੋ Com- bined
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1990	28.4	25.6	27.7	8.5	5.8	7.8	66.0	45.0	61.0
1991	28.5	25.6	27.7	8.5	5.7	7.8	58.0	40.0	53.0
1992	28.2	24.2	27.1	8.8	6.5	8.2	60.0	41.0	56.0
1993	27.7	22.6	26.3	8.8	5.5	7.9	60.0	39.0	55.0
1994	26.2	22.0	25.0	8.2	6.2	7.6	59.0	35.0	53.0
1995	26.0	20.8	24.7	7.8	6.1	7.3	58.0	39.0	54.0
1996	25.2	19.1	23.7	7.8	6.1	7.4	54.0	40.0	51.0
1997	24.9	19.0	23.4	7.8	6.1	7.4	54.0	38.0	51.0
1998	23.7	18.5	22.4	8.2 (R)	6.3	7.7	58.0	40.0	54.0
1999	22.5	18.6	21.5	7.9	6.1	7.4	57.0	39.0	53.0

ਸਾਧਨ :—ਭਾਇਰੈਕਟਰ, ਸਿਹਤ ਸੇਵਾਵਾਂ, ਪੰਜਾਬ।

Source :—Director, Health Services, Punjab.

R—ਸੋਧੇ ਹੋਏ।

R—Revised

ਨੋਟ :—ਸੂਚਨਾ ਸੈਂਪਲ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਤੇ ਅਧਾਰਿਤ ਹੈ।

Note :—The data is based on sample Registration.

ਸਾਰਣੀ 9.11—ਸਿਹਤ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ
Table 9.11—Number of Medical Institutions

ਸਾਲ	ਇਲਾਕਾ	ਹਸ- ਪਤਾਲ	ਹਸ- ਪਤਾਲ ਕਮ ਸੀ.ਐਚ.ਸੀ.	ਸੀ.ਐਚ.ਸੀ.	ਸੀ.ਐਚ.ਸੀ. ਕਮ ਪੀ.ਐਚ.ਸੀ.	ਪੀ.ਐਚ.ਸੀ.	ਡਿਸਪੈਂਸਰੀ/ ਸਬ-ਸਿਡਰੀ ਸਿਹਤ ਕੇਂਦਰ/ ਕਲੀਨਿਕ	ਜੋੜ
Year	Area	Hospi- tal	Hospi- tal- cum C.H.C.	C.H.C.	C.H.C. cum P.H.C.	P.H.C.	Dispen- sary/ sub- sidiary Health centre/ clinic	Total
0	1	2	3	4	5	6	7	8
1997-98								
	ਦਿਹਾਤੀ Rural	73	2	35	25	421	1220	1776
	ਸ਼ਹਿਰੀ Urban	135	10	21	14	24	249	453
	ਜੋੜ Total	208	12	56	39	445	1469	2229
1998-99								
	ਦਿਹਾਤੀ Rural	72	3	38	29	417	1217	1776
	ਸ਼ਹਿਰੀ Urban	135	10	22	15	23	248	453
	ਜੋੜ Total	207	13	60	44	440	1465	2229
1999-2000								
	ਦਿਹਾਤੀ Rural	72	3	38	29	417	1217	1776
	ਸ਼ਹਿਰੀ Urban	135	10	22	15	23	248	453
	ਜੋੜ Total	207	13	60	44	440	1465	2229

ਸਾਧਨ :—ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਸਿਹਤ ਸੇਵਾਵਾਂ, ਪੰਜਾਬ।
Source :—Director, Health Services, Punjab.

ਸਾਰਣੀ 9.12--ਸਿਹਤ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿਚ ਬੈਡਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ
 Table 9.12--Number of Beds in Medical Institutions

ਸਾਲ Year	ਦਿਹਾਤੀ Rural	ਸ਼ਹਿਰੀ Urban	ਜੋੜ Total
0	1	2	3
1990-91	10702	13477	24179
1991-92	11036	13706	24742
1992-93	10627	14115	24742
1993-94	10627	14265	24892
1994-95	10627	14265	24892
1995-96	10627	14397	25024
1996-97	10653	14397	25050
1997-98	10671	14423	25094
1998-99	10832	14475	25307
1999-2000	10832	14545	25377

ਸਾਧਨ :--ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਸਿਹਤ ਸੇਵਾਵਾਂ, ਪੰਜਾਬ।

Source :--Director, Health Services, Punjab.

ਸਾਰਣੀ 9.13—ਪ੍ਰਤੀ ਸੰਸਥਾ, ਬੈਡ ਅਤੇ ਡਾਕਟਰ ਪਿਛੇ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਆਬਾਦੀ
Table 9.13—Population Served Per Institution, Bed and Doctor

ਸਾਲ Year	ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਆਬਾਦੀ ਪ੍ਰਤੀ Population Served per			ਪ੍ਰਤੀ ਸੰਸਥਾ ਪਿੱਛੇ ਸੇਵਾ ਕੀਤਾ ਔਸਤ ਅਰਧ ਵਿਆਸ (ਕਿ.ਮੀ.) Average Radius Served per Institution (km)	ਪ੍ਰਤੀ '000' ਆਬਾਦੀ ਪਿੱਛੇ ਬੈਡ Beds per '000' Population
	ਸੰਸਥਾ Institution	ਬੈਡ Bed	ਡਾਕਟਰ Doctor		
0	1	2	3	4	5
1990-91	9245	844	1561	2.696	1.2
1991-92	9307	834	1504	2.688	1.2
1992-93	9479	850	1481	2.688	1.2
1993-94	9697	865	1497	2.687	1.1
1994-95	9873	881	1531	2.687	1.1
1995-96	10046	896	1487	2.682	1.1
1996-97	10218	909	1499	2.681	1.1
1997-98	10383	922	1472	2.681	1.1
1998-99	10584	932	1483	2.681	1.1
1999-2000	10787	947	1485	2.681	1.1

ਸਾਧਨ :—ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਸਿਹਤ ਸੇਵਾਵਾਂ, ਪੰਜਾਬ।
Source :—Director, Health Services, Punjab.

ਸਾਰਣੀ 9.14—ਸਿਹਤ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਇਲਾਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ
 Table 9.14—Number of Patients treated in Medical Institutions

(ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਵਿੱਚ)
 (In thousands)

ਸਾਲ Year	ਦਾਖਲ ਮਰੀਜ਼ Indoor-Patients			ਆਊਟ ਡੋਰ ਮਰੀਜ਼ Outdoor-Patients		
	ਪੁਰਸ਼ Male	ਇਸਤਰੀਆਂ Female	ਜੋੜ Total	ਪੁਰਸ਼ Male	ਇਸਤਰੀਆਂ Female	ਜੋੜ Total
0	1	2	3	4	5	6
1990 ...	222	229	451	5935	5783	11718
1991 ...	217	227	444	5865	5664	11529
1992 ...	207	222	429	5833	5574	11407
1993 ...	231	250	481	5110	5443	10553
1994 ...	232	264	496	5168	5487	10655
1995 ...	223	243	466	4962	5205	10167
1996 ...	229	230	459	5073	5180	10253
1997 ...	222	213	435	5109	5352	10461
1998 ...	230	229	459	5547	5876	11423
1999 ...	229	235	464	5533	6032	11565

ਸਾਧਨ :—ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਸਿਹਤ ਸੇਵਾਵਾਂ, ਪੰਜਾਬ।

Source :—Director, Health Services, Punjab.

ਸਾਰਣੀ 9.15—ਇੱਛਾ ਮੁਤਾਬਕ ਥਾਝਪਨ ਉਪਰੇਸ਼ਨ
Table 9.15—Voluntary Sterilisation Operations

ਸਾਲ Year	ਨਸਬੰਦੀ Vasectomy	ਨਲਬੰਦੀ Tubectomy	(ਨੰਬਰ) (Number)
			ਕੁਲ ਉਪਰੇਸ਼ਨ Total Operations
0	1	2	3
1990-91	6472	85549	92021
1991-92	4982	80520	85502
1992-93	3941	114310	118251
1993-94	3745	126485	130230
1994-95	2490	123502	125992
1995-96	1814	112261	114075
1996-97	1059	106858	107917
1997-98	948	107677	108625
1998-99	1164	112771	113935
1999-2000	1800	124261	126061

ਸਾਧਨ :—ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਸਿਹਤ ਸੇਵਾਵਾਂ, ਪੰਜਾਬ।
Source :—Director, Health Services, Punjab.

ਸਾਰਣੀ 9.16—ਜਨਮ ਸਮੇਂ ਲਿੰਗਵਾਰ ਅਨੁਮਾਨਤ ਜੀਵਨ ਆਸ
 Table 9.16—Expectation of Life at Birth by Sex

ਸਾਲ Year	ਪੰਜਾਬ Punjab		ਭਾਰਤ India	
	ਪੁਰਸ਼ Male	ਇਸਤਰੀਆਂ Female	ਪੁਰਸ਼ Male	ਇਸਤਰੀਆਂ Female
0	1	2	3	4
1976—80	56.2	55.1	52.6	51.5
1981—86	62.8	62.7	55.6	56.4
1986—91	65.6	65.3	58.1	59.1
1991—96	66.6	66.6	60.6	61.1
1996—2001	68.4	71.4	62.4	63.4

ਸਾਧਨ :—ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਸਿਹਤ ਸੇਵਾਵਾਂ, ਪੰਜਾਬ।
 Source :—Director, Health Services, Punjab.

ਸਾਰਣੀ 10.1—ਪੀਲੇ ਕਾਰਡ ਹੋਲਡਰ ਲਾਭਪਾਤਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਏਜੰਸੀਆਂ ਵਲੋਂ ਵੰਡੀ ਰਕਮ
Table 10.1—Number of Yellow Card Holder Beneficiaries and Amount Disbursed by Different Agencies

ਏਜੰਸੀ ਦਾ ਨਾਂ Name of Agency	ਲਾਭਪਾਤਰ Beneficiaries			ਵੰਡੀ ਰਕਮ (ਰੁਪਏ ਲੱਖਾਂ ਵਿੱਚ) Amount disbursed (Rs. in lakh)		
	1998-99	1999-2000	2000-2001 (ਤੱਕ upto 30-9-2000)	1998-99	1999-2000	2000-2001 (ਤੱਕ upto 30-9-2000)
0	1	2	3	4	5	6
1. ਪੇਂਡੂ ਵਿਕਾਸ ਏਜੰਸੀਆਂ (ਆਈ ਆਰ ਡੀ ਪੀ) Rural Development Agencies (IRDP)	10357 (5443)	1694 (1046)	3273 (1958)	2115.43 (1108.06)	327.72 (181.88)	900.82 (181.88)
2. ਸਥਾਨਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ Local Bodies						
(i) ਸ਼ਹਿਰੀ ਸਵੈ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ Urban Self-Employment Programme	401 (260)	3120 (987)	841 (288)	98.27 (59.55)	904.30 (315.80)	589.78 (226.37)
(ii) ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਵਿਕਾਸ Development of women & children	— (—)	— (—)	90 (45)	— (—)	— (—)	30.81 (16.34)
3. ਪੰਜਾਬ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਤੋਂ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਵਿੱਤ ਨਿਗਮ Punjab Scheduled Castes Land Development and Finance Corporation	9615 (9615)	7706 (7706)	2328 (2328)	1798.87 (1798.87)	1587.47 (1587.47)	532.48 (532.48)
4. ਪੰਜਾਬ ਪੱਛਮੀਆਂ ਕ੍ਰੇਟੀਆਂ ਤੋਂ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਵਿੱਤ ਨਿਗਮ Punjab Backward Classes Land Development and Finance Corporation	954* (—)	793 (—)	611 (—)	216.80* (—)	462.89 (—)	314.29 (—)
ਜੋੜ Total	21327 (15318)	13313 (9739)	7143 (4619)	4229.37 (2966.48)	3282.38 (2085.15)	236818 (957.07)

ਸਾਧਨ :—ਸਬੰਧਤ ਨਿਗਮ/ਏਜੰਸੀਆਂ।

Source :—Concerned Corporation/Agencies.

* 1.4.99 ਤੋਂ ਇਕ ਸਕੀਮ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿਤੀ ਗਈ ਹੈ।

* From 1.4.99 one scheme has been closed.

ਨੋਟ :—ਬਰੈਕਟਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਅੰਕੜੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ।

Note :—Figures in brackets relate to Scheduled Castes.

25421 EA(P)—Govt. Press, U.T., Chd.

NIEPA DC

D11040

LIBRARY & DOCUMENTATION CENTER

New Delhi

Doc. No. D-11040

Date 23-04-2001